

SEÇİM BİLDİRGESİ 2015

**SEÇİM
BİLDİRGESİ
2015**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	11
UMUTLU BİR GELECEK İÇİN BÜYÜK DÖNÜŞÜM HEDEFLERİ	14
ÖZGÜRLÜK, HUKUK DEVLETİ VE DEMOKRASİ	18
HAKLAR VE ÖZGÜRLÜKLER CUMHURİYETİ	25
GÜÇLENDİRİLMİŞ PARLAMENTO SİSTEMİ	25
SİYASİ PARTİLER SİSTEMİ	26
GÜVENLİK HAKKI	27
ÖZEL HAYATIN GİZLİLİĞİ	28
İSTİHBARAT BİRİMLERİNİN HUKUKİ SORUMLULUĞU	28
ÖZGÜR İNSAN	28
HUKUK DEVLETİ VE YARGI REFORMU	29
TARAFSIZ CUMHURBAŞKANI	31
ÇOĞULCU MEDYA, ÖZGÜR İNTERNET	31
AYRIŞTIRMA VE KUTUPLAŞTIRMA DEĞİL, UZLAŞTIRMA VE BİRLEŞTİRME	33
ÖRGÜTLÜ TOPLUM, DEMOKRATİK SİYASET	35
KADIN-ERKEK EŞİTLİĞİ	35
İŞ DÜNYASINA YAPILAN SİYASİ BASKILAR	36
İSTİHDAM YARATAN, KAPSAYICI EKONOMİ	37
REFAH SEVİYESİ YÜKSEK BİR TOPLUM	41
İNSAN ODAKLI KALKINMA	41
BİLGİ VE TEKNOLOJİYLE ÜRETEK VE BÜYÜYEN EKONOMİ	41
GELECEĞİN TÜRKİYE'Sİ: CHP EKONOMİ PROGRAMI İLE İLK 20 YILLIK HEDEFLER	41
GÜÇLÜ SOSYAL DEVLET İLE İSTİKRARLI VE KAPSAYICI BÜYÜME	42
EKONOMİK KALKINMAYI DESTEKLEYEN DEVLET ANLAYIŞI	42
EKONOMİ YÖNETİMİNDE HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ VE ÖNGÖRÜLEBİLİRLİK	43
ETKİN MALİYE POLİTİKASI	43
HAYAT PAHALILIĞINA SON VEREN PARA POLİTİKASI	44
FINANSAL İSTİKRAR	44

İSTİHDAM YARATAN VE YATIRIMLARI KOLAYLAŞTIRAN BÜYÜME MODELİ	45
İSTİHDAMA DÖNÜK ETKİN POLİTİKALAR	45
YATIRIMLAR İÇİN ELVERİŞLİ BİR İKLİM	45
ŞİRKETLER VE KOBİ'LER	46
SANAYİYİ DESTEKLEYEN KAMU POLİTİKALARI	47
ŞİRKETLERİN VE İŞLETMELERİN KÜRESEL REKABET GÜCÜNÜN ARTIRILMASI	47
ŞİRKETLERİN DEĞER ZİNCİRİNDE KATMA DEĞERİ YÜKSEK ÜRETİM AŞAMALARINA GEÇİŞİ	48
İSTİHDAMA YÖNELİK DOĞRUDAN POLİTİKALAR	48
GELİRLERİN ARTMASINA YÖNELİK DOĞRUDAN DÜZENLEMELER	48
İŞ GÜCÜ VE İSTİHDAM	48
BİLGİ EKONOMİSİ ATILIMI	49
BİLGİ TEKNOLOJİLERİ	49
EĞİTİMİN EKONOMİYLE BAĞLANTILARININ GÜÇLENDİRİLMESİ	50
AR-GE VE YENİLİKÇİLİK ÇALIŞMALARI	50
KOBİ'LERDE BİLİŞİM DÖNÜŞÜMÜ	51
BİLİŞİMDE ATILIM	52
GİRİŞİMCİLİK EKOSİSTEMİ	53
TARIM	53
YENİ BİR KIRSAL KALKINMA ANLAYIŞI	53
ÇİFTÇİLERE EKONOMİK DESTEK	54
TOPRAK REJİMİ	54
TARIMSAL VE HAYVANSAL ÜRETİM MERKEZLERİ	55
GIDA GÜVENLİĞİ	56
BİO-ÇEŞİTLİLİĞİN KORUNMASI VE GELİŞTİRİLMESİ	56
ÇAĞDAŞ BİR KOOPERATİFÇİLİK MODELİ	56
PAZARA ERİŞİM	57
ESNAF VE SANATKARLAR	57
DESTEK VE TEŞVİKLER	57
ADİL PİYASA KOŞULLARI	58
TAM SOSYAL GÜVENCE	58
KAMU ÖNCÜLÜĞÜ	58
YASAL DÜZENLEMELER	58

TURİZM	59
SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM STRATEJİSİ	59
TURİZMDE ÇEŞİTLİLİK	59
NİTELİKLİ İŞ GÜCÜ	59
YASAL DÜZENLEMELER	60
ÇEVRE DOSTU TURİZM	60
ENERJİ	60
TEMEL İLKELER	60
ÇEVREYE VE TOPLUMA DUYARLI ENERJİ POLİTİKASI	61
ENERJİDE BAĞIMSIZLIK VE KAYNAK ÇEŞİTLİLİĞİ	61
ENERJİ VERİMLİLİĞİ	62
SEKTÖREL PLANLAMA	62
TÜKETİCİLER	63
YERLİ İMALAT SANAYİSİ	64
ALT SEKTÖRLER	64
TÜKETİCİLER	66
TÜKETİCİ HAKLARI	66
TÜKETİCİ SAĞLIĞI	66
KALİTE DENETİMLERİ	67
HAK ARAMA VE BİLGİLENDİRME SÜREÇLERİ	67
DAYANIŞMA VE SOSYAL ADALET	68
AİLE SİGORTASI	73
ETKİN SOSYAL DEVLET, ÖZGÜR YURTTAŞLAR	73
YOKSULLUKLA MÜCADELE	73
HAK TEMELLİ SOSYAL DESTEK	74
GÜÇLÜ KADIN, GÜÇLÜ ÇOCUK	74
SOSYAL UYUM	74
SAĞLIĞA ERİŞİM HAKKI	75
İSTİHDAM ODAKLI SOSYAL DESTEK	75
ADİL VE DEMOKRATİK BİR ÇALIŞMA DÜZENİ	75
YASAL GÜVENCE	75
AYRIMCILIKLA MÜCADELE	75
YÜKSEK YAŞAM STANDARTLARI	76

İŞSİZLİKLE MÜCADELE	76
SOSYAL GÜVENCE	76
TAŞERONLAŞMA	77
İŞ GÜVENLİĞİ	77
VASIFLI İŞ GÜCÜ	79
SENDİKAL HAKLAR	80
GÜÇLÜ KADIN, GÜÇLÜ TOPLUM	82
EKONOMİK BAĞIMSIZLIK	82
EĞİTİMDE EŞİT FIRSAT	84
ŞİDDETE SIFIR TOLERANS	84
EŞİT TEMSİL, EŞİTLİKÇİ YASALAR	85
HER DÜZEYDE GENİŞ KATILIM	85
GENÇLİĞİNİ YAŞAYAN GENÇLER	86
GÖRÜLMİYEN GENÇLER	86
DAHA FAZLA EKONOMİK DESTEK	86
DAHA ÇOK İŞ, TAM GÜVENCE	87
ÖZGÜVEN SAHİBİ, ÖZGÜR VE HOŞGÖRÜLÜ BİR GENÇLİK	88
ETKİN VE KATILIMCI BİR GENÇLİK	88
GELECEĞE UMUTLA BAKAN ÇOCUKLAR	89
ÇOCUK YOKSULLUĞU	89
AİLE MERKEZLERİ	89
SAĞLIKLI ÇOCUK, SAĞLIKLI TOPLUM	90
EĞİTİMDE DÖNÜŞÜM	90
ÇOCUK İSTİSMARI	91
YAŞAM STANDARDI YÜKSEK EMEKLİLER	91
EMEKLİLER İÇİN KALİTELİ BİR YAŞAM	91
EMEKLİLER ARASINDAKİ EŞİTSİZLİKLER	92
EMEKLİLERE DAHA FAZLA SÖZ	92
TOPLUMUN FAAL BİREYLERİ EMEKLİLER	92
HER ALANDA VAR OLAN ENGELLİLER	92
MUHTAÇ AYLIĞI DEĞİL, "YAŞAM AYLIĞI"	92
ENGELLİLER İÇİN ÜCRETSİZ SAĞLIK HİZMETLERİ	93
EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ	93
ÇALIŞMAK İSTEYEN ENGELLİLERE İŞ OLANAĞI	94

ENGELLİ DOSTU İŞYERLERİ	94
TOPLUMUN HER ALANINDA ERİŞİLEBİLİRLİK	94
KİMSEYE MUHTAÇ OLMAYAN YAŞLILAR	95
KALİTELİ VE ÇAĞDAŞ BAKIM ANLAYIŞI	95
YAŞLILARA ÖZEL SAĞLIK HİZMETLERİ	95
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK	95
DAHA BAĞIMSIZ VE DAHA SOSYAL YAŞLILAR	95
YURTTAŞ İÇİN NİTELİKLİ KAMU HİZMETİ	97
KAMU YÖNETİMİ REFORMU	102
YURTTAŞTAN YANA KAMU YÖNETİMİ	102
KAMU VE KURUMLARIYLA BARIŞIK, GÜVENCELİ KAMU ÇALIŞANLARI	103
BÜROKRASİDE LİYAKAT	104
ŞEFFAFLIK VE ETKİN DENETİM	106
YEREL YÖNETİMLER	108
SÜREKLİ REFORM	109
EĞİTİM	109
EĞİTİMDE YENİ BİR ANLAYIŞ	109
ÇOCUKLARIN ÇOK YÖNLÜ GELİŞİMİNİ SAĞLAYAN OKULLAR	111
EĞİTİMİN İÇERİĞİ	112
TOPLUM LİDERİ ÖĞRETMENLER	114
OKULLAŞMA	115
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	116
İLKÖĞRETİM	116
ORTAÖĞRETİM	116
LİSANS PROGRAMLARINA GEÇİŞ	119
YÜKSEKÖĞRETİM REFORMU	119
ÜSTÜN YETENEKLİLERİN EĞİTİMİ	122
YAŞAM BOYU EĞİTİM	122
HER YURTTAŞ İÇİN KALİTELİ VE ÜCRETSİZ SAĞLIK HİZMETLERİ	123
HALK SAĞLIĞI VE KORUYUCU SAĞLIK HİZMETLERİ	123
ÜCRETSİZ TEMEL SAĞLIK HİZMETLERİ	123
AİLE PLANLAMASI	124

SAĞLIĞA EŞİT ERİŞİM	124
ACİL SAĞLIK HİZMETLERİ	126
AİLE HEKİMLİĞİ	126
AĞIZ VE DİŞ SAĞLIĞI HİZMETLERİ	127
HASTA VE YAKINLARININ HAKLARI	127
SAĞLIK ÇALIŞANLARI	128
TAM DONANIMLI TIP FAKÜLTELERİ	128
KURUMSAL DÜZENLEMELER	129
SAĞLIK ALTYAPISI	129
GÜVENİLİR SAĞLIK HİZMETLERİ	129
SAĞLIK ENDÜSTRİSİ	130
KÜLTÜR VE SANAT	130
YASAL DÜZENLEMELER	130
KURUMSAL DÖNÜŞÜM	131
SANATÇILARA SOSYO-EKONOMİK GÜVENCE	131
GÜÇLÜ KÜLTÜR VE SANAT ENDÜSTRİSİ	132
KENT VE SANAT	132
ÇAĞDAŞ MÜZECİLİK	132
KÜLTÜR VE SANAT EĞİTİMİ	133
SPOR	133
YASAL DÜZENLEMELER	133
KURUMSAL DÜZENLEMELER	134
SPOR OLANAKLARINA ERİŞİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ	135
KİTLESEL SPOR İÇİN DAHA FAZLA TESİS	135
PROFESYONEL SPORLARA TAM DESTEK	135
SPORCU SAĞLIĞI VE SOSYAL GÜVENCE	136
SPOR GELİRLERİNDE ŞEFFAFLIK VE ADALET	136
ULUSLARARASI TURNUVALAR VE TANITIM	137
GÜÇLÜ ULAŞTIRMA ALTYAPISI	137
BÜTÜNCÜL PLANLAMA	137
DEMİR YOLU ULAŞIMI	137
KARA YOLU ULAŞIMI	139
DENİZCİLİK VE DENİZ YOLLARI ULAŞIMI	141
HAVA YOLU ULAŞIMI	142
GÜVENLİK	143
GÜVENLİ VE HUZURLU TÜRKİYE	143
DEMOKRASİ VE TOPLUMSAL UZLAŞIYA DAYALI YENİ YAKLAŞIM	143
GÜVENLİK GÜÇLERİ	144

DOĞA VE KENT HAKKI	145
DOĞA DOSTU BİR TOPLUMSAL YAŞAM	151
EKOLOJİK ANAYASA VE MEVZUAT	151
SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR YAŞAM	152
DOĞAYA DAHA YAKIN BİR TOPLUM	152
HAYVAN HAKLARI	153
ATIK YÖNETİMİ	153
DOĞAL KAYNAKLARIN YÖNETİMİ	154
ÇEVREYE VE SOSYAL DOKUYA DUYARLI YAKLAŞIM	154
DOĞA DOSTU ÜRETİM	155
YAŞAM KALİTESİ YÜKSEK KENTLER	155
AKILLI KENTLER	155
ÇAĞDAŞ KENTLER	155
KONUT	158
KENTSEL DÖNÜŞÜM	159
RİSK AZALTMA VE AFET PLANLAMASI	160
İSTANBUL	161
ANKARA	162
İZMİR	163
YEREL YÖNETİMLER	164
YERİNDEN YÖNETİM ANLAYIŞI	164
KAYNAK YÖNETİMİ	165
YEREL YÖNETİMDE ŞEFFAFLIK	166
YEREL YÖNETİMDE KATILIMCILIK	166
MUHTARLAR	167
BÖLGESEL GELİŞME	167
BÖLGESEL KALKINMA	167
KENT AĞLARI	168
KALKINMA AJANSLARI	168
DOĞU VE GÜNEYDOĞU ANADOLU'NUN EKONOMİK KALKINMASI	169

YURTTAŞ VE DEĞER TEMELLİ DIŞ POLİTİKA

	171
AVRUPA BİRLİĞİ	178
YURT DIŞINDAKİ İNSANLARIMIZ	178
ULUSLARARASI KURULUŞLARLA İLİŞKİLER	180
ORTA DOĞU	181
SURİYE	182
IRAK	183
İRAN	184
MISIR	184
ABD	185
YUNANİSTAN	185
KIBRIS	186
KAFKASYA	187
RUSYA	188
ORTA ASYA CUMHURİYETLERİ	189
BALKANLAR	189
AFRİKA	190
GÜNEY AMERİKA	191
UZAK DOĞU	191
GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER	192

BİLGİ TOPLUMUNA DOĞRU

193

ÖNSÖZ

Cumhuriyet Halk Partisi, 2015 Genel Seçimi için kamuoyuna sunacağı seçim bildirgesini yeni bir anlayışla hazırlamıştır. CHP, bir ilke imza atarak seçim bildirgesi için tüm toplumun katkısını almıştır.

Aylarca süren çalışmalarda örgütlerimiz ve farklı toplum kesimlerini dinlenmiş, akademisyenler ve uzmanların görüşleri alınmıştır. Bu açıdan seçim bildirimiz, yalnızca partimizin değil, tüm toplumun düşüncelerini, beklentilerini ve önerilerini yansıtmaktadır.

CHP'nin bugünkü hedeflerinin temelinde Cumhuriyetin kazanımları ve sosyal demokrasinin evrensel değerleri olan eşitlik, özgürlük, dayanışma ve barış vardır. CHP'nin gerçekleştireceği büyük dönüşüm, "özgür insan" ve "güçlü yurttaş" ideali üzerinden yükselecektir.

"Özgürlük, adalet, refah ve barış" içinde ortak bir geleceği hep birlikte kuracağız. CHP iktidarında ülkemiz muasır medeniyetler seviyesine çıkacak; demokrasi, ekonomik kalkınma ve insani gelişmişlik açısından ön sıralarda yer alacağız.

"Yaşanacak Bir Türkiye İçin" yola çıktık; bunu hep birlikte başaracağız.

Cumhuriyet Halk Partililer olarak, bu bildirmede ortaya konan büyük dönüşüm hedeflerini gerçekleştirmek için kararlılıkla çalışacağımıza tüm halkımıza söz veriyoruz.

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı
Kemal Kılıçdaroğlu

Cumhuriyet Halk Partisi, Cumhuriyet'in kurucu ilke ve değerlerine bağlı, çağdaş bir sosyal demokrat partidir.

CHP değişimin partisidir. CHP büyük dönüşümlerin partisidir. Türkiye'nin özgürleşme ve demokratikleşme yolunda gerçekleştirdiği üç büyük dönüşümün de altında CHP'nin imzası vardır. CHP, Cumhuriyet'i kurmuş ve egemenliği halka vermiştir. CHP, çok partili yaşama geçişi ve iktidarın demokratik yollardan el değiştirmesini sağlamıştır. CHP, sosyal demokrasinin ilkelerini ve siyasetini Türkiye'nin gündemine taşımıştır. Siyasi özgürlüklerin temelini oluşturacak bir sosyal devletin kurulması çalışmalarını başlatmıştır. Bu zengin birikimin mirasçısı olarak CHP, ülkemizi demokrasiye, refaha ve bilgi toplumuna taşıma kararlılığında.

ATATÜRK DEVRİMLERİ VE ALTI OK İLKESİ

Bağımsızlık tutkumuzun,

Halkın iradesine, yurttaşın özgürlüğüne ve modernleşmeye dayalı çağdaş bir toplum olma iddiamızın,

Cumhuriyet-Laiklik-Demokrasi ideallerini koruma ve geliştirmeye yönelik kararlılığımızın kaynaklarıdır.

CHP ÖZGÜRLÜKÇÜDÜR:

CHP'nin anlayışına göre özgürlük, İnsan kişiliği ve düşüncesinin, insan yetenekleri ve yaratıcılığının gelişebilmesi için temel koşuldur. İnsanın toplumda kendini gerçekleştirebilmesinin, yurttaş haline gelebilmesinin gereğidir.

CHP EŞİTLİKÇİDİR:

Ülkemizde farklı sosyal katmanlar arasında sosyal adaleti sağlamak, refahın paylaşımında adaleti gözetmek, gelir dağılımındaki eşitsizlikleri, bölgesel kalkınmadaki dengesizlikleri azaltmak, CHP'nin öncelikli hedefleridir.

CHP DAYANIŐMACIDIR:

Sosyal demokrasinin toplum ve insan anlayıőında, sorumluluk ortaktır; dayanışma bu sorumluluk anlayışının gereğidir. CHP'nin dayanışma anlayıőında, dengeli ve hakça gelir dağılımı, herkese sosyal güvenlik, tüm sahipsizleri koruma, tüm korunmaya muhtaç olanlara destek öncelikli hedeflerdir.

CHP OğULCUDUR:

Farklı sosyal sınıfların, inançların, kültürlerin ve etnik kimliklerin yaşadığı ülkemizde demokrasiyi derinleőtirmek, i barışın ve geliőtmenin n koşuludur.

UMUTLU BİR GELECEK İÇİN BÜYÜK DÖNÜŞÜM HEDEFLERİ

Türkiye’de yurttaşların yaşam koşullarını iyileştiren, Türkiye’yi dünyanın saygın ülkeleri arasına sokan her büyük dönüşümde Cumhuriyet Halk Partisi’nin imzası vardır. Halkımızdan aldığı büyük güçle ulusal bağımsızlığımızı sağlayan ve Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran, Mustafa Kemal Atatürk’ün öncülüğündeki CHP’dir.

CHP’nin önderliğini yaptığı çağdaşlaşma ve kalkınma atılımı, dünya tarihinde eşine az rastlanır başarılarla doludur. Milli egemenliğin tesis edilmesi, eşit oy hakkının kabul edilmesi, kadın-erkek eşitliğinin sağlanması, CHP sayesinde atılan adımlardır. CHP, Türkiye’nin ilk büyük sanayileşme hamlesini gerçekleştirmiş, ilk büyük eğitim reformunu hayata geçirmiş ve çağdaş bir sosyal devlet inşasının ilk adımlarını atmıştır. Çok partili yaşama geçilmesi, CHP’nin ortaya koyduğu güçlü iradenin sonucudur. Hepsinden önemlisi, CHP ülkemizi, dünyada altmış milyon insanının yaşamını yitirdiği, tarihin en büyük acılarının yaşandığı, sekiz yıl süren büyük bir savaşın dışında tutmuş ve tek bir yurttaşımızın dahi burnunun kanmasına izin vermemiştir. “Yurtta barış, dünyada barış” ilkesini benimseyen CHP, yurttaşlarımızın geleceğe yönelik umutlarının azaldığı her dönemde, umutlu geleceğin kapısını aralayan parti olmuştur.

Ülkemizdeki en büyük dönüşümleri gerçekleştiren CHP, Türkiye’nin bugün içinde bulunduğu ortamda da tarihi sorumluluğunun farkındadır. Türkiye hep “kalkınmakta olan ülke” olarak kalmaya, kalkınmanın ikinci ligine sıkışmaya mahkûm değildir. Türkiye zengin insan kaynakları ve tarihi birikimi ile kalkınmış ülkeler arasına girebilecek donanımına sahiptir. Türkiye’nin kalkınmış ülkeler arasına girebilmesi için yeni ve kapsamlı bir dönüşüme ihtiyaç vardır.

İnsani kalkınmışlık çağdaş dünyada başarının ana ölçütüdür. İnsani kalkınmışlık için doğa ile uyum içinde gelişen bir ekonominin yanı sıra güçlü kurum ve kurallara sahip bir demokrasi, temel hak ve özgürlüklerin

korunduğu bir hukuk dzenini gereklidir. Yaratıcı ve yenilikçi sektörlerin önünün açıldığı bir yatırım ortamı ve eğitim, sağlık, barınma gibi sosyal hizmetlerin kaliteli ve ulaşılabilir olduğu bir sosyal devlet gereklidir. CHP sosyal devleti güçlendirecektir. CHP iktidarında, hak temelli bölüşüm politikaları ve ücretsiz, kaliteli sosyal hizmetler ile desteklenen tüm emekçiler ekonominin temel dayanağı olacaktır.

İnsan merkezli ekonomi politikaları, üretimi destekleyecek ve küresel bilgi ekonomisinde rekabet gücümüzü artıracaktır. İşçi hakları güvence altına alınacaktır. İşçi sağlığını ve güvenliğini gözeten kuralların eksiksiz uygulanması sağlanacaktır. Türkiye ekonomisinin, işçilerin canı pahasına büyüyen bir ekonomiye dönüşmesine izin verilmeyecektir. İyi eğitilmiş ve dünyayı takip eden yaratıcı gençler, ekonominin itici gücü olacaktır. Ekonomi politikaları girişimciliği destekleyecektir. CHP ülkenin sanayicilerini ekonominin kamu görevlisi gibi görecektir, Türkiye'nin en kısa sürede bilgi toplumu olma hedefine ulaşmasını sağlayacak bir yatırım ortamı yaratacaktır. CHP iktidarında Türkiye, layık olduğu yere taşınacak, kalkınmış ülkeler arasına girecektir.

CHP, özgürlükçü ve çoğulcu demokrasiyi tesis edecek, Türkiye'de kurulmaya çalışılan tek adam yönetimine son verecektir. CHP iktidarında parlamenter sistem korunacak ve güçlendirilecektir. Meclis'in onay makamına çevrilmesine son verilecektir. Yargının bağımsız ve tarafsız olması sağlanacak, insan haklarını korumak yargının ana amacı olacaktır. Hukukun üstünlüğü, hayatın her alanında yeniden tesis edilecektir. Sivilleşme her alanda genişletilecek, tüm güvenlik kurumları sivil otoritenin ve hukukun tam kontrolü altında olacaktır. Siyasi partilerde üyelerin hakları güçlendirilecek ve siyasetin finansmanı şeffaflaştırılacaktır. Seçimlerde kamu kurumlarının tarafsız kalması sağlanacaktır.

Kamu yönetimi şeffaf ve hesap verebilir olacak, kamu idaresinde uzmanlık kurumlarının özerklikleri korunacaktır. Yolsuzlukla mücadele, kamu yönetiminin öncelikli hedefleri arasında yer alacaktır. Kadın haklarını korumak ve geliştirmek tüm kamu politikalarının ana hedeflerinden biri olacaktır. CHP iktidarında gençlerimiz işsiz kalmayacaktır. Özgürlükçü, sorgulayıcı ve Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu vasıflı insan gücünü

yetiştirebilen bir eğitim sistemi ve üniversite yapısı oluşturulacaktır. Yaşam boyu eğitim olanakları genişletilecektir.

Baskıcı politikalar ve kitlesel insan hakları ihlalleri ile mağduriyetlere yol açan tüm sorumlulardan hukuk sistemi içinde hesap sorulacaktır. Kalıcı toplumsal barış ve uzlaşmanın temeli, gerçekler ortaya çıkarılarak atılacaktır. Cezasızlık anlayışına ve uygulamalarına son verilecektir.

Laiklik ve inanç özgürlüğü korunacak ve geliştirilecektir. Laiklik, demokrasi ve toplumsal barış için bir zorunluluktur. Devlet, tüm inançlara eşit mesafede duracak, tüm inançlara saygı gösterecektir. Din ve vicdan özgürlüğü tam güvence altına alınacaktır. Din ve siyaset işleri ayrı tutulacak, dinin siyasete alet edilmesine izin verilmeyecektir.

Örgütlülük desteklenecektir. Güçlü sivil toplumun sesini duyuracağı katılımcı kurum ve kurallar tesis edilecektir. Yerel yönetimlerin yetkileri ve olanakları artırılacaktır. Mümkün olan en fazla sayıda kararın yerelde, o karardan doğrudan etkilenecek yurttaşlara en yakın kademede alınması sağlanacaktır.

Kürt sorunu, birinci sınıf demokrasiyle, daha fazla özgürlükle ve siyaset yoluyla çözülecektir. Çözüm, TBMM'de tüm siyasi partilerin katılımıyla, geniş bir uzlaşma ve mutabakatla sağlanacaktır. Atılacak adımlarda hukuk kurallarının bağlayıcılığı gözetilecek ve kamu vicdanının yaralanmasına izin verilmeyecektir.

Kentlerimiz, yüksek yaşam kalitesi sunan, güvenli, özgürlükçü, yaratıcı sınıfları destekleyen, üretken ve doğa dostu mekânlar haline getirilecektir. Kalkınma politikaları, doğaya rağmen değil; doğayla barışık ve sürdürülebilir olacaktır. Kültüre ve sanata yatırım devletin asli görevlerinden biri olarak kabul edilecektir. Hem kamu sektöründeki hem de özel sektördeki kültür ve sanat girişimlerine destek sağlanacaktır.

Kültür, siyaset, ekonomi, dış politika başta olmak üzere tüm alanlarda başarılı adımlar atmak isteyen her devlet dünya ile barışık olmalıdır. İnsana, yurttaşlarına değer veren, insani kalkınmada dünyanın birinci ligine çıkmayı amaçlayan her devlet, bu alanların tümünde gelişme

kaydetmelidir. CHP iktidarında dış politika barışçı, laik, uluslararası hukuka saygılı ve gerçekçi olacaktır. Dış politikamızın Avrupa yönelimi kesinlikle devam ettirilecektir. Dış politikanın ana amacı, Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarının güvenlik ve refahını artırmak olacaktır.

Büyük dönüşüm hedeflerine ulaşmak için, yapılacak siyasette uzlaşmacı ve birleştirici bir dil kullanılacaktır. CHP bölen değil birleştiren; kavga çıkaran değil barıştıran; yurttaşını azarlayan, yurttaşına tokat atan, yere düşene tekme atan değil yurttaşlarına hesap veren; herkese demokratik hoşgörü ile yaklaşan, yurttaşının önünde hizmet için eğilen bir iktidar anlayışıyla hareket edecektir.

Biz, yüreğinde Cumhuriyet değerlerini taşıyanların, Mustafa Kemal Atatürk'ün açtığı çağdaşlaşma yolundan ilerleyenlerin partisiyiz. Biz geçmişinden güç alan, ama yüzü her zaman geleceğe dönük olanların partisiyiz. Biz, kalkınma için, kalkınmış Türkiye için, "özgür insan" için mücadele edenlerin partisiyiz. Biz "ne ezen, ne ezilen; insanca, hakça bir düzen" diyenlerin partisiyiz. Biz "hiç umut yok mu?" diye soranlara, "umut insanda" diye yanıt verenlerin partisiyiz. Biz korkunun yerine umudun ülkesini kurmak için çalışanların partisiyiz.

Biz, Cumhuriyet Halk Partisiyiz.

ÖZGÜRLÜK, HUKUK DEVLETİ VE DEMOKRASİ

CHP ülkemizde özgürlüklerin, demokrasinin ve hukuk devletinin sağlam temellere oturtulmasını, sosyal adaleti gerçekleştirmenin, ekonomik gelişmeyi sağlamanın ve bilgi toplumuna ulaşmanın temel koşulu olarak görmektedir. Bu hedeflere ulaşmak ancak demokratik değerlerin ve hukuk devleti ilkelerinin kurumsal ve ahlaki düzeyde tam olarak yerleştirilmesi ile mümkündür.

Türkiye’de demokrasinin ve hukuk devletinin karşısındaki en büyük tehdit, milli irade adına hareket etme iddiasıyla siyaseti ve devleti tekeline almaya çalışan AKP iktidarındır. İktidarın tekelleşmesi, denge ve denetleme yetkilerinin gasp edilmesine yol açmıştır. AKP iktidarı, yasallık görüntüsü altında hukuksuzluğu, devleti yönetme görüntüsü altında keyfiliği, kalkınma görüntüsü altında rant paylaşımını topluma dayatan bir düzen kurmuştur. CHP, tüm bu hukuksuzluklara, ihlallere ve baskılara karşı, bir yandan anayasal ilkeleri ve kurumları, diğer yandan insan haklarını ve özgürlükleri büyük bir inanç ve cesaretle savunmuştur.

Türkiye’de otoriterleşen bir rejime karşı hukukun üstünlüğüne, yurttaşların haklarını ve kurumsal özerkliği güvence altına alacak yeni bir demokrasi anlayışına ihtiyaç vardır. Türkiye’de baskıcı bir rejime karşı güçler ayrılığını, çoğulculuğu ve barış içinde bir arada yaşama kültürünü savunacak yeni bir siyaset anlayışına ihtiyaç vardır. Türkiye, bireyleri, toplumu ve anayasal kurumları baskı altına alan bir iktidara karşı, özgürlüğü ve demokrasiyi kararlılıkla sahiplenme noktasına gelmiştir.

KUVVETLER AYRILIĞI VE HUKUK DEVLETİ

Yürütmenin denetlenmesi, demokrasinin ve hukuk devletinin vazgeçilmez ilkelerinden biridir. Bu ilkenin korunması için, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin (TBMM) yürütme üzerindeki denetimi eksiksiz ve kusursuz olarak işletilmelidir. TBMM, millet iradesinin devredilemez

ve indirgenemez bir yansımasıdır. CHP, yürütme karşısında Meclis'in yetkilerini güçlendirerek, denge ve denetleme işlevlerinin tam olarak yerine getirilmesini sağlayacaktır. CHP, milli iradenin; bir zümrenin, bir menfaat çevresinin, bir liderin ya da bir ailenin özel çıkarları için kurban edilmesine izin vermeyecektir. Türkiye'nin geleceğini ilgilendiren iç ve dış politika kararlarının, TBMM'den kaçırılarak kapalı kapılar ardında ve gizli pazarlıklarla alınmasına son verecektir. CHP, Cumhuriyetimizin ve demokrasimizin en önemli kurumu olan TBMM'yi kuvvetler ayrılığı ilkesinin özüne sahip çıkararak güçlendirecektir.

CHP, TBMM İktidarı ve Siyasi Partiler Yasası'nda yapacağı değişikliklerle Meclis'in tek parti meclisine, iktidarın tek adam iktidarına ve devletin tek parti devletine dönüşmesine engel olacaktır. Askeri darbe kalıntısı seçim barajı düşürülerek Meclis'te siyasal çoğulculuğun önü açılacaktır. TBMM'nin, tekçi iktidar tehlikesine karşı en temel güvence olması sağlanacaktır. CHP, dengelenmiş ve denetlenmiş bir demokrasinin, ancak siyasal çoğulculuk ve kurumsal özerklik sayesinde mümkün olabileceğine inanmaktadır.

CHP, seçimlerin meşruiyetine gölge düşürülmesine son verecektir. Türkiye'de seçimlerin serbest ve adil biçimde yapılmasını sağlayacak, sandık sayımlarının şaibeli hale gelmesini önleyecektir. Kamu kaynaklarının ve personelinin, seçim sonuçlarına etki edecek biçimde partizanca kullanılmasının önüne geçecektir. CHP, tüm yurttaşlarımıza tüm seçimlerin özgür ve adil biçimde yapılacağına güvencesini vermektedir.

Mutlak ve keyfi iktidar eğilimlerine karşı en önemli güç, hukukun üstünlüğü ilkesidir. Hukukun üstünlüğü, adil yargılanma hakkı ile birlikte yasaların yurttaşlara karşı bir silah olarak kullanılmasının önüne geçer. CHP, yargıyı özerklikten uzaklaştıran, Anayasa Mahkemesi'ni ve Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nu siyasi müdahalelerle yönlendiren bir iktidarın, hukuk devletini ortadan kaldırdığına inanmaktadır. CHP iktidarında yargı erki üzerindeki tüm siyasi baskılar ortadan kaldırılacak, yargının tam bağımsızlığı sağlanacaktır.

Türkiye'de Cumhurbaşkanlığı makamı her düzeyde yetki ihlallerine ve yetki aşımına sebep olmaktadır. Cumhurbaşkanlığı makamı, bilinçli olarak

siyasallaştırılmış ve Anayasa'da çizilen görev tanımının ötesine geçmiştir. Cumhurbaşkanlığı makamının anayasal yeminden kaynaklanan konumu ve yetkileri kasıtlı olarak ihlal edilmiş ve Cumhurbaşkanı'nın sorumsuzluğu kötüye kullanılmıştır. Yürütme organı, görev tanımının sınırlarını aşmış, hukuku ihlal eden bir konuma sürüklenmiştir. Tarafsız olması gereken kurumlar partizanlığın sembolü haline gelmiştir. CHP, gerekli yasal düzenlemeleri yaparak ve yasaların tam olarak uygulanmasını sağlayarak parlamenter sistemi güçlendirecektir. Cumhurbaşkanlığı'nın yürütme, yasama ve yargı üzerinde kurduğu hukuk dışı baskıları ortadan kaldıracaktır.

ÖZGÜRLÜKLER VE İNSAN HAKLARI

CHP'nin önceliği, hukukun üstünlüğünü ve temel hakları yeniden tesis etmek, korkuya son vererek "Özgürlükler Cumhuriyetini" kurmaktır. Ülkemizin genç, kadın, emekçi ve kırılgan tüm kesimlerinin her türlü baskıcı ve ataerkil güç odaklarına karşı savunulması gerekmektedir. Haklarına sahip çıkan özgür bireyler, demokratik ve kalkınmış bir toplumun temel taşıdır. CHP, haklar ve özgürlükler siyasetini hayata geçirerek yurttaşlarımızı güçlendirecek ve özgürlüklerini teminat altına alacaktır.

CHP'nin "haklar ve özgürlükler siyaseti", demokratik yurttaşlık anlayışının temelini oluşturmaktadır. Haklar ve özgürlükler siyaseti, ayırım yapmaksızın tüm yurttaşları etnik, dinsel, sınıfsal ve cinsel tahakküm biçimlerine karşı koruyan, dezavantajlı gruplarla dayanışmayı öngören tek siyaset biçimidir. CHP, yurttaşlığı sembolik bir hukuki statü olarak değil, bireyleri demokratik dönüşüm ve dayanışma gücüne kavuşturan bir siyasi fırsat olarak tanımlamaktadır. Yurttaşlığı, barışçı ve demokratik bir gelecek için dayanışmayı seçen insanların demokratik yönetim iradesine sahip olması olarak tanımlamaktadır.

CHP, yurttaşların geçmişten gelen kimliklerini ötekileştirmeyecek, yurttaşlık haklarının en ileri düzeye taşınmasını sağlayacaktır. Yurttaşların yaşam hakkına, bedensel bütünlüğüne, maddi ve manevi varlığına yönelik keyfi şiddete ve işkenceye izin vermeyecektir. Muhalif grupların sindirilmesine son verecek; bireylerin haysiyetini ve özel hayatını zedeleyen tüm uygulamaları ortadan kaldıracaktır. MİT, Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB) ve emniyet güçleri tarafından yürütülen hukuksuz gözetleme ve fişleme faaliyetlerinin durdurulmasını sağlayacaktır. Gazeteciler, katılımcılar ve öğrenciler üzerinde uygulanan korku ve yıldırma siyasetine son verecektir. CHP, insan hakları karnesi gittikçe kötüleşen Türkiye'nin, yeniden AB ilkeleriyle ve AİHM Sözleşmesi'yle uyumlu bir demokrasi haline gelmesini sağlayacaktır.

Cezasızlık, Türkiye'de bir yönetim ilkesi haline gelmiştir. Hak ihlallerinden yolsuzluklara kadar pek çok alanda yargı önünde hesap vermeyen bir yönetim anlayışı egemen olmaktadır. Hak ihlalinde bulunan güvenlik görevlilerinin cezasız kalmasına göz yumulmamalıdır. CHP, tüm kamu uygulamalarının yasal sınırlar içerisinde çekilmesini ve ihlallerin cezasız kalmamasını sağlayacaktır. Cezasızlığın önüne geçilmesi, Türkiye'de hukukun üstünlüğünü yeniden tesis etmenin vazgeçilmez ön koşuludur.

Sosyal demokrat dünya görüşünü benimseyen CHP, bireyin tam özgürlüğünü sağlamak için siyasi özgürlüğün ekonomik özgürlükle tamamlanması gerektiğini savunmaktadır. Demokratik yurttaşlık anlayışının, sosyal yurttaşlık anlayışla desteklenmesi gerektiğini savunmaktadır. CHP mevcut siyasi iktidarın yoksulluğa son verme yerine yoksulluğu yönetme politikalarına, bireyi güvence altına alan güçlü bir sosyal devletin kurulmasıyla son vermeye kararlıdır.

CHP tüm yurttaşlarımız için, başta Aile Sigortası olmak üzere, adil asgari ücret hakkı, sosyal güvenlik hakkı, sağlık hakkı ve eğitim hakkını ayırım gözetmeksizin kararlılıkla gözetecektir. Çocukların, kadınların, yaşlıların, emeklilerin ve engellilerin sosyal haklardan kapsamlı biçimde yararlanabilmesi için gerekli tüm adımları atacaktır. CHP, Türkiye'de yeni bir "sosyal demokratik bir uygarlığın" oluşturulması projesini adım adım hayata geçirecektir.

LAİKLİK

Laiklik anlayışımız, demokrasi anlayışımızın ışığında şekillenecektir. İçinde bulunduğumuz coğrafya ve ülkemizde yaşanan gelişmeler laiklik olmadan demokrasinin, demokrasi yaşatılmadan laikliğin güvence altına alınmayacağını açıkça ortaya koymuştur. CHP iktidarında din ve vicdan özgürlüğü güvence altına alınacaktır. Siyaset ve din ayrı tutulacak, dinin siyasete alet edilmesine karşı çıkılacaktır. Devlet tüm inançlara ve bireysel tercihlere eşit mesafede duracak, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bu ilke çerçevesinde hareket etmesi sağlanacaktır. Kurum, çoğulcu ve kapsayıcı bir yapıya kavuşturulacak, gündelik siyasetin dışında tutulacaktır.

EŞİT YURTTAŞLIK VE ÇOĞULCULUK

CHP iktidarında, yurttaşların inanç, etnik köken ve yaşam tarzları yüzünden ayrımcılığa uğramalarının önüne geçilecek, bireysel düzeyde demokratik haklardan yararlanmalarının önü açılacaktır. Kimlikler hiçbir biçimde baskılanmayacak; ancak suistimal konusu olmaktan çıkarılacaktır. CHP, toplumu psikolojik olarak kamplaştıran ve diyalog kanallarını kapatan siyasi gettolaşmaya karşı mücadele edecektir. CHP, demokratik yurttaşlık anlayışına ve "bir arada yaşama etiğine" uygun olarak, tüm inanç gruplarına, etnik kimliklere ve bireysel yaşam tarzlarına saygı duyacaktır. CHP iktidarında önyargıların ve şüphelerin geride bırakılması için barışçı bir diyalog dili benimsenecektir.

CHP, Kürt sorununa da kapsayıcı demokratik yurttaşlık anlayışından hareketle yaklaşacaktır. Sorunun Meclis'te kurulacak komisyonca ve Meclis'teki tüm partileri kapsayarak milli bir siyasal mutabakat ile çözülmesi sağlanacaktır. Türkiye'ye demokrasi ve barış getirecek bu sürecin şeffaflıkla yürütülmesi ve sorunun çözümünün hukuki çerçevenin dışına çıkmadan aranması hedeflenecektir. CHP, haklar ve özgürlüklerin otoriter bir başkanlık sistemi için pazarlık konusu edilmesine izin vermeyecektir. Bu amaçla öncelikle seçim barajının düşürülmesi sağlanacaktır. Bölgenin ekonomik olarak kalkınması, işsizliğin azaltılması ve yoksullukla mücadele için gerekli iddialı adımlar atılacaktır.

TOPLANTI VE GÖSTERİ ÖZGÜRLÜĞÜ

Türkiye’de özellikle Gezi hareketi sonrasında toplantı ve gösteri haklarının kısıtlanmasına yönelik uygulamalar yoğunluk kazanmıştır. Yurttaşlarımız “makul şüpheli” durumuna düşürülmüş, her türlü sosyal paylaşım potansiyel suç kanıtı konumuna getirilmiştir. Çalışanlar, öğrenciler ve sanatçılar üzerinde çok yönlü baskı kurulmuştur. Türkiye, polis ve istihbarat görevlilerinin yetkilerini keyfi ve aşırı biçimde kullandığı bir baskı ve fişleme devletine dönüşmüştür. Kitlesele gözaltılar olağanlaşmış, usulsüz tutuklamalar cezalandırma halini almıştır. Aşırı güç kullanımı, kötü muamele ve hakaret sıradan uygulamalar haline gelmiştir. CHP gerekli tüm yasal ve idari önlemleri alarak yurttaşlarımızın toplantı ve gösteri özgürlüğünün gelişmiş demokrasilerdeki düzeye eriştirilmesini sağlayacaktır.

ÖZGÜR VE ÇOK SESLİ MEDYA

İfade özgürlüğü, en çok medya ve İnternet alanında geriletilmiştir. Uygur dünyadaki gelişmelerin aksine Türkiye, medyayı ve İnternet’i sansürleyen, gazetecileri tutuklayan ve muhalif görüşleri sindiren bir ülke konumuna sürüklenmiştir. İnternet yasakları iktidarın, ifade özgürlüğüne ve özgür kamusal alana inanmadığının önemli bir göstergesidir. CHP öncelikle basın mensuplarının özgürce haber yapma ve yurttaşların farklı kaynaklardan bilgilenme hakkını gözetecektir. Medya ve İnternet alanı, içinde bulunduğu büyük karartmadan kurtarılacak; her türlü bilginin gün ışığına çıkarılması sağlanacaktır.

RTÜK, TRT ve TMSF’ye devredilen medya kuruluşları tarafı propagandanın birer aracına dönüşmüştür. Genç ve eğitimli nüfusuyla bilgi toplumunun ve bilgi ekonomisinin önde gelen ülkelerinden biri olması gereken Türkiye, mevcut iktidar döneminde sansürün ve soruşturmaların ülkesi haline dönüştürülmüştür. CHP, bağımsız, özgür ve çoğulcu bir medyanın oluşturulması için tüm yasal ve mali tedbirleri alacak, yurttaşların farklı kaynaklardan bilgilenme hakkını koruyacaktır.

ÖRGÜTLÜ TOPLUM

Ülkemizde sivil toplum, siyasi iktidarın baskısı altındadır. Örgütlü çoğulculuğun alanı olması gereken sivil toplum, hızla iktidarın güdümüne sokulmakta ve tek sesli hale getirilmeye çalışılmaktadır. Demokratik çoğulculuk ilkesi, iktidar tarafından bir tehdit olarak görülmektedir. Sendikalar, meslek odaları ve işveren dernekleri iktidara yakın davranmaya zorlanmaktadır. Akademisyenler, yazarlar ve sanatçılar her fırsatta günah keçisine çevrilmektedir. İktidar tekelci ve kayırmacı bir biçimde kendi sivil toplumunu yaratmaya çalışmakta, kendisiyle birlikte hareket etmeyen kuruluşları marjinalleştirmekte ve yok olmaya zorlamaktadır. Oysa bir ülkede demokrasinin kökleşebilmesi için, siyasi iktidarın güçlü bir sivil toplum tarafından denetlenmesi ve dengelenmesi gerekir. CHP, demokratik bir toplumun temeli ve zenginlik kaynağı olan örgütlü toplumu ve çoğulculuğu geliştirmek için gereken tüm düzenlemeleri yapacaktır.

BİLGİ TOPLUMU VE DEMOKRASİ

CHP, bilgi toplumuna geçişte güçlü bir demokrasinin yapacağı katkı kadar, teknoloji ve bilgi temelinde dönüşümün de demokrasimizi güçlendireceğine inanmaktadır. Bilgi çağının sağladığı olanakların üst düzeyde kullanılması ile yurttaşlarımız, karar alma süreçlerine daha etkin şekilde katılabilecektir. CHP iktidarında, bilgi toplumuna geçişi sağlamak için insana daha çok yatırım yapılacak, yurttaşlarımızın kendini gerçekleştirebilmesi için daha fazla olanak sunulacaktır. Devlet ve yurttaş ilişkisinin bu çerçevede yeniden düzenlenmesi ile tüm yurttaşlarımız demokratik haklarından sonuna kadar yararlanabilecektir. Bilgiye erişimin artması, hem kamu hizmetlerinin daha geniş kitlelere ulaşmasını mümkün kılacak hem de siyasal süreçlerin giderek şeffaflaşmasını sağlayacaktır.

ÖZGÜRLÜKÇÜ DEMOKRASİ İÇİN ÖZGÜRLÜKÇÜ ANAYASA

CHP, özgürlükçü demokrasinin gelişmesi ve toplumsal barışın sağlanması için tüm yurttaşlarımızın özgürlüklerini genişleten ve koruyan yeni bir

anayasaya ihtiyaç olduğunu savunmaktadır. Yapılacak yeni anayasa, demokrasi, hukuk devleti, sosyal adalet ve insan haklarına saygı üzerinde yükselmeli ve tüm toplumumuzu kucaklayıcı nitelikte olmalıdır. CHP'nin hedefi, toplumsal uzlaşya ve siyasi partiler arasında geniş bir mutabakata dayalı süreç temelli bir anayasa hazırlamaktır.

HAKLAR VE ÖZGÜRLÜKLER CUMHURİYETİ

- Yurttaşların yaşam hakkının güvence altına alınmasına öncelik vereceğiz.
- Keyfi şiddete, eziyete ve işkenceye, yurttaşların onurunun zedelenmesine izin veren tüm yasa ve uygulamaları kaldıracacağız.
- Barışçıl toplantı ve gösteri hakkının özgürce kullanılmasını yasal güvence altına alacağız.
- Bu hakkı kullanan yurttaşların devlet tarafından "makul şüpheli" olarak görülmesini önleyeceğiz.
- Özgürlükçü demokrasinin ve denge denetleme mekanizmalarının vazgeçilmez bir unsuru olan örgütlü toplumu güçlendireceğiz.
- Tüm siyasal, sosyal ve kültürel hakları çoğulcu bir anlayışla ve toplumla birlikte geliştireceğiz.

GÜÇLENDİRİLMİŞ PARLAMENTER SİSTEM

TBMM'YE ETKİNLİK KAZANDIRACAĞIZ

- Yasa tasarı ve tekliflerinin yasama organında ve ulusal kamuoyunda yeterince tartışıldıktan sonra kabul edilmesine özen göstereceğiz.
- TBMM'nin iradesini gasp eden Kanun Hükmünde Kararname uygulamalarını istisnai hale getireceğiz.
- Yasama sürecinin işleyişini bozan, şeffaflıktan uzak "torba kanun" uygulamasına son vereceğiz.
- Yasamayı yürütmeye tabi kılan ve milletvekillerinin iradesine ipotek koyan anlayışla mücadele edeceğiz.
- Meclis komisyonlarının sayısı ve etkisini artırarak farklı toplum kesimlerinin sorunlarını doğrudan TBMM'ye taşıyacağız.

TBMM'NİN YÜRÜTMİYİ DENETLEME YETKİSİ

- Araştırma komisyonlarını çeşitlendirerek TBMM'nin denetleme işlevini güçlendireceğiz.
- TBMM'de başkanlığını ana muhalefetin yapacağı "Kesin Hesap Komisyonunu" kuracağız.
- Sayıştay'ın özerkliğini yeniden sağlayacak, Sayıştay raporlarının TBMM'ye eksiksiz ve düzenli olarak sunulmasını sağlayacağız.
- TBMM'nin bütçe hakkını güvence altına alacak, mali denetim işlevlerini güçlendireceğiz.

SİYASİ PARTİLER SİSTEMİ

TEMSİLDE ADALETİ SAĞLAYACAĞIZ

- Seçim kanunları ve siyasi partiler kanunu başta olmak üzere, 12 Eylül rejiminden kalma antidemokratik kanunları değiştireceğiz.
- Genel seçimlerde barajın % 5'i geçmemesini sağlayacağız.
- Seçimlerin, özgür ve adil biçimde gerçekleşmesi için gerekli evrensel kuralları, özerk kurulları ve saydam işleyiş biçimlerini tesis edeceğiz.
- Yurt dışındaki yurttaşlarımızın, her 300 bin seçmene bir milletvekili düşecek şekilde, 10 milletvekili ile temsil edilmesini sağlayacağız.
- Memurların siyasi partilere üye olma yasağını kaldıracağız.

PARTİLER ARASI ADİL REKABETİ GÜVENCE ALTINA ALACAĞIZ

- Seçimlerin adil bir ortamda yapılması için gereken tüm kurumsal ve yasal düzenlemeleri yapacağız.
- Seçim yolsuzluklarının etkin şekilde cezalandırılmasını sağlayacağız.
- Siyasetin finansmanını şeffaflaştırarak, adil rekabeti engelleyen harcamalara kısıtlamalar getireceğiz.
- Seçimlerde, kamu kaynaklarının iktidar partisi lehine sonuç doğuracak biçimde kullanılmasını önleyeceğiz.
- Seçimlerde sandıkların ve verilerin güvenliğini sağlayacak tarafsız ve bağımsız mekanizmaları kuracağız. Kamu görevlilerinin etki altında bırakılmasını engelleyeceğiz.

DÜRÜST VE KATILIMCI SİYASET

- Siyasi Ahlak Yasası çıkaracağız.
- Siyasi Partiler Yasası'nı parti içi demokrasiyi güçlendirecek şekilde değiştireceğiz.
- Siyasi partilerde üyelerin haklarını güçlendirileceğiz.
- Maddi gücü olmayan yurttaşların demokrasi yarışının dışında kalmasını engelleyeceğiz.

GÜVENLİK HAKKI

YURTTAŞLARI KORUYAN YASAL DÜZENLEMELER YAPACAĞIZ

- Polis Vazife ve Selâhiyet Kanunu'nu demokratikleştireceğiz.
- Kolluk güçlerinin keyfi uygulamalarına, orantısız şiddete ve biber gazı kullanımına son verecek yasal düzenlemeleri yapacağız.
- Kolluk kuvvetlerinin, yurttaşların temel insan haklarını hiçe sayacak şekilde silah kullanmasını engelleyeceğiz.
- Kamu görevlisine direnme ve hakaret suçunun, yurttaşların haklarını ihlal edecek şekilde kötüye kullanılmasına izin vermeyeceğiz.

CEZASIZLIĞA SON VERECEĞİZ

- Cezasızlığı devletin resmi politikası olmaktan çıkaracağız.
- Kamu görevlilerinin yargı denetiminden kaçırılmasına izin vermeyeceğiz.
- Görevlerini kötüye kullanan kolluk kuvvetlerinin, vali iznine bağlı olmaksızın yargılanmasını sağlayacağız.
- Orantısız güç kullanma izni veren üst düzey görevlilere karşı dava yolunu açacağız.
- AİHM'in hükmettiği tazminatları kötü muameleyi yapan kamu görevlilerine rücu ettireceğiz.
- Nefret suçlarının tanımını genişletecek, zaman aşımına uğraması ve para cezasına çevrilmesini engelleyeceğiz.

ÖZEL HAYATIN GİZLİLİĞİ

- Yurttaşların hayatlarını değil, devleti şeffaflaştıracağız.
- Polis ve istihbarat birimlerinin kamusal ve özel hayata haksız müdahalelerine son vereceğiz.
- Kişisel verilere hâkim kararı olmaksızın erişilmesini engelleyecek, bu yolla elde edilen kişisel verileri yargı kararı ile imha edeceğiz.
- Kamu görevlilerinin nefret suçu kapsamındaki uygulamalarına yasal yaptırım getireceğiz.
- Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nu demokratik ilkeler çerçevesinde, "unutulma hakkını" da kapsayacak şekilde en kısa zamanda kabul edeceğiz.
- TİB'i özel hayatın korunması ilkesine göre yeniden yapılandıracak ve saydamlaştıracağız.

İSTİHBARAT BİRİMLERİNİN HUKUKİ SORUMLULUĞU

- MİT Yasası'nın kamu görevlilerine mutlak dokunulmazlık kazandırmasına son vereceğiz.
- MİT'in şahsileşmiş bir iktidarın istihbarat ve komplo aracına dönüşmesinin önüne geçeceğiz.
- MİT müsteşarının yargılanması için gerekli olan idari izni, Cumhurbaşkanı'ndan alarak, yetkiyi Başbakan'a vereceğiz.
- "Devlet sırrı" kavramının kapsamını daraltacak ve kötüye kullanılmasının önüne geçeceğiz.

ÖZGÜR İNSAN

- Toplumun korku, baskı ve hedef gösterme yoluyla sindirmeye çalışan anlayışa son vereceğiz.
- Yurttaşları özel ve kamusal yaşamlarında keyfi, hukuk dışı ve despotik uygulamalarla karşı karşıya bırakan tüm mekanizmaları ortadan kaldıracacağız.
- Yurttaşların yaşam tarzını, bireysel tercih ve eğilimlerini boğmaya çalışan siyasal müdahalelerin önüne geçeceğiz.

- Eleştirel ve muhalif görüşleri susturmaya çalışan hukuksuz baskı ve yıldırma çabalarına izin vermeyeceğiz.

KEYFİ TUTUKLAMA VE GÖZALTILARA SON VERECEĞİZ

- Bir cezalandırma ve yıldırma pratiğine dönüşmüş olan tutukluluğun hukuksuz kullanılmasına son vereceğiz.
- Farklı toplum kesimlerinin demokratik haklarını kullanmasını engellemek ve sindirmek amacıyla uygulanan keyfi gözaltılara son vereceğiz.
- Tutukluluk ve gözaltı süreleri ve süreçleriyle ilgili yasal kısıtlamaları en kısa zamanda AB standartlarıyla uyumlu hale getireceğiz.

HUKUK DEVLETİ VE YARGI REFORMU

KURUMSAL DÜZENLEMELER

- Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay üyelerini yüksek yargının önerdiği adaylar arasından ve TBMM’de nitelikli çoğunluk ve geniş bir uzlaşa ile seçeceğiz.
- Adalet Bakanlığı’na bağlı Adli Kolluk kuracağız.
- Devlet Güvenlik Mahkemeleri’ne (DGM) dönüşmüş olan Sulh Ceza Hakimliklerini kaldıracağız.
- Adli Tıp Kurumu’nun siyasi baskıdan uzak bir biçimde özerk, hızlı ve nitelikli çalışmasını sağlayacağız.
- BM standartlarına uygun, insan hakları STK’lerinin de temsil edildiği bir İnsan Hakları Ulusal Denetim Kurumu kuracağız.

YASAL DÜZENLEMELER VE ADİL YARGILANMA

- Tüm kanunları gündelik yaşamın gereklilikleri ile uyumlu hale getireceğiz.
- Keyfi suçlamaları önlemek için terör suçunun yasalarda demokratik ilkeler çerçevesinde ve yoruma yer bırakmayacak şekilde tanımlanmasını sağlayacağız.
- Cezaevlerinde soyut ve yoruma açık düzenlemelere dayanarak mahkûmların haklarının ihlal edilmesini önleyeceğiz.

- Gizli tanık uygulamasına son vereceğiz.
- Davaların keyfi gerekçelerle başka kentlere taşınmasını önleyeceğiz.

MAHKEME KARARLARININ UYGULANMASI

- Adil yargılanma hakkı çerçevesinde, kanunları ve mahkeme kararlarını istisnasız ve herkes için eşit bir şekilde uygulayacağız.
- Gerekçesiz yargı kararlarıyla yurttaşların temel hak ve hürriyetlerinin kısıtlanmasını engelleyeceğiz.
- Yargı kararlarının saydam ve elektronik ortamda erişilebilir olmasını sağlayacağız.
- Tüm yargı kararlarının adil yargı ilkesine uygun denetimini yeniden tesis edeceğiz.
- Sulh Ceza Hakimliklerinin geçmiş kararlarının, adil yargı ilkesine uygun denetimini sağlayacağız.

HSYK'NIN YENİDEN YAPILANDIRILMASI

- HSYK'yi, Hâkimler Yüksek Kurulu ve Savcılar Yüksek Kurulu olarak ikiye ayıracağız.
- Adalet Bakanı'nı ve Bakanlık Müsteşarı'nı bu kurulların dışına çıkaracak, siyasal iktidarın hakimler ve savcılar üzerindeki vesayet ve patronajını sona erdireceğiz.
- Hâkimler Yüksek Kurulu ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun özellikle hâkimlerin ve savcılarının özlük hakları ile ilgili kararlarını yargı denetimine açacağız.
- Hâkimler Yüksek Kurulu ve Savcılar Yüksek Kurulu seçimlerinde kadınların temsilini artırmak için cinsiyet kotası getireceğiz.
- Temsilci seçimlerinde, Adalet Bakanlığı bürokratlarının ayrıcalıklı konumlarını kötüye kullanmalarının önüne geçeceğiz.

HAKİMLERİN VE SAVCILARIN BAĞIMSIZLIĞI

- Yargıç ve savcıların mesleğe girişinde nesnel ölçütler getirerek, liyakati esas alacağız.

- Yargıç ve savcılarını idari olarak Adalet Bakanlığı'na bağılı olmaktan çıkaracağız.
- Yargıçların bağımsızlığını ve tarafsızlığını güvence altına alacak bir atama ve nakil sistemi oluşturacağız.
- Sürgün uygulamalarına son vereceğiz.

TARAFSIZ CUMHURBAŞKANI

- Partiler üstü, sembolik yetkilerle donatılmış, yürütme ve yasama üzerindeki etkisi sınırlandırılmış bir Cumhurbaşkanlığı modelini yeniden tesis edeceğiz.
- Cumhurbaşkanı'nın yargı ve diğere üst düzey bürokrasi atamalarındaki yetkilerini kısıtlayacağız.
- Cumhurbaşkanlığı'nın bütçesini anayasal tanımlara uygun olarak mütevası ve hesap verebilir hale getireceğiz.
- Örtülü ödeneğin keyfi biçimde ve siyasi amaçlarla kullanılmasını engelleyecek yasal düzenlemeleri yapacağız.
- Cumhurbaşkanı'na hakaret suçunun, yurttaşları sindirme amacıyla kullanılmasını mümkün kılan yasaları kaldıracağız.

ÇOĞULCU MEDYA, ÖZGÜR İNTERNET

MEDYAYI SİYASETİN VESAYETİNDEN KURTARACAĞIZ

- TMSF'ye devredilmiş medya kuruluşlarının iktidarın güdümüne girmesine ve propaganda aracına dönüşmesine engel olacağız.
- Kamu kaynaklarının, TMSF yoluyla iktidara yakın gazete ve televizyonlara aktarılmasına son vereceğiz.
- TRT'yi iktidarın siyasi aracı olmaktan çıkaracak, idari ve mali açıdan özerkleştireceğiz.
- RTÜK'ü kurumsal çerçeve, üye bileşimi ve yasal mevzuat açısından demokratik ilkelere göre yeniden yapılandıracağız.
- RTÜK'ün, program durdurma ve ceza uygulamalarını, medya üzerinde baskı ve sansür aracı olarak kullanmasını önleyeceğiz.

MEDYA KURULUŞLARI VE EMEKÇİLERİ ÜZERİNDEKİ BASKILARI KALDIRACAĞIZ

- Medya kuruluşları ve mensuplarına karşı partizanca saldırılara ve keyfi cezalandırmalara son vereceğiz.
- Yazar ve gazetecilerin maruz bırakıldığı işten attırma, polis baskınları, hukuksuz yargılama, sansür ve hakaret davaları gibi uygulamalara son vereceğiz.
- Medya emekçilerinin sendikalaşmasının önündeki yasal engelleri kaldıracağız.
- Medya çalışanlarına iş güvencesi sağlayacağız.
- Yerel medya kuruluşlarını destekleyeceğiz. Yerel medya üzerindeki siyasi baskılara son vereceğiz.

BİLGİYE ERİŞİM HAKKINI GÜVENCE ALTINA ALACAĞIZ

- Yurttaşların bilgilenme hakkını yasal güvence altına alacağız.
- Ulusal ve yerel tekelleşmeyi engelleyecek önlemlerle bilgi kaynaklarının çeşitliliğini güvence altına alacağız.
- Mahkeme kararıyla alınan yayın yasaklarını, yurttaşların bilgiye erişim haklarını gözetecek şekilde kısıtlayacağız.

İNTERNET VE SOSYAL MEDYA KULLANIMINI ÖZGÜRLEŞTİRECEĞİZ

- İnternete ilişkin tüm kanunları, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler ile uyumlu hale getireceğiz.
- Mahkemeler dışındaki mercilerin erişim engelleme yetkisini kaldıracağız.
- Yasaklara zemin oluşturan katalog suçları yoruma açıklık bırakmayacak şekilde tanımlayacak ve bu suçların kapsamını daraltacağız.
- İçişleri Bakanlığı kararnamesi ve polis eliyle yapılan sosyal medya izlemeleri ve fişlemelerine son vereceğiz.
- Siyasilerin, İnternet paylaşımlarını hedef alan keyfi tazminat davalarıyla yurttaşların eleştiri hakkını gasp etmesine izin vermeyeceğiz.

AYRIŞTIRMA VE KUTUPLAŞTIRMA DEĞİL, UZLAŞTIRMA VE BİRLEŞTİRME

- Devlet yönetiminde, dil, kültür, inanç ve yaşam tarzları arasında ayırım yapmaksızın Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlığı ortak paydasını esas alacağız.
- Kamu hizmetlerinde eşitlikçi bir anlayışla hareket edecek ve farklılıklara saygılı davranacağız.
- Farklı etnik kökene sahip olan yurttaşların dilini ve kültürünü öğrenmesini ve yaşatmasını kolaylaştıracak önlemler geliştireceğiz.
- Korku ve şüphe üzerine kurulu siyaset anlayışını ortadan kaldıracak, güven, diyalog ve karşılıklı anlayış kültürünü yerleştireceğiz.
- Kutuplaştırıcı anlayışı ortadan kaldırarak, toplumsal barışı tesis edeceğiz.
- Yasal düzenlemeler ve yaptırımlar yoluyla, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine dayalı tüm ayrımcılıklara karşı kararlı şekilde mücadele edeceğiz.
- Yurttaşları, özellikle de gençleri “olağan şüpheliler” olarak gören ve sindirmeye çalışan, yaşam tarzlarına müdahale eden anlayışa son vereceğiz.

BİR ARADA YAŞAMI LAİKLİK İLKESİYLE GÜVENCE ALTINA ALACAĞIZ

- Din, mezhep ve inanç farkı gözetmeksizin tüm yurttaşlarımızın inanç ve ibadet özgürlüğünü güvence altına alacağız.
- Din ve siyaset işlerinin birbirinden ayrı tutulmasına ve dinin siyasete alet edilmemesine özen göstereceğiz.
- Diyanet İşleri Başkanlığı'nı, tüm inançlara eşit mesafede duracak şekilde yeniden yapılandıracağız.
- Evrensel insan hakları ilkeleri çerçevesinde, farklı din ve inançlara mensup tüm yurttaşların ibadethane açmalarının önündeki engelleri kaldıracağız.
- Cemevlerini diğer ibadethaneler gibi yasal statüye kavuşturacağız.

- Zorunlu din derslerini kaldıracağız. Bu dersleri çoğulcu bir içeriğe kavuşturacak ve seçmeli hale getireceğiz.
- Din ve inanç temelli ayrımcılık ve nefret suçlarına karşı yasal yaptırım uygulayacağız.

KÜRT SORUNU

- Her türlü şiddet ve baskıyı sona erdirerek, sorunu müzakere ve siyaset yoluyla çözeceğiz.
- Kürt sorununun çözüm yerinin TBMM olmasını sağlayacağız.
- TBMM’de temsil edilen tüm siyasi partileri çözüm için bir araya getirerek süreci geniş bir toplumsal uzlaşma ile yürüteceğiz.
- Sorunu çözmeye yönelik tüm girişimlerin şeffaf ve hukuka uygun olmasını temin edeceğiz.
- Diyarbakır Cezaevi’nde yaşananlar ve Uludere katliamı başta olmak üzere tüm faili meçhuller, işkenceler ve hak ihlallerini araştırarak bir Meclis Komisyonu kuracağız.

YASAKLARA SON VERECEĞİZ

- Seçimlerde ve siyasette dil yasaklarını sona erdireceğiz.
- Türk Ceza Kanunu’nda ve Terörle Mücadele Kanunu’nda yer alan ifade özgürlüğünü kısıtlayan hükümleri kaldıracağız.
- Talep eden tüm yurttaşlarımıza anadil öğrenimi olanağı sunacağız.
- Suriye sınırındaki mayınlı arazileri temizleyecek, tarım amaçlı kullanım için yoksul köylülere dağıtacağız.
- Koruculuk sistemini kaldırarak, koruculara kamuda istihdam sağlayacağız.
- Adları değiştirilen yerleşim yerlerinin eski adlarının, yeni adlarıyla birlikte kullanılmasına olanak tanıyacağız.

GEÇMİŞİN YARALARINI SARACAĞIZ

- Faili meçhul cinayetlerde zaman aşımını kaldıracağız.
- Köyleri boşaltılan yurttaşların mağduriyetlerini giderecek ve köye dönüşlerin önünü açacağız.

- Dersim arşivlerini tarihçilerin erişimine açacağız.
- Madımak Oteli'ni Hoşgörü Müzesi yapacağız.
- Diyarbakır Cezaevi'ni, İnsan Hakları ve Demokrasi Müzesi'ne dönüştüreceğiz.

ÖRGÜTLÜ TOPLUM, DEMOKRATİK SİYASET

YASAL DÜZENLEMELER

- Temel bir anayasal hak örgütlenme hakkını güvence altına alacak, örgütlü toplumun önündeki tüm anti-demokratik engelleri kaldıracacağız.
- Dernekler Yasası'nı gözden geçirecek, örgütlenme özgürlüğünü kısıtlayan ve zorlaştıran bürokratik engelleri ortadan kaldıracacağız.
- Sendikal hakları genişletecek ve yasal güvence altına alacağız.

SİVİL TOPLUM

- Sivil toplum üzerindeki siyasal baskılara son vereceğiz.
- Kamu yararı gözetilen sivil toplum kuruluşlarını mali açıdan güçlendirecek ve bu STK'lerin özerkliklerini güvence altına alacağız.
- Tüm toplum kesimlerini, meslek odalarını, çevre, gençlik ve kadın örgütlerini ulusal ve yerel düzeylerde karar alma süreçlerine dâhil edeceğiz.
- Meslek örgütleri üzerindeki baskılara son vereceğiz.
- Meslek örgütlerinin yasalarını, kurumların özerkliğini güçlendirecek şekilde, paydaşların katılımıyla hazırlayacağız.
- Meslek örgütlerinin mali haklarını ve denetim yetkilerini koruyacağız.

KADIN-ERKEK EŞİTLİĞİ

- Kadın-erkek eşitliğini yaşamın tüm alanlarında sağlamak için gereken yasal düzenlemeleri yapacağız.
- Baskıcı ataerkil anlayışla kararlılıkla mücadele edeceğiz.

- Kadına yönelik şiddete karşı “sıfır tolerans” anlayışıyla hareket edecek, bu konuda gereken yasal yaptırımları kararlılıkla uygulayacağız.
- Kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesine son vermek için gereken tüm önlemleri alacağız.

İŞ DÜNYASINA YAPILAN SİYASİ BASKILAR

- Ekonomiyi demokrasi ve saydamlık ilkelerine uygun şekilde yönetecek, hukukun üstünlüğünü esas alacağız.
- Ekonomi dünyasıyla ilgili tüm üst kurulları özerkleştirecek ve siyasi iktidarın müdahalelerine karşı koruyacağız.
- Farklı sermaye gruplarının haksız vergi cezalarıyla sindirilmeye çalışılmasına son vereceğiz.
- Vergi denetimlerinin, öngörülebilirlik ve hukuki güvenlik ölçütleri çerçevesinde yapılmasını sağlayacağız.

İSTİHDAM YARATAN, KAPSAYICI EKONOMİ

Devlet yurttaşlar içindir. CHP, her yurttaşın mutlu, huzurlu ve rahat yaşayacağı bir Türkiye hedeflemektedir. Ülkemiz, çalışmak isteyen herkesin iş bulduğu, her yurttaşın insanca yaşayabileceği düzeyde gelir elde ettiği, herkesin temel ihtiyaçlarının sosyal devletin güvencesi altında olduğu bir ekonomik düzene kavuşmalıdır. CHP ülkemizde hakça bir düzen kurmak için ekonomide köklü bir atılım gerçekleştirme ve güçlü bir ekonomik gelişme programını hayata geçirme kararlılığındadır. CHP, yurttaşların güvenle yatırım yapabileceği, emeğinin karşılığını alabileceği, her yurttaşın beceri, bilgi ve teknolojiye engelsiz erişebileceği ve yalnızca siyasi değil, ekonomik olarak da özgür olacağı bir Türkiye inşa etme kararlılığındadır.

İçinde bulunduğumuz zaman ve coğrafyada ülkemizin önünde aşması gereken önemli sorunlar kadar büyük fırsatlar da bulunmaktadır. CHP'nin temel ekonomik vizyonu bugün 69. sırada olduğumuz insani gelişmişlik endeksinde, ülkemizi gelecek 20 yılda ilk 20 ülke arasına taşımaktır.

Ekonominin kötü yönetilmesi yüzünden yurttaşlarımız bugün mutsuz ve karamsardır. Günü kurtarmayı hedefleyen, anlık tedbirlerden oluşan, şeffaflıktan ve gerçeklikten uzak ekonomi politikalarıyla Türkiye çağımızın gerisine hapsedilmiştir. CHP bu karamsarlığı ortadan kaldırmak, istihdam yaratan, kapsayıcı büyüme ile zenginleşerek herkese umut veren bir Türkiye tesis etmek için iktidara taliptir. CHP'nin ekonomi programı Türkiye'yi 21. yüzyıla taşıyacak ve yurttaşlarımızın mutlu bir geleceğe kavuşmasını sağlayacaktır.

CHP'nin ekonomi programı, ekonomi politikalarını bütünlükçü bir yaklaşımla ele almaktadır. Ekonomi politikalarının birbirini tamamlamasına öncelik vermekte ve göstermelik değil, gerçekçi ve kararlı bir reform yapma iradesini barındırmaktadır. CHP ekonomiyi, merkezine insana yatırımı alan bir kalkınma anlayışı ile yönetecektir. Bu kalkınma

anlayışı yüksek katma değerli, yeniliğe (inovasyona) dayalı ve rekabetçi üretimi hedeflemektedir. Bu hedef küresel ısınma ve çevre kirliliğine karşı yeşil ekonomiye dönüşümü ve sürdürülebilirliği sağlamayı kapsamaktadır. Neoliberalizmden farklı olarak piyasanın iyi ve adil bir biçimde düzenlendiği ve kamunun güçlü bir destekleyici role sahip olduğu bir yaklaşımın ürünüdür.

Bu hedefler çerçevesinde CHP ekonomi politikaları dört ana eksen üzerine inşa edilmektedir. İlk eksen ekonomik gelişme ve büyümenin toplumun tüm kesimlerine yayılmasını, büyümenin herkesi kucaklamasını ve kimsenin yaratılan refaktan dışlanmamasını sağlayacak politikalardan oluşmaktadır. İkinci eksen ülkemizin dünya arenasında yarışma gücünü artıran politikalardan oluşmaktadır. Rekabetçi bir ekonomi için ihtiyaç duyulan üretken yatırımlara, nitelikli işgücüne ve verimlilik artışına katkıda bulunacak politikalar bu eksenin temelidir. Üçüncü eksen demokrasiyi, hukukun üstünlüğünü, devletin saydamlığını ve hesap verebilirliğini güçlendiren politikalardan oluşmaktadır. Dünyaya açık, AB'ye üyelik perspektifini güçlendiren, yurttaşına hesap veren bir hukuk devleti anlayışını ve çağdaş demokrasiyi egemen kılarak ekonomide güven ve iş yapma iklimi güçlendirilecektir. CHP ekonomi stratejisinin dördüncü ekseninde ekonomik istikrarla beraber sosyal ve çevresel dengeyi korumayı taahhüt eden politikalar bulunmaktadır.

CHP, bu çerçevede iki aşamalı bir ekonomik program sunmaktadır. Bunlardan ilki hemen etkisini gösterecek politikaları, ikincisi orta ve uzun vadede etki gösterecek politikaları içermektedir.

CHP, iktidarının ilk yüz gününde uygulamaya koyacağı politikalarla yatırımları artıracak, Türkiye'de daha çok insanın iş bulmasını sağlayacak ve tüm yurttaşların gelirini kayda değer bir düzeyde artıracaktır. Eş zamanlı olarak uygulamaya konulacak olan eğitim ve teknoloji hamlesi ile çocuklarımızın müreffeh bir ülkede yaşamalarını garanti altına alacak bir büyüme gerçekleştirilecektir.

CHP iktidarının ilk yüz gününde, refahın halka yayılmasını sağlayacak önlemler alınacak ve Türkiye yeniden yatırım yapılabilir bir ülke haline gelecektir. Bu hedefe ulaşabilmenin gereği olan siyasi ve ekonomik

istikrar en kısa zamanda yeniden tesis edilecektir. Etkili bir teşvik ve destek programı ile özel sektöre dinamizm kazandırılacaktır. Devlet şeffaflaşacak, kamunun denetleme ve düzenleme faaliyetleri siyasi etkiden arındırılarak iş yapma ortamının güvenilirliği sağlanacaktır. Adil düzenlemeler sayesinde piyasa mekanizması daha verimli ve dengeli bir işleyişe kavuşacaktır.

CHP'nin ekonomi programı, iş yapma iklimindeki olumlu değişikliklerin yaratacağı fiziksel sermaye yatırımlarını, mali sermayedeki artış ve insan kaynaklarının zenginleştirilmesi ile destekleyecektir. Bu sayede sanayimiz, küresel değer zincirinde hapsediği orta düzey aşamalardan kurtarılacaktır. Üretim ve ihracatta yüksek teknolojiye dayanan, katma değeri yüksek malların payı artacaktır. CHP'nin kalkınma planı, küresel değer zincirinin üretim öncesi ve sonrası evrelerinde Türkiye'nin atılım yapmasını sağlayarak ihracatın değerini ve niteliğini artıracaktır.

Üretimde sağlanacak bu dönüşüm, bütünlükçü politikalarla tarım, sanayi, hizmetler ve inşaat sektörünün dengeli gelişimini mümkün kılacaktır. İnşaat sektörünün sadece spekülasyon rantı kapısı olarak görülmemesi ve sağlıklı bir zemine oturtulması ile sanayiden kaçış sona erdirilecektir.

Fiziksel yatırımların artması iş gücü piyasasındaki sorunların çözümü için elzemdir. Ancak CHP Türkiye'nin istihdam sorununun salt yatırım ortamı sorunu olmadığını bilincindedir. CHP ekonomi programı istihdamın artırılması için yatırımın artırılmasının yanı sıra rekabetçiliğin geliştirilmesi ve etkin bir eğitim reformunun gerçekleştirilmesinin gerekli olduğunu savunmaktadır.

Fiziksel yatırımlardaki artış, iş gücünün verimliliğine olumlu katkıda bulunarak ücretlerde doğal bir artış beraberinde getirecektir. Çalışmak isteyen ancak çalışma özgürlüğü kısıtlanmış olan gençlerin ve kadınların önündeki engellerin kaldırılmasıyla iş gücüne katılım artacaktır. İnsana yatırımın sağlayacağı verimlilik artışı ve gençlerle kadınların iş gücüne katılımının yaratacağı istihdam, büyümenin niteliğini de artıracaktır. Gerçekleştireceğimiz eğitim reformu iş gücünün beşeri kaynaklarının güçlenmesini ve ülke genelinde ortalama ücretlerin artmasını sağlayacaktır. CHP iktidarında etkin bir asgari ücret politikası ile gelir adaletsizliği giderilecek, ücretlerin genelinde artış sağlanacak

ve iş gücünün niteliği yükseltilerek asgari ücretle çalışanların toplam istihdam içindeki payı hızla düşürülecektir. CHP'nin eğitim hamlesi, hem mevcut teknolojilerin en üst düzeyde kullanılmasını, hem de gençlerin yeni teknolojileri üretmesini mümkün kılacaktır. Böylece tarım, sanayi ve hizmetler sektörlerinde yüksek katma değerli üretim artacaktır. CHP, yenilikçi bir kalkınma hamlesi ile toplumsal sorunları çözecek, her alanda küresel rekabet gücümüzü artırarak yurttaşlarımızın refah düzeyini yükseltecektir.

21. yüzyılda üretimin temel kaynağı bilgidir. Bilginin kullanılması ve üretime dönüşmesi için teknoloji ve bilişim altyapısına ihtiyaç vardır. Emek ve girişim, bilgi ve teknolojiyi üretime dönüştürecek temel unsurlardır. CHP'nin ekonomi programı bilgiye, bilginin altyapısına ve insana yatırım yapmayı öncelemektedir. Bu alanlarda yapılacak yatırımlarla dinamik insan gücüne dayanan bir ekonomik model sayesinde Türkiye dünya liginde ön sıralarda yer alacaktır.

Bilgi, teknoloji ve bilişim altyapılarını tüm toplumun kullanmasını önceleyen bu ekonomik yaklaşım Türkiye'nin sosyal bilgi ekonomisinde dünyada öncü ülkeler arasına girmesini olanaklı kılacaktır. AKP iktidarında vatandaşlarımız borçlandırılarak mülksüzleştirilmiştir. CHP'nin ekonomi programı, yurttaşlarımızı, bilgi ve bilişime kavuştururken, fiziksel sermayenin de paylaşımına ortak edecektir. Sermayenin tabana yayılması ve halkımızın bilgi ile buluşturulması yeni bir sanayi devrimini mümkün kılacaktır. CHP iktidarında, Türkiye'nin bilgi çağını yakalaması ve sermayenin bilgi barındıran sermayeye dönüştürülmesi kamu eliyle teşvik edilecektir. Yeni sermayenin eşit fırsatlar ilkesi ile dağıtılmasını prensip edinen bu yaklaşımla CHP ekonomi programı, yoksulluğu yönetmeyi değil yoksulluğa son vermeyi hedeflemektedir.

Türkiye, AKP'nin ekonomi politikaları ile yoksulluk, işsizlik ve mutsuzluk sarmalına mahkûm edilmiştir. Bunun nedeni ekonomik kaynaklarımızın sınırlı olması değil, ekonominin etkin şekilde yönetilmemesidir. CHP için, ekonomi kısıtlı kaynakların yönetilmesinden ibaret değildir. Akılcı ekonomi yönetimi, ekonomik potansiyelin keşfedilerek verimli ve sürdürülebilir şekilde toplum yararına kullanılmasına dayanmaktadır. Türkiye, bilgi ekonomisine hızla geçecek ve uluslararası düzeyde

rekabet edebilecek potansiyele sahiptir. CHP'nin ekonomi programı, bu potansiyeli hayata geçirecek ve geleceğin Türkiye'sinde kaynak sorununu çözümlenerek herkese daha iyi bir hayat olanağı sunacaktır.

REFAH SEVİYESİ YÜKSEK BİR TOPLUM

İNSAN ODAKLI KALKINMA

- İnsan odaklı bir kalkınma anlayışıyla hareket edeceğiz.
- Ekonomik kalkınmada yalnızca zenginleşmeyi değil, insani gelişmeyi de hedefleyeceğiz.
- Gelir adaletsizliklerine son vereceğiz.
- İşsizlikle etkin şekilde mücadele edecek, tüm yurttaşlarımıza iş olanağı yaratacağız.
- Nitelikli işler ve nitelikli bir iş gücü yaratacağız.
- Gençler ve kadınlar başta olmak üzere tüm yurttaşlarımızın, ekonomik hayata ve üretime katılmasına fırsat sağlayacağız.

BİLGİ VE TEKNOLOJİYLE ÜRETEN VE BÜYÜYEN EKONOMİ

- Sadece tüketen değil, üreten bir ekonomi modelini esas alacağız.
- Türkiye'nin emek yoğun bir ekonomiden, üreten ve bilgi yoğun bir ekonomiye geçmesini sağlayacağız.
- Türkiye'yi yalnızca bir üretim ve lojistik üssü olmaktan çıkararak, kendi markalarını yaratan bir ileri üretim ve kademeli olarak teknolojik gelişme üssüne dönüştüreceğiz.
- Teknolojik gelişmenin toplumun tüm kesimlerinin yaşam kalitesini artırmalarını sağlayacağız.

GELECEĞİN TÜRKİYE'Sİ:

CHP EKONOMİ PROGRAMI İLE İLK 20 YILLIK HEDEFLER

- Üretim verimliliğimizin büyümesini arttırarak, yıllık ortalama büyüme hızını % 6'ya çıkaracağız.
- İnsani gelişmişlik endeksinde Türkiye'yi ilk 20'ye taşıyacağız.

- Üreten bir ekonomiyi ayağa kaldırarak yılda en az 1 milyon kişiye istihdam imkanı sağlayacağız.
- İşsizliği % 5'in altına indireceğiz.
- Enflasyonu % 4'ün altına düşüreceğiz.
- Yurtiçi tasarruflar ve yatırımların GSYİH'daki oranlarını yüzde 30'a ulaştıracak, kronikleşen cari açık sorununu ortadan kaldıracacağız.

GÜÇLÜ SOSYAL DEVLET İLE İSTİKRARLI VE KAPSAYICI BÜYÜME

- Yoksulluğa, işsizliğe, kayıt dışılığa, iş gücünün niteliğine ve ücretlerin düşüklüğüne dair sorunların çözümünü sadece piyasaya bırakmayacağız. Bu sorunların çözümünde devlete düşen sorumlulukların yerine getirilmesini sağlayacağız.
- Büyüme stratejisini; üretim, gelir dağılımı, sosyal kapsayıcılık ve sürdürülebilirlik ilkeleri ışığında tasarlayacak ve uygulayacağız.
- Yeni teknoloji alanlarının yanı sıra, geleneksel üretim sektörlerinde katma değeri yüksek ürün ve faaliyetleri geliştireceğiz.
- Yerel ve doğrudan yabancı yatırımlarla, üretim kapasitelerinin artırılmasını sağlayacağız.
- Dışa açık, ama finansal dalgalanmalara karşı dayanıklı, yatırım odaklı bir istihdam ve büyüme stratejisi izleyeceğiz.

EKONOMİK KALKINMAYI DESTEKLEYEN DEVLET ANLAYIŞI

- Kalkınmada kamunun rolünü, daha etkin, tutarlı ve yurttaş odaklı hale getireceğiz.
- Devletin istihdam ve rekabet alanında kolaylaştırıcı ve destekleyici olmasını sağlayacağız.
- Özel sektörün faaliyet göstermediği alanlarda, bölgesel gelişmişlik ve gelir farklılıklarının giderilmesi için kamuyu öncü konuma getireceğiz.
- Kamu yatırımlarında etkinliği, saydamlığı ve kurumlar arasında eşgüdümü sağlayacak reformları gerçekleştireceğiz.

EKONOMİ YÖNETİMİNDE HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ VE ÖNGÖRÜLEBİLİRLİK

YASAL DÜZENLEMELER

- Vergi denetimini iktidarın siyasi aracı olmaktan çıkaracak düzenlemeleri yapacağız.
- Kamu İhale Kanunu'nu AB standartlarına uygun hale getirecek, tüm kamu kurumlarını Kanun kapsamına dâhil edeceğiz.
- Mevzuat değişiklikleriyle, kamusal ekonomik faaliyetlerin denetlenmesini kurumsallaştıracak, şeffaflığı ve hesap verebilirliği güvence altına alacağız.
- TBMM'nin Bütçe Hakkı'nı güvence altına alarak yürütme üzerindeki denetimini etkinleştireceğiz.

KURUMSAL DÜZENLEMELER

- Ekonomik ve Sosyal Konsey'i, "Ekonomi, Toplum ve Çevre Konseyi" haline getirerek işlevsellik kazandıracak ve düzenli toplanmasını sağlayacağız.
- Gelir İdaresi Başkanlığı'nı bağımsız hale getirecek ve Kurum'un tüm mükelleflere eşit mesafede durmasını sağlayacağız.
- Bütçenin etkin denetimi için başkanlığını ana muhalefet partisinin yürüteceği Kesin Hesap Komisyonu'nu kuracağız.
- Kamu idaresi tarafından tespit edilecek olan stratejik plan ve performans göstergelerinin kuruluşların bütçelerinde yer almasını zorunlu hale getireceğiz.
- Sayıştay'ın, başta TOKİ ve kamu bankaları olmak üzere bütçe dışı kurumların finansal durumlarını tespit etmesini sağlayacağız.
- Sayıştay raporları doğrultusunda finansal açığı gerçekçi bir şekilde belirleyeceğiz.

ETKİN MALİYE POLİTİKASI

- Kamu borcunun sürdürülebilirliğine dikkat edecek, kurallı maliye politikası uygulayacağız.

- Vergilerin nereye harcandığının hesabını yurttaşlara vereceğiz.
- Kayıt dışılıkla mücadele edecek, vergi kayıp ve kaçaklarını en alt seviyeye indireceğiz.
- Gelir vergisi tarife ve oranlarını farklılaştıracak, herkesten gücüne göre vergi alacağız.
- Orta vadeli bir strateji planı ile dolaysız vergileri esas alan bir yapı kuracağız.
- Vergi sistemini daha adil ve ekonominin rekabet gücünü artıran bir yapıya kavuşturacağız.

HAYAT PAHALILIĞINA SON VEREN PARA POLİTİKASI

- Merkez Bankası'nı keyfi müdahalelerden bağımsız hale getirecek, Kurum'un itibarını iade edeceğiz.
- Para politikasının temel ilkesini fiyat istikrarını sağlamak ve enflasyonu düşürmek olarak yeniden tesis edeceğiz.
- Enflasyon hedeflemesi uygulamasını etkinleştirecek, para politikasında şeffaflığı artıracacağız.
- Enflasyonla mücadelede iyi yönetim sağlanması amacıyla Para Politikası Kurulu'nun (PPK) yeterli sıklıkta toplanmasını sağlayacağız.

FİNANSAL İSTİKRAR

- Finansal İstikrar Komitesi'nin etkin bir şekilde çalışmasını sağlayacağız. Reel sektörün bu Komitede temsiline imkan tanıyacağız.
- Finansal istikrarın sağlanması görevini BDDK ve TMSF'ye vereceğiz.
- Bu kurumların Merkez Bankası ile eşgüdümlü çalışmasını sağlayacağız.
- Finansal sistemi düzenleyen ve denetleyen kamu kuruluşlarının bağımsızlıklarını tesis ederek siyasetin finansal istikrarın önünde engel olmasını önleyeceğiz.
- Reel ekonomiyi, finans sisteminin makro ve tekil finansal kurum risklerinden koruyacağız.

İSTİHDAM YARATAN VE YATIRIMLARI KOLAYLAŞTIRAN BÜYÜME MODELİ

İSTİHDAMA DÖNÜK ETKİN POLİTİKALAR

- İstihdamda kalıcı artışlar sağlayacak yatırımlar yapılmasının iklimini sağlayacağız.
- Pasif ve aktif iş gücü politikalarını etkin şekilde kullanarak istihdam yaratacağız.
- İstihdam üzerindeki kamusal yükleri azaltacağız.
- Kamu hizmetlerinde kadın, genç ve engelli yurttaşlarımızın istihdam edilme olanaklarını artıracacağız.
- Kamuda istihdamı kapsayıcı büyümenin öncüsü haline getireceğiz.
- İş gücünün donanımının artırılmasına öncelik vereceğiz.
- Tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinde, üretimdeki dönüşümün istihdam kayıplarına yol açmasına engel olacağız.
- İş arayanlar ve iş olanakları arasındaki eşleşmelerin hızlı ve etkin şekilde gerçekleştirilmesini sağlayacağız.

YATIRIMLAR İÇİN ELVERİŞLİ BİR İKLİM

KURUMSAL DÜZENLEMELER

- İş yapma ortamını iyileştirerek yatırımların hızla artmasını sağlayacağız.
- Bağımsız denetleme ve düzenleme kurumlarının kurumsal itibarlarını yeniden tesis ederek yatırımları güvence altına alacağız.
- Yatırım yeri tahsisini kolaylaştırıcı adımlar atacak, bürokratik engelleri kaldıracacağız.
- Yatırım ortamının iyileştirilmesi amacıyla "piyasaya giriş ve çıkış" yüklerini azaltacağız, işlemleri basitleştirerek hızlandıracağız.

YATIRIMLAR İÇİN AKILCI TEŞVİK SİSTEMLERİ

- Akılcı bir teşvik sistemiyle, bilgi yoğun sektörleri destekleyecek, kadın ve gençlerin iş gücüne katılımını artıracacağız.

- Doğa duyarlılığını ve enerji verimliliğini artıracak yüksek katma değerli bir üretim stratejisini hayata geçireceğiz.
- Hedef odaklı, KOBİ'leri önceleyen, sadeleştirilmiş bir teşvik programı uygulayacağız.
- Yeni teşvik ve destek programının İnternet üzerinden tek noktadan erişilebilir olmasını sağlayacağız.
- Kalkınma Ajansları bünyesinde kurulacak olan KOBİ Destek Ofisleri uzmanlarının KOBİ'leri kuruluşlarından itibaren teşvik sistemi konusunda bilgilendirmelerini sağlayarak teşvik sisteminin etkinliğini artıracacağız.
- Performans ve proje odaklı bir teşvik dağıtım anlayışı benimseyeceğiz.
- İlk yüz günde yapılacak teknik çalışmalarla ölçek artırma potansiyeli olan işletmeleri belirleyecek, bu işletmelere yönelik özel teşvik programları tasarlayacağız.

ŞİRKETLER VE KOBİ'LER

FİNANSMANA ERİŞİMİN KOLAYLAŞTIRILMASI

- KOBİ'lere, ödedikleri vergi ve sigorta primi tutarında faizsiz işletme kredisi vereceğiz.
- KOBİ'lerin sermaye piyasalarına erişimini etkinleştirecek, finansman yöntemlerinin çeşitlenmesini ve daha sağlıklı bir yapıya kavuşmasını sağlayacağız.
- Kredi Garanti Fonu'nun kullanımını etkinleştirerek, sermaye artırımını sağlayacağız.
- KOBİ'lere sağlanacak kredi desteklerinin üretimde dönüşüm stratejileri ile uyumlu olmasını gözeteceğiz.
- Yüksek teknolojiye odaklı yatırımlara, yeşil projelere, kadın girişimcilere ve genç girişimcilere verilen şirket kredilerine özel teşvikler sağlayacağız.
- Gerekli yasal düzenlemeleri yaparak risk (girişim) sermayesi şirketlerinin kurulması ve yaygınlaştırılmasını destekleyeceğiz.

- Girişim finansmanı sağlamak için kamunun katılımı ve öncülüğünde “fonların fonunu” geliştireceğiz.

KOBİ'LER VE ŞİRKETLER KAMUNUN BİRİKİMİNDEN YARARLANACAK

- Halkbank'ı özelleştirmeyecek, KOBİ'lerin ve esnafın ihtisas bankasına dönüştüreceğiz.
- Kalkınma Bankası'nı Devlet Yatırım Bankası'na dönüştürerek özellikle yerel gereksinimleri ve KOBİ ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yeniden yapılandıracağız.
- Devlet Yatırım Bankası'nın, finansmanın yanı sıra proje finansman danışmanlığı hizmetleri de vermesini sağlayacağız.
- Türk Eximbank'ın işlev ve etkinliğini ihracat yoğunluklu KOBİ'lere yönelik olarak artıracak, kullandıkları araçları çeşitlendireceğiz.
- Kuracağımız “Teknobank” ile teknoloji gelişme bölgelerinin etkinliğini artıracak; yenilikçiliği, teknoloji yatırımlarını ve adaptasyonunu, yeni teknoloji tabanlı ürünleri ve e-ticaret faaliyetlerini destekleyeceğiz.

SANAYİYİ DESTEKLEYEN KAMU POLİTİKALARI

- Enerji, ulaşım ve iletişim maliyetleri üzerindeki vergi yükünü azaltarak imalat sanayisinin rekabet gücünü artıracacağız.
- Kamu alımlarında, uluslararası hukuk çerçevesinde, yerli ara mallarla üretime öncelik tanıyacağız.
- Kamu alımlarında, kamu ihale mevzuatını gözetererek, tedarik bütçelerinin %15'ini kadın girişimciler ve genç girişimcilerin kurduğu firmalardan yapılacak alımlar için kullanılması yönünde düzenlemeler yapacağız.

ŞİRKETLERİN VE İŞLETMELERİN KÜRESEL REKABET GÜCÜNÜN ARTIRILMASI

- KOBİ'lerin yeni teknoloji temelli dönüşümlerini hızlandırarak, teknoloji yoğun ürün ve üretim süreci geliştirmelerini sağlayacağız.
- Kayıt dışılığı önleyeceğiz, rekabet gücünü artırıcı vergi reformunu gerçekleştireceğiz.

- Katma değeri düşük ve yenilenmesi güç sektörlerde teşvikleri kaldıracağız.
- Şirket birleşme ve alımlarını özendiracağız. Bu sayede ölçek ve kapsam fırsatlarından faydalanılmasını ve teknolojik olanakların paylaşımını sağlayacağız.
- Gümrük Birliği'nin derinleştirilmesini ve ülkemiz için refah arttırıcı şekilde yeniden müzakere edilmesini sağlayacağız.
- Transatlantik Ticaret ve Yatırım Anlaşması (TTIP) görüşmelerinde aktif rol alabilmek için AB ile müzakereleri hızlandıracağız.

ŞİRKETLERİN DEĞER ZİNCİRİNDE KATMA DEĞERİ YÜKSEK ÜRETİM AŞAMALARINA GEÇİŞİ

- Ar-Ge faaliyetlerinin üretim odaklı ve tasarım sürecini kapsayacak şekilde yürütülmesini sağlayacağız.
- Ürün ve süreç tasarımını Ar-Ge faaliyetleri kapsamına dâhil edeceğiz.
- Türk Tasarım Danışma Konseyi'ni daha etkin hale getireceğiz.
- Tasarım Strateji Belgesi'ni titizlikle uygulayacağız.
- Bu strateji kapsamındaki tasarım politikalarının yürütülmesi için • "Türkiye Tasarım Enstitüsünü" kuracağız.

İSTİHDAMA YÖNELİK DOĞRUDAN POLİTİKALAR

GELİRLERİN ARTMASINA YÖNELİK DOĞRUDAN DÜZENLEMELER

- Asgari ücret üzerindeki gelir vergisini kaldıracağız.
- Asgari ücreti 1500 TL düzeyine çıkaracağız.
- Asgari ücret artışının belirlenmesinde enflasyon ve refah artış payı toplamının dikkate alınmasını sağlayacağız.

İŞ GÜCÜ VE İSTİHDAM

PASİF İŞ GÜCÜ POLİTİKALARI

- İşsizlik Fonu'ndan yararlanma koşullarını yarı yarıya kolaylaştıracağız.

- İşsizlik Sigorta Fonu'nun amacına uygun şekilde kullanılmasını teminat altına alacağız.
- İşsizlik Fonu'nun yönetimini özerkleştirecek ve fon yönetiminde sosyal tarafların temsilini artıracacağız.
- İşsizlik Fonu'nun şeffaf ve etkin olarak denetlenmesini sağlayacağız.

AKTİF İŞ GÜCÜ POLİTİKALARI

- İş-Kur ile Mesleki Yeterlilik Kurumu iş birliği içerisinde vasıfsız işçilere beceri kazandırmaya dönük uzun vadeli bir eğitim programı uygulayacağız.
- Program kapsamında, 800 bin işsiz yurttaşımızı, asgari ücret karşılığında ödeme alacakları 9-12 aylık eğitim programlarına kademeli olarak yerleştireceğiz.
- Programı bitirdikten sonra yeni işe giren kadınlar ve 18-29 yaş arasındaki erkekler için 4 yıl boyunca; 29 yaş üzeri erkekler için 3 yıl boyunca sigorta işveren primlerinin kamu tarafından desteklenmesini sağlayacağız.
- Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri (UMEM) sertifika programlarının çeşitliliğini, işverenlerin ve iş piyasasının ihtiyaçlarının yanı sıra yeni büyüme stratejimiz doğrultusunda şekillendireceğiz.
- Sektör öncüleri, STK'ler ve kamu ortaklığıyla başlatılacak teknoloji, sayısal ve finansal okuryazarlık eğitim seferberliği ile iş gücünün genel beşeri sermaye birikimlerini yeni büyüme stratejimizle uyumlu hale getireceğiz.

BİLGİ EKONOMİSİ ATILIMI

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ

- Yeni teknoloji atılımında kamunun sürükleyici bir güç olmasını sağlayacağız.
- Bilgi teknolojilerinde sadece tüketen değil, aynı zamanda üreten ülke olacağız.

- Bilgi ekonomisine dönüşüm için yeni teknoloji ve Ar-Ge alanları ile eğitim başta olmak üzere sosyal gelişmeyi kapsayan yapısal reformları gerçekleştireceğiz.

EĞİTİMİN EKONOMİYLE BAĞLANTILARININ GÜÇLENDİRİLMESİ

- Bilgi ekonomisine geçmek için eğitimde eşit fırsatların ve koşulların yaratılmasını sağlayacağız.
- İş gücümüzün yeni teknolojilere uyum sağlamasına dönük olarak, tüm çalışanları mesleki eğitim ve hayat boyu öğrenme olanaklarına kavuşturacağız.
- Bilim, teknoloji ve eğitim alanlarında uzaktan eğitim olanaklarını kullanarak yurt içi ve yurt dışındaki uzmanların deneyimlerinden yararlanacağız.
- Okul öncesi eğitimi bilgi ekonomisine geçiş için nitelikli ve kapsayıcı bir hazırlık süreci olarak geliştireceğiz.
- Küresel rekabet gücünü artırmak için erken yaşlardan itibaren en az bir yabancı dilin iyi düzeyde öğrenilebilmesini sağlayacağız.
- Zorunlu eğitimin tüm kademelerinde bilişimin yerini artıracacağız.

AR-GE VE YENİLİKÇİLİK ÇALIŞMALARI

- Ar-Ge harcamalarının GSYH içindeki payını, AB standardı olan %3 düzeyine çıkaracağız.
- Teşvikleri finansman aracı olmaktan çıkaracağız. Ar-Ge teşviklerini etkinleştirecek ve üretim ve bölgesel ihtiyaçları gözeterek düzenleyeceğiz.
- Ar-Ge desteklerine erişimi kolaylaştırmak ve desteklerin etkinliğini artırmak için kurumlar arası form ve süreç farklılıklarını ortadan kaldıracak, eşgüdümü sağlayacağız.
- AB ülkelerinin "akıllı uzmanlaşma" stratejisini bölgesel ekonomilere uyarlayacağız. Bölgesel Ar-Ge politikalarını bu stratejiye göre oluşturacağız.

- Kamu araştırma kurumlarının kapasite ve sayısını artıracamız ve etkin kamu desteğıyle kamu araştırma kurumları – üniversite – sanayi işbirliğı modelini geliştireceğız.
- Ar-Ge faaliyetlerini kurumsallaştıracak, yeni uluslararası Ar-Ge ortaklıkları kuracağız.
- Bilişim ve teknoloji alanında kamu politikaları geliştirmek ve harcamaların etki analizini yapmak üzere bir veri bankası oluşturacağız.

AR-GE MERKEZLERİ

- Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Teknoloji Geliştirme Merkezleri ve İş Geliştirme Merkezleri'ni yeniden yapılandırarak "Bölgesel İş ve Teknoloji Geliştirme Merkezleri" kuracağız.
- Merkezlerin işleyişini düzenleyen mevzuatı basitleştireceğız.
- Merkezlerin bölgelerin özellikleri göz önüne alınarak belirlenecek sektörel uzmanlıklar geliştirmelerini sağlayacağız.
- Bu merkezlerde üretim teknolojileri, iş ağı ve pazar geliştirme, ihracat ve insan kaynakları alanlarında destek sağlayacağız.

BİLİŞİM REFORMU

- Yerli yazılım üretimini teşvik edecek, yazılım sektörünün büyümesi için destek vereceğız.
- Bilişim sektörüne yönelik güçlü bir talep oluşmasını kamu desteğıyle sağlayacağız.
- Bilişim alanında ara elemanı eğitime öncelik vereceğız.
- UMEM kapsamında üniversite mezunu genç işsizlere bilişim eğitimi vererek istihdam yaratacağız.
- Yazılım ihracatını engelleyen dolaylı vergileri kaldırarak bilişim sektörünün uluslararası rekabet gücünü artıracamız.

KOBİ'LERDE BİLİŞİM DÖNÜŞÜMÜ

- Bilgi ekonomisine dönük yapısal reformlardan KOBİ'lerin faydalanmasına öncelik vereceğız.
- KOBİ'lerin İnternet temelli üretim ve satış yapmasına yönelik teşvikler uygulayacağız.

- E-ticareti kolaylaştırıcı alternatif ödeme sistemlerinin geliştirilmesini ve elektronik fatura kullanımının yaygınlaştırılmasını sağlayacak mevzuat değişikliklerini gerçekleştireceğiz.
- KOSGEB kanalıyla KOBİ'lerin e-dönüşümlerine yönelik destek ve teşvik sağlayacağız.
- KOBİ'lerin bulut bilişimi, e-tedarik, e-stok yönetimi ve veri merkezlerini kullanmalarını teşvik edeceğiz.
- Sayısal okuryazarlık eğitim seferberliğinde KOBİ çalışanlarına öncelik vereceğiz.

BİLİŞİMDE ATILIM

ALTYAPIYA DAHA FAZLA YATIRIM

- Yeni teknoloji atılımında kamunun sürükleyici bir güç olmasını sağlayacağız.
- Tüm yurttaşlarımızı ucuz ve hızlı geniş bant İnternet erişimine kavuşturacağız.
- Evrensel Hizmet Fonu'nu amacına uygun kullanacağız.
- İnternet erişimini en düşük maliyetle sunmak için gereken fiber optik ve yeni nesil şebeke altyapı yatırımlarını yapacağız.
- İnternet altyapısının sağlanmasında tüm eşitsizlikleri ortadan kaldıracacağız.
- Kamu altyapı yatırımlarının, bilişim hizmetlerinin eşgüdümü ve finansmanın yanı sıra bilgi ve teknolojinin kullanımında da etkin bir rol üstlenmesini sağlayacağız.
- E-devlet hizmetlerinin yaygınlaştıracak, daha etkin kullanılmasını destekleyeceğiz.

YASAL DÜZENLEMELER

- Yeni teknolojilerin tüm sektörler ve işletmelere yayılmasını destekleyecek politikalar geliştirecek, bu alandaki yasal engelleri kaldıracacağız.
- Fikri ve sınai mülkiyet haklarının korunmasına yönelik adımlar atacağız.
- Patent sistemini temel araştırma çıktılarının teknolojiye aktarılması ve

- ürüne dönüşmesi için yeniden tasarlayacağız.
- İnternet'e dair düzenlemeleri; kullanıcıların, içerik sağlayıcıların, özel sektör ve STK'lerin görüşlerini alarak yapacağız.
- Kişisel verilerin korunmasında, kamuya tanınan her türlü istisnayı kaldıracacağız.
- Veri Koruması Kurulu'nun bağımsız olmasını sağlayacağız.
- Bulut bilişim ve veri merkezi hizmetlerinin genel güvenliğinin sağlanması ve bu hizmetlerin özel güvenlik denetimlerine tabi tutulmasına yönelik yasal düzenlemeleri yapacağız.

GİRİŞİMCİLİK EKOSİSTEMİ

- Yurt dışında girişimcilik konusunda deneyim kazanmış yurttaşlarımızın Türkiye'deki girişimcileri desteklemesini sağlayarak bu konudaki yetenek ve bilgi havuzunu genişleteceğiz.
- Üniversite, sanayi ve kamu ortaklığında verilecek "teknolo-girişim" eğitimleri ile ileri teknoloji alanına ilgi duyan üniversite mezunlarının girişimci olmalarını destekleyeceğiz.
- Türkiye Girişimcilik Konseyi yerine Girişimcilik Bakanlığı kuracağız.
- Sadece yüksek lisans eğitimi ve Ar-Ge ile ilgilenecek olan "Girişimcilik Üniversiteleri" kurulması yönünde yasal düzenlemeleri yapacağız.
- Eşgüdümünü girişimcilik üniversitelerinin sağlayacağı ve her bölgenin sektörel farklılıklarının gözetileceği "Girişimcilik Okulları (Fabrikaları)" kuracağız.
- Bu okullarda, yaşam boyu eğitim merkezleri, kuluçka merkezleri, profesyonel destek birimleri ve tam donanımlı atölyelerin bulunmasını sağlayacağız.
- Tüm üniversitelerde girişimcilik ve yenilikçilik (inovasyon) eğitimlerinin artıracacağız.

TARIM

YENİ BİR KIRSAL KALKINMA ANLAYIŞI

- Tarım üretiminin, başta turizm olmak üzere alternatif sektörlerle desteklendiği yeni bir modele geçişi sağlayacağız.

- Ekolojik turizm, kırsal spor, sağlık ve sosyal etkinliklere yönelik yatırımları vergi indirimleri ve yarı yarıya hibelerle destekleyeceğiz.
- Doğal tarım alanlarını ve organik tarım üretimi yapan çiftlikleri, kent yaşamından uzaklaşmak isteyen yurttaşlarımız için alternatif yaşam alanları olarak geliştireceğiz.
- Aile çiftçiliğini başta sağlık turizmi olmak üzere yeni sektörlerle entegre ederek, çağdaş kırsal kalkınma alanları yaratacağız.
- Büyük kentlere yakın kırsal bölgelerde, tarım ve ekolojik çeşitlilik siteleri ile botanik bahçeleri kurarak bu bölgeleri çekim alanları haline getireceğiz.

ÇİFTÇİLERE EKONOMİK DESTEK

- Çiftçinin üretim amaçlı olarak kullanacağı mazotun litresini 1,5 TL'ye düşüreceğiz.
- Tarım sektöründe çalışanların sosyal güvenlik primlerini 30 yaşına kadar Hazine'den karşılayacağız.
- Teşvik edilecek tarım ürünlerini bir yıl önceden açıklayacağız.
- Başka geliri olmayan çiftçiye, hane başına, asgari ücret düzeyinde gelir garantisi sağlayacağız.
- Aile işletmeleri ve küçük çiftçilerin, ürünlerini doğrudan tüketicilere satmalarını sağlayacak kurumsal düzenlemeleri yapacağız.
- Geçici tarım işçilerinin sosyal güvenliğini devlet güvencesi altına alacağız.

TOPRAK REJİMİ

- Hazine arazilerinin tarım üretimine kazandırılması ve toprak toplulaştırma faaliyetlerini, kuracağımız Arazi Edindirme Ofisi eliyle yürüteceğiz.
- Hazineye ait arazileri, tarım üretimi potansiyeli açısından yeniden değerlendirecek, sınıflandıracak ve kademeli olarak üretime kazandıracacağız.
- Uygun hazine arazilerinin, belirlenen ilkeler doğrultusunda tarım faaliyetlerinde kullanılmak üzere 49 yıllığına kiralanabilmesini sağlayacağız.

- Toprak toplulaştırma faaliyetlerinde tarımsal etkinliklerin sürdürülebilir olmasını destekleyecek bir modeli uygulamaya koyacağız.
- Toprak toplulaştırmadaki kıstasları bölgesel farklılıkları ve ürün çeşitliliğini dikkate alarak belirleyeceğiz.
- Mera alanlarını ıslah edecek, meraların amacının dışında kullanılmasına izin vermeyeceğiz.
- Mera yönetim birliklerini etkinleştirecek, yem bitkisi ekimlerini tamamlayacak ve meraları kullanan çiftçilerin eğitimlerini gerçekleştireceğiz.

TARIMSAL VE HAYVANSAL ÜRETİM MERKEZLERİ

KURUMSAL YAPI

- Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren tüm merkezi ve bölgesel araştırma enstitülerini bir çatı altında toplayarak eşgüdüm içerisinde çalıştıracacağız.

AR-GE ÇALIŞMALARI

- Yeni üretim teknikleri ve yeni ürünler konusunda, çiftçilere görerek öğrenme olanağı sağlamak amacıyla uygulama bahçeleri, ahırları vb. alanlar kuracağız.
- Kurum bünyesinde bölgesel bazda araştırmalar yapılabilmesi için, mevcut laboratuvarları çağın gerekliliklerine göre güncelleyecek, yeni laboratuvarlar kuracağız.
- Çiftçi ve işletmelerin Ar-Ge süreçlerine ortak projeler geliştirerek dâhil olmalarını sağlayacağız.
- Bölgesel araştırmaları bir veri tabanında toplayacağız. Araştırmaların çıktılarını ekonomik değer üretme ve nihai ürün geliştirmeye katkı sağlama potansiyelleri çerçevesinde ele alacağız.
- Teknik Destek ve Altyapı Desteği
- Kurum bünyesinde makine ve donanım parkları kurarak küçük çiftçilerin ve işletmelerin teknolojik yatırımlara finans ayırmadan büyümelerine olanak tanıyacağız.

- Kurum çalışanları aracılığıyla çiftçilere ve küçük üreticilere, ziraat ve gıda mühendisliği başta olmak üzere gereken uzmanlık desteğini vereceğiz.

GIDA GÜVENLİĞİ

- Topraklarımızın kontrolsüz ve yasa dışı bir biçimde tarım araştırmaları için bir laboratuvar gibi kullanılmasına izin vermeyeceğiz.
- GDO'lu ürünlerin piyasaya sürülmesi ve kullanılmasına ilişkin her türlü yasal denetimi eksiksiz olarak gerçekleştireceğiz.
- Toprak yapımıza uygun yerel tohumların geliştirilmesi için gen laboratuvarları kuracağız, bu konudaki kapasiteyi artıracacağız.
- Tohum üretiminin sertifikasyon sürecini, tüketici haklarını gözeterek ve uluslararası kalite standartları uyarınca hareket edecek özerk bir yapıyla yürüteceğiz.
- Tarım desteklerinde ve hibelerde doğal ve organik tarıma dönük üretim faaliyetlerine öncelik vereceğiz.

BİO-ÇEŞİTLİLİĞİN KORUNMASI VE GELİŞTİRİLMESİ

- Bio-çeşitliliğimizi, gelecek nesillere ve doğaya karşı yükümlülüğümüz olduğu anlayışından hareketle koruyacağız.
- Bio-çeşitlilik alanında çalışan STK'leri destekleyecek ve karar mekanizmalarına dâhil edeceğiz.
- Bio-çeşitliliği korumak amacıyla, gen bankası, gen laboratuvarı ve uygulama merkezlerinden oluşan bir yerleşke oluşturacağız. Bu yerleşkenin Tarımsal ve Hayvansal Araştırma Merkezleri ile eşgüdüm içerisinde çalışmasını sağlayacağız.

ÇAĞDAŞ BİR KOOPERATİFÇİLİK MODELİ

- Kooperatif modelini bir bütün içerisinde ele alacak, kooperatif, birlik ve merkez birliklerini uyumlu çalışabilecekleri ortak bir üretim modeli çerçevesinde bütüncül bir yaklaşımla destekleyeceğiz.
- Birlikler ve merkez birliklerini, insan kaynağı, sermaye, üretim teknikleri, üretim ve dağıtım donanımı açısından nihai ürün üretebilecek kapasiteye erişebilmeleri için destekleyeceğiz.

- Kooperatiflerin siyasi etkiden arındırılması ve tarım ekonomisinin belirleyici aktörleri arasında yer alabilmeleri için özerkliklerini teminat altına alacağız.
- Tam gün eğitim çerçevesinde tüm öğrencilere sunulacak sıcak öğle yemeği projesini kadın istihdamı ve yerel tarımsal girdilerin kullanılmasını önceleyerek hayata geçireceğiz.

PAZARA ERİŞİM

- Üreticinin nihai üründen elde edilen kârdan hak ettiği payı alması ve tüketicinin sağlıklı ürünlere uygun şartlarda erişebilmesi için pazarda tekelleşmenin önüne geçecek, adil rekabet koşullarını sağlayacağız.
- Perakende sektöründe, büyük işletmelerle rekabet gücünü çeken esnaf ve zanaatkârları bölgesel kooperatifler yoluyla kurumsal bir yapı altında toplayacağız.
- Merkez birlikleri yoluyla kurulacak zincir marketler aracılığıyla, tarımsal ürünlerin nihai tüketiciye ulaştırılmasını, esnaf ve sanatkârların ulusal zincirlerle rekabet edecek güce kavuşmasını sağlayacağız.

ESNAF VE SANATKARLAR

DESTEK VE TEŞVİKLER

- Esnafımıza, ödediği yıllık vergi ve prim miktarı kadar sıfır faizli kredi kullandıracacağız.
- KOSGEB'in proje özelindeki desteklerini artıracak, iş yerine özel uygulamaların önünü açacağız.
- Esnafın da şirketler gibi kira, araç gideri vb. iş yeri masraflarını vergiden düşebilmesini sağlayacağız.
- Kredi Kefalet Kooperatifleri'ni güçlendirecek, kredi miktarlarını artıracacağız.
- Esnafın düşük faizli ve uzun vadeli kredilerle kira öder gibi kendi dükkânının sahibi olmasını sağlayacağız.

- Esnafın konsept çarşılar ve sanayi siteleri halinde örgütlenmesine destek olacak, ortak malzeme ve hizmet kullanımı ile esnafın giderlerini düşüreceğiz.
- Esnafın kurduğu kümelenme şirketlerine vergi avantajı sağlayacağız.
- Tarihi çarşıları özerk yapıya kavuşturacak, özel teşviklerden yararlanmalarını sağlayacağız.

ADİL PİYASA KOŞULLARI

- Adil rekabet ortamı sağlayarak esnafı koruyacak düzenlemeleri hayata geçireceğiz.
- Belediyelerin esnafla rekabet etmesini önleyeceğiz.
- Esnafın iş yerinden dinlediği radyodan telif hakkı alınması uygulamasını kaldıracağız.

TAM SOSYAL GÜVENCE

- Emekli olmuş ancak işine devam eden esnafa Sosyal Güvenlik Destek Primi ödetmeyeceğiz.
- Prim borcu olan esnafın da sağlık hizmetlerinden faydalanmasını sağlayacağız.
- Esnafın da diğer çalışanlarla aynı sürede emekli olmasını ve aynı haklardan yararlanmasını sağlayacağız.

KAMU ÖNCÜLÜĞÜ

- Esnafa sadece mali değil, stratejik destek de vereceğiz.
- Esnafın rekabet gücünü artıracak iş modellerinin geliştirilmesine katkı sağlayacağız.
- Özel bir statü ile ülkemizde yaşayan Suriyelilerin vergiden ve yasal yükümlülüklerden muaf şekilde iş yaparak haksız rekabet etmesini önleyeceğiz.

YASAL DÜZENLEMELER

- Yönetici konumundaki esnafın milletvekili seçilemediği takdirde görevine geri dönebilmesi için yasal düzenlemeleri hayata geçireceğiz.

- Esnaf Bakanlığı kurarak esnafın sorunlarına siyasette geniş yer bulmasına olanak tanıyacağız.
- Ruhsatlandırma işlemlerinin esnaf odaları tarafından yapılmasını sağlayacağız.

TURİZM

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM STRATEJİSİ

- Dört mevsime ve ülkenin tüm potansiyel bölgelerine dağılan, sürdürülebilir bir turizm sektörü yaratacağız.
- Yerli tur operatörlerini doğrudan destekleyeceğiz.
- Ucuz fiyatlandırma politikasına esir olmadan, özgün turizm ürünlerini markalaştırarak sektörün dış rekabet gücünü yükselteceğiz.
- Katılımcı bir tanıtım stratejisi ile tüm bölgelerimizi tanıtacağız.

TURİZMDE ÇEŞİTLİLİK

- Sadece deniz turizmini değil, doğa ve kültür gibi alternatif turizm alanlarını da destekleyeceğiz.
- Kış turizmi potansiyelini artıracak altyapı ve tesisleri kuracağız.
- Festival, fuar ve kongre turizmine özel destek vereceğiz.
- Kaplıca ve hidroterapi merkezi yatırımlarına ve sağlık turizmine yönelik tesislere teşvik vereceğiz.

NİTELİKLİ İŞ GÜCÜ

- Turizm eğitimine yerel yönetimlerin, odaların ve turizm örgütlerinin dâhil olmasını sağlayacağız.
- Turizm eğitimini çeşitlilik hedefine göre yeniden yapılandıracağız.
- Eğitimli çalışanların sigorta primlerinde "düşük sezon" indirimleri yapacağız.

- Turizm eğitimi alanlar için istihdam projeleri geliştireceğiz.

YASAL DÜZENLEMELER

- Seyahat acentelerinin çalışma yasasını yeniden düzenleyeceğiz.
- Seyahat acenteleri denetim yetkisini TÜRSAB'a vereceğiz.
- Umre ve hac hizmetlerini, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın gözetiminde, yalnızca seyahat acenteleri ile yürüteceğiz.
- Okullarda kademeli tatil dönemi uygulamasıyla iç turizmde istikrarlı müşteri kapasitesini artıracacağız.

ÇEVRE DOSTU TURİZM

- Yerel yönetimler eliyle bütün kıyı bölgelerimizin imar planlarını çevre duyarlılığıyla hazırlayacağız.
- ÇED raporlarının bilimsel ve tarafsız olarak hazırlanmasını yasal güvence altına alacağız.
- Doğa korumada yetki ve görev karmaşasını bitireceğiz.

ENERJİ

TEMEL İLKELER

- Yerli kaynaklara öncelik veren, insan odaklı ve sürdürülebilirliği önceleyen bir enerji politikası benimseyeceğiz.
- Enerji politikalarını; dış politika, güvenlik ve ekonomi politikaları, sanayi ve tarım politikaları ve çevre politikası ile bütünleşik bir planlama çerçevesinde geliştireceğiz.
- Enerjinin çeşitlendirilmiş kaynaklardan ve ekosisteme zarar vermeden sağlanmasını gözeticeğiz.
- Tüm tüketicilerin, kaliteli ve yeterli enerjiye, sürekli şekilde ve ödenebilir koşullarda ulaşabilmesini sağlayacağız.
- Enerji ihtiyacının karşılanmasında, enerji arzının abartılı biçimde artırılması yerine enerji verimliliğinin yükseltilmesini esas alacağız.

ÇEVREYE VE TOPLUMA DUYARLI ENERJİ POLİTİKASI

- Çevre ve toplumla uyumsuz, yerel paydaşların karşı çıktığı projeleri uygulamaya koymayacağız.
- Verimli tarım arazilerinde, ormanlarda, zeytinliklerde, balık üreme havzalarında ve SİT alanlarında enerji santrali kurmayacağız.
- Tüm projelerde fizibilite çalışmalarını ve uluslararası standartlara uygun Çevresel Etki Değerlendirme Raporlarını (ÇED) istisnasız ön koşul haline getireceğiz.
- Havza planlaması kapsamında yer almayan, ÇED ölçütlerine uymayan, eko-sistemi tahrip eden hiçbir HES projesine onay vermeyeceğiz.
- ÇED raporu ve EPDK lisans tadilat başvurularında; yakıt değişimine, yerli kömürden ithal kömüre geçişe ve istismara dönük kapasite artırımlarına izin vermeyeceğiz.

ENERJİDE BAĞIMSIZLIK VE KAYNAK ÇEŞİTLİLİĞİ

- Ekonomimiz üzerindeki en büyük yük ve cari açığın temel nedeni olan giderek artan enerji ithalatını kademeli olarak azaltacağız.
- Enerjide dışa bağımlılığın yarattığı dış politika ve güvenlik sorunlarını ortadan kaldıracacağız.
- Az sayıda ülkeye çok yüksek oranda bağımlı olduğumuz mevcut yapıyı, kaynak çeşitlendirerek hızla değiştireceğiz.
- Dışa bağımlı fosil yakıtların, enerji tüketiminde ve elektrik üretimindeki payını düşüreceğiz.
- Doğal gaz ve ithal kömüre dayalı santrallere kısıtlamalar getirerek bu kaynakların elektrik üretimindeki payını kademeli olarak azaltacağız.

ENERJİ POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

- Mevcut elektrik tüketimimizin üç katından fazlasına karşılık gelen, ancak atıl konumda olan yerli ve güneş enerjisi başta olmak üzere, yenilenebilir enerji kaynaklarımızın enerji üretimindeki payını artıracacağız.

- Üretim potansiyelimizin sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde kullanılmasının önündeki tüm yasal engelleri kaldıracacağız.
- Kaynakların etkin kullanımı için gerçekçi bir enerji teşvik politikasını hayata geçireceğiz.

ENERJİ VERİMLİLİĞİ

- Tüketim ve iletim verimliliğini ve güvenliğini artırmak için dağıtık enerji uygulamalarını yaygınlaştıracacağız.
- Kaçak elektrik kullanımını yoksul yurttaşlarımızı mağdur etmeden önleyeceğiz.
- Enerji verimliliği yüksek ürünlerin üretimini teşvik ederek, akkor ampuller başta olmak üzere, enerji verimliliği düşük ürünlerin kullanılmasını kademeli olarak engelleyeceğiz.
- Sanayileşme politikamızda enerji tüketimi düşük, katma değeri yüksek, ileri teknolojilere dayalı sanayi dallarının (elektronik, genetik, yazılım, nano-teknolojiler, uzay, havacılık vb.) gelişimine ağırlık vereceğiz.
- Sayısı 7 milyonu bulan enerji verimliliği düşük bina stokumuzun, enerji tüketimini yarıya düşürecek kapsamlı bir iyileştirme projesini hayata geçireceğiz.
- Binalarda yalıtım başta olmak üzere yapılacak iyileştirmelerin mali yükünün tamamını konut sahiplerine yüklemeyecek, etkin ve çağdaş teşvik modelleri uygulayacağız.
- Yeni yapılacak binaların enerji verimliliği açısından AB standartlarına uygun olmasını sağlayacağız.

SEKTÖREL PLANLAMA

- Her enerji alt sektörü için ayrı strateji belgeleri hazırlayacağız.
- Ülke ölçeğinin yanı sıra, il ve bölge ölçeğinde de enerji kaynaklarının üretimi ve dağıtımına dönük planlama yapacağız.
- Enerji talep tahminlerini bilimsel, gerçekçi bir temelde yeniden hesaplayarak tüketemediğimiz enerji kaynakları için ayrıca bedel ödemeyeceğiz.

- Doğal gaz depolama kapasitemizi yıllık tüketimimizin en az üçte birine yükselteceğiz.
- Enerji Yönetimi ve Enerji Yatırımları
- Kamunun enerji sektörüne yatırım yapmasını kısıtlayarak, enerjide arz güvenliğimizi tehdit eden mevcut mevzuatı değiştireceğiz.
- Enerji yatırımlarını, kamunun inisiyatifi, planlaması ve denetimi çerçevesinde yapacağız.
- Özel sektörün uluslararası standartlara uygun olarak ve Kamu İhale Kanunu çerçevesinde, hakça rekabet edebileceği bir yapı kuracağız.
- Kamunun kârlı kurumlarının, "seçilmiş" bazı şirketlere, düşük bedellerle aktarımını durduracağız.
- Enerji sektöründe kamu kurumlarını küçültme, parçalama, işlevsizleştirme ve özelleştirme politikalarına son vereceğiz.
- Kamu kuruluşlarını ehliyete, liyâkata ve verimlilik ilkelerine göre yöneterek etkinleştirecek, özerkleştirecek ve güçlendireceğiz.
- Doğal gaz ve petrol arama, üretim, iletim, rafinaj, dağıtım ve satış faaliyetlerini bütünlük bir yapı içinde sürdürmek amacıyla BOTAŞ ve TPAO'yu, Türkiye Petrol ve Doğal Gaz Kurumu bünyesinde birleştireceğiz.
- Elektrik üretim, iletim, dağıtım faaliyetlerinin bütünlük içinde yürütülmesi için EÜAŞ, TEİAŞ, TEDAŞ ve TETAŞ'ı Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) bünyesinde birleştireceğiz.

TÜKETİCİLER

- Elektrik yoksulluğu çeken yurttaşların asgari tüketimlerini kamu güvencesi altına alacak, 4 kişilik yoksul bir aile için aylık 230 kw/saat elektriği ücretsiz sağlayacağız.
- Yüksek kükürtlü ve ısı değeri düşük kömür dağıtımını yerine, altyapı bulunan her yerde yoksul ailelere ücretsiz doğal gaz temin edeceğiz.
- Yerli ve yenilenebilir kaynakların elektrik üretimindeki paylarını yükselterek ve enerji verimliliğini arttırarak doğal gaz ve elektrik fiyatlarını ödenebilir seviyelere çekeceğiz.

- Bu politikalarla kaçak elektrik kullanımını en aza indirecek, kayıp kaçak bedeli ödemek durumunda kalan yurttaşların uğradığı haksızlığı gidereceğiz.
- Benzindeki yüksek vergileri düşürerek ülkemizde üretilen benzinin tamamının ülke içinde tüketilmesini sağlayacak, otogaz ithalatını azaltacak ve benzin fiyatlarını düşüreceğiz.
- Vergiden vergi alma (ÖTV üzerine KDV) uygulamasına son vereceğiz.

YERLİ İMALAT SANAYİSİ

- Yerli imalatın geliştirilmesinde kamunun yönlendirici, teşvik edici ve denetleyici bir rol üstlenmesini ilke edineceğiz.
- Enerji alanında Ar-Ge çalışmalarını, kamu, özel sektör ve üniversite iş birliği ile gerçekleştireceğiz.

ALT SEKTÖRLER

YENİLENEBİLİR KAYNAKLAR

- Zengin yenilenebilir kaynaklarımızın, enerji ve elektrik tüketimimiz içindeki payını hızla arttıracak akılcı teşvik politikaları uygulayacağız.
- Yenilenebilir enerji sektöründe ekipmanların yerli üretimi için köklü bir AR-GE ve teşvik politikası gerçekleştireceğiz.

KÖMÜR

- Kömür işletmeciliğinde kamuyu etkin kılacak, sektörü Türkiye Kömür İşletmeleri (TKİ) eliyle yeniden yapılandırılacağız.
- Önemli kömür alanlarının, havza madenciliği kavramı temelinde yeniden projelendirilerek yapılandırılmasını sağlayacağız.
- TKİ'yi tüm siyasi etkilerden arındırarak özerkleştireceğiz.
- Maden İşleri Genel Müdürlüğü'nü iş güvenliğini gözetecek ve iş güvenliği denetimlerini eksiksiz yapacak şekilde çağdaş bir yapıya kavuşturacağız.

- Linyit kaynaklarımızın, öncelikle elektrik enerjisi amaçlı değerlendirilmesini sağlayacağız.
- Sektörde taşeron aracılığıyla faaliyet gösterilmesine kesinlikle izin vermeyeceğiz.
- Termik santrallerin, çevre dostu ve yüksek verimlilik sağlayan teknolojilerle kurulmasını yasal zorunluluk haline getireceğiz.
- Santrallerdeki üretim sürecinde, çevrimden elektrik, ısınma ve soğutma sağlanmasına dönük 'kojenerasyon' ve 'trijenerasyon' uygulamalarını teşvik edeceğiz.
- Ülkemiz kömür kaynaklarının katma değerinin arttırılmasına yönelik Ar-Ge faaliyetlerini hızla artıracacağız.

NÜKLEER ENERJİ

- Nükleer teknolojiye, kategorik olarak karşı olmamakla birlikte, mevcut nükleer enerji teknolojilerine dayalı sorunlarını giderememiş riskli santrallerin kısa vadede ülkemizde kurulmasına izin vermeyeceğiz.
- İhalesiz olarak gerçekleştirilen ve ÇED sürecinde ciddi hukuki sorunlar bulunan Akkuyu Nükleer Güç Santrali (NGS) anlaşmasını yerel ve uluslararası hukuk ilkeleri çerçevesinde yeniden gözden geçirerek; ülkemizin enerji bağımlılığını artıracığı ve güvenliği şüpheli olduğu için, hukuk çerçevesinde mümkün olursa, iptal edeceğiz.
- Uzun vadede gerçekleştirilecek nükleer ve benzeri tüm enerji projelerinde, teknoloji transferinin, güvenliğin ve verimliliğin vazgeçilmez ön koşul olmasını sağlayacağız.
- Bu alandaki teknoloji geliştirme çalışmalarını diğer kaynaklarda olduğu gibi yakından takip edecek, ülkemizin güvenli ve verimli enerji kaynaklarının geliştirilmesinde önde gelen ülkeler arasında yer alması için çalışacağız.
- Başta 4. nesil reaktörler, füzyona dayalı santraller ve toryum konusunda dünyada bu alandaki gelişmeleri dikkatle izleyeceğiz.
- İşletme güvenliği ile nihai atık sorununun çözümlendiği yönünde kesin bir kanaat edinene kadar, gelecek nesilleri de tehdit edebilecek uygulamaların ülkemizde denenmesine izin vermeyeceğiz.

TÜKETİCİLER

TÜKETİCİ HAKLARI

- Tüketici ve üretici haklarını bütüncül bir yaklaşımla gözeteceğiz.
- Evrensel Tüketici Hakları'nın ve Tüketici Haklarının Korunması Hakkında Kanun'un tam ve eksiksiz uygulanmasını sağlayacağız.
- Ürün güvenliği konusunda mevzuatın tam olarak uygulanmasını sağlayacak, denetimleri etkinleştireceğiz.
- Tüketici haklarının güvence altına alınması için Tüketici Hakları Üst Kurulu'nu kuracağız.
- Kalite denetimlerine etkinlik kazandıracacağız.
Tüketicilerin kullandıkları ürünlere ilişkin tam ve eksiksiz bilgilendirme haklarını sonuna kadar gözeteceğiz.
- Çağdaş ve etkin kooperatif modelleri ile tedarik zincirindeki ara kademeleri azaltarak tüketici fiyatlarını düşüreceğiz.
- Kredi dosya masraflarının ve kart aidatlarının 10 yıl süre ile başvuru olmaksızın geriye dönük olarak iade edilmesini sağlayacağız.
- Elektrik tüketiminde alınan kayıp kaçak ve sayaç okuma bedellerinin, abonelere doğrudan iadesini sağlayacağız.

TÜKETİCİ SAĞLIĞI

- Genetik yapısı değiştirilmiş ürünlerin (GDO) ithalatı, üretimi ve tüketiminde mevzuatı AB standartları ile uyumlu hale getirecek ve kararlılıkla uygulayacağız.
- Çocuklarımızın okullarda dengeli, yeterli ve sağlıklı beslenmesine yönelik gerekli önlemleri acilen alacağız, denetimini sağlayacağız.
- Yasal düzenlemeler ve teşviklerle tüketim maddelerinin doğa dostu olmasını sağlayacağız.

KALİTE DENETİMLERİ

- AB standartlarında bir akreditasyon sistemi ile kalite denetimlerine etkinlik kazandıracacağız.
- Mal ve hizmetlerin üretiminde standartların korunmasını ve kalite kontrolünün etkinleştirilmesini öngören mevzuatı kararlı şekilde uygulayacağız.
- Ürün güvenliğini sağlayıcı önlemlere ağırlık verecek, ürün güvenliği mevzuatının tam olarak uygulanmasını sağlayacağız.
- Tüketici haklarını üretici hakları ile birlikte koruyacağız.
- Güvensiz ürünler konusunda kamuoyunun düzenli ve kapsamlı şekilde bilgilendirilmesini sağlayacağız.

HAK ARAMA VE BİLGİLENDİRME SÜREÇLERİ

- Kuracağımız Tüketici Üst Kurulu yoluyla tüketicilerin, uğradığı zararları süratli, adil, ucuz ve kolay yöntemlerle tazmin etmesini sağlayacağız.
- Tüketici Üst Kurulu'nda tüketici örgütlerine temsil hakkı vereceğiz.
- Tüketici örgütlerinin destekleyecek ve teşvik edeceğiz.
- Mağduriyetlerin giderilmesi için danışmanlık hizmetleri sunacağız.
- Aldatıcı, yanıltıcı ve istismar edici tanıtımları engelleyecek önlemler alacağız.
- Tüketicilerin kullandıkları ürünlere ilişkin tam ve eksiksiz bilgilendirme haklarını sonuna kadar gözeteceğiz.

DAYANIŞMA VE SOSYAL ADALET

Eşitsizlikle ve yoksullukla mücadele insani bir sorumluluktur. Yoksulluğun ortadan kaldırılması ve sosyal gelişmenin sağlanması, aynı zamanda, bir ülkede demokrasiyi derinleştirmenin, ekonomik kalkınmayı hızlandırmanın ve toplumsal kaynaşmayı sağlamanın temel koşuludur. CHP eşitlikçi bir toplum yaratma ve sosyal gelişmeyi sağlama konusunda en iddialı ve en kapsamlı programları ortaya koyan siyasi partidir.

Demokrasinin temeli özgür insandır. Siyasi özgürlükleri teminat altına almak, bireyin özgürleşmesi için gereklidir; fakat yeterli değildir. Özgür olmak için yurttaşlar ekonomik bakımdan bağımsız olmalı, gelirden adil pay almalı, toplumsal yaşamın hiçbir alanında ayrımcılıkla karşılaşmamalıdır. Yurttaşların siyasi ve ekonomik özgürlüğünü sağlamak sosyal devletin görevidir.

Sosyal bakımdan yeterli gelişme sağlamayan bir ülkede hızlı ve sürdürülebilir ekonomik kalkınma gerçekleştirilemez. Yurttaşların sağlığını, eğitimini, güvenliğini en iyi şekilde gözeterek ekonomi için gerekli üretken ve vasıflı iş gücünü yaratmak sosyal devletin görevidir. Yoksulluğun ortadan kaldırılması ve eşitsizliklerin azaltılması sosyal dayanışmayı güçlendirecek, toplumsal gerilimleri azaltacaktır. Ülkemize siyasi istikrar, barış ve huzur getirecektir.

AKP'İN SOSYAL YARDIMLARI

Türkiye'de sosyal devlet güçsüz ve yetersizdir. AKP'nin iktidarda olduğu son on üç yılda sosyal devleti güçlendirme yönünde önemli adımlar atılmamıştır. AKP iktidarının sosyal yardım harcamaları için bütçeden ayırdığı pay, AB ortalamasının ancak yarısı kadardır. Oysa ülkemizde yoksulluk düzeyi ve oranı bu ülkelerle kıyaslanmayacak kadar yüksektir.

Sosyal yardımların yapılış biçimi, yardım alan yurttaşların onurunu zedeleyici niteliktedir. Sosyal yardımlar çok sayıda kurum tarafından, kurlsız, düzensiz, adeta gelişigüzel bir biçimde dağıtılmaktadır. Yoksul olmasına rağmen ilgili sosyal yardım kurumlarına doğrudan

başvurmayanlar yardımlara ulaşamamaktadır. Yurttaşlar, yardımların kalıcı olamayacağı kuşkusu ile yaşamaktadır. Yardım malzemelerinin alınması ve dağıtılmasında gereğinden yüksek, usulsüz harcamalarla ve yolsuzluk olaylarıyla karşılaşmaktadır. Yapılan yardımlar, ihtiyaç sahiplerinin kendine yeter hale gelmesini hedeflememektedir. AKP Türkiye'yi, "oy karşılığı sosyal yardım" yaklaşımından hareket eden politikalara mahkûm etmiştir. AKP iktidarında sosyal devletin güçlendirilmesi ve daha adil bir toplumsal düzen yaratılması yolunda kayda değer bir ilerleme sağlanamamıştır.

CHP sosyal devleti güçlendirerek sosyal adaleti sağlama hedefine öncelik vererek ulaşmayı amaçlamaktadır. Bu stratejiler; "kapsayıcı büyüme", "bütüncül sosyal politika" ve "ön bölüşümdür."

KAPSAYICI BÜYÜME

Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan İnsani Gelişme Göstergesi, gelişmişliği kadınların statüsü, sağlık, eğitim, yoksulluk, istihdam, yurttaş güvenliği gibi ölçütleri dikkate alarak değerlendirmektedir. 2014 yılında BM tarafından yayınlanan bu göstergede, Türkiye dünya ülkeleri sıralamasında 69. sırada yer almaktadır. AKP iktidarı döneminde Türkiye, sosyal bakımdan dünyanın az gelişmiş ülkeleri arasında kalmaya mahkum edilmiştir.

Çözüm, CHP'nin önerdiği "kapsayıcı kalkınma" stratejisidir. Kapsayıcı kalkınma dışlayıcı değil içericidir. Çünkü kapsayıcı kalkınma, ekonomik büyümenin, bireylerin yaşam kalitelerini iyileştirecek sağlık, iş, eğitim, temiz çevre ve sosyal destek politikalarıyla birlikte yürütülmesini öngörmektedir. Kapsayıcı kalkınmayı gözeten ekonomi politikaları; kadınlar, gençler, engelliler, yaşlılar ve emekliler başta üzere tüm dezavantajlı kesimler dikkate alınarak hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. Kapsayıcı kalkınma stratejisi, ekonomik büyümenin getirilerinin, Türkiye'nin her yerine ve her toplum kesimine ulaşmasını sağlayacak eşitlikçi bir anlayışla dağıtılmasını öngörmektedir. Yeni ve artırılmış sosyal yatırımlar aracılığıyla sağlıklı, güvenceli ve çağımızın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donanmış, yaşam boyu öğrenme olanaklarından yararlanan yurttaşların yetişmesini öngörmektedir. Düşük vasıflı iş gücünün vasıflı iş gücüne, düşük katma değerli üretimin yüksek katma değerli üretime

dönüştürülmesini öngörmektedir. CHP “Sosyal Avrupa’nın” temelini oluşturan “kapsayıcı büyümenin” Türkiye’deki mimarı ve uygulayıcısı olacaktır. CHP ülkemizin ekonomik gelişmişliğini insani gelişmişliğe yansıtmakta ve BM İnsani Gelişmişlik Sıralamasında Türkiye’yi ilk 20 ülke arasına taşımakta kararlıdır.

BÜTÜNCÜL SOSYAL POLİTİKA

Toplumumuzda var olan eşitsizlikler çok yönlü ve çok boyutludur. Gelir ve servet dağılımındaki adaletsizlikler, eşitsizliğin ve yoksulluğun başlıca kaynağıdır. Toplumsal cinsiyet, yaşanılan yer, etnisite, din ve mezhep temelli farklılıklar da eşitsizliklerin ve yoksulluğun kuşaktan kuşağa taşınmasında önemli rol oynamaktadır. Çoğu durumda bu etkenler bir arada bulunmakta, aynı kişileri ve aynı toplum kesimlerini aynı anda etkilemektedir. Örneğin ülkemizin geri kalmış bir yöresinde yaşayan yoksullar, dar gelirliliğin dışında, kırsal ortamın, ataerki değerlerin ve etnik kökene dayalı dışlanmanın getirdiği engellerin tümü ile karşı karşıya kalabilmektedir. İşte bu nedenle eşitsizlikle ve yoksullukla mücadele bütüncül bir sosyal politika anlayışını gerektirmektedir.

Sosyal politikalar, yoksulluğun ve eşitsizliğin tüm boyutlarını dikkate alarak hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. Bu amaçla kadınlar evde ve toplumda güçlendirilmelidir. Yoksul çocukların okul masrafları, üniversiteye hazırlık aşamasını ve üniversite eğitimini kapsayacak biçimde devlet tarafından karşılanmalıdır. Aynı hanede bulunan engellilerin, kronik hastalığı olanların ve geliri olmayan yaşlıların durumlarını ayrı ayrı gözeterek sosyal destek programları geliştirilmelidir. Sosyal yardımlardan, Türkiye’nin ekonomik bakımdan geri kalmış bölgelerinde yaşayanlar öncelikli olarak yararlandırılmalıdır. CHP Aile Sigortası Programı, yoksulluğu tüm yönleri ile ele alan ve ortadan kaldırmayı hedefleyen bütüncül bir sosyal politika projesidir.

ÖN BÖLÜŞÜM

Eşitsizliklerin temelinde, çocukların doğum yeri, cinsiyeti ve anne-babalarının eğitim durumu yani kişinin kendi tercihlerinden ve çabalarından tamamen bağımsız olan koşullar yatmaktadır. Türkiye’de eşitsizlik ve yoksulluk kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır. Yoksul çocuklar

kaliteli sağlık ve eğitim hizmetlerine ulaşamadıkları için yoksulluk döngüsü içinde kalmaktadır. Fırsat eşitliği yaratamayan eğitim sistemi, sosyal hareketliliği kısıtlamakta ve yeni kuşakların bir önceki kuşağa göre daha iyi koşullarda yaşamalarını sağlayacak olanakları sunmamaktadır.

CHP, eşitsizliklerin yoğun olarak yaşandığı toplumumuzda, eşitsizlikleri kaynağında engelleyecek "ön bölüşüm" ilkesini benimsemektedir. Ön bölüşüm, tüm yurttaşlarımızın yaşamlarının başlangıcından itibaren ekonomik, sosyal ve kültürel fırsatlara sahip kılınması ilkesine dayanmaktadır. CHP, yurttaşlara eşit fırsatlar sunulmasıyla, doğum yeri ve anne-babanın eğitim durumu gibi koşulların yaşam fırsatları üzerindeki etkisinin en aza indirileceğinin bilincindedir. CHP'nin hedefi, tüm çocukların eşit hak ve fırsatlara sahip olarak hayata güçlü ve adil bir başlangıç yapmasını sağlamaktır. Çocukların, ellerinde olmayan koşullar nedeniyle eşitsizliğe mahkûm edilmelerini engellemektir.

Güçlü bir ön bölüşüm sisteminin kurulması için sosyal yatırımların teşvik edilmesi, sağlık ve eğitim alanlarında nitelikli kamu hizmetlerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Eşitsizlik ve toplumsal adaletsizliklerle doğum öncesinden başlayarak mücadele edilmesi şarttır. Bir çocuğun hangi anne-babadan ve yurdumuzun neresinde doğduğunun, o çocuğun kaderini belirlemesine son verilmelidir.

CHP AİLE SİGORTASI PROGRAMI

CHP'nin güçlü sosyal devlet projesinin merkezinde "Aile Sigortası" bulunmaktadır. Aile Sigortası'nın temel hedefi, ülkemizde çağdaş bir sosyal güvenlik sistemi ve sosyal koruma ağı geliştirmektir. Hiçbir ayırım gözetmeksizin, tüm yurttaşlarımızı her türlü dışlanmışlıktan kurtarmaktır. CHP Aile Sigortası Programı ile yurttaşlarımızın kimseye muhtaç olmadan, bağımsız, özgür ve eşit bireyler olarak yaşamaları sağlanacak; bireyler, aileler ve kadınların aile içindeki konumları güçlenecektir. CHP Aile Sigortası Programı, Türkiye'de güçlü sosyal devletin temelini oluşturacaktır.

AB normlarına göre, geliri ulusal ortalanca gelirin yüzde 60'ının altında olanlar yoksul sayılmaktadır. Türkiye'de bu tanım kapsamında 3 milyon

750 bin yoksul hane ve bu hanelerde yaşayan 16 milyon 700 bin kişi bulunmaktadır. CHP Aile Sigortası Programı, geliri yoksulluk sınırının altında olan her yurttaşa aylık olarak, düzenli ve yeterli mali destek sağlayacak ve yurttaşların gelirini bu sınırın üstüne çıkaracaktır. Bu destek bir "yurttaşlık hakkı" olacaktır.

CHP Aile Sigortası Programı ile, hâlâ yapılmakta olan sosyal yardımlar, iki katına çıkartılarak AB ülkeleri ortalaması olan, GSYH'nin %2,5'i düzeyine yükseltilecektir. CHP Aile Sigortası Programı kapsamında, bebek beslenme desteği, kreş desteği, genel sağlık sigortası prim desteği, engelli desteği, yaşlı desteği, askerlik desteği, gebelik desteği, evde bakım hizmeti desteği vb. destekler sağlanacaktır. Nakit ödemeler kadınların banka hesabına yapılacaktır. Aile Sigortası, her çocuğa okul öncesinden başlayarak ücretsiz, nitelikli tam gün eğitime yönelik destekler sunacaktır. Her çocuk, 18 yaşına dek sağlık, beslenme, sosyal ve kültürel gelişim fırsatlarından gerektiği şekilde yararlanabilecektir. CHP Aile Sigortası Programı, AKP iktidarının sosyal yardım politikalarının tersine, istihdamı ve kadınların çalışmasını teşvik edecektir. Aile Sigortası, hanedeki işsizlerin İŞKUR vasıtasıyla iş araması ve meslek kursuna gitmesi koşuluna bağlanacaktır.

CHP Aile Sigortası, AKP iktidarında zayıflatılan bireysel özerkliğin, ailenin ve toplumsal dayanışmanın güçlendirilmesini hedeflemektedir. Ailelerin ve bireylerin kendi ayakları üzerinde durabilmesini, geleceğe güvenle bakabilmesini hedeflemektedir. CHP Aile Sigortası Programı ile tüm yurttaşlarımız, mutlu ve demokratik bir toplumun temel taşları haline gelecektir.

SONUÇ

İnsanca yaşam, ancak toplumsal refahın, mutluluğun ve gelirin hakça bölüşüldüğü, tüm yurttaşların eğitim ve sağlık hizmetlerinden eşit şekilde yararlanabildiği bir düzen içinde mümkün olabilir. CHP'nin hedefi, yurttaşlarımızın gelecek kaygısı duymadan, hakça, onurlu ve insanca yaşayacağı bir düzeni kurmaktır.

CHP iktidarında hiçbir yurttaş evsiz kalmayacak, yatağa aç girmeyecek ve çocuklar çalışmak zorunda kalmayacaktır. CHP iktidarında hiçbir yurttaş

yoksul olduğu için tehlikeli çalışma koşullarını ve asgari ücret altındaki ücretleri kabul etmek zorunda kalmayacaktır. CHP iktidarında kadınlar toplumda güçlenecek ve iş gücüne daha fazla katılacaktır. Gençlerin iş bulmaları sağlanacak, kendi hayatlarını kurabilmelerine yardımcı olunacaktır. CHP'nin güçlendireceği sosyal devlet, ülkemizde hakkaniyeti, kalkınmayı ve refahı sağlayacaktır. CHP, yurttaşlarımızı kişilere ve siyasete bağımlı kılan bu düzene son verecektir. Yurttaşlarımızın güvence içinde yaşayacakları ve geleceğe güvenle bakabilecekleri bir düzen kurulacaktır. Yurttaşlarımız bağımlılıktan kurtulacak, özgür ve mutlu olacaktır.

AİLE SİGORTASI

ETKİN SOSYAL DEVLET, ÖZGÜR YURTTAŞLAR

- Güvencesiz ve yoksul yurttaş bırakmayacak, sosyal adaleti tesis edeceğiz.
- Eğitim ve sağlık hizmetlerine herkesin ulaşmasını sağlayacağız.
- Yurttaşlarımızın özerkliğini ve demokrasimizi güçlendirecek, toplumsal dayanışma ve uyumu geliştireceğiz.
- İstihdamı artıracak kayıt dışılığı azaltacağız.
- Çocuklar, kadınlar, yaşlılar, kronik hastalar ve engellileri güçlendireceğiz.
- Ekonomiyi canlandırarak, esnafın yüzünü güldüreceğiz.

YOKSULLUKLA MÜCADELE

- 16,7 milyon kişi ve 3,75 milyon haneye sosyal destek sağlayacağız.
- 5 milyonun üzerinde yurttaşımızı ilk kez sosyal yardım kapsamına alacağız.
- 9,6 milyon yurttaşımıza ilk kez düzenli nakit desteği vereceğiz.
- Sosyal destekleri iki katına çıkaracak, yardım türlerini artıracacağız.
- Hiçbir hanenin gelirinin 720 TL'nin altına düşmemesini sağlayacağız.
- 3,2 milyon yurttaşımızı ücretsiz olarak Genel Sağlık Sigortası kapsamına alacağız.

HAK TEMELLİ SOSYAL DESTEK

- İstihdam edeceğimiz Aile Sigortası Uzmanları ile en kısa zamanda bir yoksulluk envanteri hazırlayacak ve sosyal destekleri gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaştıracacağız.
- Desteklerin sağlanmasında yaygınlaşmış olan gelişigüzel ve kayırmacı uygulamaları, yüksek ve usulsüz harcamalar dâhil olmak üzere tüm yolsuzlukları önleyeceğiz.
- Yurттаşlarımıza seçme özgürlüğü sağlamak için nakit destek sunacak, yurттаşlarımızı aynı yardıma bağımlı olmaktan kurtaracağız.
- Kurumsal karmaşayı ortadan kaldırıp kaynaklarımızı etkin, ekonomik ve verimli kullanacağız.

GÜÇLÜ KADIN, GÜÇLÜ ÇOCUK

- Aile Sigortası desteklerini kadınlara yapacağız.
- Aile Sigortası Programı ile hiçbir çocuğun yatağa aç gitmemesini sağlayacağız.
- Çocuk desteklerini gebelikle birlikte başlatacağız.
- Erken çocukluk döneminde sağlık ve beslenme, ileri yaşlarda eğitim ön koşulları ile tüm çocukların sağlık ve eğitim hizmetlerinden eşit şekilde yararlanmasını sağlayacağız.
- Çocuk desteklerinin sürdürülmesini, kız çocuklarının okula gönderilmesi şartına bağlayarak kızların okullaşma oranlarını yükselteceğiz.
- Eğitimine devam eden çocuklara her ders yılı başında eğitim araç gereç desteği sunacağız.

SOSYAL UYUM

- Yurттаşlarımızın ekonomik ve sosyal güçlüklerini aşmalarına destek olmak amacıyla, Aile Merkezleri'nde yoksul ailelere yönelik sosyal uyum programları düzenleyeceğiz.
- Aile Merkezleri'nde anne ve baba eğitimi, çocuk suçluluğunun azaltılması gibi konularda kurslar düzenleyecek, bu kurslara ilişkin ulaşım, gıda, çocuk bakımı gibi harcamaları karşılayacağız.

SAĞLIĞA ERİŞİM HAKKI

- Aile Sigortası kapsamındaki tüm yurttaşlarımızın GSS primlerini Hazine'den karşılayacağız.
- Aile Sigortası kapsamında, kronik hastalığı bulunan yurttaşlarımıza engelli desteği düzeyinde destek sağlayacağız.

İSTİHDAM ODAKLI SOSYAL DESTEK

- Aile Sigortası kapsamındaki tüm yurttaşlarımızın, mesleki eğitim kurslarına devam etmesini ve İş-Kur'a kayıtlı olmasını teşvik edeceğiz.
- Kamu garantili istihdam projelerinde Aile Sigortası uygulamasından yararlanan ailelere öncelik tanıyacağız.

ADİL VE DEMOKRATİK BİR ÇALIŞMA DÜZENİ

YASAL GÜVENCE

- İş Yasası'nı "Temel İş Yasası" olarak düzenleyecek ve hiçbir işçiyi kapsam dışında bırakmayacağız.
- Evde, denizde, basında, hava taşımacılığında, tarımda, ormanda çalışanları da bu yasanın kapsamına alacağız.
- Çalışma koşullarını, ILO, Avrupa Sosyal Şartı ve diğer AB mevzuatıyla uyumlu olacak şekilde yeniden düzenleyeceğiz.
- Gözden geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı'nın, yıllık izin, asgari ücret ve sendikal hakları da içeren ilkelerini çekincesiz olarak onaylayacağız.

AYRIMCILIKLA MÜCADELE

- Ücretlerin belirlenmesinde cinsiyetçi ve kimlikçi yaklaşımlarla ve tüm diğer ayrımcılıklarla mücadele edeceğiz.
- Kadın istihdamını teşvik edeceğiz. Kadınların bakım yükümlülüğünü azaltacağız.
- Engelli istihdamı ve engellilerin çalışma yaşamına uyum sağlayabilmeleri için etkin politikalar geliştireceğiz.

- Çocuk işçiliğini her durumda önleyeceğiz. Çocukları eğitim politikaları ve Aile Sigortası Programıyla koruma altına alacağız.

YÜKSEK YAŞAM STANDARTLARI

- Çalışanların aileleriyle birlikte insanca yaşayabilecekleri bir ücret rejimi getireceğiz.
- Asgari ücret üzerindeki vergileri kaldırarak, en düşük ücreti 1500 TL'ye çıkaracağız.
- Asgari ücret artışı hesaplamasına enflasyon farkı ve refah payını dahil edeceğiz.
- Çalışanlar arasındaki ücret adaletsizliklerini giderecek, çalışanların ekonomik ve sosyal haklarını genişleteceğiz.
- Haftalık çalışma süresini, ücrette bir azalma olmaksızın 40 saate indireceğiz. Temel İş Yasası'nın öngördüğü kaideleri aşan çalışma sürelerini etkin denetimlerle önleyeceğiz.
- Vergi yükünün daha adil dağıtımını esas alacak, ücretliler üzerindeki vergi baskısını hafifleteceğiz.

İŞSİZLİKLE MÜCADELE

- "Ulusal İstihdam Stratejisi" ile işsizlikle etkin mücadele edeceğiz.
- Kamu istihdamını genişletecek ve yaygınlaştıracacağız.
- İşsizlik Sigortası'nın amacı dışında kullanılmasını önleyeceğiz. Bu doğrultuda fon yönetiminde işçi sendikaları temsilcilerinin ağırlıklı olmasını sağlayacağız.
- İşsizlik ödeneğine erişim koşullarını kolaylaştıracak, ödeme miktar ve sürelerini artıracacağız.

SOSYAL GÜVENCE

- Kayıt dışı çalışmayı önlemek için "Kayıt Dışı İstihdam ile Mücadele Programını" hayata geçireceğiz.
- İşçinin beyanını esas alan etkin bir denetim sistemi kuracak ve kayıt dışı işçi çalıştıranlara ağır yaptırımlar getireceğiz.

- Ödün verilemez ve vazgeçilemez bir hak olan kıdem tazminatını koruma altına alacağız. İşverenin iflası halinde kıdem tazminatı hakkını tüm diğer işçi haklarıyla birlikte öncelikli alacak durumuna getireceğiz.
- Emek göçünün ucuz emek rezervine dönüştürülmesini önleyeceğiz.
- Kayıt dışı yabancı ve göçmen işçilikle mücadele edeceğiz.

TAŞERONLAŞMA

- Taşeronlaşmanın sona erdirilmesi için kamu kurumlarından başlayarak etkili bir eylem planı uygulayacağız.
- Kamuda taşeron işçiliğine, alt-işveren ve rödovans uygulamasına, özel kesime de örnek olacak biçimde son vereceğiz.
- Kurum ve kuruluş kanunlarına dayanılarak yaşama geçirilen her türlü geçici ve güvencesiz istihdam biçimlerine, 4/B kapsamında düzenlenen sözleşmeli personel ve 4/C kapsamında düzenlenen geçici personel uygulamalarına son vereceğiz. Bu kapsamdaki kamu personelinin memur ve işçi kadrolarına geçireceğiz.
- Kamu çalışanlarının farklı statülerde istihdamından dolayı özlük haklarında yaşamış oldukları kayıpları telafi edeceğiz.

İŞ GÜVENLİĞİ

İŞ KAZALARI

- İş kazalarında ölümü kader olarak algılayan anlayışa son vereceğiz.
- İş cinayetlerine neden olan çalışma koşullarını değiştireceğiz.
- Tersaneler, madenler ve inşaatlar başta olmak üzere, iş yerlerini ölüm tuzağı olmaktan çıkaracağız.

MESLEK HASTALIKLARI

- İşçi sağlığını korumaya yönelik önlemleri etkinleştireceğiz.
- Koruyucu hekimliği öne çıkaracak, önlenemeyen hastalıkların tedavisini ücretsiz hale getireceğiz.

- Ticarileşme yerine kamu yararını gözetecek Ulusal İşçi Sağlığı ve Güvenliği Konseyi'ni kuracağız.
- Meslek hastalıklarını ILO standartlarına göre yeniden saptayacak, bu hastalıkların sektörel/bölgesel dağılımlarını belirleyeceğiz.
- Bu nesnel veriler ışığında, hastanelerde meslek hastalıkları tedavi kliniklerinin uzmanlaşmasını ve gerekirse yeni meslek hastalıkları hastaneleri kurulmasını sağlayacağız.
- Meslek hastalıklarına sebep olan etmenlerin ortadan kaldırılması için iş hukuku ve tıp alanını kapsayacak bir mücadele anlayışı ile hareket edeceğiz.

ETKİN DENETİM

- İş yeri denetimlerini sıkı yaptırımlara bağlayacak, idari soruşturmaları bakan iznine tabi olmaktan çıkaracağız.
- Sendikalar, meslek odaları/birlikleri, üniversiteler ve ilgili bakanlık uzmanlarının katılımıyla, mesleki eğitimleri ve denetlemeleri gerçekleştirecek özerk kurumsal yapılar oluşturacağız.
- Ulusal, sektörel ve bölgesel programlarla, ülke çapında eğitim ve denetim seferberliği başlatacağız.
- İş yeri hekimi ve iş güvenliği uzmanlarına tam bir iş güvencesi sağlayacağız.
- Bu uzmanların işten çıkarılabilmemesini, iş müfettişi ve sendika/işçi temsilcisinin onayına tabi kılacağız.
- İşçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetlerini sunan personelin ücretlerinin, işverenin dörtte üç ve devletin dörtte bir oranında katkı sağladığı ortak bir fondan karşılanmasını sağlayacağız.

MEVZUAT

- İşçi sağlığı ve işçi güvenliğine dair mevzuatı ilgili tarafların katılımıyla uluslararası ölçütlere ve ILO normlarına uygun olarak yeniden düzenleyeceğiz.
- İşçilerin öznesi olduğu yeni bir işçi sağlığı ve iş güvenliği modelini hayata geçireceğiz.

- Ölümlü ve ağır yaralanmalı iş kazalarında, kusurlu işverene özgürlüğü kısıtlayıcı cezalar getireceğiz.
- Çalışma ortamlarının sağlık ve güvenlik koşullarına uygun olması konusunda, devletin de işverenle birlikte sorumlu tutulmasını sağlayacak yasal düzenlemeler yapacağız.
- Tehlikeli işler sınıfına giren meslekler ve unvanlar ile fiili hizmet zammından yararlanacak olan çalışanları, güncel bir şekilde belirleyecek sürekli bir kurul oluşturacağız.

VASIFLI İŞ GÜCÜ

MESLEKİ EĞİTİM

- Mesleki eğitimi teşvik edecek ve işçilerin ortalama eğitim düzeyini yükselteceğiz.
- İş gücü piyasasının arz-talep dengelerini gözeterek etkili bir iş gücü ve eğitim planlaması gerçekleştireceğiz.
- Tüm illerimiz için ihtiyaç duyulan mesleklere yönelik düzenli analizler yaparak iş gücü arz ve talep ihtiyaçlarını gösteren istihdam haritaları çıkaracağız.
- Mesleki eğitim okullarının coğrafi dağılımını bu haritalara göre belirleyeceğiz.
- Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ve Sanayi Sitelerinde yatılı ve burslu meslek okulları kuracağız.
- İş-Kur ile özel sektör iş birliği içerisinde vasıfsız işçilerin becerilerini artırmaya dönük uzun vadeli bir eğitim programı uygulayacağız.
- Program kapsamında, 800 bin işsiz yurttaşımızı, asgari ücret karşılığında ödeme alacakları 9-12 aylık eğitim programlarına kademeli olarak yerleştireceğiz.
- İşini kaybedenler ile genç ve kadın işsizlere yeni beceriler kazandıracak kısa süreli eğitim programları uygulayacağız.

MESLEK İÇİ EĞİTİM

- Çalışanların, üretim sürecinde eğitimine ve yeni beceriler edinmelerine yönelik aktif istihdam ve meslek içi eğitim politikaları geliştireceğiz.

- “Yeniden Beceri Kazandırma”, “Yaşam Boyu Öğrenme” ve “İşbaşında Eğitim” gibi faaliyetlere yaygınlık ve etkinlik kazandıracaktır.
- Meslek içi eğitimi başta riskli işlerde çalışanlar olmak üzere bütün çalışanlar için zorunlu hale getireceğiz.
- Yüksek Katma Değer Üreten Sektörlerle İş Birliği
- Yüksek vasıflı ve yüksek ücretli emek istihdam eden, yüksek teknolojiyi yoğun olarak kullanan üretim sektörlerini destekleyeceğiz.
- İmalat sanayinde faaliyet gösteren şirketleri, sosyal diyalog yoluyla mevcut meslek içi eğitim programlarıyla bütünleştirecek ve kurumsal kapasitelerini artıracaktır.
- OSB’lerde yatılı mesleki eğitim birimleri oluşturacak, OSB’leri mesleki eğitim kampüsleri haline getireceğiz.

SENDİKAL HAKLAR

- Sendikaya üyelik hakkı, toplu sözleşme hakkı ve grev hakkını bir bütün olarak ele alacağız. Bu hakların kullanılmasında ILO sözleşmelerini asgari norm kabul edeceğiz.
- İşçilerin sendikalarda örgütlenmelerinin ve hak arama yollarının önünü açacak, toplu sözleşme ve grev hakkının kullanılmasının önündeki engelleri kaldıracaktır.

ÖRGÜTLENME

- Çalışanların sendikal örgütlenme haklarını yasal güvence altına alacağız.
- İşverenin, işçi örgütlenmeleri üzerinde baskı kurmasını önleyerek ve sendikalı işçi çalıştıran işverenleri mali yönden teşvik ederek sendikalaşma oranlarını yükselteceğiz.
- Sendikalı işçi ve memurların, iş yeri sendika temsilcisi ve sendika yöneticilerinin çalışma hakları ve koşullarını güvence altına alacağız.

SENDİKAL İŞLEYİŞ

- Sendikal hakların kullanım koşullarını, iş kolu ve iş yeri barajlarıyla, toplu sözleşme yetki şartlarıyla, ESK üyeliğiyle ve benzeri hükümlerle şarta bağlayan kısıtlayıcı düzenlemelere son vereceğiz.
- Sendikal alanı, siyasal iktidarların müdahalelerine karşı koruyacağız.
- Yasal düzenlemelerde yandaş sendika kayırmacılığına son vereceğiz.

TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ

- Sektörel ve ulusal toplu iş sözleşmesi mekanizmalarının önünü açacağız.
- Tüm işçilerin toplu iş sözleşmesi hakkından ve toplu iş sözleşmesiyle güçlendirilmiş bir ücret belirleme ve ücret artışı sisteminden yararlanmasını sağlayacağız.
- Kamu çalışanlarına grevli toplu sözleşme hakkı tanıyacağız.
- Toplu iş sözleşmesi yapma yetkisinin tespitini bağımsız bir organa bırakacak, bu konuda çabuk ve etkin işleyen bir yargı denetimi getireceğiz.
- Toplu iş sözleşmesi için yetkili sendikanın belirlenmesinde uyuşmazlık çıkması halinde, yargı denetiminde referandum yönteminin kullanılmasını esas alacağız.
- Sosyal diyalog ve danışma düzeneklerinin, esas olarak işçi, işveren ve hükümet sacayağına oturan bir Ekonomik ve Sosyal Konsey üzerinden süreklilik kazanmasını sağlayacağız.

HAK ARAMA

- Grev hakkını, toplu sözleşmelerle sağlanan hakların uygulanmasının bir güvencesi olarak değerlendireceğiz.
- "Hak Grevi", "Dayanışma Grevi" gibi eylem biçimlerinin de gerektiğinde kullanılabilmesinin önünü açacağız.
- "Genel grevi" suç olmaktan çıkaracak yasal düzenlemeler yapacağız.
- Bakanlar Kurulu tarafından grevlerin ertelenmesi olanak veren düzenlemeleri iptal edeceğiz.

GÜÇLÜ KADIN, GÜÇLÜ TOPLUM

EKONOMİK BAĞIMSIZLIK

KADINLARA DAHA FAZLA EKONOMİK DESTEK

- Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme uygulaması ile kamu kaynak ve sorumluluklarının hakça dağıtımını sağlayacağız.
- Aile Sigortası ödemelerini kadınlara yaparak, kadınları ekonomik olarak güçlendireceğiz.
- Kadınların hâkim ortak olduğu şirketlere verilen KOBİ desteklerinde hibe oranını % 50'den % 67'ye çıkaracağız.
- Yeni iş kuracak kadın girişimcilere faturalı harcamaları karşılığında 33 bin TL'si avans olmak üzere 88 bin TL hibe ödeyeceğiz.
- Hâkim ortağı kadın olan KOBİ'lerin işlerini büyütmek için kullanacakları kredilerde faizin % 33'lük bölümünü Kredi Garanti Fonu'na ödeteceğiz.
- Bireysel Emeklilik Sigortası'nda devletin katkısını kadınlar için % 33'e çıkaracağız.
- En az % 33 kadın istihdam eden şirketlere kurumlar vergisinde indirim uygulayacağız.
- BİST'e kayıtlı şirketlerin yönetim ve danışma kurullarındaki kadın oranını kota uygulaması ile kademeli olarak % 33'e çıkaracağız.
- Kadın kooperatiflerini destekleyecek ve çeşitlendireceğiz.

ÇALIŞMA YAŞAMINDA KADINLARA ÖNCELİK

- "Kadın İstihdamlı Büyüme Modeli" ile kadınların güvenceli ve nitelikli işlerde çalışmasını sağlayacağız.
- Kadınlardan sorumlu olacak bakanlığın çalışanlarının %70'inin kadınlardan oluşmasını sağlayacağız.
- Kadınların iş gücüne katılımını kısa vade %40'a, uzun vadede %60'a çıkaracağız.
- Kadınlara yönelik mesleki eğitim kurslarını iş gücü ihtiyacı ve bireylerin becerilerini merkeze alarak düzenleyeceğiz.

ÇALIŞMA YAŞAMINDA KADINA YÖNELİK AYRIMCILIKLA MÜCADELE

- İş Yasası'nda kadınlara yönelik doğrudan ve dolaylı ayrımcılığı net olarak tanımlayacak, etkin yaptırımlar yoluyla ayrımcılıkla mücadele edeceğiz.
- Sözel, fiziksel ve psikolojik taciz ve "mobbing" kavramlarını İş Yasası'na ekleyeceğiz.
- Kadınların yönetim kademelerinde daha geniş yer almaları için kamuda cinsiyet kotası, özel sektörde ise teşvik uygulamaları getireceğiz.
- Kadınların dışlandığı iş alanlarında mesleki eğitimde pozitif ayrımcılık uygulayacağız. Bu alanlarda istihdam kotaları ve vergi indirimleri getireceğiz.
- Kadınların çalışma yaşamına katılmasının önündeki engellerden biri olan ulaşım ve güvenlik sorunlarını çözeceğiz. Sokak aydınlatması yetersizliği gibi kamusal alandaki fiziksel eksiklikleri gidereceğiz.
- "Eşit işe eşit ücret" anlayışıyla hareket edecek; kadınların, emeğinin karşılığını eksiksiz şekilde almasını sağlayacağız.

KADINLARIN BAKIM YÜKÜNÜ AZALTACAĞIZ

- Kadınlara yüklenen çocuk, hasta, yaşlı ve engelli bakım sorumluluklarını azaltacağız.
- Gündüz bakım hizmetlerini ve evde bakım hizmetlerini kurumsal, ücretsiz ve yüksek nitelikli olarak sunacağız.
- Bakım hizmeti veren kadınları sosyal güvenlik kapsamına alacağız.
- Kadınların iş gücünden kopmasını engellemek için ebeveyn iznini yaygınlaştıracacağız.
- Tarım sektörü, ev hizmetleri, evden çalışma gibi ağırlıklı olarak kadınların çalıştığı alanları kayıtlı hale getireceğiz. Bu alanlarda sendikal örgütlenmenin önündeki engelleri kaldıracağız.
- Kreş açma yükümlülüğü bulunan iş yerlerinin ve belediyelerin verdikleri hizmetin yeterliliğini takip edeceğiz.

- Kreş açma yükümlülüğünü, kadın çalışan sayısını değil, tüm çalışanları temel alacak şekilde yeniden düzenleyeceğiz.
- İş yerlerinde emzirme odalarının yaygınlaştırılmasını sağlayacağız.

EĞİTİMDE EŞİT FIRSAT

- Kız çocuklarının örgün eğitim içinde kalmasını ve bir yıl okul öncesi eğitim dahil olmak üzere 13 yıllık zorunlu eğitimi eşit koşullarda tamamlamasını sağlayacağız.
- Parasız yatılı okullarda ve üniversite yurtlarında, kontenjanları cinsiyet ayrımcılığını ortadan kaldıracak şekilde düzenleyeceğiz.
- Eğitim sisteminde kadınların toplumsal cinsiyet rollerine göre değil, bireysel beceri ve isteklerine göre yönlendirilmelerini sağlayacağız.
- Eğitimini yarıda bırakmak zorunda kalmış her kadına, eğitimini tamamlaması için fırsat tanıyacağız.
- Toplumsal cinsiyet ayrımcılığına yol açan söylemleri eğitim müfredatından kaldıracağız.

ŞİDDETE SIFIR TOLERANS

ŞİDDETİ DOĞMADAN ÖNLEYECEĞİZ

- Kadın erkek eşitliğini temel alarak kadınlara yönelik şiddetle çok yönlü mücadele etmeyi öngören İstanbul Sözleşmesi'nin tam olarak uygulanmasını sağlayacağız.
- Kadınlara yönelik şiddeti ağır suçlar kapsamına alacak şekilde Türk Ceza Kanunu'nda gerekli değişiklikleri yapacağız.
- Demokratik aile anlayışının yerleşmesi için toplumsal bilinçlendirme çalışmaları başlatacağız.
- Şiddete maruz kalan kadınları, hakları konusunda bilgilendirmek amacıyla geniş çaplı kampanyalar yürüteceğiz.
- Mağdurlarla ilgilenen kamu görevlilerinin, kadınlara yönelik şiddet konusundaki tutum ve davranışlarını iyileştirmek için eğitimler düzenleyeceğiz. Bu alandaki denetim mekanizmalarını geliştireceğiz.

ŞİDDETE MARUZ KALAN KADINLARA TAM DESTEK

- Kadınlara yönelik şiddetle mücadele için yerel ve ulusal bütçelerden yeterli ödenek ayıracağız.
- Şiddet mağdurlarının, öncelikle güvenliğini garanti altına alacağız.
- Mağdurların acilen ve maddi yük altına girmeden güvenli bir ortama kavuşmaları için gereken idari ve mali yapıyı oluşturacağız.
- Sığınma evlerinin sayısını ve niteliğini artıracacağız. Sığınma evlerinin, şiddete uğrayan kadınların normal hayata geçişlerindeki işlevini geliştirecek, AB standartları düzeyine gelmesini sağlayacağız.
- Karakollar ve aile mahkemelerinde aile içi şiddet birimleri oluşturacağız. Bu birimlerde görev yapacak personelin eğitilmiş ve donanımlı olmasını sağlayacağız.
- Şiddet mağduru kadınlara, barolarla iş birliği içinde, 7 gün 24 saat hukuki destek verilmesini sağlayacağız.

EŞİT TEMSİL, EŞİTLİKÇİ YASALAR

- Kadın-Erkek Eşitliği Genel Müdürlüğü kuracağız.
- TBMM'deki Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nu, Kadın-Erkek Eşitlik Komisyonu olarak değiştireceğiz.
- Bu Komisyonu asli komisyon haline getirerek, tüm yasaların eşitlik açısından gözden geçirilmesini sağlayacağız.

HER DÜZEYDE GENİŞ KATILIM

- Mahalli düzeyde kadın komisyonları kuracağız. Mahalli kadın komisyonlarına, Belediye Meclisi toplantılarına katılma hakkı tanıyacağız.
- Kent Konseyleri Kadın Meclisleri'ni yaygınlaştırıp güçlendireceğiz.
- Kadınların sendikalara ve sivil toplum kuruluşlarına katılımını ve bu kuruluşların yönetimindeki etkinliklerini artırmak için teşvik uygulamaları getireceğiz.
- Desteklerin dağıtımında kadın kuruluşlarına öncelik tanıyacağız.

GENÇLİĞİNİ YAŞAYAN GENÇLER

GÖRÜLMİYEN GENÇLER

- Gençlik politikalarının oluşturulmasında, eğitim hayatından kopmuş, çalışmak zorunda kalan, işsiz, engelli gençler gibi dezavantajlı tüm gençleri göz önünde bulunduracağız.
- Eğitimlerini yarıda bırakmak zorunda kalan iki milyondan fazla genç kızın, telafi eğitimi ve uzaktan eğitim programları ile eğitimlerini tamamlamalarını sağlayacağız.

DAHA FAZLA EKONOMİK DESTEK

- CHP Aile Sigortası Programı kapsamında verilen eğitim yardımlarını üniversiteyi kazanamayan yoksul gençler için (18-20 yaş) devam ettirecek ve aylık 240 TL'ye kadar üniversiteye hazırlık desteği vereceğiz.
- Maddi olanağı yetersiz olan tüm üniversite öğrencilerine Karşılıksız Eğitim Bursu sağlayacağız.
- Talepte bulunan tüm üniversite öğrencilerine kamu destekli, geri ödemesi istihdam koşullarına göre ve uzun vadeli olarak yapılandırılmış Yüksek Eğitim Yaşam Destek Kredisi vereceğiz.
- Üniversite harçlarını tamamen kaldıracağız.
- Yurt sorununu, en fazla iki kişilik odalardan oluşan yurtlar inşa ederek bir yıl içinde çözeceğiz.
- İhtiyacı olan tüm gençlere ücretsiz yurt olanağı sağlayacağız.
- Yurtlarda ücretsiz geniş bant İnternet erişimi sağlayacağız.
- 25 yaş altındaki tüm gençler için, ulaşımda, kültür ve sanat etkinliklerinde, çeşitli mağaza ve lokantalarda Gençlik İndirimi uygulanmasını sağlayacağız.
- Gençlik Bütçesi ile gençlere ayrılan kamu kaynaklarını şeffaflaştıracak, STK'lerin etkin denetimine açacağız.

DAHA ÇOK İŞ, TAM GÜVENCE

GENÇ İSTİHDAMI

- “Genç İstihdamlı Büyüme Modelini” geliştirerek genç işsizliğini azaltacağız.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın çalışanlarının 40 yaşın altında gençlerden oluşmasını sağlayacağız.
- İstihdam süreçlerinde ve teşviklerde pozitif ayrımcılık uygulayarak, iş gücü piyasasının dışında kalan gençleri çalışma yaşamına kazandıracacağız.
- Vergi ve prim indirimleri getirerek, gençlerin kayıt dışı ve güvencesiz şekilde çalıştırılmasının önüne geçeceğiz.
- 29 yaş altındaki üniversite öğrencilerinin yarı zamanlı çalışabilmesini kolaylaştırmak amacıyla, gelir vergisi ve sigorta primlerinin devlet tarafından karşılanmasını sağlayacağız.
- Üniversite kampüslerinde, öğrencilere yönelik istihdam olanaklarını genişleteceğiz.

DİPLOMALI İŞSİZLİĞİNE SON

- Üniversite ve sanayi iş birliğini geliştireceğiz. Üniversite kontenjanlarını belirlerken, iş dünyasının taleplerini de dikkate alacağız.
- Üniversitelerin kariyer planlama birimlerini güçlendireceğiz. İnternet üzerinden ulaşılabilecek, ulusal düzeyde bir staj bilgi bankası kuracağız.
- Kamu kurumlarında, yükseköğrenim öğrencilerine ücretli staj olanağı sunacağız. Özel sektördeki staj olanaklarının genişletilmesi için teşvik programları uygulayacağız.
- Girişimcilik eğitimi, başlangıç fonları ve yönlendirme programları yoluyla genç girişimciliğini destekleyeceğiz.
- İş kurmak isteyen 29 yaş altındaki üniversite öğrencileri için KOSGEB kapsamında sektörel eğitim olanakları sağlayacak ve yeterli düzeyde nakit desteği vereceğiz.

- Askerlik süresini kısaltacağız. Öğrencilerin askerlik hizmetlerini yaz tatillerinde üçer aylık dönemler halinde tamamlayabilmesini sağlayacağız.

ÖZGÜVEN SAHİBİ, ÖZGÜR VE HOŞGÖRÜLÜ BİR GENÇLİK

Uluslararası gençlik değişim programlarını, daha fazla ülke ve daha fazla okulla bağlantı kurarak genişleteceğiz.

- Bu programlara katılan gençlerin ulaşım ve yaşam giderlerini karşılamaya yetecek düzeyde ödenek sağlayacağız.
- Gençlerin farklı kültürleri tanıması, dünyaya daha açık olması ve uluslararası bir vizyon kazanması için "Hareketli Gençlik" girişimini başlatacağız.
- Sosyal etkinlik seçeneklerinin az olduğu bölgelerden başlayarak sosyal, kültürel ve sanatsal etkinliklerin düzenlenebileceği "Gençlik Evleri" kuracağız.
- Merkezi bütçeden yerel yönetimlere ayrılan kaynağın belli bir kısmının, gençlere yönelik sosyal etkinliklerde kullanılmasını zorunlu kılacağız.

ETKİN VE KATILIMCI BİR GENÇLİK

HAKLARININ BİLİNCİNDE BİR GENÇLİK

- Gençlerin, sahip oldukları haklar konusunda farkındalık kazanması için "Yurttaşlık ve İnsan Hakları" dersini yeniden düzenleyerek, ortaöğretimde zorunlu hale getireceğiz.
- Ailelere, genç hakları ve gençlik psikolojisi konularında bilgilendirme sağlayacak kurslar ve eğitim programları sunacağız.
- Gençleri katılım ve demokratik haklar konusunda bilgilendirmeye yönelik eğitim programları geliştireceğiz.

GENÇLER HER ALANDA SÖZ SAHİBİ OLACAK

- Anayasa'nın 58. maddesinde yer alan gençleri "olağan şüpheliler" olarak algılayan anlayışı değiştireceğiz.

- Anayasa'da yapacağımız değişikliklerle, gençlerin temel hak ve özgürlüklerden eşit biçimde yararlanmasını ve toplumsal, ekonomik ve siyasal yaşama etkin biçimde katılmasını sağlamak konusunda devleti yükümlü kılacağız.
- TBMM'de bir "Gençlik İhtisas Komisyonu" kurarak, gençlik haklarının etkin şekilde savunulmasını sağlayacağız.
- Gençlik STK'lerinin, üniversite öğrenci konseylerinin ve İl Gençlik Meclislerinin temsilcilerini kapsayacak bir "Ulusal Gençlik Konseyi" oluşturacağız.
- Üniversite öğrenci konseylerinin üniversite senatolarında ve fakülte yönetimlerinde temsil edilmesini yasal güvence altına alacağız.
- Gençlik STK'lerine idari ve mali destek sağlayacak, gençlikle ilgili projeleri teşvik edeceğiz.

GELECEĞE UMUTLA BAKAN ÇOCUKLAR

ÇOCUK YOKSULLUĞU

- CHP Aile Sigortası Programı ile yoksul çocukların sağlık, beslenme, kreş ve eğitim başta olmak üzere tüm gereksinimlerini karşılayacağız.
- Aile Sigortası kapsamında yoksul çocuklara nakit desteği sağlayacağız.
- Okullarda ücretsiz öğle yemeği uygulaması başlatacağız.
- Çocukların yoksulluk döngüsü içinde kalmasının temel nedeni olan eğitimden kopma ve çocuk işçiliğini engelleyeceğiz.
- Doğan her yoksul çocuğa, mama ve bebek bezi de dâhil olmak üzere, ilk altı aylık tüm hijyenik ihtiyaçlarını sağlayan "bebek sandığı" vereceğiz.

AİLE MERKEZLERİ

- Türkiye'nin her ilinde kuracağımız 15.000 "Aile Merkezi" ile her çocuğun sağlık, beslenme, eğitim, sosyal ve kültürel gelişim konularında yeterli olanaklara kavuşmasını sağlayacağız.

- 45 bin uzman istihdam ederek sağlık ve bakım, rehberlik ve psikolojik destek, oyun ve kültür-sanat hizmetleri sunacağız.
- Aile Merkezleri'nde çocuklara sadece fiziksel değil, duygusal ve bilişsel gelişim hizmeti de vereceğiz.
- Anne-baba adaylarına çocuk sağlığı ve beslenmesi eğitiminin yanı sıra rehberlik ve psikolojik destek hizmetleri sağlayacağız.

SAĞLIKLI ÇOCUK, SAĞLIKLI TOPLUM

- Temel sağlık hizmetlerini, her çocuk için tamamen ücretsiz hale getireceğiz.
- Doğum öncesi ve sonrasına yönelik hizmet vermek üzere aile hekimlerini de kapsayacak sistematik programları ve kurumsal altyapıları geliştireceğiz.
- Bebeklerin özellikle ilk altı ayda anne sütü ile beslenmesini teşvik edeceğiz.
- Türkiye genelinde sadece büyük kentlerde bulunan çocuk hastanelerini yaygınlaştıracacağız.

EĞİTİMDE DÖNÜŞÜM

- Çocukların bilişsel gelişimi ve okula hazırlık deneyimini güçlendirmek için okul öncesi eğitimi zorunlu ve ücretsiz yapacağız.
- Eğitimde niteliği geliştirmek ve herkese fırsat eşitliği sağlamak için eğitime ayrılan kaynakları artıracak, yatırımların eğitim bütçesi içindeki payını genişleteceğiz.
- Ezbere ve sınava odaklı eğitim sistemini değiştireceğiz. Önceliğimiz öğrencinin becerileri ve öğrenme deneyimi olacak.
- Yurttaşlık bilinci, ayrımcılıkla mücadele ve insan hakları derslerine müfredatta yer vereceğiz.
- Spor, sanat ve kültür etkinlikleri gibi ders dışı olanaklarla okulları cazibe merkezleri haline getireceğiz.

ÇOCUK İSTİSMARI

- Şiddetin bir eğitim aracı olarak kullanılmasının önüne geçeceğiz.
- Çocuk istismarının etkin şekilde cezalandırılmasını sağlayacağız.
- Çocukların mağdur olduğu durumlarda, mağduriyetin giderilmesine öncelik vereceğiz.
- Adli vakalara karışan çocuklara sosyal hizmet uzmanı, psikolog, sosyolog, pedagog ve hukukçulardan oluşan bir ekip tarafından destek sağlayacağız.
- Çocukların şiddet döngüsü ve suç döngüsü içinde kalmalarına izin vermeyeceğiz.
- Suça karışmış çocukların cezalandırılmasını değil, eğitilerek topluma yeniden kazandırılmasını hedefleyeceğiz.
- Çocuk Mahkemeleri'ni ve yargılama süreçlerini bu amaca hizmet edecek şekilde yeniden yapılandıracağız.
- Çocuk tutukluluğuna son verecek, çocuk cezaevlerini kapatacağız.
- Özellikle kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmelerinin önüne geçeceğiz.

YAŞAM STANDARDI YÜKSEK EMEKLİLER

EMEKLİLER İÇİN KALİTELİ BİR YAŞAM

- Emeklilere Ramazan ve Kurban Bayramlarında birer maaş ikramiye vereceğiz.
- Çalışanların maaşı ile emekli aylığı arasındaki uçurumu kapatacağız.
- Emeklilerin, milli gelir artışından refah payı almasını sağlayacağız.
- Emekli aylıklarını gıda ürünlerinin enflasyonuna göre artıracacağız.
- Emeklilere kamu çalışanları ile aynı oranda banka promosyonu verilmesini sağlayacağız.
- Emekliler için muayene ve ilaç katılım paylarını ve fark ücretlerini kaldıracacağız.

EMEKLİLER ARASINDAKİ EŞİTSİZLİKLER

- Adil bir intibak yasası çıkaracağız.
- Sosyal güvenlik kurumlarını gerçek anlamda tek çatı altında birleştireceğiz.
- Taban aylıklarındaki dengesizliği, memur emeklilerini temel alarak gidereceğiz.
- Katsayı ve gösterge sistemini yeniden düzenleyeceğiz.
- Emeklilik için yeterli çalışma günü sayısına ulaştığı ve primlerini ödediği halde, yaşının dolmasını bekleyenlerin mağduriyetini gidereceğiz.

EMEKLİLERE DAHA FAZLA SÖZ

- Emekli sendikalarının önüne çıkarılan yasa dışı engelleri kaldıracacağız.
- Yerel düzeyde Emekli Meclislerinin kurulmasını destekleyeceğiz.

TOPLUMUN FAAL BİREYLERİ EMEKLİLER

- Yerel yönetimlerle birlikte emekli kulüpleri açacağız.
- Her türlü kültürel etkinlikte yaşlı indirimini uygulayacağız.
- Turizm Bakanlığı bünyesinde ve TÜRSAB iş birliği ile gerçekleştirilecek kültür turizmi projeleri ile emeklilerimize makul ücretlerle gezi ve tatil olanağı sağlayacağız.
- Sosyal tesis olanakları bulunmayan meslek grupları için yeni tesisler yapacak ve emeklilerimizin bu olanaklardan en geniş şekilde yararlanmasını sağlayacağız.

HER ALANDA VAR OLAN ENGELLİLER

MUHTAÇ AYLIĞI DEĞİL, “YAŞAM AYLIĞI”

- Aile Sigortası kapsamındaki engellilere, % 40 engellilik düzeyi için 400 TL, % 60 engellilik düzeyi için 600 TL yaşam aylığı bağlayacağız.
- Bakıma muhtaç tüm engellilere bakım hizmeti vereceğiz.

- Evde bakım aylığı alan yurttaşlarımızı sosyal koruma kapsamına alacağız.
- Kısa ve uzun süreli kurumsal bakım hizmetlerini yaygınlaştıracacağız.
- Özel beslenme ihtiyacı olan engellilerin beslenme ihtiyaçlarını ücretsiz karşılayacağız.

ENGELLİLER İÇİN ÜCRETSİZ SAĞLIK HİZMETLERİ

- Engellilerin tıbbi malzeme ve ihtiyaçlarını ücretsiz karşılayacağız.
- Engellilerin kamu kurumlarına yapacakları her başvuru için ayrı ayrı rapor alma çilesini bitireceğiz.
- Herhangi bir ölçüte bakılmaksızın tüm engelli yurttaşlarımızı sosyal güvenlik kapsamına alacağız.
- Engellilerin rehabilitasyonunu, sağlık, eğitim ve sosyal hizmetlerle ilgili tüm yasalara ve engellilere özel yasalara dâhil edeceğiz.
- Zihinsel engellilerin erken tanı, tedavi ve eğitimi için özel projeler geliştirecek ve uygulayacağız.

EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ

- Tüm engellilere koşullarına uygun, çok yönlü eğitimi eşit, nitelikli ve ücretsiz sağlayacağız.
- Engellilerin kaynaştırıcı bir ortamda eğitim alabilmeleri için öncelikle eğitim kurumlarının fiziksel koşullarını engellilere uygun hale getireceğiz.
- Engellilerin diğer yurttaşlarımızla birlikte eğitim alabilmesine öncelik verecek, bunun mümkün olmadığı durumlar içinse engelli okullarını destekleyecek ve bu okulların sayılarını artıracacağız.
- Zihinsel engelli ve otizmlili bireylerin yaşam boyu öğrenme ihtiyaçlarını gözeterek, örgün eğitimden dışlanmalarını engelleyeceğiz.

ÇALIŞMAK İSTEYEN ENGELLİLERE İŞ OLANAĞI

- Kamuda ve özel sektörde engelliler için ayrılan boş kadroları doldurarak 50 bin engellinin istihdam edilmesini sağlayacağız.
- Engelli kadrolarını ve kotalarını artıracacağız.
- Engellilere yönelik etkin meslek edindirme programları geliştirecek, çalışma yaşamına uyum için rehberlik hizmeti vereceğiz.
- Engellilerin bilgi kaynaklarına tüm yurttaşlarla eşit koşullarda erişebilmesini sağlayacağız.
- İşverenlerin engelli istihdam etmeyi tercih etmesi için özel teşvikler geliştireceğiz.

ENGELLİ DOSTU İŞYERLERİ

- Tüm iş yerlerinin fiziksel koşullarının engellilere uyumlu hale getirilmesi için destek sağlayacağız.
- Korumalı İş Yerleri Yasası çıkararak engelli yurttaşlarımızın çalışma hakkını güvence altına alacağız.
- Engellilerin eşit işe eşit ücret almasını güvence altına alacağız.

TOPLUMUN HER ALANINDA ERİŞİLEBİLİRLİK

- Engellilerin tüm kamu hizmetlerine ve toplumsal yaşamın her alanına eşit şekilde erişebilmeleri için "erişilebilirlik standartları" geliştireceğiz.
- Tüm altyapı hizmetlerini engellilere uygun şekilde yeniden düzenleyeceğiz.
- Engellilerin ulaşım hakkının güvence altına alınması için "politika takip sistemi" oluşturacağız.
- Engellilere uygun yolcu taşıma hizmetlerini teşviklerle destekleyeceğiz.
- Engelli rehberlik merkezleri ile engellilerin kültürel ve sosyal olanaklarını artıracacağız.
- Engelli spor kulüplerini malzeme ve tesisler açısından destekleyeceğiz.

KİMSEYE MUHTAÇ OLMAYAN YAŞLILAR

KALİTELİ VE ÇAĞDAŞ BAKIM ANLAYIŞI

- Tüm kentlerde yaşlı bakımevleri açacağız.
- Huzurevlerinin sayısını yoğun ihtiyaç duyulan bölgelerden başlayarak artıracacağız.
- Evde destek ve bakım hizmetlerini geliştirecek ve yaygınlaştıracacağız.
- İhtiyacı olan yaşlılar için yerel yönetimlerle iş birliği içerisinde evlere sıcak yemek hizmeti sunacağız.
- Evde yaşlılara bakan aile üyeleri için sosyal, psikolojik ve finansal destek programları oluşturacağız.
- Eğitimli ve donanımlı yaşlı bakım personeli yetiştireceğiz.

YAŞLILARA ÖZEL SAĞLIK HİZMETLERİ

- Temel sağlık hizmetlerinde katılım payı alınmasına son vereceğiz.
- Önleyici sağlık hizmetleri ile erken tanı ve tedavi hizmetlerinin sağlanacağı yaşlılık (geriatri) hastaneleri açacağız.
- Göz, diş sağlığı ve genel sağlık durumunun korunması için uzman ekiplerle düzenli taramalar gerçekleştireceğiz.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK

- Üç ayda bir 437 TL olarak ödenen 65 Yaş Aylığını Aile Sigortası Programı kapsamında 900 TL'ye çıkaracağız.
- Çalışmak isteyen yaşlı yurttaşlara uygun istihdam seçenekleri sunacağız.
- Yaşlı yurttaşlarımızın değişen teknolojilere uyum sağlayabilmeleri için kısa süreli ve amaca yönelik eğitim programları hazırlayacağız.

DAHA BAĞIMSIZ VE DAHA SOSYAL YAŞLILAR

- Yaşlılara dönük sosyal hizmetleri bir arada sunan toplu konut projeleri geliştireceğiz.

- Yaşlıların sosyal ve kültürel hayattan uzak kalmaması için yaşlılara dönük sosyal kulüpleri yaygınlaştıracamız.
- Kamusal alanları yaşlılara uygun şekilde düzenleyeceğiz.
- Kentlerde yaşlıları gözetken özel trafik uygulamaları geliştireceğiz.
- Yaşlılara dönük projelerin geliştirilmesinde danışmanlık hizmeti vermek üzere yerel yönetimler bünyesinde "Kıdemli Yurttaş Konseyleri" kuracağız.
- Yakın bir dönemde nüfusumuzun önemli bir bölümünün yaşlılardan oluşacağından hareketle hukuk sistemimizi yaşlı haklarını gözeterek şekilde yeniden düzenleyeceğiz.

YURTTAŞ İÇİN NİTELİKLİ KAMU HİZMETİ

Ülkemizin kamu yönetiminde kayırmacılıktan uzak evrensel hizmet ilkelerinin benimsenmesi büyük bir zorunluluk haline gelmiştir. CHP toplumun ihtiyaçlarına öncelik veren ve toplum yararını esas alan köklü bir kamu yönetimi reform programını özenle ve tüm ayrıntıları dikkate alarak hazırlamıştır.

AKP iktidarı devletin kurumsal yapılanmasını ve kamu yönetimini büyük bir keyfilik, ilkesizlik ve kayırmacılık ortamının içine sokmuştur. Öngörüsüz, partizanca ve şahsileşmiş müdahaleler nedeniyle kamu yönetimi hakkaniyetsiz ve verimsiz işleyen bir çıkar çarkına dönüştürülmüştür. Liyakat, verimlilik ve kamu hizmetlerinde ayırım gözetmeme ilkeleri ayaklar altına alınmıştır. Bir siyasi parti olarak AKP, hükümet olmakla ve hükümeti yönetmekle yetinmemiş, kamu kurumlarını tepeden tırnağa siyasallaştırarak "parti-devlet yönetimi" anlayışını topluma dayatmaya kalkışmıştır.

Siyasi veya şahsi tutumlarla kurumların işlevsizleştirilmesi ve kadroların etkisizleştirilmesi nesnel kamu yönetimi anlayışı bakımından kabul edilebilir bir durum değildir. Kurumların hesap verebilirlikten uzak faaliyet göstermesi ne kadar yanlış ise, siyasi müdahalelerle çalışamaz hale getirilmesi de o ölçüde yanlıştır. Varlık nedeni topluma hizmet sunmak olan kamu kuruluşlarının keyfilik ya da partizanca tasfiye anlayışı ile hareket etmesinin bir an önce önüne geçilmelidir. Kurumlar görev tanımlarına uygun biçimde faaliyet göstermeli, yasal sınırlara riayet etmeli ve liyakat ölçütlerine dayanan personel rejimi anlayışıyla hareket etmelidir.

Tüm kamu pozisyonları için liyakat kriterleri yeniden belirlenmeli ve sınav sistemleri yurttaşların bilgisine açık biçimde hakkaniyet gözetilerek yeniden oluşturulmalıdır. CHP iktidarında sınavsız işe almaları son verilecek, tayin ve terfilerde tamamen siyasileşmiş tercihlerin önüne geçilecektir. CHP gerek sınav sistemleri, gerekse çalışma koşulları ve tayinleri itibarıyla yurttaşların kendilerini yeniden kamu sisteminin işleyen bir parçası olarak görmesini sağlayacaktır.

CHP, yurttaşlarımızın e-devlet olanaklarını kolaylıkla kullanılabileceği çağdaş bir altyapıyı kuracaktır. Yurttaşların sorunlarına ve beklentilerine, teknolojik araçlarla kalıplaşmış şekilde geri dönüş yapılması alışkanlığıyla yetinilmeyecektir. Yaşlı ve elektronik okuryazarlığı olmayan yurttaşlara destek olanakları sunulacaktır. CHP evrensel ve etkili kamu hizmeti anlayışından hareketle yurttaşların kâr amaçlı katılım payı, harç vb. maliyetlere katlanmasına izin vermeyecektir.

CHP iktidarında kamu hizmetlerinde etkililik ve verimlilik ilkelerine “yurttaş” boyutu eklenecektir. Kamu hizmetlerinin bir lütuf olarak değil, bir yurttaşlık hakkı gereği devlet tarafından verilmesi gerektiği anlayışı hâkim kılınacaktır. Yurttaş kamu yönetimi ilişkileri siyasi etkilerden ve menfaat ilişkilerinden arındırılacaktır. Merkezi ya da yerel yönetimler tarafından yürütülen tüm işlemlerde yurttaşların beklenti ve talepleri esas alınacak, hiç kimsenin kişisel menfaat sağlanmasına göz yumulmayacaktır. Devlet ve kamu görevlileri dünya tarihinde benzerine az rastlanan büyük yolsuzluklara alet edilmeyecek, kamu yönetimi tümüyle gün ışığına çıkartılacaktır.

ÜLKEMİZİ GELECEĞE TAŞIYACAK BİR EĞİTİM SİSTEMİ

Eğitim, tüm insanlar için vazgeçilmez bir ihtiyaç ve temel bir insan hakkıdır. Bireyler tüm yeteneklerini ancak nitelikli eğitim sayesinde ortaya çıkartabilir, kendini ancak iyi bir eğitim sayesinde tam olarak gerçekleştirebilir. Eğitim erdemli yurttaşlar yetiştirmenin başlıca unsurudur. Eğitim, bireysel gelişimi sağladığı kadar, toplumsal eşitsizliklerin giderilmesini de sağlayan en temel araçtır. Eğitim yoksulu varlıklı, güçsüzü güçlü kılar. İnsanlığın ortak değerlerini anlamaya, paylaşmaya ve gelişmesine katkıda bulunmaya olanak tanır. Toplumların daha uygar, daha demokratik ve daha müreffeh olmasını sağlar.

CHP'nin öncelikli siyasi hedefi nitelikli eğitimin evrensel bir hak olarak her yurttaş için sağlanmasıdır. CHP, yurttaşlarımızın gelecekleri hakkında söz sahibi olması ve bağımsız bireyler olarak yaşayabilmesi için eğitimin vazgeçilmez olduğuna inanır. Eğitim, CHP'nin özellikle kadın-erkek eşitliği, yoksullukla mücadele ve kalkınma alanında en önemli aracı olacaktır. CHP eğitime yapılan tüm yatırımların, aslında özgürlüğe, barış içinde bir arada yaşamaya ve toplumsal gelişmeye yapıldığı görüşündedir. Demokratik ve

çağdaş değerlere uygun biçimde verilen bir eğitim, kültürel önyargılara ve gelir, etnik grup, mezhep eşitsizliklerine karşı en büyük mücadele aracıdır.

Günümüzde eğitim, insani gelişmenin ve sosyal adaletin olduğu kadar ekonomik kalkınmanın da başlıca kaynağıdır. Bilgi ekonomisinin asli unsuru olan vasıflı iş gücü ve zengin insan kaynakları ancak çağımızın gereklerine uygun bir eğitim sistemi sayesinde yaratılabilir. Yenilikçi, ileri teknoloji kullanan ve yüksek katma değer üreten bir ekonominin ön koşulu nitelikli ve eşitlikçi bir eğitim sisteminin var edilmesidir. CHP bu hedefe ulaşmanın başlıca aracı olan zorunlu okul öncesi eğitimi, en az sekiz yıl süreli kesintisiz temel eğitimi, ekonomi dünyasını taleplerini tam olarak karşılayan bir mesleki eğitim sistemini ve öğrenmenin, araştırmanın ve yaratıcılığın kaynağı olan özgür üniversite sistemini en kısa sürede ülkemize kazandırma kararlılığında.

HER İŞİN BAŞI SAĞLIK

Yurttaşların sağlık hizmetlerinden ihtiyaçları ölçüsünde, ihtiyaç duydukları yer ve zamanda yararlanabilmeleri temel ilkimiz olacaktır. CHP, sağlık hizmetlerine bütçeden ayrılacak payı artıracaktır. CHP iktidarında, daha çok sayıda iyi eğitilmiş doktor, hemşire ve teknisyen yetiştirilecektir. Yurttaşları hasta olmadan korumayı amaçlayan önleyici sağlık hizmetlerine ağırlık verilecektir. CHP iktidarında, sağlık hizmetlerinden yararlanmanın ön koşulu, yatırılan prim miktarı ya da kişinin cebindeki parası olmayacaktır.

CHP, ayırım gözetmeksizin tüm toplum kesimlerine nitelikli sağlık hizmetlerinin ulaştırılmasını sağlayacaktır. Sağlık hizmetlerinin niteliği artırılırken, sağlık çalışanlarının, güvenceli şekilde çalışabilmesi için tüm önlemler alınacak, tüm personelin özlük hakları ve çalışma koşulları iyileştirilecektir. CHP, ilaç ve sarf malzemesi, ekipman ve yazılım alanlarında yerli sağlık endüstrisinin gelişmesi için cesur adımlar atacaktır. TÜBİTAK, tekno-kentler ve tıp fakültelerimizin iş birliğinde ulusal sağlık teknolojiler geliştirilecektir.

KÜLTÜR VE SANAT

Önyargı, ötekileştirme ve ayrıştırmadan kaynaklanan kutuplaşma ve çatışmaları ortadan kaldıracak uzlaşmacı bir siyasi ortamın yaratılması,

CHP'nin siyasi önceliklerinin başında gelmektedir. CHP iktidarında, eşitlik, özgürlük ve dayanışma ilkeleri doğrultusunda geliştirilecek yeni yaklaşımla, kültür çeşitliliğimize sahip çıkılırken, kültürel farklılıkların ayrılmaya ve çatışmaya neden olması önlenecektir.

Kültürel ötekileştirmeden kaynaklanan, siyasi ve keyfi yasaklara ve sansüre son verilmesi CHP kültür politikalarının merkezinde yer almaktadır. Kültür endüstrileri, güzel sanatlar, performans sanatları, kültürel miras, yayıncılık, sinema, müzik, fotoğrafçılık ve kültürel turizm gibi alanları kapsayan tüm kültür ve sanat etkinlikleri, ülkemizin en büyük yaratıcı potansiyelidir. CHP, kültür ve sanat alanlarında ticarileşmenin, insan yaratıcılığının ve yenilikçiliğinin önüne geçmesine karşıdır. Kültür politikaları ekonominin gelişmesini, ülke refahının artmasını ve yurttaşlarımızın duygusal ve manevi bakımdan zenginleşmesini sağlayacak bir anlayış çerçevesinde geliştirilecektir.

SPOR

Sporda öncelikli hedef ülkemizin genç nüfusunun insani ve sosyal gelişmesine güç katacak olanaklar yaratmaktır. AKP iktidarı, spor alanında niceliksel sonuçları başarı olarak tanımlayan bir anlayışı benimsemiştir. Spor propaganda ve spekülasyon inşaat yatırımları aracı olarak görülmüştür. Kitle sporlar geri plana atılmıştır. Profesyonel sporlarda ise büyük başarısızlıklar birbirini izlemiştir. Kaynaklar israf edilmiştir. Önemli spor organizasyonlarının ülkemizde gerçekleşmesine yönelik girişimler başarısızlıkla sonuçlanmıştır. AKP iktidarı federasyonları, spor kulüplerini ve hatta sporcuları yandaşlar ve muhalifler olarak ayrıştırmıştır. Arkası kesilmeyen siyasi müdahaleler sporu partizanlığın, entrikaların ve şaibelerin odağı haline getirmiştir.

CHP iktidarında siyaset elini spordan tamamen çekecektir. Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın yönetiminde gençlere ağırlık verilecektir. CHP iktidarında spor yeniden bir toplumsal diyalog ve etkileşim alanına dönüştürülecektir. Taraftar gruplarının gözetlenmesi, fişlenmesi ve açılan davalarla sindirilmesine son verilecektir. Statlarda orantısız polis şiddeti, gözaltılar ve biber gazı kullanımı gibi uygulamalara izin verilmeyecektir.

CHP iktidarında sporcu eğitimi ve spor tesisi altyapısı geliştirilmesine öncelik verilecektir. CHP, çocuk-yaşlı tüm yurttaşların düzenli olarak spor yapabileceği ortamların yaratılması için çalışacaktır. Tüm yurttaşların ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde her semtte spor alanları, yeşil alanlar ve amatör kulüpler oluşturulacaktır. CHP'nin hedefi gençlere sporu sevdirmeye ve her alanda başarılı olacak sporcular yetiştirmektir. CHP spor politikalarını eşitlik ve dayanışma ilkesi temelinde şekillendirecektir.

ULAŞTIRMA: BÜTÜNLEŞME VE KALKINMANIN ALTYAPISI

CHP'nin ulaştırma projelerinin planlama ve gerçekleştirme sürecinde kamu yararı, halkın katılımı, ulusal kaynaklar ve teknolojilerden öncelikle yararlanılması, çevrenin korunması, hesap verilebilirlik ve şeffaflık ilkeleri esas alınacaktır. Hedef, Türkiye için nitelikli ve sürdürülebilir bir ulaştırma altyapısını en kısa zamanda oluşturmaktır. CHP, ilgili tüm tarafların katılımı ile kısa ve uzun vadeli bir Ulaştırma Ana Planı hazırlayarak, bu planın öncelikleri içerisinde hareket edilmesini sağlayacaktır. Planın ana amaçlarından biri ülkemizin doğusu ve batısı, kuzeyi ve güneyi arasındaki ulaşım bağlarını güçlendirmek olacaktır. Yolcu ve yük taşımacılığında ve enerji kaynaklarının aktarımında farklı bölgeler arasında bağlantı sağlayacak stratejik bir ulaştırma koridoru yaratılacaktır. Kara, demiryolu, havayolu ve deniz taşımacılığı entegre edilerek ulusal strateji planlarının geliştirilmesi ve yatırımların kısa vadeli hesaplarla yapılmaması sağlanacaktır. Kentsel ulaşım ve bölgesel kalkınma hedefleri birbiri ile uyumlu hale getirilecektir.

ÖNCE YURTTAŞLARIMIZIN VE ÜLKENİN GÜVENLİĞİ

CHP, yurttaşlarımızın güvenliğini sağlamak için anayasal haklardan ve uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan kazanımlarını özenle korumanın gerekliliğine inanmaktadır. CHP iktidarında, yurttaşlarımızın özgürlüklerini gölgeleyecek hiçbir keyfi uygulama ya da eylem yaptırımsız kalmayacaktır. Diğer yandan güvenlik birimlerinin yurttaşların güvenliğini tehdit eden her türlü unsura karşı verecekleri mücadelede zafiyete uğratılmalarına izin verilmeyecektir. Ulusal ve bölgesel düzeyde her türlü terör eylemine karşı, uluslararası kurum ve kuruluşlarla iş birliğine önem verilecektir. AB ve Türkiye'nin ait olduğu diğer çok uluslu örgütlerin terörün iç ve dış

finans kaynaklarını kurutma çabalarına destek olunacaktır. Sınırlarımızın ihmal edilen güvenliği yeniden tesis edilecek ve hiçbir silahlı grubun Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde terörist faaliyetlerde bulunmasına izin verilmeyecektir. CHP'nin ana hedefi Türkiye'yi yurttaşlarımızın ve özellikle kadınların başta evleri ve yaşadıkları köy ve mahalle olmak üzerinde yurdun her köşesinde kendilerini güvende hissedebilecekleri bir ülke haline getirmek olacaktır.

SONUÇ

CHP iktidarında, yurttaşların tarafsızlık ilkesine göre kamu hizmeti almasına özen gösterilecektir. Kamu kuruluşlarının kurumsal saygınlık ve görev tanımlarını zedeleyecek keyfiliklere son verilecektir. Her türlü kayırmacılığı ortadan kaldırmak için kararlı bir mücadele verilecektir. Kurumların yönetiminde etkinlik ve nesnellik yeniden tesis edilecektir. Kamu çalışanlarının iş güvencesini tehlikeye atan siyasi uygulamalara göz yumulmayacaktır. Yurttaşlara eksik hizmet verilmesini kabul etmeyen bir kamu hizmeti anlayışı benimsenecektir.

KAMU YÖNETİMİ REFORMU

YURTTAŞTAN YANA KAMU YÖNETİMİ

ESNEK VE DAYANIŞMACI KAMU KURUMLARI

- Kamu kurum ve kuruluşlarının rekabet değil, iş birliği ve karşılıklı şeffaflık içerisinde hizmet vermesini sağlayacağız.
- Bürokraside aşırı merkezîyetçiliğe son verecek, kamu kurumlarına esneklik kazandıracamız.
- Kamu yararını gözetmeye dönük yetkilerin kullanımında bürokrasiye esneklik taniyacağız.
- Kamu yönetiminde, katı bir hiyerarşi yerine farklı yönetim birimleri ve düzeyleri arasında karşılıklı ilişkiyi temel alan bir anlayışla hareket edilmesini sağlayacağız.

TOPLUM İÇİN KAMU YÖNETİMİ

- Halktan kopuk, buyrukçu ve yasadışı bir yönetsel sistem yerine, farklı kesimlerin temsil edildiği ve karar süreçlerine etkin şekilde katıldığı bir sistemi hayata geçireceğiz.
- “Devlet için yurttaş” anlayışına son vererek “yurttaş için devlet” anlayışıyla hareket edeceğiz.
- Devletin yurttaşla olan güvensizliğini ortadan kaldıracacağız.
- Yurttaşın beyanının özel durumlar haricinde esas olmasını sağlayacağız.
- E-devlet araçlarının etkin şekilde kullanılmasını sağlayacağız.
- Yurttaşların devlete olan güvenini yeniden tesis edeceğiz.

KALİTELİ, PLANLI VE GÜVENİLİR KAMU HİZMETLERİ

- Farklı kurumlar arasında eşgüdümün sağlanması için merkezi bir yönetsel planlama anlayışını hâkim kılacağız.
- Kamu yönetiminde nesnel ve gerçekçi stratejik planlama anlayışını hayata geçireceğiz.
- Yapılan planların, hedefine ulaşıp ulaşmadığını etkin ve şeffaf şekilde denetleyeceğiz.
- Kamu hizmeti dış alımlarında ucuza mal etme kadar kaliteye ve işin gerektirdiği standartlara uygun hareket edilmesine önem vereceğiz.
- Kamu hizmetinin nasıl karşılanacağını tek tek ve ayrıntılı olarak inceleyerek belirleyeceğiz.
- Kamu hizmetlerinde dış alımın gerekçelerinin net olarak açıklanmasını sağlayacağız.

KAMU VE KURUMLARIYLA BARIŞIK, GÜVENCELİ KAMU ÇALIŞANLARI

- Kamu Personel Yönetimini Yeniden Yapılandıracağız
- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nu sadeleştireceğiz.
- Personel yönetimini, özerklik, katılımçılık ve yönetim ilkeleri doğrultusunda düzenleyecek ve denetleyecek merkezi bir birim kuracağız.

- Oluşturulacak yeni personel rejiminde, yerel birimlerin, kendilerinde çalışan ve çalışacak personel konusunda özerk olabilmelerini sağlayacağız.
- Devletin kendi çalışanına güven duymasını sağlayacağız.
- Kamuyu yeniden temel bir istihdam alanı haline getireceğiz.
- Tüm kamu görevlilerinin yetki ve sorumluluklarını açık bir şekilde tanımlayacağız.
- Çalışanların kendileri ile ilgili konularda karar alma süreçlerine daha fazla dâhil olacağı bir yönetim anlayışını benimseyeceğiz.
- Kamu personelinin dokunulmazlıklarını kaldıracağız.

BÜROKRASİDE LİYAKAT

ATAMALAR

- Kamu personeli atamalarında etik değerler ve mesleki liyakati esas alacağız.
- İstisnai memurluk uygulamasını kaldıracağız.
- Üst düzey atamalar dışındaki tüm kamu görevlerine girişi merkezi sınava tabi tutacağız.
- Sınavların bağımsız, adil, objektif ve şeffaf bir biçimde gerçekleştirilmesini sağlayacağız.
- Eş durumundan atama taleplerinde, aile birliğinin korunmasını esas alacağız.
- Siyasi kadrolaşmanın yarattığı olumsuzlukları gidereceğiz.

YÜKSELTMELER

- Yükseltmelerde her türlü ayrımcılık ve öznele tercihlere son vereceğiz.
- Yapacağımız yasal düzenleme ile görevde yükseltme ve unvan değişikliği için düzenli sınav yapılmasını sağlayacağız.
- Kadrosuzluk nedeniyle derece yükseltmesi gerçekleştirilmeyenlerin, öğrenim durumları itibarıyla yükseltilebilecekleri en üst kadro derecesine kadar gidebilmelerini sağlayacağız.

YÖNETİCİLER

- Bütün yöneticilik kademeleri için yazılı sınav kazanma şartı getireceğiz.
- Üst düzey kamu görevlerine yapılacak atamalarda, yöneticilik eğitimi almış olmayı ön koşul yapacağız.
- Kamudaki yönetici pozisyonlarının aşırı güç ve ayrıcalıklarla donatılmasına son vereceğiz.

KAMU ÇALIŞANLARINA İŞ GÜVENCESİ SAĞLAYACAĞIZ

- Kamu hizmetlerinin tam zamanlı, güvenceli, kadrolu işçi ve memurlar tarafından verilmesini sağlayacağız.
- ILO Sözleşmeleri ve Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı'nda öngörülen istisnai haller dışında, kamu görevlilerinin sendikal hak ve özgürlüklerinin önündeki tüm kısıtlamaları kaldıracacağız.
- Kamuda esnek çalışma ve performans değerlendirme sistemine son vereceğiz.
- Mevcut performans değerlendirme sisteminin yerine, nesnel ölçütleri ve liyakati esas alan bir sistem geliştireceğiz.
- Keyfi cezalandırmaya dayalı yönetim anlayışına son vereceğiz.
- Zorunlu rotasyon adı altında yapılan sürgünlerin önüne geçecek, geçmiş uygulamaların yarattığı mağduriyetleri gidereceğiz.

ÜCRET POLİTİKASI

- Kamu çalışanlarının sayısını, maaşlarını ve çalışma koşullarını kademeli olarak OECD ülkeleri ortalamasına ulaştıracağız.
- Kamu çalışanlarının ücretlerinin hem iş yeri, hem ülke düzeyinde toplu sözleşmeler yoluyla belirlenmesinin önündeki tüm kısıtlamaları kaldıracacağız.
- "Eşit işe eşit ücret" ilkesini temel alacak, kamu çalışanları arasındaki ücret adaletsizliklerini ve ek ödeme farklılıklarını gidereceğiz.
- Emekli maaşları ve ikramiyelerinin belirlenmesinde kamu görevlilerine yapılan tüm ek ödemeleri hesaba katacağız.

KAMU ÇALIŞANLARININ SÜREKLİ EĞİTİM ALMASINI SAĞLAYACAĞIZ

- Kamudaki hizmet içi eğitimi niceliksel zorunlulukları yerine getirme amaçlı olmaktan çıkaracağız. Eğitimlerin niteliğini artıracacağız.
- Kamu kurum ve kuruluşlarındaki eğitim birimlerinin, hizmet içi eğitimleri Merkezi Personel Regülasyon Birimi'nin eşgüdümünde vermesini sağlayacağız.
- Hizmet içi eğitimlerin özel eğitim kuruluşları veya eğitimciler tarafından verilmesinin yol açtığı ticarileşmenin önüne geçeceğiz.
- Tüm kamu çalışanlarını bireysel gelişim, kamu hizmeti hassasiyeti ve etik konularında standart bir eğitime tabi tutacağız.

ŞEFFAFLIK VE ETKİN DENETİM

KAMU YÖNETİMİNDE ETİK İLKELERİ EGEMEN KILACAĞIZ

- Kamu yönetiminde etik ilkelerin ve kuralların yerleşmesini sağlayacak düzenlemeleri hayata geçireceğiz.
- Atıl durumdaki Başbakanlık Kamu Etik Kurulu'nun yapısını ve işlevlerini yeniden düzenleyeceğiz.
- Kamu kurum ve kuruluşlarındaki etik komisyonlarını işler hale getireceğiz.
- Bu birimleri çalışanlara mesleki etik konusunda danışmanlık hizmeti ve eğitim veren birimlere dönüştüreceğiz.

YOLSUZLUKLA ETKİN VE KAPSAMLI MÜCADELE

- Kamu çalışanları ile sınırlı kalmayacak ve tüm toplumu içerecek bir yolsuzlukla mücadele kampanyası başlatacağız.
- Yasama ve yargının yolsuzluk ve kuralsızlıklarla etkin mücadelesinin önündeki engelleri kaldıracağız.
- Kamu yönetiminde rüşvet ve suistimal suçu işleyenlerin süratle yargılanıp cezalandırılmasını sağlayacağız.
- Rüşvet ve yolsuzluk suçlarının cezasını artıracak, bu suçlarda zaman aşımını kaldıracağız.

- Yetki karmaşasından kaynaklanan yolsuzlukları önlemek amacıyla, kamu görevlilerinin görev ve sorumluluklarını açık bir şekilde tanımlayacağız.
- Başta makam araçları ve kamu hizmetleri için kiralanmış binalar olmak üzere her türlü gereksiz ve kayırmacı harcamanın önüne geçeceğiz.

KAMU YÖNETİMDE HESAP VEREBİLİRLİK İLKESİNİ YERLEŞTİRECEĞİZ

- TBMM'de, başkanlığını muhalefetin yapacağı bir "Kesin Hesap Komisyonu" kuracağız.
- Sayıştay'ı yeniden yapılandıracak, Sayıştay'ın yetkilerini genişleterek etkinlik kazanmasını sağlayacağız.
- Sayıştay raporlarının düzenli olarak tutulmasını ve TBMM'ye eksiksiz olarak gelmesini sağlayacağız.

KAMU YÖNETİMİNDE ETKİN DENETİM

- Yürütmenin yargı denetiminden kaçmasına olanak tanıyan tüm istisnaları ortadan kaldıracacağız.
- Yargı organlarının verdiği kararların tam olarak uygulanmasını sağlayacağız.
- Bilgi edinme ve etik kurullarında sivil toplum temsilcilerinin yüksek düzeyde temsil edilmesini sağlayacağız.
- Kamu Denetçiliği (Ombudsmanlık) Kurumu'nu tam olarak özerkleştireceğiz.
- Kurumun idari konulardaki yaptırım yetkisini güçlendirerek, Kurum'u yurttaşlar adına denetim yapan bir organ haline getireceğiz.
- Şeffaf Bir Kamu Yönetimi Kuracağız
- Bilgi Edinme Kanunu'nu şeffaflığı artıracak şekilde yeniden düzenleyeceğiz.
- Kamu İhale Yasası'nı AB standartlarına uygun hale getireceğiz.
- Kurum'a kaybettiği yetkileri yeniden kazandıracacağız.
- Kamu alımlarında elektronik ihale sistemini hızla uygulamaya geçireceğiz.
- Özelleştirme ihalelerine dair tüm süreçleri şeffaflaştıracağız.

- Kamusal işlerde ticari sır kavramını daraltacağız.
- Tüm kamu yöneticilerinin güncel mal bildirimlerinin, İnternet ortamında kamuoyunun bilgisine sunulmasını zorunlu kılacağız.

ÜST KURULLAR

- Üst kurullara, kaybettikleri özerkliklerini yeniden kazandıracacağız. Siyasi iktidarın bu kurullar üzerinde baskı kurmasını engelleyeceğiz.
- Üst kurullara uzmanlığa ve katılıma dayalı politika oluşturma işlevini verecek, bürokrasinin işlevini ise bu politikaların uygulanmasıyla sınırlandıracağız.
- Düzenleyici kurumlarda tüketici örgütlerinin temsilcilerine yer vereceğiz.
- Rekabet Kurumu'nun işleyişine etkinlik kazandıracacağız. Piyasalarda hâkim durumun kötüye kullanılmasını engelleyeceğiz.
- Sermaye Piyasası Kurulu Yasası'nı küçük yatırımcıların yararı ve güvenliği için yeniden düzenleyeceğiz.
- Sermaye piyasalarında manipülasyon ortamının oluşmasına kesinlikle izin vermeyeceğiz.

KAMU BANKALARI VE KİT'LER

- Kamu bankaları üzerindeki siyasi baskıya son vereceğiz.
- Kamu bankalarının kaynaklarının kayırmacı bir anlayışla kullanılmasına izin vermeyeceğiz.
- KİT'lerin yönetim kurullarını bağımsızlaştıracağız.

YEREL YÖNETİMLER

- Merkezi yönetim ve yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluk paylaşımını, halkın ihtiyaçlarını gözeterek, en üst düzeyde katılım sağlanabilecek şekilde belirleyeceğiz.
- Yerel yönetimlerin kaynaklarının, yetki ve sorumlulukları ile orantılı olmasını sağlayacağız.
- Rant ve ihalecilik üzerinden değil, halkın ortak ihtiyaçları ve talepleri üzerinden kendini var eden bir yerel yönetim sistemi kuracağız.

- Yerel yönetimlerin özellikle çevre ve doğa haklarını ilgilendiren konularda ihale, imar değişikliği veya rant oluşumuna neden olacak işlem ve kararlarını, sivil toplum örgütlerine açık süreçlerde almasını ve gerektiğinde yerel referanduma başvurulmasını zorunlu kılacağız.
- Belediye İktisadi Teşebbüsleri'ni (BİT) üretim ve istihdama katkı sağlayacak şekilde güçlendireceğiz.
- BİT'lerin faaliyetlerini şeffaflaştıracak ve etkin şekilde denetlenmesini sağlayacağız.
- Yerel yönetimler başta olmak üzere tüm kamu kuruluşlarının, kendileri ile doğrudan veya dolaylı çıkar ilişkisi olan özel ve tüzel kişilerden bağış almalarını yasaklayacağız.

SÜREKLİ REFORM

- Kamu yönetiminde reformun sürekli olmasını, yurttaşların taleplerine cevap verecek ve yönetim teknolojisindeki gelişmelere ayak uyduracak şekilde yürütülmesini sağlayacağız.
- Merkezi düzeyde ve kurumlar bazında idareyi iyileştirmek ve yeniliği (inovasyon) artırmak için etkin reform birimleri kuracağız.
- Bu birimlerdeki uzmanların, dünyadaki gelişmeleri izleyecek ve kamu çalışma kültürünü zenginleştirecek donanım kavuşturulmasını sağlayacağız.
- Kamuda yapılacak reformlarda çağdaş örgüt modellerinden yararlanacak, insan odaklı yönetim modellerini hayata geçireceğiz.

EĞİTİM

EĞİTİMDE YENİ BİR ANLAYIŞ

- Bir yıl okul öncesi, 8 yıl ilköğretim olmak üzere toplam 9 yıl temel eğitim ve 4 yıl ortaöğretimden oluşan 1+8+4 eğitim sistemini hayata geçireceğiz.
- 13 yıl süreli, tam gün, nitelikli ve ücretsiz zorunlu eğitimi her çocuğumuz ve gencimiz için mümkün kılacağız.

- Eğitim sistemini, tüm bileşenleri (öğretim programları, öğrenciler, öğrenme ortamları, öğretmenler ve veliler) ile ele alıp bütüncül bir anlayışla düzenleyeceğiz.
- Eğitim sistemindeki değişikliklerin uzun erimli ve bütüncül planlanmasını sağlayacağız.
- Eğitimin niteliğini yükselterek ve okul koşullarını iyileştirerek zorunlu eğitimde sınıf tekrarını %5'in altına çekeceğiz.

MEB'İN YENİDEN YAPILANDIRILMASI

- Eğitim sistemi içerisinde merkez ve taşra birimleri arasındaki görev dağılımının netleştirilmesini sağlayacağız.
- Karar alma süreçlerinde, MEB'in belirlediği standartlar çerçevesinde hareket etmek kaydıyla yetkiyi mümkün olan ölçülerde okullara vereceğiz.
- Eğitim politikalarını, öğretmenler, okul yöneticileri, öğrenciler, veliler ve ilgili STK'ların katılımıyla oluşturacağız.

EĞİTİMDE ŞEFFAFLIK, EŞİTLİK VE ADALET

- MEB'in daha saydam ve hesap verebilir bir yapıya kavuşması için gereken yasal ve kurumsal düzenlemeleri hayata geçireceğiz.
- MEB'in tüm ihalelerinin İnternet üzerinden izlenebilmesini sağlayacağız.

EĞİTİM, MİLLİ GELİRDEN HAK ETTİĞİ PAYI ALACAK

- Kamu eğitim harcamalarının GSYH içindeki payını, OECD ve UNESCO'nun ilgili normlarını esas alarak artıracacağız.
- Erken çocukluk dönemi eğitimi, temel eğitim ve ortaöğretimde öğrenci başına yapılan harcamayı artıracacağız.
- Her bölgenin eğitimdeki niteliksel ve niceliksel gereksinimlerini düzenli olarak tespit edip, eğitim kaynaklarının akılcı politikalarla ve hakça dağıtılmasını temin edeceğiz.
- Temel eğitimde okulların kendi bütçelerinin olacağı bir modele geçişi sağlayacağız.

EĞİTİMDE DENETİMSİZ ÖZELLEŞMEYE SON VERECEĞİZ

- Devlet okulları ile özel okullar arasındaki sosyo-ekonomik temelli ayrışmayı azaltacağız.
- Velilerin, sözleşmeli okullar arasından seçim yapması uygulaması ile öğrencilerin sosyo-ekonomik durum ve inanç üzerinden farklı okullara ayrışmasından kaynaklanan eşitsizlikleri önleyeceğiz.

EĞİTİMDE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİ SAĞLAYACAĞIZ

- Eğitim politikalarımızda, kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasını ve kadınların toplumsal konumunun iyileştirilmesini hedef alacağız.
- Eğitimle, kadınların güçlendirilmesini sağlayacağız.
- Karma eğitimden ödün vermeyeceğiz.
- Kız çocuklarının okullaşma oranlarının istikrarlı bir şekilde artması için gereken önlemleri alacağız.

ÇOCUKLARIN ÇOK YÖNLÜ GELİŞİMİNİ SAĞLAYAN OKULLAR

OKULLARIN FİZİKSEL ALTYAPISINI GELİŞTİRECEĞİZ

- Okul sayısını, artan öğrenci sayısını karşılayacak şekilde artıracacağız.
- Okullarda yaşanan derslik sıkıntısına son vereceğiz.
- Tüm öğrenme ortamlarının fiziksel özelliklerini ve niteliklerini öğrenciye uygun ve öğrenme süreçlerini etkili hale getirecek şekilde düzenleyeceğiz.
- Tüm okullarda engelli öğrenciler için gerekli altyapı düzenlemelerini gerçekleştireceğiz.

TAM DONANIMLI OKULLAR

- Her okulun yemekhanesi ve geniş bir bahçesinin olmasını sağlayacağız.
- Spor salonu, güzel sanatlar atölyesi, müzik salonu, toplantı ve tiyatro salonları olan okullar inşa edeceğiz.
- Okulların kütüphanelerini ve İnternet altyapılarını güçlendireceğiz.

OKULLAR, ÖĞRENCİLER İÇİN GÜVENLİ ORTAMLAR OLACAK

- Okul ve sosyal çevre güvenliğini sağlayacak, okullarda her türlü şiddetin önüne geçeceğiz.
- Okul kazalarının önlenmesi için, denetimden geçmemiş okulların öğretime açılmasına izin vermeyeceğiz.
- Öğrencileri okul kazalarına karşı sigortalayacağız.

ÖĞRENCİLERİN KENDİNİ DEĞERLİ HİSSETTİĞİ BİR OKUL ORTAMI

- Bütün okullarda rehberlik servisinin bulunmasını sağlayacağız.
- Öğrenci başına düşen psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğretmeni sayısını OECD ülkeleri düzeyine yükselteceğiz.
- Tam gün eğitim sayesinde okulda geçen süre içerisinde öğrenim saatlerinin oranını azaltacağız.
- Okullarda öğrencilerin ruhsal ve fiziksel gelişimleri ile becerilerini artırmaya yönelik sportif, sanatsal ve kültürel aktivitelere daha fazla yer verilmesini sağlayacağız.

EĞİTİMİN İÇERİĞİ

BİLGİ TOPLUMUYLA UYUMLU MÜFREDAT

- Temel eğitimin müfredatını bir bütün olarak hazırlayacağız ve okul öncesi eğitimi de içerecek şekilde 9 yıl kesintisiz olarak uygulanmasını sağlayacağız.
- Öğrencilerimizi uluslararası PISA değerlendirmelerinde en kısa sürede OECD ortalamasına ulaştırarak, nitelikli insan kaynağımızı zenginleştireceğiz.
- Özgürlükçü, eleştirel düşüncüyü temel alan, demokrasi ve bilgi çağı ile uyumlu yeni bir müfredat oluşturacağız.
- Öğrencilere araştırma yapma ve takım çalışması içinde uyumlu çalışma alışkanlığını kazandırmaya yönelik düzenlemeler yapacağız.
- Ders kitaplarının öğrenme-öğretme sürecine katkıda bulunabilmesi için gereken niteliklere sahip olmasını sağlayacağız.

ÇAĞDAŞ EĞİTİM

- Müfredatı kadın erkek eşitliğini gözeterek şekilde yeniden düzenleyeceğiz.
- Felsefe ve “Demokrasi Kültürü” derslerinin tüm okullarda okutulmasını sağlayacağız.
- Temel etik değerlerin eğitim sisteminin tamamına yayılması için gereken düzenlemeleri yapacağız.
- “İnkılap Tarihi” dersinin liselerde “Cumhuriyet Dönemi Tarihi” olarak yeni ve zengin bir içerikle okutulmasını sağlayacağız.
- Güncel küresel sorunları ve uluslararası gelişmeleri müfredat kapsamına alacağız.

HER ÖĞRENCİ EN AZ BİR YABANCI DİL BİLEREK MEZUN OLACAK

- Öğrencilerin yabancı dil temel yeterlilik düzeyine erişebilmeleri için gerekli düzenlemeleri yapacağız.
- İlköğretim aşamasında öğrencilere bir yıl süreyle yabancı dil ağırlıklı eğitim verilmesini sağlayacağız.
- Yabancı dillerin iletişim dili olarak öğretilmesini sağlayacağız.
- Yabancı dil öğretmenlerinin mesleki gelişmelerine destek olacak kapsamlı bir hizmet içi eğitim sistemi geliştireceğiz.

SEÇMELİ DERSLER ÖĞRENCİLERİN TERCİHİ OLACAK

- Seçmeli derslerin okul yönetimleri tarafından belirlenmesine son verecek, öğrenciler tarafından rehberlik servislerinin desteği ile seçilmesini sağlayacağız.
- Seçmeli dersler için yeterli sayı ve nitelikte öğretmen bulunmasını, öğrenci ve öğretmen devamsızlığının azaltılmasını sağlayacağız.
- Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerini seçmeli ders olarak düzenleyeceğiz.
- Farklı inanç gruplarının din eğitimi taleplerini karşılamak için gerekli düzenlemeleri yapacağız.

TOPLUM LİDERİ ÖĞRETMENLER

ÖĞRETMEN YETİŞTİRME

- Öğretmenliği yeniden toplumun en saygın mesleklerinden biri haline getireceğiz.
- Öğretmen yetiştirmeye katkıda bulunan tüm yüksekokul ve fakülteleri fiziki, mali ve akademik bakımdan en ileri olanaklarla donatacağız.
- En başarılı öğrencilerin Eğitim Fakülte ve Bölümlerini tercih etmelerini sağlayacak tüm politikaları hayata geçireceğiz.
- Öğretmen yetiştirmede temel yeterliliklerin değerlendirilmesini sağlam bir zemine oturtacağız.
- Formasyon eğitiminde özel ihtiyaçlara sahip öğrencilerin eğitimini de gözeterek bir pedagojik donanımı tüm öğretmenlere kazandıracacağız.
- Öğretmen yetiştirmede uygulama ve staj yapma olanaklarını artıracacağız.

ÖĞRETMEN NİTELİĞİNİN ARTIRILMASI

- AB standartları uyarınca "Ulusal Öğretmen Strateji Belgesini" yeniden hazırlayacak ve uygulayacağız.
- Meslek içi eğitim seminerlerini, eğitimcilerin görüşleri ve ihtiyaçları doğrultusunda hazırlayacağız.
- Yaşa bakmaksızın, isteyen tüm öğretmenlere lisansüstü ve doktora eğitimi için burs sağlayacağız.

EKONOMİK GÜVENCE VE ÖZLÜK HAKLARI

- Ücretli öğretmen uygulamasına son vereceğiz. Tüm öğretmenleri kadrolu olarak atayacağız.
- Öğretmenlerin devlet kadroları içindeki statüsünü, ek göstergelerini ve ek ders ücretlerini yükselteceğiz.
- Öğretmenlerin özlük haklarını özel bir yasayla güvence altına alacağız.

- Aday öğretmenlerin, devlet memurlarının yararlandığı tüm haklardan yararlanmasını sağlayacağız.

ÖĞRETMEN ADAYLARININ SEÇİMİ

- Öğretmen atamalarında, kayırma ve kadrolaşma amaçlı sözlü sınavları kaldıracak, başarı ve liyakati esas alacağız.
- Öğretmenlerin sosyal yaşantılarını ve eğitimlerini olumsuz etkileyen mevcut sınav sistemini yeniden düzenleyeceğiz.

ÖĞRETMEN ATAMALARI

- Atama bekleyen öğretmen sorununu kadrolu atamayla çözeceğiz.
- 140 bine yaklaşan öğretmen açığını kapatacağız.
- Birleştirilmiş sınıflı okullardaki 50 bine yakın öğretmen ihtiyacını karşılayacağız.
- Hiçbir öğretmen ve yöneticiyi üyesi bulunduğu sendikaya göre değerlendirmeye tabi tutmayacağız.
- Okul yöneticilerinin ideolojik yaklaşımlarla atanmasına son vereceğiz.

OKULLAŞMA

- CHP Aile Sigortası Programı ile yoksul öğrencilere, zorunlu eğitimi kapsayan tüm dönemler için aylık 240 TL eğitim desteği vereceğiz.
- Yoksul öğrencilerin öğrenim araç ve gereçlerini ücretsiz sağlayacağız.
- CHP Aile Sigortası Programı kapsamında verilen eğitim desteklerini kız çocuklarının okula gönderilmesi ön koşuluna bağlayacağız.
- Temel eğitimde tüm öğrencilerin tam gün eğitim veren okullara kavuşmasını sağlayacağız.
- Tam gün eğitim çerçevesinde tüm öğrencilere sıcak öğle yemeği vereceğiz.
- Mevsimlik çalışmanın yaygın olduğu bölgelerde öğrencilerin eğitime başlama ve bitiş tarihlerini esnekletireceğiz.

ZORUNLU EĞİTİM KAPSAMINDA AÇIK ÖĞRETİM

- Temel eğitim süresi boyunca, örgün öğretimi esas alacağız.
- Okul ortamından uzaklaşan tüm öğrencilerin yeniden örgün eğitime dönebilmelerini sağlayacağız.

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

- Toplumsal eşitsizliklere son vermek için tam gün ve ücretsiz okul öncesi eğitimi zorunlu eğitim kapsamına alacağız.
- 6 yaş grubu (60 ayı tamamlamış olanlar) için okul öncesi eğitimde okullaşma oranını % 100'e ulaştıracacağız.
- Okul öncesi eğitimde, yalnızca tanımlanmış standartlara uygun öğretmenlerin atanmasını sağlayacağız.

İLKÖĞRETİM

NİTELİKLİ VE EŞİT TEMEL EĞİTİM

- Temel eğitime başlama yaşını çocuk gelişimi için en uygun dönem olan 7 yaşına (72 aydan sonra) yükselteceğiz.
- Mesleki eğitimi, 8 yıllık ilköğretimin dışına çıkaracağız.
- Ortaokul döneminde, öğrencilerin, meslekler hakkında bilgilendirilmelerini ve sınırlı sayıda seçmeli mesleki ders alabilmelerini sağlayacağız.
- "Eve en yakın okul, en iyi okuldur" ilkesi doğrultusunda taşımalı eğitimi asgari düzeye indireceğiz.

ORTAÖĞRETİM

İLKÖĞRETİMDEN ORTAÖĞRETİME GEÇİŞ

- Ortaöğretimde tam okullaşma düzeyine ulaşmayı hedefleyeceğiz.
- İlköğretimi tamamlayan öğrencilere yetenek ve eğilimleri doğrultusunda akademik veya mesleki eğitime devam etme tercihi sunacağız.

- Öğrencilerin mesleki eğitim veya akademik eğitim tercihini ebeveynleriyle ve rehber öğretmenlerle birlikte yapmasını sağlayacağız.
- Ortaöğretime geçiş sistemini bilimsel ve tutarlı bir temele oturtacağız.
- Mevsimsel tarım işçiliğinin yoğun olduğu bölgelerde, sınavları kaçıran öğrenciler için telafi olanağı sunacağız.

AKADEMİK ORTAÖĞRETİM

- Öğrencilerin farklı niteliğe sahip okullar arasında ayrıştırılmasına son vereceğiz.
- Farklı okul türleri arasındaki kalite uçurumlarını giderecek, tüm öğrencilerin temel yeterlikleri edinmesini esas alacağız.
- Eğitim programları arasında esnek geçişleri mümkün kılacağız.
- MEB'in, öğrencilerin gereksinim ve tercihlerini hiçe sayarak yönlendirme yapmasına son vereceğiz.
- Akademik liselerde, Merkezi Lise Bitirme Sınavı'nı (MLBS) uygulamaya koyacağız.

MESLEKİ ORTAÖĞRETİM

- Meslek eğitimini dokuz yıllık (1+8) temel eğitim tamamlandıktan sonra, ortaöğretim aşamasında başlatacağız.
- Kapsamlı bir mesleki eğitim reformu gerçekleştireceğiz.
- İlköğretimi başarıyla tamamlayan öğrencilerin, öğretmenlerinin değerlendirmeleri ve ebeveynlerinin onayıyla meslek liselerine sınavsız girişine olanak tanıyacağız.
- Mesleki eğitimde, meslek liseleri ile meslek yüksekokulları arasında uyumu ve devamlılığı esas alacağız.
- Meslek liseleri ile yükseköğretim bünyesinde eğitim veren meslek okullarının yönetim bütünlüğünü sağlamak amacıyla merkezi bir eşgüdüm kurumu oluşturacağız.
- Mesleki ortaöğretimden mesleki yükseköğretime geçişi tamamen sınavsız yapacağız.

MESLEK EĞİTİMİ ÇALIŞMA YAŞAMIYLA BİRLİKTE GELİŞECEK

- Sanayi kuruluşları ile iş birliği içerisinde, OSB'lerde ve Sanayi Sitelerinde çıraklık merkezi ve yatılı meslek liseleri kuracağız.
- Meslek okullarında okuyan gençleri tam zamanlı sigortalı statüsüne yükselteceğiz.
- Meslek okullarının bölgelerindeki ekonomiyle bütünleşmiş, esnek bir yapıya sahip olmalarını sağlayacağız.
- Meslek odaları, sendikalar ve iş dünyasının kendi bölgelerinde faaliyet gösteren meslek okullarına en üst düzeyde destek olmalarını sağlayacak yeni bir örgütlenme modeli geliştireceğiz.
- Yeni mesleki eğitim sistemi yapılanmasını; arazi tahsisi, çeşitli vergi muafiyetleri gibi kolaylıklar yanında, kamu kaynakları aracılığıyla da doğrudan destekleyeceğiz.
- Meslek okullarında diplomaya yönelik programlar yanında yetişkinleri de kapsayacak daha kısa süreli sertifika programları ve çeşitli kursların bulunmasını sağlayacağız.

MESLEK YÜKSEKOKULLARI

- Meslek Yüksekokullarının (MYO) donanım ve kadrolarını yeterli düzeye getirerek niteliklerini geliştireceğiz.
- MYO'ları gençler için tercih edilebilir kurumlar haline getireceğiz.
- Mesleki ve teknik eğitim fakültelerini ön lisans programlarının devamı olarak iki yıl eğitim verecek şekilde kurgulayacağız.
- İki yıllık meslek yüksekokulu mezunlarının, ayrılan kontenjanlar dâhilinde, mesleki ve teknik eğitim fakültelerindeki lisans programlarına sınavsız olarak dikey geçiş yapabilmelerini sağlayacağız.
- Mesleki Eğitim Fakülteleri mezunlarının kanunla belirlenecek unvanlarla iş hayatına atılmalarını veya mesleki eğitim için öğretmen yetiştiren tezsiz yüksek lisans programlarına girebilmelerini sağlayacağız.

MESLEKİ EĞİTİM YÜKSEK ENSTİTÜSÜ

- Mesleki eğitimin eşgüdümünden sorumlu bir Mesleki Eğitim Yüksek Enstitüsü (MEYE) kuracağız.
- Meslek liseleri, meslek yüksekokulları ve mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin yapılandırılması ve yönetimini MEYE eliyle yürüteceğiz.
- Mesleki yeterlilik ölçütlerinin belirlenmesinde yetki ve sorumluluğu MEYE'ye vereceğiz.
- Kuruma yaşam boyu eğitim ve İş-Kur ile iş birliği içerisinde mesleki sertifikalar verme yetkisi vereceğiz.
- MEYE'nin merkezi yönetim kurulunda iş ve çalışma dünyasından gelen üyelerin bulunmasını sağlayacağız.
- Mesleki yükseköğretim kurumlarında görev alacak öğretim elemanlarının atama, yükseltme usul ve esaslarının MEYE tarafından düzenlenmesini sağlayacağız.

LİSANS PROGRAMLARINA GEÇİŞ

- Ortaöğretim başarı puanını akademik ortalama ve MLBS sonucunu dikkate alarak belirleyecek ve üniversiteye yerleştirmede etkisini artıracacağız.
- Üniversitelerin tercihlerinin de etkili olacağı bir üniversiteye yerleştirme modeli uygulayacağız.
- Ortaöğretimin son yılında aynı nitelikte iki yerleştirme sınavı gerçekleştirerek öğrencilerin üniversiteye yerleştirme puanının, bu sınavlar arasında en başarılı oldukları sınava göre belirlenmesini sağlayacağız.
- Lisans programlarını kazanamayan akademik lise öğrencilerine, meslek yüksekokullarına başvurma hakkı tanıyacağız.

YÜKSEKÖĞRETİM REFORMU

YÖK KALKACAK

- YÖK'ü kaldıracağız.

- Üniversitelerin bilimsel, idari ve mali özerkliklerini koruyacak şekilde, eşgüdümü sağlamakla yükümlü yeni bir üst kurul oluşturacağız.
- Üst kurulun esas işlevini yükseköğretimde eşgüdümü sağlamak ve yükseköğretim planlaması yapmak olarak tanımlayacağız.
- Devletin yükseköğretimdeki rolünü üniversitelerin yönetimini ve işleyişini belirlemek yerine, genel hedefleri belirleme ve sonuçları değerlendirmekle sınırlayacağız.
- Üniversitelerin yönetim süreçlerinde saydamlık, hesap verebilirlik ve katılımcılık ilkelerine göre hareket etmelerini güvence altına alacağız.
- Kurumsal özerklik ilkesini güçlendirerek üniversiteler üzerindeki merkezîyetçi baskıyı kaldıracacağız.
- Akademik yapı ve ortaöğretimden yükseköğretime geçişin esaslarını belirleme yetkisini oluşturulacak üst kurula vereceğiz.
- Üniversitelerin akreditasyon süreçlerinin özerk bir yapı eliyle yürütülmesini sağlayacağız.
- Siyasi otoritenin, üniversitenin özerkliğine, tarihten gelen misyonu ve kendine özgü konumuna ve akademik özgürlüğüne saygılı olmasını güvence altına alacağız.
- Öğrenci konseylerinin hem fakülte düzeyinde hem de üniversite senatolarında temsil edilmesi yoluyla öğrencilerin üniversite yönetimine katılmalarının önünü açacağız.

YÜKSEKÖĞRETİME DAHA FAZLA KAYNAK

- Yükseköğretime ayrılan kamu kaynaklarının üniversitelerin arasında hangi ölçüt ve esaslara göre dağıtılacağını açık ve şeffaf bir biçimde ilan edeceğiz.
- Kaynak tahsisinde üniversitelerin belirlediği ihtiyaçları esas alacağız.
- Üniversitelere ilave kaynak yaratma ve kaynakları kullanma konusunda geniş yetkiler tanıyacağız.
- Fasil ve kalemlerden oluşan bütçe yerine "torba bütçe" uygulamasını getireceğiz.

NİTELİĞİN ARTIRILMASI

- Üniversitelerin dünyadaki gelişmeleri yakından takip etmesini sağlayacağız.
- Yükseköğretimde meydana gelen hızlı genişleme ve kalite sorunlarını üniversiteler ve paydaşları ile birlikte çözeceğiz.
- Üniversite yönetiminde akademik değerlendirme ve kalite güvencesi kavramlarına işlerlik kazandıracacağız.
- Üniversitelerin kalite değerlendirmesinin güvenilir ve bağımsız kuruluşlar tarafından yapılmasını sağlayacağız.
- Çok sayıda üniversitemizin dünya sıralamasında ilk 500 ve ilk 200 üniversite arasına girmesini sağlayacağız.

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR

- Tüm bilimsel araştırmalara ve Ar-Ge çalışmalarına daha fazla kaynak ayıracağız.
- Öğretim elemanlarımızın, başta AB ülkeleri olmak üzere, farklı ülkelerde yürütecekleri bilimsel araştırmalara verilen mali ve idari destekleri artıracacağız.
- Üst düzey bilimsel araştırma yapılması ve nitelikli öğretim elemanı yetiştirilmesini destekleyeceğiz.
- Bu amaçla, üniversitelerde yüksek lisans ve doktora programlarına ağırlık verilmesini özendireceğiz.
- Yurt içi ve yurt dışı olanaklardan en üst düzeyde yararlanarak, ülkemize tıp eğitimi dışında her yıl en az 15 bin yeni doktoralı eleman kazandırılmasını sağlayacağız.
- Doktoralı eleman sayısını artırarak üniversitelerin öğretim elemanı ihtiyacını karşılamanın yanı sıra sanayinin daha fazla yüksek vasıflı eleman istihdam etmesini sağlayacağız.
- Ödül ve teşvikleri artırarak bilimsel yayınların sayısının ve kalitesinin yükselmesini sağlayacağız.
- Disiplinlerarası araştırma merkezlerini ve enstitüleri özendirecek teşvikler sunacağız.

YÜKSEKÖĞRETİM PROGRAMLARI

- Yükseköğretim ile istihdam ilişkisini kapsamlı bir planlamayla güçlendireceğiz.
- Lisans programlarında yandal ve çift anadal programlarının artırılmasını sağlayacağız.
- İnternete dayalı uzaktan öğrenme yöntemleri ile derece ve mesleki sertifika programları oluşturacağız.
- Açık Öğretim programlarından yararlanma maliyetlerini düşüreceğiz.

AKADEMİK PERSONEL

- Devlet üniversitelerinde görev yapan öğretim elemanlarının ve idari personelin maaşlarını iyileştirecek ve özlük haklarını AB standartlarına yükselteceğiz.
- Akademik personelin araştırma ve eğitim faaliyetlerini gelecek kaygısı yaşamadan, siyasi baskı altında kalmadan sürdürebilmelerini sağlayacağız.
- Öğretim elemanlarımızın, uluslararası değişim programlarından daha rahat yararlanması için gereken düzenlemeleri yapacağız.

ÜSTÜN YETENEKLİLERİN EĞİTİMİ

- Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin seçilmesine ve eğitimine yönelik gereken düzenlemeleri özenle hayata geçireceğiz.
- MEB, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Üniversiteler Arası Kurul ve TÜBİTAK'tan oluşan bir üst kurul yoluyla üstün zekâlılar ve yeteneklilerin eğitimi ile ilgili mevzuatı oluşturacağız.

YAŞAM BOYU EĞİTİM

- Tüm yaş kuşaklarından yurttaşlarımızın yaşam boyu eğitim ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla tam donanımlı Kent Enstitüleri kuracağız.
- Kent Enstitüleri'nden öncelikli olarak temel eğitim ve ortaöğretim kademelerinde okuyan öğrencilerin, yaz tatillerinde ücretsiz olarak yararlanmasını sağlayacağız.

- Büyük kampüsler halinde kurulacak bu enstitülerin altyapısını, öğrencilerin bilimsel deneyler yapmasına, sanatsal aktivitelere katılmasına, spor yapmasına ve farklı alanlarda teknik ve mesleki eğitim almasına uygun şekilde hazırlayacağız.
- Farklı branşlardaki atanamayan öğretmenleri, bu enstitülerde istihdam edeceğiz.

HER YURTTAŞ İÇİN KALİTELİ VE ÜCRETSİZ SAĞLIK HİZMETLERİ

HALK SAĞLIĞI VE KORUYUCU SAĞLIK HİZMETLERİ

- Yurttaşlarımıza yaşadıkları yerlere en yakın noktada, yaş gruplarına göre düzenli sağlık kontrolleri, erken tanı testleri yapacağız.
- Kanser Tarama Tırları ile mamografi dâhil, gerekli tüm kanser taramalarını ücretsiz ve yerinde gerçekleştireceğiz.
- Bulaşıcı ve salgın hastalıklarla mücadeleyi AB ülkelerindeki düzeye çıkaracağız.
- Organ bağışını özendirecek, organ bankalarını yaygınlaştıracacağız.
- Tüm evlere musluklardan sağlıklı ve içilebilir su verilmesini sağlayacağız.
- Kademeli sevk sistemini hayata geçirerek, yurttaşların sevk zinciri içerisinde istedikleri sağlık kuruluşu ve hekime gidebilmelerini sağlayacağız.
- Ulusal düzeyde 24 saat kesintisiz yayın yapacak bir sağlık televizyonu kuracağız. TRT bünyesinde farklı dillerde yayın yapan kanallardaki sağlık programlarını artıracacağız.

ÜCRETSİZ TEMEL SAĞLIK HİZMETLERİ

- Prim ödemiş olmayı sağlık hizmeti almanın ön koşulu olmaktan çıkaracağız.
- Sağlık hizmetlerinden yararlanmak için yurttaşlardan alınan katılım payı, ilave ücret vb. ödemeleri kaldıracacağız.

- CHP Aile Sigortası Programı kapsamında, yoksul yurttaşlarımızın GSS primlerini Hazine'den karşılayacağız.
- GSS prim borcu olan yoksul yurttaşların mağduriyetlerini Aile Sigortası Programı kapsamında giderecek, borçlarının tamamını sileceğiz.
- Sağlık kurumlarında rehin kalma ya da senet imzalatma gibi insan onuruna aykırı durumlara son vereceğiz.
- Hastane ve doktor randevu telefonlarını ücretsiz yapacağız.

AİLE PLANLAMASI

- Ailelerin istedikleri sayıda çocuk sahibi olmasını destekleyeceğiz.
- Aile planlamasına erişimin önündeki engelleri kaldıracak, bu hizmetleri isteyen herkese ücretsiz sunacağız.
- Doğum aralıklarının anne ve çocuk sağlığı açısından risk yaratmayacak düzeye getirilmesi için önlemler alacağız.
- Özellikle kırsal bölgelerde ve kentlerdeki yoksul semtlerde yurttaşlarımızın cinsel sağlık ile lohusa ve bebek sağlığı konularında bilinçlendirilmesi için çalışmalar yürüteceğiz.

SAĞLIĞA EŞİT ERİŞİM

KADIN SAĞLIĞI

- Kadınlara yönelik sağlık taramalarına süreklilik kazandıracacağız.
- Her annenin ihtiyacı olan vitaminleri, ücretsiz olarak sağlayacağız.
- Anne, bebek ve çocuk ölüm oranlarını hızla düşürecek, bölgesel farklılıkları ortadan kaldıracacağız.
- Doğum ve yeni doğan bakım hizmetleri başta olmak üzere, gerekli her türlü hizmeti AB ülkeleri düzeyine getireceğiz.
- Tüm yurttaşlarımızın bu hizmetlerden eşit şekilde yararlanmasını sağlayacağız.
- Bütün doğumların, her yerde ücretsiz ve sağlık personeli yardımıyla, güven içerisinde gerçekleşmesini temin edeceğiz.

- Gebe, lohusa, bebek ve çocukların beslenme ve bebek bezi gibi ihtiyaçları için Aile Sigortası Programı kapsamında yoksul ailelere destek sağlayacak, ücretsiz ilaç temin edeceğiz.
- Tüm büyük işletmelerde emzirme odası ve birinci basamak sağlık hizmeti verebilecek ünitelerin olmasını sağlayacağız.

ÇOCUK SAĞLIĞI

- Çocuklara yönelik sağlık taramalarına süreklilik kazandıracacağız.
- Çocuklar için ücretsiz periyodik aşılamada, gerçekleştirme oranını % 100'e hızla ulaştıracacağız.
- Sağlıklı bir nesil için okullarda çocuklarımıza yönelik geniş kapsamlı bir okul sağlığı projesini hayata geçireceğiz.

ENGELLİLERİN SAĞLIĞI

- Bütün hastanelerde engelli karşılama birimi oluşturacak, işitme engelliler için tercüman bulunduracağız.
- Engellilerin, hastanelere servis araçları ile randevulu olarak gelmesini sağlayacağız.
- Engelliler için evde fizik tedavi olanağı sunacağız.
- Engelli raporu alınması ve yenilenmesi sürecini kolaylaştıracacağız.
- Engelli yurttaşlarımızın sağlık hizmetlerinden ihtiyaç duydukları yer ve ölçüde ücretsiz olarak yararlanabilmelerini temin edeceğiz.

TUTUKLU VE HÜKÜMLÜLER İÇİN SAĞLIK HİZMETLERİ

- Tutuklu ve hükümlü sağlık hizmetlerini uluslararası standartlara ulaştıracacağız.
- Ceza infaz kurumlarında 24 saat yeterli sayıda doktor ve sağlık personeli bulunmasını sağlayacağız.
- Tutuklu/hükümlülerin sağlık kurumlarına sevklerinin önündeki bürokratik engelleri kaldıracacağız. Sağlık durumu raporlarının gecikmesini önleyeceğiz.
- Adli Tıp Kurumu'nun hazırladığı raporları hızlı, şeffaf ve denetlenebilir hale getireceğiz.

ÖZEL İHTİYAÇLARI OLAN TOPLUM KESİMLERİ İÇİN SAĞLIK HİZMETLERİ

- Bakıma muhtaç hastalar için hasta bakım merkezleri kuracağız.
- Kanser hastaları, Alzheimer hastaları ve yatağa bağımlı olan hastalara hasta bakım merkezlerinde sağlık ve bakım hizmetleri vereceğiz.
- Bağımlılık tedavi ve rehabilitasyon merkezlerini yaygınlaştıracacağız.
- Madde bağımlılığı tanı ve tedavisini tamamen ücretsiz hale getireceğiz.
- Hipertansiyon ve şeker hastalarına özel, kolay ulaşılabilir takip-tedavi-eğitim merkezleri kuracağız.
- Kaplıcalara kurulacak fizik tedavi merkezlerinde, ihtiyaç sahiplerinin ücretsiz tedavi edilmesini sağlayacağız.

ACİL SAĞLIK HİZMETLERİ

- Sağlık hizmetlerinden alınan katılım paylarını kaldırarak acil servislerdeki yığılmalara son vereceğiz.
- Hastanelerin acil servislerindeki yeşil alan uygulamasını kaldırarak ve acil servis hizmetlerini ücretsiz hale getireceğiz.
- Acil servislerde acil tıp uzmanlarının çalışmasını sağlayacağız.
- Ambulans sistemini geliştirip, istasyon sayısını artıracamız ve hastalara en kısa sürede ulaşılmasını sağlayacağız.

AİLE HEKİMLİĞİ

AİLE SAĞLIĞI MERKEZLERİ

- Birinci basamak sağlık hizmetlerini, geliştirilmiş olanaklara sahip Aile Sağlığı Merkezleri aracılığı ile vereceğiz.
- Aile Sağlığı Merkezi başına düşen yurttaş sayısını sağlık hizmetlerinin nitelikli verilebileceği bir düzeye düşüreceğiz.
- Aile Sağlığı Merkezlerinde verilen hizmetler için hastalardan katılım payı, reçete ücreti vb. hiçbir ücret almayacağız.
- Aile Sağlığı Merkezlerinde, kişiye yönelik koruyucu sağlık hizmetleri ile etkili tanı ve tedavi olanaklarını sağlayacağız.
- "Kent Tipi Aile Sağlığı Merkezleri" oluşturacağız.

- Büyük ölçekteki Aile Sağlığı Merkezlerinde, diş hekimleri, laboratuvar uzmanları ve diğer uzmanların da görev yapmasını sağlayacağız.

AİLE HEKİMLERİ

- Aile hekimlerinin mevzuat ve uygulamadan kaynaklanan sorunlarını çözeceğiz.
- Aile hekimlerini yeniden devlet memuru olarak atayacağız.
- Aile hekimlerinin birlikte çalışacağı sağlık personelinin sayısını yeterli düzeye çıkaracağız.
- Aile hekimlerinin birincil görevlerinin aşılama, gebe takibi, bebek takibi, kronik hastalıkların takibi ve hasta muayenesi olmasını sağlayacağız.
- Aile hekimliğinde başarı göstergesi olarak doktorun takibindeki kişi sayısını değil, hastalıkları önleme oranını esas alacağız.

AĞIZ VE DİŞ SAĞLIĞI HİZMETLERİ

- Okullarda çocuklara yönelik düzenli ağız ve diş sağlığı taramaları gerçekleştireceğiz.
- Ağız ve Diş Sağlığı Merkezleri'ni yaygınlaştıracak ve tam donanımlı hale getireceğiz.
- Ağız ve Diş Sağlığı Merkezleri'nde her türlü diş protezinin yapılmasını sağlayacağız. Kullanılan malzemelerin ve hizmetin gereken kalitede olmasını temin edeceğiz.
- CHP Aile Sigortası Programı kapsamındaki herkesin diş protezlerinin ücretsiz yapılmasını sağlayacağız.

HASTA VE YAKINLARININ HAKLARI

- Tıp hukukunu çağdaş norm ve standartlara ulaştıracacağız.
- Yurttaşların sağlıkla ilgili yasal haklarını aramalarının önündeki bürokratik engelleri kaldıracacağız.
- Tıbbi hataların nedenlerinin araştırılmasını ve sağlık hizmetinin ve hizmet içi eğitimin iyileştirilmesini sağlayacağız.

- Hastaların ihtiyaçlarının ve memnuniyetinin bağımsız kuruluşlar tarafından düzenli olarak ölçülmesini ve şeffaflık ilkesi çerçevesinde kamuoyuna açıklanmasını sağlayacağız.

SAĞLIK ÇALIŞANLARI

SOSYO-EKONOMİK GÜVENCE

- Tümüyle niceliğe dayanan performans sistemini nitelik göstergelerinden de yararlanacak şekilde yeniden düzenleyeceğiz.
- Tüm sağlık çalışanlarının adil bir temel ücret almalarını sağlayacağız.
- Tüm sağlık çalışanlarının ekonomik, sosyal ve sendikal haklarını koruyacak, güvenceli olarak çalışmalarını sağlayacağız.
- Mahrumiyet bölgelerinde çalışan hekim ve sağlık personelinin ücretlerini ve sosyal haklarını iyileştireceğiz.

İŞ MEMNUNİYETİ VE GÜVENLİ ÇALIŞMA ORTAMI

- Sağlık personeline yönelik şiddeti yasal düzenlemelerle önleyeceğiz.
- Sağlık personeline eğitimlerine uygun kadrolar vereceğiz.
- Bütün hemşire ve ebelerin dört yıllık üniversite mezunu olmasını ve kendi alanlarında çalışmasını sağlayacağız.
- Sürekli hizmet içi eğitimlerle sağlık çalışanlarının dünyadaki gelişmeleri takip edebilmesine olanak tanıyacağız.

TAM DONANIMLI TIP FAKÜLTELERİ

- Bütün tıp fakültelerini, üst düzey sağlık hizmeti verebilecek ve sağlık sistemimizin ihtiyaç duyduğu sayıda nitelikli sağlık personeli yetiştirebilecek duruma getireceğiz.
- Tıp fakültelerinin öğretim elemanı, personel ve donanım ihtiyaçlarını karşılayacağız.
- Tıp fakültelerini çevre şehirlerdeki hastanelerle eşgüdümlü hale getirecek, yurttaşlarımızı uzman ve hastane aramaktan kurtaracağız.
- Tıp fakültelerinin eğitim ve bilimsel araştırma kaynaklarını artırarak bölgesel ve yöresel sağlık sorunları hakkında araştırma yapmasını sağlayacağız.

KURUMSAL DÜZENLEMELER

- Sağlık Bakanlığı ile taşra teşkilatları arasında etkin ve verimli bir iş bölümü sağlayacağız.
- Kurumların, sorumlulukları oranında yetki ve kaynak sahibi olmasını temin edeceğiz.
- Sağlık Bakanlığı bünyesinde "Sağlık Programları Genel Müdürlüğü" kuracağız. Sağlık programlarının hazırlanmasını, uygulanmasını ve finansmanını bu kurum aracılığıyla gerçekleştireceğiz.
- "Temel Sağlık Hizmetleri", "Yataklı Tedavi Kurumları", "Sağlık Personeli", "Tıbbi Teknoloji ve Eczacılık" gibi uygulayıcı genel müdürlükler oluşturacağız.
- Hastane yönetimlerini kâr odaklı olmaktan çıkaracağız. Devlet hastanelerinin kamu tarafından işletilmesini sağlayacağız.
- Sağlık ihaleleri ve harcamalarını şeffaf hale getireceğiz. İhalelerin en hızlı şekilde yapılmasını sağlayarak mağduriyetleri önleyeceğiz.

SAĞLIK ALTYAPISI

- Yeni ve modern devlet hastanelerinin inşasının planlı bir şekilde devlet tarafından yaptırılmasını sağlayacağız.
- Her bölgeye, nüfus yoğunluğuna ve ihtiyaca göre tam donanımlı uzmanlaşmış sağlık merkezleri ve branş hastaneleri kuracağız.
- Yalnızca kâr-zarar durumuna ve nüfusa bakarak hastane kapatılması uygulamasına son vereceğiz.
- Ulaşım sorunu yaşanan bölgelerdeki yurttaşlarımızın hastaneye erişiminin önündeki bütün engelleri kaldıracacağız.
- Hekimlerin ve sağlık personelinin dağılımındaki bölgelerarası eşitsizlikleri gidereceğiz.

GÜVENİLİR SAĞLIK HİZMETLERİ

- Uygun bir planlama ile doktorların her hastaya ortalama 15 dakika zaman ayırmasını temin edeceğiz.

- Tanı ve tedavi hizmetlerinde kaliteli tıbbi malzeme kullanılmasını sağlayacağız.
- Ücretsiz Sağlık Danışma Hattı kuracağız.
- Kişisel sağlık verilerini koruyacak ve yasal güvence altına alacağız.

SAĞLIK ENDÜSTRİSİ

İLAÇ SEKTÖRÜ

- Kanser ilaçları başta olmak üzere, ilaca erişimin önündeki tüm engelleri kaldıracacağız.
- Yaygın kullanılmayan, fakat hastaların ihtiyaç duyduğu ilaçların tek elden ithal edilerek ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmasını sağlayacağız.
- Yerli ilaç endüstrisini teşvik edeceğiz. Ülkemizi ilaç ve aşı konusunda dışa bağımlı olmaktan kurtaracağız.
- Eşdeğer ilaç uygulamasından doğan mağduriyetleri nesnel ölçütler çerçevesinde gidereceğiz.

AR-GE

- Tıbbi bilgi sistemleri ve cihaz yazılımları gibi bilişim teknolojilerinin ülkemizde üretilmesini sağlayacağız.
- Üniversite, sanayi ve devlet arasında iş birliğini destekleyerek, etkin bir tıp teknoparkları sistemi kuracağız.
- Tıbbi yüksek teknoloji ürünlerinin üretimi için teşvik vereceğiz.
- Patent ve lisans haklarının elde edilmesini ve korunmasını kolaylaştıracağız.

KÜLTÜR VE SANAT

YASAL DÜZENLEMELER

- "UNESCO Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi"ni imzalayarak yürürlüğe sokacağız.

- Sanatın özgürleşmesinin önündeki tüm yasal engelleri kaldırmak, keyfi yasaklara ve sansüre son vermek amacıyla çağdaş bir Sanat Yasası oluşturacağız.
- TÜSAK kanun tasarısı taslağını iptal edecek, sanat kurumlarının özerkliğini ve özgürlüğünü koruyacağız.
- Geniş katılım ile Türkiye'nin kültüre ilişkin gelecek hedeflerinin belirleneceği bir Kültür Strateji Belgesi oluşturacağız.
- Kültür ve sanata erişmeyi bir insan hakkı olarak ele alacak, yurttaşların sanat etkinliklerine erişimini kolaylaştıracacağız.
- Dijital yayıncılığın gelişmesi için paydaşların katılımı ile birlikte gereken hukuki düzenlemeleri ve altyapı çalışmalarını tamamlayacağız.

KURUMSAL DÖNÜŞÜM

- Kültür Bakanlığı'nı, Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan ayrı bir bakanlık haline getireceğiz.
- Kültür Bakanlığı'nın genel bütçe içindeki payını yükselteceğiz.
- Devlet bünyesindeki sanat kurumlarının özerkliğini koruyacak, siyasi amaçlar için kullanılmalarına engel olacağız.
- Sanat kurumlarının yönetimini ağırlıklı olarak sanatçılara bırakacağız.
- Kültür merkezlerinin karar mekanizmalarına kent konseylerini, kültür ve sanat alanında faaliyet gösteren STK'leri dâhil edeceğiz.

SANATÇILARA SOSYO-EKONOMİK GÜVENCE

- Sanatçılarımızın ve kültür endüstrisi emekçilerinin sosyal haklarını yasal güvence altına alacağız.
- Gerekli durumlarda sanat emekçilerinin sigorta primlerinin Kültür Bakanlığı tarafından ödenmesini sağlayacağız.
- Kültür ve sanat alanındaki vergileri asgari düzeye çekeceğiz.
- Devlet bünyesinde çalışan tüm sanatçılarımızın özlük haklarını ve çalışma koşullarını iyileştireceğiz.
- Sanatçıların sendikal örgütlenmesini teşvik edeceğiz.

GÜÇLÜ KÜLTÜR VE SANAT ENDÜSTRİSİ

- İstihdam yaratan, ekonomik kalkınmaya katkı sağlayan yaratıcı endüstrileri kültür politikamızın merkezine alacağız.
- Özel sanat projelerini ve bağımsız sanat dallarını destekleyecek ve teşvik edeceğiz.
- Bağımsız sanatçıların gösterilerinin halka ulaşmasını sağlayacağız.
- Edebiyatımızın yurt dışında gelişmesi amacıyla yazarlarımıza ücretsiz çeviri ve tanıtım desteği vereceğiz.
- Patent ve fikri mülkiyetle ilgili mevzuatı çağdaş bir yapıya kavuşturacağız.
- Telif Haklarını koruyacak, korsan ürünlerle etkin bir mücadele için gerekli yasal düzenlemeleri yapacağız.

KENT VE SANAT

- Tüm kentlerimizi kültür ve sanat alanları olarak tasarlayacak ve özgün kent kültürlerinin gelişimine yatırım yapacağız.
- Bu amaçla tüm kentlerin kültür ve sanat ana (master) planını yaparak etkin politikalar üreteceğiz.
- Yerel yönetimlerle iş birliği içerisinde, toplu taşıma uygulamalarını kültür ve sanat etkinliklerine erişimi kolaylaştıracak şekilde düzenleyeceğiz.
- Yerel yönetimlerin etkin desteği ile kentlerin her noktasında semt kütüphaneleri ve tiyatroları kuracak, sanat kursları düzenleyeceğiz.
- Koruma kurullarını etkin hale getirecek ve siyasetin etkisinden bağımsız kılacağız.
- İdeolojik yaklaşımlarla ve keyfi olarak kapalı tutulan İstanbul Atatürk Kültür Merkezi'ni (AKM) hızla onararak sanatın hizmetine sunacağız.

ÇAĞDAŞ MÜZECİLİK

- Çağdaş müzeciliği geliştirecek, kültürel mirasın ait olduğu coğrafyada korunması ilkesini uygulayacağız.
- Müzelerin yönetiminin özerk bir yapıya kavuşturulmasını sağlayacağız.

- Sanal müze çalışmalarına hız vereceğiz.
- Özel müzeciliğin gelişmesi için teşvik ve altyapı olanakları sunacağız.
- Yaşanmış acı olayların unutulmaması için Madımak Oteli'ni Hoşgörü Müzesi'ne, Diyarbakır Cezaevi'ni İnsan Hakları ve Demokrasi Müzesi'ne dönüştüreceğiz.
- Başta bilim ve teknoloji alanında olmak üzere kentlerde çocuklara etkileşimli özel müzeler kuracağız.
- Emlak vergilerinden alınan, Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Ait Katkı Payını amacına uygun harcayacağız.
- Taşınmaz kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan projelere destek vereceğiz.

KÜLTÜR VE SANAT EĞİTİMİ

- Eğitimde kültür ve sanata daha geniş yer verecek, okullarda bu tip etkinliklere daha çok kaynak ayrılmasını sağlayacağız.
- Sanata özel yeteneği olan çocukları erken yaşlarda tespit ederek, yeteneklerini geliştirmeleri için en ileri düzeyde eğitim olanakları sağlayacağız.
- Sanat tarihi derslerini öğrencilerin pedagojik düzeylerine uygun, yaratıcılıklarını geliştirmelerine katkı sağlayacak şekilde düzenleyerek müfredata dâhil edeceğiz.

SPOR

YASAL DÜZENLEMELER

- Futbol seyircisini rant kapısı olarak gören, potansiyel suçlu olarak damgalayan e-bilet'i ve Passolig'i kaldıracağız.
- Sporda şiddet yasaının bireysel hak ve özgürlükleri hiçe sayan güvenlikçi ve yasağcı anlayışına son vereceğiz.
- Sporseverleri sorumluluk sahibi yurttaşlar olarak gören yeni bir yaklaşımla spor alanlarındaki şiddetin önüne geçeceğiz.
- Uluslararası spor hukuku ile uyum çalışmalarını gerçekleştireceğiz.

- Ülke sporunun ekonomik ve idari anlamda hesap verebilirlik temelinde iyileştirilmesini sağlayacağız.
- Federasyon yönetimlerinin kulüpler, sporcular, antrenörler, spor eğitmenleri, sporcu sendikaları ve spor STK'leri tarafından seçilmesi için gerekli yasal düzenlemeleri gerçekleştireceğiz.

KURUMSAL DÜZENLEMELER

- Gençlik ve Spor Bakanlığı merkez teşkilatında çalışan personelin tamamının 40 yaşın altında olmasını sağlayacağız.
- Seçkin sporcuların desteklenmesini, antrenman, gelişim ve müsabakalarda yarışma olanaklarının iyileştirilmesini sağlamakla yükümlü yeni bir kurum oluşturacağız.
- Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi'nin (TMOK) spordaki rolünü genişleteceğiz.
- Ülkede olimpik spor ruhunun geliştirilmesi ve kökleştirilmesini TMOK'un asli görevi haline getireceğiz.
- Uluslararası Olimpiyat Komitesi ile iş birliği içerisinde, Olimpik Dayanışma Programı kapsamında, ülkemizde yeterince ilgi görmeyen olimpik sporları geliştireceğiz.

TÜRKİYE SPOR KONSEYİ

- Lisanslı sporcuları ve kitlese spor yapan yurttaşların sayısını artırmak amacıyla "Türkiye Spor Konseyi"ni kuracağız.
- Konsey'in çalışmalarına kaynak oluşturmak için bütçenin yanı sıra Milli Piyango gelirlerinden pay ayıracağız.
- Konsey'in federasyonlar, yerel ve ulusal kulüpler, okullar, üniversiteler gibi paydaşlarla etkin iş birliği içerisinde hareket etmesini sağlayacağız.
- Spor dalı ve ölçek gözetmeksizin, spor faaliyetlerinin düzenlenmesi ve sürdürülmesi için kaynak sağlayacağız.

- Konsey'in kuracağı ticari ortaklıklarla, olimpik sporların gelişimine katkı sağlanması için sürdürülebilir sosyal sorumluluk projeleri gerçekleştireceğiz.

SPOR OLANAKLARINA ERİŞİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ

- Sporda kadın ve erkeklere fırsat eşitliği sağlayacağız.
- Mevcut spor uygulamalarını gençlerimizin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde geliştireceğiz.
- Spor altyapısındaki bölgeler arası dengesizlikleri teşvikler ve özel projelerle gidereceğiz.
- Yeterli sayıda spor tesisini engelliler tarafından da kullanılabilir hâle getireceğiz.

KİTLESEL SPOR İÇİN DAHA FAZLA TESİS

- Spor yapma olanağını ve alışkanlığını tüm yaş gruplarına yaygınlaştıran amatör sporları destekleyeceğiz.
- Kamuya ait spor tesislerini, okulların, amatör spor kulüplerinin ve tüm yurttaşların kullanımına açacağız.
- Yurttaşların talepleri doğrultusunda her semtte farklı spor alanları yapacağız.
- Çalışanların daha çok spor yapabilmesi için kamu kurumlarının ve özel işletmelerin spor tesisleri yapmasını destekleyeceğiz.

PROFESYONEL SPORLARA TAM DESTEK

SPORCU YETİŞTİRME

- Lisanslı sporcu sayımızı AB ortalamasına yükselteceğiz.
- Yabancı sporculara bağımlı spor politikasını değiştirecek, kendi öz değerlerimize yöneleceğiz.
- Yetenekli çocuk ve gençlerimizi keşfetmek ve aktif spora yönlendirmek için ülke genelinde düzenli olarak "sportif yetenek taraması" yapacağız.

- Taramalar sonucunda elde edilen bilgiler ışığında sporcu profili veri tabanı oluşturacağız.
- Spor kulüplerinin spor kolejleri açması için, arazi tahsisi de dâhil olmak üzere destek sağlayacağız.

EĞİTİM VE SPOR

- Başarılı sporcu gençlerimizin eğitim hayatları ile profesyonel spor kariyerlerini birlikte sürdürebilmeleri için gerekli ortamı oluşturacağız.
- Öğrencilerin amatör sporların her türüne katılımını kolaylaştırmak ve özendirmek amacıyla eğitim sistemimizde düzenlemeler yapacağız.
- Genel spor liseleri yerine, branşa dayalı spor liseleri kurarak yetenekli sporcuların doğru eğitimi almasını sağlayacağız.

SPORCU SAĞLIĞI VE SOSYAL GÜVENCE

- Gerekli teknik donanıma sahip spor ve sağlık uzmanlarını istihdam edecek, "Sporcu Eğitimi-Sağlık ve Performans Merkezleri" oluşturacağız.
- Spor emekçilerinin sosyal güvence ve sendikal haklardan etkin şekilde faydalanması için gereken yasal düzenlemeleri yapacağız.
- Gelecek vaat eden sporcularımıza sağlanan maddi olanakların, sosyal güvenceyi de kapsamasını zorunlu kılacağız.

SPOR GELİRLERİNDE ŞEFFAFLIK VE ADALET

- Federasyonlara kaynak aktarımını siyasal ve kişisel ilişki ön şartından kurtaracak, federasyonların mali özerkliğini güvence altına alacağız.
- Federasyonların bütçe, harcama usul ve esaslarını belirleyerek şeffaflaştıracacağız.
- Federasyonların kaynakları amacına uygun şekilde kullanmasını sağlamak için özerk bir denetim sistemi oluşturacağız.
- Milli sporcularımızla ilgili ödül yönetmeliğini değiştirerek kamu vicdanının yaralanmasının önüne geçecek ve ödüllerin eşitlik ilkesi temelinde dağıtılmasını sağlayacağız.

- Yasal bahis gelirlerini kulüplerimize daha adil bir şekilde dağıtacağız.
- Sponsorluk Yasası'nı çağdaş bir yapıya kavuşturarak kulüp ve sporcularımızın gelirlerini artıracacağız.
- Bütçeden spora ayrılan paya ek olarak, maç biletleri, bahisler, naklen yayın gelirleri vb. üzerinden yapılacak kesintilerle "Spor Kulüplerine Destek Fonu" oluşturacağız.
- Fonda toplanacak kaynakları, yeni tesisler kurmak ve yetenekli sporculara burs ve eğitim olanakları sağlamak için kullanacağız.

ULUSLARARASI TURNUVALAR VE TANITIM

- Olimpiyat oyunlarının ülkemizde düzenlenmesine yönelik gerçekçi bir hedef belirleyecek, buna uygun bir stratejik eylem planı uygulamaya koyacağız.
- Dünya standartlarında spor tesisleri kurarak spor turizmini geliştirecek ve ülkemizin tanıtımına katkı sağlayacağız.

GÜÇLÜ ULAŞTIRMA ALTYAPISI

BÜTÜNCÜL PLANLAMA

- Türkiye'nin sosyo-ekonomik ihtiyaçlarını ve bölgesel ölçekte ulaşım önceliklerini göz önünde bulundurarak, ilgili tüm tarafların katılımı ile kısa ve uzun vadeli "Ulaştırma Ana Planı" hazırlayacağız.
- Ülkemizin dünyanın en önemli ulaşım ve enerji koridoru olarak gelişmesini sağlayacağız.
- Avrupa, Asya ve Orta Doğu'yu kara, deniz, hava ve demir yollarıyla bağlayacak ve Türkiye'yi terminal ülke haline getireceğiz.

DEMİR YOLU ULAŞIMI

- Yeni bir demir yolu hamlesiyle, ulusal lokomotif ve vagon endüstrisini geliştireceğiz.
- Demir Yolu ulaşımını yük taşımacılığı odaklı hale getireceğiz.
- Demir yolunun yük taşımacılığındaki payını 10 yıl içerisinde 6 kat artırarak % 25'e yükselteceğiz.

- Yolcu taşımacılığında Yüksek Hızlı Tren hatlarını verimlilik ve ülke çıkarlarını dikkate alarak geliştireceğiz.

YENİ HAT VE PROJELERİ HIZLA DEVREYE SOKACAĞIZ

- Yük ve yolcu taşımacılığı için doğu-batı yönünde iki ana hat, kuzey-güney yönünde üç ana hat olmak üzere yeni demir yolu projelerini hayata geçireceğiz.
- Tüm bölgelerimizi birbirine bağlayacak Orta Anadolu merkezli bir demir yolu sistemi kuracağız.
- Bu sistemi, önde gelen ülkelere ve uluslararası limanlarımıza bağlayarak tamamlayacağız.
- Karadeniz sahil demir yolu hattını, Batum sınır kapısına uzanacak şekilde inşa edeceğiz.
- Burdur ve Isparta ile Antalya arasında demir yolu bağlantısını kuracağız.
- İzmit Körfez geçişinde iptal edilen kuzey-güney bağlantısını gerçekleştireceğiz.

MEVCUT PROJELERİ GELİŞTİREREK TAMAMLAYACAĞIZ

- Tamamlanmadan hizmete açılan Eskişehir-İstanbul hattını standartlara uygun olarak tamamlayacağız.
- Pendik'te sona eren demir yolu hattını Marmaray'a entegre edeceğiz.
- İran üzerinden ülkemizi Asya'ya bağlayan demir yolu güzergâhındaki
- Van Gölü geçişini ivedilikle hizmete açacağız.
- GAP'ı Mersin ve İskenderun'daki limanlara bağlayan GAP demir yolu projesini hızlandıracaktır.
- Avrupa'yı Asya'ya kesintisiz bir demir yolu şebekesi ile bağlamak için Kars-Tiflis demir yolu projesini en kısa zamanda tamamlayacağız.

MEVCUT ALTYAPIYI MODERNİZE EDECEĞİZ

- Eskimiş tüm demir yolu hatlarını yenileyecek ve elektrifikasyonlarını sağlayacağız.
- Haydarpaşa Garı'nı ve kentlerimizdeki kullanım dışı olan diğer tren garlarını yeniden hizmete açacağız.

- Kaderine terk edilmiş olan Samsun–Çarşamba demir yolunu modernize edeceğiz.
- İstanbul'dan Avrupa'ya ve güneye bağlanan hatları modernleştireceğiz; gerekirse yeni hatlar inşa edeceğiz.

KOMBİNE TAŞIMACILIK

- Demir yolu-kara yolu ve demir yolu-deniz yolu kombine taşımacılığını geliştirmek için stratejik bölgelerde transfer istasyonları kuracağız.
- Transit taşımacılığın gelişmesi için gereken yatırımları yapacağız.
- Samsun Limanı'nı Akdeniz'e bağlayan mevcut demir yolu şebekesinin standardını yükselteceğiz.
- Samsun limanı ile Mersin ve İskenderun limanlarını birbirine bağlayacağız.
- Samsun Limanı'nı Karadeniz'in KEY-PORT'u haline getirerek Boğaz geçişlerindeki yoğunluğu azaltacağız.

KENT VE BÖLGE İÇİ RAYLI ULAŞIM

- Orta büyüklükteki ve büyük kentlerdeki raylı taşımacılık sistemlerinin yaygınlaştırılmasını destekleyeceğiz.
- Belediyeler ile eşgüdüm içinde hareket ederek, banliyö hatlarını yaygınlaştıracacağız.
- Kırsal bölgelerde ve turistik bölgelerde orta mesafe hızlı taşımacılığı sağlamak için Ray Otobüsü sistemleri kuracağız.

KARA YOLU ULAŞIMI

İL, İLÇE, KÖY VE ŞEHİR İÇİ YOLLARI

- Kara yollarında zayıf kalan il, ilçe ve köy bağlantılarını güçlendireceğiz. Özellikle ulaşım sıkıntısı çeken köylerin ana merkezler ile bağlantısını kuracağız.
- Köy ve il yollarını genel ulaşım planı ve bölgesel kalkınma planları doğrultusunda yapacağız.

- GAP bölgesinde ve turizm merkezlerinde yol ağlarını süratle elden geçirecek ve ihtiyaca göre bu alanlara yeni yatırımlar yapacağız.
- Belediyelerce yurttaşlardan alınan asfalt paralarını yasal düzenlemelerle kaldıracacağız.

ŞEHİRLERARASI KARAYOLLARI

- Kara yolu yatırımlarını siyasi kaygılarla değil, ülkenin ihtiyaçları ve bölgesel ihtiyaçlar doğrultusunda gerçekleştireceğiz.
- Yetersiz planlamayla ve düşük standartlarda yapıldığı için çok sayıda kazaya neden olan bölünmüş yollarda gereken iyileştirmeleri yapacağız.
- Kara yollarında düşük kaliteli satıh kaplama yerine kaliteli sıcak asfalt kullanımını yaygınlaştıracacağız.
- Yap–İşlet–Devret modeli ile yaptırılan otoyollarda yüksek trafik garantilerini iptal edeceğiz.

KARA YOLLARINDA ÇEVRE DUYARLILIĞI

- İhtiyaç duyulan yerleşim bölgelerinde, gürültü ve kirlilik yaratan ana yolların yerine alternatif çevre yolları yapacağız.
- Kara yolu yatırımlarını yeniden ÇED kapsamına alacağız.
- 3. Boğaz Köprüsü ve Kuzey Marmara Otoyolu projelerini gözden geçireceğiz.
- Bu projelerin çevre ve bölge halkı açısından tehlike yaratan ve geri dönülmez zararlara neden olabilecek unsurlarını ortadan kaldıracacağız.
- Çanakkale Köprüsü ve otoyol geçişini, bölgenin doğal ve tarihi özelliklerini göz önünde bulundurarak planlayacak ve gerçekleştireceğiz.
- Karadeniz Sahil Yolu'nun bölge üzerinde yaratmış olduğu tahribatı en aza indirecek ve yerleşim alanlarının denizle bağlantısını yeniden sağlayacağız.

- İstanbul Boğazı'na yapılması öngörülen Üç Katlı İstanbul Metro ve Karayolu Boğaz Geçişi Projesi'nin fiziki ve mali değerlendirmesini yeniden yapacağız.

KGM TEŞKİLATI VE PERSONELİ

- Karayolları Genel Müdürlüğü (KGM) ve Bölge Müdürlükleri'nin teşkilat yapısını güçlendirecek ve yeterli nitelikte personel istihdamını sağlayacağız.
- Zor şartlarda görev yapan KGM personelinin çalışma ve ücret koşullarını iyileştireceğiz.
- KGM personelinin siyasi baskıdan uzak ve planlama ilkelerine bağlı kalarak çalışmasını sağlayacağız.

DENİZCİLİK VE DENİZ YOLLARI ULAŞIMI

PLANLAMA VE DENETLEME

- Denizcilik sektörünün tüm bileşenlerinin katılımıyla bir "Kıyı Alanları Yönetim Planı" hazırlayacağız.
- Denizcilik sektöründe can, mal, seyir ve çevre emniyetinin sağlanması için gemi takip ve izleme sistemlerindeki eksiklikleri gidereceğiz.
- Denetim ve gözetim sistemlerini tüm kıyılarımıza yaygınlaştıracacağız.

TERSANELER

- Türkiye'yi bölgesindeki önemli gemi inşa ve onarım merkezlerinden biri haline getireceğiz.
- Küçük ölçekli tersanelerin gemi inşa ve bakım-onarım tersaneleri olarak yapılandırılmalarını teşvik edeceğiz.

LİMANLAR

- Uluslararası taşımacılığı geliştirmek için, mevcut limanların terminal olanaklarını ve ana ulaştırma koridorları ile bağlantılarını iyileştireceğiz.
- Yapılacak limanların yerlerini, kara yolu ve demir yolu bağlantılarını dikkate alarak belirleyeceğiz.

HAVA YOLU ULAŞIMI

PLANLI SEKTÖREL GELİŞİM

- Tüm paydaşların katılımı ile "Hava Yolu Master" planı hazırlayacağız.
- Havaalanı yatırım planlarını, hazırlanacak master plana göre yeniden düzenleyerek kaynak israfına son vereceğiz.
- Sektör bileşenlerinin master planına uygun, dengeli ve çevreye duyarlı biçimde hareket etmesini yasal güvence altına alacağız.

HAVALİMANLARI

- Kapasitesini aşan havalimanlarının geliştirilmesini sağlayacak, atıl havalimanlarının etkin kullanılması için hava yolu taşımacılarını teşvik edeceğiz.
- Havaalanı olmayan illerde yaşayanların, en yakın havaalanına hızlı, emniyetli ve ucuz şekilde erişebilmesini sağlayacağız.
- 3. İstanbul Havaalanı'nın mevcut konumunu, teknik uygunluk, çevresel etki ve fizibilite açısından yeniden değerlendireceğiz.
- Ankara Esenboğa Havaalanı'nı, Türkiye'nin ikinci önemli uluslararası uçuş merkezi yapacağız.

HAVACILIK SEKTÖRÜNÜ DESTEKLEYECEĞİZ

- İkili ve çok taraflı uluslararası anlaşmalarda, yerli hava yolu şirketlerinin haklarının savunulmasına öncelik vereceğiz.
- Hava aracı bakım, onarım ve yenileme sektöründe Türkiye'nin bölge merkezi olması için gereken altyapı yatırımlarını yapacağız.
- Erişimi zor olan bölgelerde hava ambulans ağları kuracağız.
- Sivil hava ulaşımında Ar-Ge faaliyetlerini geliştireceğiz. Uçak ve parça üretimini destekleyeceğiz.

GÜVENLİK

GÜVENLİ VE HUZURLU TÜRKİYE

ULUSLARARASI TERÖRLE ETKİN MÜCADELE

- Terörle mücadelede küresel iş birliği içinde hareket edeceğiz.
- Başta BM terörle mücadele sözleşmeleri olmak üzere, uluslararası antlaşmalarda öngörülen ilkeleri esas alacağız.
- Kalbura dönen sınırlarımızın güvenliğini yeniden ve kesin şekilde tesis edeceğiz.
- Sınırlarımızın gerisinde öbeklenmiş çeşitli terör örgütlerinin ülkemizin güvenlik ve huzurunu tehdit etmesine izin vermeyeceğiz.

İÇ GÜVENLİK

- Terörle mücadeleyi devletin tüm organlarının, halkın ve STK'lerin katkısıyla ve bütüncül bir anlayışla sürdüreceğiz.
- Terörün yurt içi ve yurt dışı finans kaynaklarını kurutmak için ulusal ve uluslararası düzeyde etkin şekilde mücadele edeceğiz.
- Terör ve siber saldırılar başta olmak üzere, her türlü iç ve dış tehditlere ve doğal afetlere karşı topyekûn mücadele edeceğiz.
- Terörden zarar gören yurttaşlarımızın mağduriyetini gidereceğiz.

DEMOKRASİ VE TOPLUMSAL UZLAŞIYA DAYALI YENİ YAKLAŞIM

- Bireysel hak ve özgürlükleri, toplumsal refahı, yargının bağımsızlığını ve tarafsızlığını temel alan bir güvenlik anlayışını esas alacağız.
- Ülkemizin güvenliğini sağlayacak önlemleri alırken, devlet ve yurttaşlar arasında karşılıklı güvene dayalı bir anlayışla hareket edeceğiz.
- Hukukun üstünlüğü ilkesini ve toplumsal uzlaşmayı yeniden tesis edeceğiz. Yurttaşlarına şüpheyle yaklaşan, bireyleri kollama veya suçlamaya yönelik anlayışa ve uygulamalara son vereceğiz.
- Türkiye Cumhuriyeti'nin temel niteliklerine ve Cumhuriyetimizin kazanımlarına sahip çıkacağız.

- Demokrasi, huzur ve barışı, ulusal birlik ve egemenlikten, taviz vermeksizin eşit yurttaşlık temelinde tesis edeceğiz.

GÜVENLİK GÜÇLERİ

YENİDEN YAPILANDIRMA

- Güvenlik güçlerinin evrensel insan haklarına saygı ve hukukun üstünlüğü ilkelerine uygun şekilde hareket etmesi için gereken yasal altyapıyı oluşturacağız.
- Güvenlik güçlerinin, Avrupa Polis Etiği Kurallarına göre eğitilmesini sağlayarak, orantısız güç kullanımına son vereceğiz.
- Güvenlik güçlerinin, siyasi iradenin demokratik denetiminde olmasını sağlayacağız. TBMM'de güvenlik güçlerinin icraat ve faaliyetlerini denetleyecek bir Güvenlik Komisyonu kuracağız.
- Güvenlik güçlerini her türlü siyasal yapılanmanın dışında tutacak, çıkar ilişkilerinden ve örgütlü kuşatmalardan arındıracağız.
- Güvenlik personelinin atamalarında her şeyden önce liyakati esas alan bir anlayışla hareket edeceğiz.

DAHA FAZLA OLANAK, DAHA FAZLA HAK

- Güvenlik güçlerinin profesyonel donanım ve yeteneklerini geliştireceğiz.
- Güvenlik güçlerinin özlük haklarını ve çalışma koşullarını iyileştireceğiz.
- Emniyet teşkilatında görev yapan personelin emeklilikte katsayı mağduriyetini gidereceğiz.
- Güvenlik güçlerinin halkla daha iyi ilişkiler kurabilmesi ve zor şartlarda görev yapabilmesi için etkili psikolojik destek alabilmesini sağlayacağız.
- Şehitlerimizin ailelerinin ve gazilerimizin hayat boyu sağlıklı ve güvenli yaşamasını sağlayacağız.
- Şehit ve gazi çocuklarının eğitimlerinin güvencesini oluşturacak mali ve kurumsal düzenlemelerin hayata geçireceğiz.

DOĞA VE KENT HAKKI

Yaşadığımız çevrenin korunması ve yaşam kalitemizin artırılması için, “doğa hakkı” ve “kent hakkı” ilkelerine kararlılıkla sahip çıkılması gerekmektedir. CHP, “doğa hakkı” ve “kent hakkını” ortaya koyduğu tüm politikaların merkezine taşımaktadır.

Günümüzde, başta iklim değişikliği olmak üzere, ekolojik sistemdeki bozulmalar, nüfus artışları ve doğal kaynakların aşırı sömürülmesi gibi sorunlar tüm dünyayı etkilemektedir. Küresel ortalama sıcaklıklar artmakta, yaygın kar ve buz erimeleri nedeniyle deniz seviyeleri yükselmektedir. Tüm dünyada kuraklık ve sel gibi aşırı iklim olaylarının sıklığı ve yoğunluğu artmaktadır.

Türkiye, dünyanın iklim değişikliğinden en fazla etkilenecek bölgelerinden birinde yer almaktadır. İklim değişikliği sonucunda, Türkiye geneli için 21. yüzyılda 5-7 derecelik sıcaklık artışı, ortalama yağışlarda ise yüzde 20’ye varan düşüş öngörülmektedir. İklim değişikliğinden en fazla etkilenecek olanlarsa, bu değişikliklerden en az sorumlu olan toplum kesimleridir. Bu kesimlerin başında, gittikçe zorlaşan iklim şartlarında üretim yapmaya çalışan çiftçiler, tarım işçileri, balıkçılar ve gıda güvenliği sorunu yaşayan yoksul haneler yer almaktadır.

Dünyayı ve canlıları tehdit eden bu sorunların çözülebilmesi için, yalnızca niceliksel büyümeyi dikkate alan ekonomi anlayışına son verilmesi gerekmektedir. CHP, dünyadaki tüm varlıklara eşit önem veren “doğa hakkı” ilkesini ve nitelikli, sürdürülebilir büyüme anlayışını esas almaktadır. Bu ilke doğrultusunda, ülkemizi, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi adım adım “yeşil ekonomiye” taşımaya kararlıdır.

CHP, sürdürülebilir kaynakların verimli kullanılması ve adil dağıtılmasını sağlayacak tarım ve sanayi politikalarına öncelik vermektedir. Bu politikaları nitelikli kamu hizmetleri ve yenilikçi yerel yönetim projeleriyle desteklemeyi savunmaktadır. Bu önlemler sayesinde kırılganlığı yüksek toplum katmanları korunacak ve güçlendirilecektir. CHP iktidarında, doğa-dostu teknoloji, mal ve hizmetler üreten ve bu sektörlerde çalışma olanakları yaratan yapısal değişiklikler hayata geçirilecektir. İklim değişikliğine neden olan sera gazı salınımlarının azaltılması için, enerji

verimliliği ve yenilenebilir enerji yatırımları konusunda gerçekçi hedefler doğrultusunda hareket edilecektir.

CHP, bireyi içinde yaşadığı doğa ile bir bütün olarak ele almaktadır. CHP'nin ekonomi anlayışı, toplumun çevreyle uyumlu bir şekilde kalkınması ilkesine dayanmaktadır. Gelecek kuşaklara yönelik olarak, insanca ve sağlıklı yaşam koşullarını temin edebilmek için tüm kaynakların eşitlikçi ve adil bir şekilde kullanılması şarttır. Bu anlayışla hareket eden CHP; doğa, çevre ve kent politikalarını doğa dostu büyüme anlayışı çerçevesinde şekillendirmektedir.

CHP doğa hakları ve ulusal çevre güvenliği çalışmalarını uluslararası toplumun politikalarıyla ortak ve uyumlu olarak yürütmeyi hedeflemektedir. CHP ülkemizin, BM'nin yeşil politikalarının örnek ülkeleri arasında yer alması için çalışacaktır. CHP'nin, doğaya ve gelecek kuşaklara karşı sorumlulukların yerine getirilmesini esas alan kalkınma modeli, ülkemizin uluslararası toplumda saygın bir yer edinmesini sağlayacaktır.

Doğayı korumanın temel ahlaki bir sorumluluk olduğunu savunan CHP, "doğa hakkı" konusunda farkındalık yaratmak için çalışmakta ve bu hakkın korunması için mücadele etmektedir. CHP iktidarında, her insanın ve canlılığın bir arada, temiz ve korunmuş bir doğada yaşaması anayasal bir hak olarak güvence altına alınacaktır.

DOĞA DOSTU SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLEŞME

Ülkemizde nüfusun çok büyük çoğunluğu artık kentlerde yaşamaktadır. Çevrenin korunması ve temiz olması, kırsal için olduğu kadar kent için de gereklidir. Bu nedenle CHP'nin kentleşme anlayışı sosyal adaletçi ve kalkınmacı olduğu kadar, doğa dostudur. Kent politikaları, çevre ve sosyo-ekonomik bakımdan sürdürülebilirliği esas alan bir yaklaşıma dayanmalıdır. Kentlerin temizliği ve güvenliği gözetilmeli, sürdürülebilir kaynaklar verimli biçimde kullanılmalıdır.

CHP, ülkemizde "akıllı kentlerin" oluşturulmasına önem vermektedir. Akıllı kentlerde yeni teknolojilerin yaygın şekilde kullanılması, ekolojik dengenin korunması ve enerji tasarrufunun artırılması hedeflenmektedir.

Buradaki amaç, doğal kaynakların gelecek kuşaklar için korunması, yaşam kalitesinin ve doğal dengenin gözetilmesi ve yeşil yapı ile yeşil ilişki ağlarının geliştirilmesidir. Bu amaçları gerçekleştirebilmek için mevcut konut tiplerine alternatif yaratabilen, öncelikle enerji tasarrufunu artıran, yeni ve akıllı konut tipleri tasarlanmalıdır.

CHP iktidarı, kenti hem maddi hem de manevi açıdan griden yeşile taşıyacaktır. İnsanların ve ekosistemin canlılığının sürdürülmesini sağlayacak politikaları hayata geçirecek ve geleceğin kentlerini bu anlayışla tasarlayacaktır. CHP, yurttaşlarımızın yeşil alanlara ve temiz havaya erişimini artırırken, yurttaşlarımızın sağlıklı kentlerde, sağlıklı bir yaşam sürmesini sağlayacaktır. CHP'nin esas aldığı "bio-bölge" anlayışıyla; su havzaları, toprak, iklim, flora ve fauna ilişkileri gözetilecek, bölgelerdeki mevcut kaynakların dengeli kullanımına yönelik stratejiler geliştirilecektir.

Kent sakinlerinin her türlü altyapı ve konut olanaklarından ve kültürel faaliyetlerden yararlanması, CHP iktidarının öncelikli hedefleri arasındadır. Kentlerimizin sağlıklı içme suyu ve kanalizasyon başta olmak üzere tüm altyapı hizmetlerine kolayca erişebilmesi, CHP'nin kent politikalarıyla mümkün olacaktır.

CHP iktidarında, kentlerde güvenli ve kolay ulaşım olanakları geliştirilecektir. Şehir içi ve şehirler arası ulaşımaya ayrılan bütçe artırılabilecek, kent içi ulaşım yeni tekniklere ve uzmanlığa dayalı olarak planlanacaktır. Trafik sıkışıklığının önlenmesi için başta raylı sistemler olmak üzere, tüm ulaşım olanakları hızla geliştirilecektir. Sessiz caddeler, oyun caddeleri, yürüyüş caddeleri gibi yenilikçi mekânsal düzenlemeler kent tasarımının parçası olacaktır. Kent içi trafikte yaya ve bisiklet öncelikli düzenlemeler yapılacaktır. Otopark alanları trafik yoğunluğunu azaltacak şekilde düzenlenecek ve bu alanların rant yaratmak amacıyla uzun vadeli olarak özel sektöre devredilmesi engellenecektir.

KAPSAYICI KENTLEŞME

Türkiye'nin karşılaştığı en önemli sorunların başında ötekileştirme, ayrıştırma ve dışlanma gelmektedir. Bu sorunların kaynağında eşitsizlik yatmaktadır. Sınıfsal, etnik ve mezhepsel ayrışmalar toplumsal dokuyu

bozmakta, toplumsal yaşamda güveni ve dayanışmayı zayıflatmaktadır. CHP, eşitsizlikten kaynaklanan ve kentlerin istikrarını bozan bu sorunları, “kapsayıcı kentleşme” ilkesiyle çözecektir. CHP iktidarı “kapsayıcı kentleşme” anlayışıyla, ayrılmış kentleri bütünleştirecek ve toplumsal dayanışmayı güçlendirecektir.

Tüm kent sakinleri kent hizmetlerden en üst düzeyde yararlanabilmeli, her türlü ortak ve kamusal mekâna kolayca erişebilmelidir. Kentlerin korumalı villalar, gecekondular, çöküntü alanları, beton kuleler ve iş merkezleri arasında bölünmesine son verilmelidir. Mimarlar, tasarımcılar ve planlamacıların desteğiyle oluşturulacak kent politikalarıyla, farklı yerlerde yaşayan ve farklı kökenden gelen insanları bir araya getirecek düzenlemeler yapılmalıdır.

CHP ayrışma ve dışlanma sorunlarının sokaktan başlayarak çözüleceğini savunmaktadır. Sokak, semt, mahalle ve kent tüm yaşayanlar için güvenli hale getirilmelidir. Sokaklar ve meydanlar insan dolu ve yaya dostu olmalıdır. Komşular birbirini tanımalı, komşuluk bağları güçlendirilmeli, komşular arasında dayanışma artırılmalıdır. Aynı yerde yaşayanlar buldukları yere ait olduklarını hissetmelidir. Farklı kökenden gelen yurttaşlarımız ve tüm toplum kesimleri birbiriyle uzlaşmacı ilişkiler kurabilmelidir. Sokaklar, adaletin ve hoşgörünün gerçekleştiği yerler haline gelmelidir. CHP, kentlerimizde kırılğan çok kültürlülük eğilimine ve asimilasyon baskısına teslim olmadan, tüm yurttaşlarımızın bir arada yaşamalarının ve birbirleriyle ilişki kurmalarının desteklenmesi gerektiğini savunmaktadır.

CHP belediyeleri yurttaşların bir arada kaliteli vakit geçirebilmesi amacıyla spor tesisleri ve oyun alanları, park ve bahçeler, fuar ve festival alanları geliştirme konusunda öncülük yapmaktadır. AKP'nin inşaat ve rant odaklı kentleşme anlayışı ise kentte yaşam kalitesinin düşmesine neden olmakta ve toplumsal dışlanmayı artırmaktadır. Oysa kent ve konut politikaları, rant ve spekülasyonu değil; farklı kökenlerden gelen yurttaşlarımızı kaynaştırmayı hedeflemelidir. CHP kamu varlıklarının metalaştırılmasına ve dışlayıcı özel mülkiyete dönüştürülmesine karşı çıkmaktadır. Kentsel rantlardan elde edilecek gelirler, toplum yararına olacak şekilde

kullanılmalıdır. Halka mali kaynakları kullanma konusunda söz hakkı verilmelidir.

YENİLİK VE YARATICILIK TEMELLİ KENTLEŞME

Günümüzde kentler, ekonomik kalkınmanın lokomotifi durumundadır. Çünkü bilgi ekonomisinin ortaya çıkardığı yeni bilgiler, teknolojiler ve ürünler kentlerde geliştirilmektedir. Bu nedenle CHP, kentlerimizi canlandırmaya ve kentlerin yenilikçi kapasitelerini geliştirilmeye büyük önem vermektedir.

Kentlerin canlılığı, başta fiziki altyapı olmak üzere konut, iş yeri, ulaşım ihtiyaçlarının karşılanmasına bağlıdır. Kentler, zengin ve çeşitlenmiş bir tüketim altyapısına sahip olmalıdır. CHP çarşı esnafından İnternet alışverişine, butik mağazalardan büyük mağazalara, haftalık pazarlardan AVM'lere kadar ticaret ve perakende sektörünün her bileşeninin ayrı ayrı ve birlikte desteklenmesi gerektiğini savunmaktadır.

Kentlerin yaratıcı ve yenilikçi potansiyellerini harekete geçirmenin ve kentleri canlandırmanın temel unsuru eğitim, bilim ve teknoloji alanında gerçekleştirilecek atılımlardır. Oysa AKP iktidarı, eğitim sistemini yazboz tahtasına çevirerek, düşünce özgürlüğünü kısıtlayarak ve üniversiteleri baskı altına alarak bilimin, yeniliğin ve teknolojik gelişimin önünü tıkamıştır. CHP, "yenilik temelli kentleşme" anlayışı çerçevesinde üniversitelerde, araştırma kuruluşlarında ve yoğun yüksek teknoloji kullanan sektörlerde; Ar-Ge, yaratıcı tasarım ve yenilik faaliyetlerinin geliştirilmesine öncelik vermektedir.

Kentlerin gelişebilmesi için yeni yatırımlar ne kadar önemli ise vasıflı iş gücünün yetiştirilmesi de aynı ölçüde önemlidir. Çünkü günümüzde yaratıcı çalışma, vasıflı ve uzmanlaşmış bir grubun işi haline gelmiştir. Yüksek vasıflı uzmanları ve yaratıcı kesimleri kentte toplamak için kentin ekonomik tabanı genişletilmeli, kentlerdeki ekonomik faaliyetler çeşitlendirilmelidir. Firmalar arasındaki iş birliği ve bölgesel kümelenmeler, coğrafi yakınlık sayesinde kurulacak bilgi akışı ve kurumlar arası bağlantılar ile mümkün olabilmektedir.

Bir kenti çekici kılacak olan şey, yaratıcılığın ve yeniliğin önemli kaynaklarından olan kültür ve sanattır. Çalışma hayatının, yaşam

alanlarının ve eğlence faaliyetlerinin bir arada olması, hem yeni yatırımlar hem vasıflı iş gücü açısından önemli bir çekim gücü yaratmaktadır. Bilim insanları, mühendisler, mimarlar, yazarlar, sanatçılar, reklamcılar ve tasarımcılar gibi yaratıcı kesimler canlı kentlerde yaşamayı tercih etmektedir.

CHP, kentlerimizde kültürel etkinliklerin ve kültür sanayisinin gelişmesine büyük önem vermektedir. CHP, sanat ve kültürü açık fikirliliğin, hoşgörünün, uygar ve erdemli yurttaşlar yetiştirmenin olduğu kadar ekonomik kalkınmanın da başlıca unsurlarından biri olarak görmektedir. Tiyatrolar, orkestra salonları, resim galerileri, kütüphaneler; müzik, film ve televizyon stüdyoları; medya kuruluşları ve reklam şirketleri kente canlanma getirmektedir. Kültür ekonomisi kenti çekici, heyecanlı ve yaratıcı yapmaktadır. Kültür ve sanat alanında yapılan çalışmalar, yaratıcılığın serpilip gelişmesini sağlamaktadır. Bunun bilincinde olan CHP, tüm bu alanlarda atılım yapma kararlılığı içindedir.

AKP iktidarında sanata ve sanatçıya gereken önem verilmemektedir. Dahası her türlü yaratıcı etkinlik baskı altında tutulmakta ve kent yaşamı sömürleştirilmektedir. Oysa CHP'nin kültür ve sanat anlayışı özgürlüğü, çoğulculuğu ve yaratıcılığı esas almaktadır. CHP, sanatın önündeki bütün engellerin ortadan kaldırılması gerektiğine inanmaktadır. AKP'nin tutucu, baskıcı ve rant temelli kentleşme anlayışına karşı CHP yenilik, yaratıcılık ve kültür temelli kentleşmeyi savunmaktadır. CHP yurttaşlarımıza canlı ve aydınlık kentler yaratma sözü vermektedir.

KENTLEŞME POLİTİKALARI

"Doğa hakkı" ve "kent hakkı" ilkeleri, kent sakinlerinin, ihtiyaçları için verdikleri mücadeleyi desteklemeyi gerektirmektedir. Bu nedenle CHP, kent planlamasında katılımcılık ve eşitliği esas almaktadır. CHP iktidarında, kent sakinleri, STK'ler, üniversiteler ve diğer paydaşlar karar alma süreçlerine dâhil edilecektir. Yapılacak projelerin uygunluğu ve geçerliliği nesnel ölçütler çerçevesinde ve dayanışmacı bir anlayışla ele alınacaktır.

Yenilikçi kentsel politikalar, "yavaş planlama" ve "yavaş kent" anlayışı çerçevesinde kurgulanacaktır. Yıkım yerine yerinde dönüşüm, var olanı koruma ve geliştirme, mevcut fiziki ve sosyal engelleri ortadan kaldırma

ilkeleri esas alınacaktır. Kentsel dönüşüm politikalarında, dayatmacı ve aceleci yaklaşımların yerine, ekonomik ve sosyal boyutları dikkate alan “süreç yönetimi” anlayışıyla hareket edilecektir.

CHP iktidarında “paylaşan kentler” anlayışıyla hareket edilecek ve kentler arası rekabet yerine iş birliği ve tecrübe paylaşımı esas alınacaktır. Ayrıştıran değil; kaynak, teknoloji ve bilgi açısından birleştiren şehircilik, temel ilke olacaktır. Aynı zamanda, kentlerimizin küresel platformlarda varlık göstermesi ve diğer devletlerin yerel yönetimleri ile iş birliği yapabilmesi sağlanacaktır.

CHP iktidarında merkezi idare ve yerel yönetimler arasındaki plan ve yetki karmaşası ortadan kaldırılacaktır. Proje geliştirme ve uygulamada, merkezi idarenin dayatmacı ve tepeden inmece tavrına son verilecek, yerel yönetimlerde çoğulculuk ilkesiyle hareket edilecektir. Merkezi idare tarafından sağlanan kaynaklar, ihtiyaçlar gözetilerek dağıtılacak ve bunların ne şekilde kullanılacağına bizzat yerel yönetimler karar verebilecektir. Yerel yönetimlerin hizmet sunumunda adil davranılacak ve parti ayrımcılığına son verilecektir. Şeffaflık ilkesini sağlamak amacıyla, yerel yönetimlerin elde ettiği gelirler ve yaptığı harcamalar halkın denetimine açık hale getirilecektir.

DOĞA DOSTU BİR TOPLUMSAL YAŞAM

EKOLOJİK ANAYASA VE MEVZUAT

- Acil koruma ve yeniden onarma ilkesi ışığında Ekolojik Anayasa hazırlayacağız.
- İklim değişikliğinin, Türkiye’de yaratacağı etki, kırılganlık ve risklerin incelenmesini ve uyum stratejilerinin geliştirilmesini içeren bir “Ulusal İklim Değişikliği Strateji Belgesi” hazırlayacağız.
- Sera gazı salınımlarını azaltmaya yönelik bağlayıcı, ölçülebilir ve uygulanabilir hedefler koyacağız.
- Genel bütçede yaratacağımız “İklim Fonu” ile iklim değişikliğiyle mücadele için kaynak oluşturacağız.

- Çevre davalarında mahkeme masrafı almayacak, bilirkişi masraflarını Hazine üzerinden karşılayacağız.
- Teşvik ve sınırlama politikalarını birlikte kullanarak enerji ve karbon verimliliklerini artıracacağız.
- Ulaşım araçlarında ve elektrikli eşyalarda, enerji verimliliği standartlarını esas alarak KDV oranlarını belirleyecek, doğa dostu ürünlerin kullanımını özendiracağız.

SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR YAŞAM

- Güneş ve rüzgâr gibi yenilenebilir enerji kaynaklarını, doğa dostu teknolojilerle kullanarak enerji verimliliğini artıracak, dışa bağımlılığı azaltacağız.
- Madenlerin, su kaynaklarının ve tüm doğal kaynakların ulusal çıkarlar ve toplum yararına, doğaya duyarlılık ilkesi çerçevesinde ve en verimli şekilde değerlendirilmesini sağlayacağız.
- Enerji ve su kullanımında tasarrufu sağlayan uygulamaları destekleyeceğiz.
- İklim değişikliği ve eko-sistemin tahrip edilmesinden kaynaklanan sorunları, biyolojik çeşitliliğin korunmasını ve artırılmasını hedefleyen alanlar kurarak çözeceğiz.
- Küresel ısınmayla mücadele için deniz ve demiryollarıyla toplu taşımacılığın kullanımına ağırlık vereceğiz.
- Tahrip ettiğimiz doğayı onarmak ve doğa kültürünü aşlamak için doğa hakları kavramını eğitim sistemine yerleştireceğiz.

DOĞAYA DAHA YAKIN BİR TOPLUM

- Kişi başına düşen şehir içi yeşil alan oranını her ilimizde artıracacağız.
- Hava kirliliğini azaltacak önlemlere öncelik vereceğiz.
- Kamu imkânlarıyla dağıtılan kalitesiz kömür yerine, altyapı bulunan bölgelerde ihtiyaç sahibi yurttaşlarımıza ücretsiz doğal gaz temin ederek havanın kirlenmesini önleyeceğiz.

- Konut sorununu, çocuklarımızı havasız ve doğal alansız bırakan beton kuleler yerine, sağlam ve dayanıklı ekolojik konut projeleri üretmek çözeceğiz.
- “Her Üç Otomobil İçin İki Ağaç” kampanyasıyla otoparkları estetik ve kente uyumlu biçimde tasarlayacağız.
- Çevre kirlenmesinin bedelini, kullanana ve kirletene ödettireceğiz.
- Bedel ödemenin sürekli bir kirlenme hakkına dönüşmesine izin vermeyeceğiz.

HAYVAN HAKLARI

- Hayvanların ait oldukları doğa ortamlarının düzenlenmesini, hayvanlara yönelik kötü muamelelerin caydırıcı ceza kanunları kapsamına alınmasını sağlayacağız.
- Vahşi hayvan kaçakçılığının ve kaçak üretim çiftliklerinin önüne geçeceğiz.
- “Pet shoplarda” canlı hayvan satışının yasaklanmasını; hayvana işkencenin sistematik hale getirildiği sirk, Yunus Parkı ve benzeri kurumların kapatılmasını sağlayacağız.
- Hayvanlar için izin verilen sınırlı alanların çok sıkı denetim altına alınarak evrensel normlara uygun hale getirilmesini; soyu yok olma tehlikesi içinde olan türlerin aktif şekilde korunmalarını sağlayacağız.

ATIK YÖNETİMİ

- Atık tarım ürünlerinin yenilenebilir enerji için hammadde olarak kullanılmasını sağlayacak Ar-Ge çalışmalarına destek ve hız vereceğiz.
- Belediyelerin ve sanayilerin atık su arıtımı yapması için gerekli teşvik mekanizmalarını kuracağız.
- Sanayinin çevre dostu Organize Sanayi Bölgelerinde toplanmasını sağlayacak ve OSB’lerin atık su arıtımını etkin şekilde gerçekleştirmeleri için gereken yasal altyapıyı kuracağız.
- Tüm yurttaşlarımızı, özel ve kamu kuruluşlarını, atık ayrıştırması konusunda bilinçlendirecek ve geri dönüşüm pratiklerini ekonomik önlemlerle destekleyeceğiz.

- Uluslararası koruma altında olan alanlarda maden araması ve HES yapmayacağız.
- Kirliliği kaynağında önleyecek tedbirleri geliştirecek ve atıkların geri kazanılmasını sağlayacağız.

DOĞAL KAYNAKLARIN YÖNETİMİ

- Halkımızın ortak varlığı olan doğal kaynaklarımızın yolsuzluk ve kötü yönetim sonucunda ticari rant sağlama aracına dönüştürülmesine son vereceğiz.
- İnsanın ekolojik dengenin sahibi değil, parçası olduğu yaklaşımını benimseyeceğiz.
- Stratejik önemi giderek artan su kaynaklarımızın korunması ve geliştirilmesi için uzun vadeli planlar uygulayacağız.
- Suyun etkin ve sürdürülebilir kullanımı için farkındalık artırıcı faaliyetlerin yayılmasını destekleyeceğiz.
- Kamuya ait olan su kullanım hakkının devredilmesine izin vermeyeceğiz.
- Tüm tarafların katılımı ile bilimsel ölçütler çerçevesinde hazırlanacak adil bir "Su Kanunu" çıkaracağız.

ÇEVREYE VE SOSYAL DOKUYA DUYARLI YAKLAŞIM

- Verimli topraklarımızı hızla yok eden erozyonla mücadele için gerekli kaynağı sağlayacağız.
- Çevresel Etki Değerlendirmesini (ÇED), insana ve çevreye duyarlı anlayışın gereği olarak dikkatle ve şeffaflıkla ele alacağız.
- ÇED süreçlerine halkın katılımı konusunda AB mevzuatına uygun biçimde gerekli mekanizmaları kuracağız.
- ÇED'in yanı sıra, kapsamlı bir Sosyal Etki Değerlendirmesi (SED) yürütülmesini sağlayacağız.
- Yeşil Yol Projesi'nin yeni bir imar dalgası oluşturmak için yapıldığı iddialarını değerlendirecek ve halkımızın bu konudaki endişelerini gidereceğiz.

DOĞA DOSTU ÜRETİM

- Tarımsal üretimin ekolojik koşullar ve toprak özelliklerine sadık kalınarak yapılmasını teşvik edeceğiz.
- Tarım sektöründe iklim değişikliği etkilerine karşı uyum stratejisi geliştireceğiz.
- Yurttaşlarımızın besin ihtiyacını yerel kaynaklarımızla karşılamak için yeni yöntemlerin bulunması için araştırma üniversiteleriyle birlikte çalışacağız.
- Tarım, doğa ve sosyal politikalarımızın merkezine, doğaya ve ekolojik aile çiftçiliğine dönüş temelli nüfus hareketlerini koyacağız.
- Meraları özel mülkiyet olmaktan çıkaracağız.

YAŞAM KALİTESİ YÜKSEK KENTLER

AKILLI KENTLER

- Bilişim alanındaki yeniliklerin sürdürülebilir kalkınmanın öncüsü olmasını sağlayacağız.
- Akıllı kentler, akıllı enerji şebekeleri, akıllı ölçümler ve akıllı taşıma sistemleri ile bilişim teknolojilerinin etkisini yaygınlaştıracak ve günlük hayatı kolaylaştırmasını sağlayacağız.
- Akıllı kent sistemlerinin yaygınlaşması için uygulamaların yazılımlarını açık kaynak olarak geliştireceğiz.
- Akıllı kentlere dönüşüm için il bazında dijital plan ve stratejilerin hazırlanmasını sağlayacağız.
- Yerel yönetimlerde açık devlet ve açık veri anlayışını yaygınlaştıracacağız.
- Tüm yeni konut ve binalarda yeni bilişim altyapısı ile uyumlu dağıtım şebekelerinin kurulmasını teşvik edeceğiz.

ÇAĞDAŞ KENTLER

PLANLAMA KRİTERLERİ

- "Ulusal Mekânsal Gelişim" strateji planı hazırlayacağız.

- Bölge, havza ve kent-kır ölçeğinde bütünleşik planlama anlayışı geliştireceğiz.
- Havza yönetimini, ortak vizyon, ortak strateji ve ortak proje sistematiği içinde katılımcı ortamlarda yapacağız.
- Kentlerin risk, değer, yoksulluk, yoğunluk, siluet haritalarını hazırlayacağız.
- Tüm stratejik projelerin ve yatırım kararlarının, bu haritalar gözetilerek planlanmasına özen göstereceğiz.
- Yaşanabilirlik ölçütleri belirleyecek, kentleri bu ölçütler doğrultusunda hazırlanacak endeksler çerçevesinde değerlendirecek ve geliştireceğiz.

KENT PLANLAMASI

- Kentlerin aşırı planlanması ile yaşanan büyümenin yol açtığı sorunları önleyecek ve kentlerde yaşam kalitesini yükselteceğiz.
- Düzenli kentsel gelişimi sağlamak ve dar gelirli yurttaşlarımız için hazırlanacak konut projelerinde kullanılmak üzere kamu eliyle arsa üretimi gerçekleştireceğiz.
- Kentlerin gelişiminde, ekonomi ve ekoloji dengesini gözeticeğiz.
- Kamuya ait arsa ve arazilerin kent sakinlerinin yararına aykırı olacak şekilde ranta açılmasına son vereceğiz.
- Toplu taşıma olanaklarını artırıp, ulaşım ağlarını geliştirerek trafik sıkışıklığını önleyeceğiz.

ÇAĞDAŞ BİR İMAR KANUNU YAPACAĞIZ

- İmar Kanunu ve mevzuatını, uluslararası standartlar ile uyumlu hale getireceğiz.
- İmar Kanunu ve mevzuatını kentsel büyüme yerine kentsel iyileştirmeyi temel alacak şekilde düzenleyeceğiz.
- Yapılaşma, güçlendirme ve altyapı konularındaki yönetmelikleri yeni İmar Kanunu'nun kapsamına alacağız.
- Yeni İmar Kanunu'nda, enerji ve karbon tasarruflu uygulamaları, çevre korumayı, açık alanlar ve nitelikli kamu alanlarının geliştirilmesini gözeticeğiz.

- Risk azaltma araçlarını, yöntem ve sakınım planlarını hayata geçireceğiz.
- 2/B arazisinde binası olup hak sahipliği şartlarını taşıdığı halde, bedelin yüksek olması ya da taksit süresinin yetersizliğinden dolayı başvuru yapamamış veya başvuru yaptığı halde bedelini ödeyememiş yurttaşlarımıza yeni bir süre tanıyacağız.
- Belde yüksekliğinden kaynaklanan sorunları, bedeli kabul ederek ödeme yapmakta olan yurttaşlarımızın aleyhine bir durum yaratmaksızın çözeceğiz.
- 2981 Sayılı İmar Affı Kanunu'na göre Tapu Tahsis Belgesi sahibi olan ya da Tapu Tahsis Belgesi'ni hak etmiş olmakla birlikte henüz bu belgeyi almamış olan yurttaşlarımıza bir yıl içerisinde tapuları verilecektir.
- Başlangıç bedelini ödemiş olmaları kaydıyla tapu tahsisi yapılacak yurttaşlarımızdan ek bir bedel alınmayacaktır.

KOLEKTİF TASARIM ANLAYIŞINI BENİMSEYECEĞİZ

- Stratejik tasarım planları ile ortak karar ve ortak tasarıma öncelik vereceğiz.
- Yeni kent modellerini vizyon atölyelerinde geliştireceğiz.
- Kamu kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve özel sektörün bu atölyelere katılmasını sağlayacağız.
- Tasarımcıların ve tüm paydaşların bir araya gelerek fikir alışverişinde bulunabileceği bir zemin hazırlamak amacıyla "Anadolu Tasarım Atölyeleri" (ATA) kuracağız.
- Uyumlu Bina", "Yeşil Bina", "Yaşayan Sokak", "Bizim Mahalle" projelerini bu atölyelerde iş birliği ile şekillendireceğiz.
- Yenilik ve yaratıcılığı tasarımlarımızın dayanağı yapacağız.
- Yenilikçi ve yaratıcı sektörlerin gelişimi için sanayi ve üniversite buluşma ortamları yaratacak, iş birliği program ve projeleri geliştireceğiz.
- Parsel bazında yapılaşma yerine yapı adası bazında yapılaşma için teşvikler getireceğiz.

- Sektörel çeşitlilik için mavi ve yeşil ekonomilere öncelik vereceğiz.
- Gayrimenkul ve finans sektörü kadar önemli olan koruma sektörünü de destekleyeceğiz.

KONUT

- TOKİ'yi Kuruluş Amacına Göre Yeniden Düzenleyeceğiz
- TOKİ'nin, sahip olduğu tüm kaynakları sosyal konut üretimi için kullanmasını sağlayacağız.
- TOKİ'nin, kentlerin fiziksel özellikleriyle bağdaşmayan, tarihsel, doğal ve yerel kimliklerini dikkate almayan tekdüze konutlar inşa etmesini önleyeceğiz.
- TOKİ'nin konut inşa edeceği yerleşmeleri, ihtiyacın en çok olduğu yerlerden başlayacak şekilde belirleyeceğiz.
- TOKİ eliyle, başta engelli yurttaşlarımız olmak üzere, toplumda desteğe ihtiyacı olan tüm kesimlere sağlıklı yaşayabilecekleri konutlar inşa edeceğiz.

DAR VE ORTA GELİRLİ YURTTAŞLAR İÇİN KONUT ÜRETECEĞİZ

- Konut kooperatifleri mevzuatını yeniden düzenleyerek, konut sahibi olmayan dar gelirli kooperatif üyelerine TOKİ'nin konut yapım kredisi vermesini sağlayacağız.
- Özel sektörün de dar gelirlilere yönelik konut üretmesi için yasal düzenlemeler yapacağız.
- TOKİ'nin ürettiği konutların satışında, dar gelirliler için uygun ödeme seçenekleri sunacağız.
- Konut birlikleri ve kooperatiflerinin dar gelirliler için kiralık sosyal konut inşa etmelerini olanaklı hale getireceğiz.
- Kirada oturan dar gelirli yurttaşlarımıza, sağlıklı konutlarda oturabilmeleri için gelir düzeylerine göre kira yardımı yapacağız.

KENTSEL DÖNÜŞÜM

- Kentsel dönüşümde, yetkiyi yerel yönetimlere vereceğiz.
- Kentsel dönüşümü, kent rantını değil, kent sakinlerinin refah düzeyini artırmanın bir aracı olarak göreceğiz.

KENTSEL DÖNÜŞÜMDE UZLAŞMACI BİR YAKLAŞIM BENİMSEYECEĞİZ

- Kentsel dönüşümde “Proje Meşruiyeti” ve “Proje Demokrasisi” ilkeleriyle hareket edeceğiz.
- Yurttaşlarımızın örgütlenmelerini ve kendi seçtikleri temsilciler aracılığıyla kentsel dönüşüm projelerinin karar süreçlerine katılımını sağlayacağız.
- Kentsel dönüşümün mekân ve yaşama dair olumsuz etkilerini kent sakinlerinin katılımıyla oluşturulacak projelerle en aza indireceğiz.

YERİNDE DÖNÜŞÜM ANLAYIŞI İLE HAREKET EDECEĞİZ

- Asgari yer değiştirme için yerinde dönüşüm modelleri geliştireceğiz.
- Kentsel dönüşümde aidiyeti ve komşuluk ilişkilerini gözeteceğiz.
- Yer değiştirmenin kaçınılmaz olduğu hallerde kayıpları tazmin edecek finans sistemleri geliştireceğiz.
- Kentsel dönüşüm projelerinde, ÇED’in yanı sıra Sosyal Etki Değerlendirme (SED) raporlarını da zorunlu kılacağız.
- Kentsel Dönüşümde Yeni Finansman Modelleri Geliştireceğiz
- Dönüşümün finansmanını sağlamak üzere “Kentsel Dönüşüm Fonu” kuracağız.
- Kentsel dönüşüm sonucunda yapılan konutların çapraz finansman modelleri ile dar gelirli hak sahipleri tarafından da alınabilmesine olanak sağlayacağız.
- Kentsel dönüşüm fonuna kaynak sağlanması için “Proje Ortaklık Payı” (POP), “İmar Hakları Transferi”, AL-VER Bonusu ve Değerin Artış Paylaşımı (DAP) uygulamalarından faydalanacağız.

RİSK AZALTMA VE AFET PLANLAMASI

- Kentsel seyreltme yöntemiyle, deprem riski altındaki her yerde kolay ulaşılabilecek ve güvenli alanlar oluşturacağız. Bu alanların, amacı dışında kullanılmasını önleyeceğiz.
- Doğal afet riski yüksek olan yerleşim yerlerinde afete karşı alınacak önlemleri ve afet sonrası müdahale planlamasını yerel yönetimlerle birlikte hazırlayacağız.
- Risk azaltma kararlarının, risk altındaki bölgelerde yaşayan yurttaşlarla birlikte alınması için hem ulusal, hem de yerel ölçekli platformlar oluşturacağız.
- Belediyeler ile riskleri azaltmak üzere "sakınım planları" hazırlayacağız.
- Kentlerde "sakınım planı" uygulamalarında, AFAD, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve yerel yönetimler arasındaki görev ve sorumluluk dağılımını yeniden düzenleyeceğiz.

RİSKLİ BÖLGELERDE KENTSEL DÖNÜŞÜME ÖZEL ÖNEM VERECEĞİZ.

- Afet riski taşıyan alanlardaki kentsel dönüşümle ilgili mevzuatı yeniden düzenleyeceğiz.
- Afet riskinin yüksek olduğu yerlerde kaynakları artırarak kentsel dönüşüme hız kazandıracacağız.
- Deprem riski taşıyan alanlarda, kentsel dönüşümü yurttaşlarımızın can güvenliğini tehlikeye atmadan gerçekleştirecek, güvenli konutlar üreterek hak sahiplerine vereceğiz.

KURUMSAL VE YASAL DÜZENLEMELER

- Yapı Denetim Kanunu, DASK Kanunu, Afet Risk Altındaki Alanların Dönüşümü Kanunu ve İmar Kanunu dâhil, tüm imar mevzuatını bütüncül ve yetki karmaşasını önleyecek şekilde yeniden düzenleyeceğiz.
- Kuracağımız "Risk Yönetimi Eşgüdüm ve Uygulama Merkezi" aracılığıyla, her alan, sokak ve yapı için risk haritaları ve risk azaltma planları hazırlayacağız.

- Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) mevzuatını yeniden düzenleyeceğiz. Sistemin, riskleri azaltma hedefiyle işletilmesini ve yerel yönetimlerle bağlantılı kılınmasını sağlayacağız.

İSTANBUL

İSTANBUL’U VASIFLI İŞ GÜCÜNÜN MERKEZİ HALİNE GETİRECEĞİZ

- Tüm vasıflı iş gücüyle İstanbul’u, ilham veren, tasarım odaklı, yenilikçilikte önder bir “yaratıcı kent” haline getireceğiz.
- Yaratıcı iş gücünü destekleyerek İstanbul’un ekonomik dinamizminin itici gücü haline getireceğiz.
- İstanbul’un en yüksek düzeyde ziyaretçi, vasıflı iş gücü ve yatırım çekerek hızla zenginleşen bir kent olmasını sağlayacağız.
- İstanbul’da vasıflı beşeri sermayeyi artıran en önemli etken olan bilgi ekonomisine, özellikle bilişim teknolojisi altyapısına yatırım yapacağız.
- Kamu ve özel sektör tarafından yapılan Ar-Ge harcamalarının İstanbul’da yoğunlaştırılmasını sağlayacağız.
- İstanbul’da bilişim ekonomisini desteklerken eşzamanlı olarak kültür endüstrisini de teşvik edeceğiz.

KÜLTÜR KENTİ İSTANBUL

- İstanbul’u, tarihi dokusu, doğal güzellikleri ve coğrafi konumu ile küresel bir kültür merkezi konumuna getireceğiz.
- İstanbul’un tüm kültürel yönlerini destekleyeceğiz. İstanbul’un, kültür sanat etkinlikleri, yerel ve uluslararası yemek kültürü, galeriler, stüdyo ve atölyeler, festivallerle anılan bir dünya kenti olmasını sağlayacağız.
- Tüm kimliklerin barış ve ahenk içinde yaşadığı, kültürel farklılıkların zenginlik olarak görüldüğü bir İstanbul yaratacağız.
- İstanbul’un; her dinin, mezhebin, etnik grubun, cinsel yönelimin ve cinsiyetin özgürce yaşadığı bir kent olmasını sağlayacağız.

ALTYAPISI GÜÇLÜ, GÜVENLİ KENT İSTANBUL

- İstanbul’un başta ulaşım sorunu olmak üzere, tüm altyapı sorunlarını çözeceğiz.

- İstanbul'un yaşam kalitesi bakımından Avrupa'nın en gelişmiş kentleri arasında yer almasını sağlayacağız.
- Tarihi ve kültürel dokuyu koruyarak raylı sistemlerin İstanbul ulaşımındaki payını %50'ye çıkaracağız.
- Deniz ulaşımını İstanbul ulaşım ağının odağına yerleştireceğiz.
- İstanbul'da kent sakinlerinin kamusal alanda var olabilecekleri meydanlar yaratacağız.
- İstanbul'un olası bir afete en iyi şekilde hazırlanması için bir an bile kaybetmeden deprem iyileştirme planını eksiksiz uygulayacağız.

ANKARA

TÜRKİYE'NİN KALBI, GÜÇLÜ BAŞKENT ANKARA

- Cumhuriyet Ankara'sına sahip çıkacağız.
- Ankara'nın başkent işlevlerini güçlendirecek, devlet kurumlarının ve kamu bankalarının merkezlerinin başka illere taşınmasına izin vermeyeceğiz.
- Ankara'nın tüm Anadolu kentlerine bilim, Ar-Ge ve yüksek teknolojide önderlik yapması için yeni projeler geliştireceğiz.
- Ankara'yı, Anadolu'nun hava, kara ve demir yolu ulaşımında Türkiye'nin ana iletişim merkezi konumuna getireceğiz.
- Ankara'yı, Anadolu'daki tüm kentlerin izleyeceği ideal bir kentleşme modeli ekseninde geliştireceğiz.

BAŞKENTİ AR-GE VE YENİLİKÇİ POLİTİKALARLA GELİŞTİRECEĞİZ

- Ankara'da geleneksel sektörlere odaklı bir yenilikçilik anlayışını hayata geçirecek ve başta mobilya, tekstil, makine endüstrileri olmak üzere yüksek katma değer üreten iktisadi faaliyetlere ağırlık vereceğiz.
- Ankara'daki teknokentler arasında iş birliğini sağlayarak, Ar-Ge faaliyetlerini ve savunma endüstrisine yönelik yazılım çalışmalarını güçlendireceğiz.

KÜLTÜRÜN VE SANATIN BAŞKENTİ

- Ankara'yı sanatsal üretim ve bilimsel araştırmalar bakımından yeniden dünya kentleriyle yarışabilecek hale getireceğiz.
- Başta Anadolu uygarlıklarına dayanan kültürel miras olmak üzere,
- Ankara'nın tarihi zenginliklerini merkeze alan bir turizm atılımı gerçekleştireceğiz.
- Ankara'nın kent merkezlerini kültürel açıdan yeniden canlandıracağız.
- Türkiye'nin farklı bölgelerinin mimari ve kültürel özelliklerini bir arada barındıran yerleşkeler oluşturacağız.

İZMİR

YENİLİKÇİLİK

- Üniversitelerle iş birliği içerisinde, İzmir'in mevcut sanayi altyapısının bilgi teknolojileri ile uyumlu hale getirilmesi çalışmalarını hızlandıracaktır.
- Üniversitelerin tasarım bölümleri ile nihai ürün üreten firmaların markalaşmaya dönük olarak ortak projeler üretmesini teşvik edeceğiz.
- İzmir'i biyomedikal sanayisinde bir dünya devine dönüştüreceğiz.
- Bölgenin jeotermal enerji, rüzgâr ve güneş enerjisi potansiyelini değerlendirmek amacıyla yenilenebilir enerji alanında Ar-Ge çalışmalarını teşvik edeceğiz.
- İzmir'de sanayi kuruluşlarının bilişim teknolojilerinden ve yaratıcı ektörlerin sunduğu hizmetlerden en üst düzeyde faydalanabilmeleri için etkin kümelenme çalışmaları gerçekleştireceğiz.

TARIM

- İzmir ve yakın çevresinde tarım desteklerini ikiye katlayacak, tarıma dayalı sanayileri geliştireceğiz.
- Başta organik tarım çiftlikleri olmak üzere katma değeri yüksek üretimi teşvik edeceğiz.

LOJİSTİK

- İzmir'i Asya ile Avrupa pazarları arasındaki önemli bağlantı noktalarından ve lojistik merkezlerinden biri haline getireceğiz.
- Kentin merkezi bütçeden hak ettiği payı almasını sağlayarak, İzmir'i Akdeniz havzasının önde gelen liman kentleri arasına sokacağız.

TURİZM KENTİ

- Şehir, sağlık, kruvaziyer, termal, kültür-tarih, spor, kongre ve fuar alt sektörlerine yapılacak yatırımlarla İzmir'de turizm çeşitliliğini artıracacağız.
- Yaşam kalitesi bakımından ülkemizin en ileri kentlerinden biri olan İzmir'i, turizmin 12 ay boyunca canlı olduğu bir kent haline getireceğiz.
- Tarih turizminin önde gelen merkezlerinden olan Selçuk ve Bergama'yı, raylı sistemlerle İzmir kent merkezine ve havalimanı bağlayacağız.
- İzmir'i küresel çapta kabul gören bir sağlık turizmi merkezi haline getireceğiz.
- İzmir'in küresel ölçekte yüz milyar doları aşan dünya tıp turizmi pastasından en az %10 pay almasını ve bir milyonun üzerinde hasta-turisti ağırlamasını sağlayacağız.

YEREL YÖNETİMLER

YERİNDEN YÖNETİM ANLAYIŞI

- Merkezden yapılan planlama ve karar alma süreçlerinde yerel yönetimlere danışacağız.
- Merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında hizmet bütünlüğünü sağlayacağız.
- Merkezi idarenin, yerel yönetimler üzerindeki denetim yetkisini kötüye kullanmasının önüne geçeceğiz.

- Plan onama konusundaki çok başlılığı ortadan kaldıracak ve onama yetkisini yerel yönetimlere devredeceğiz.
- Yerel yönetim mevzuatında planlama bütünlüğü sağlayacağız.
- Büyükşehir statüsündeki illerde, köylere tüzel kişiliklerini yeniden kazandıracacağız.
- Muhalefet belediyelerinin hizmet üretmez duruma düşürülmesini önleyeceğiz.

KAYNAK YÖNETİMİ

YEREL YÖNETİMLERİ BORÇ YÜKÜNDEN KURTARACAĞIZ

- İlçe ve belde belediyelerinden Büyükşehirlere devredilen borç yükünü azaltmak için gereken mali kaynağı sağlayacağız.
- Yerel yönetimlerin mali kaynaklarını, yükledikleri sorumlulukla orantılı hale getireceğiz.
- İller Bankası'nı, yerel yönetimlerin mali ve teknik ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yeniden yapılandıracağız.

KAYNAK ÜRETEBİLEN, KAYNAK KULLANIMINDA SÖZ SAHİBİ YEREL YÖNETİMLER

- "Yerel Yönetim Reformu" ile yeni kaynaklar üretebilen bir belediyecilik anlayışını tesis edeceğiz.
- Büyükşehir yasası ile hazineye devredilen arazileri, kentin sağlıklı ve planlı gelişmesi için kullanılmak üzere yerel yönetimlerin kullanımına açacağız.
- Doğal kaynakların, maden ve taş/kum ocaklarının özel sektöre tahsisinde, yerel yönetimlerin karar alma süreçlerine etkin katılımını sağlayacağız.
- Mali Kaynakların Dağıtımını Hakça Yapacağız
- İller Bankası'nın yönetimini, siyasi kayırmacılığa yol açmayacak şekilde yerel yönetimlere devredeceğiz.
- Kaynakların tahsisine ilişkin esasları, uygulamada farklılıklara imkân vermeyecek şekilde yeniden düzenleyeceğiz.

- Tarihi ve kültürel değerlerin korunması için emlak vergisinin %10'u oranında alınan katkı paylarının kullanımında, yetki ve sorumluluğu doğrudan yerel yönetimlere vereceğiz.

YEREL YÖNETİMDE ŞEFFAFLIK

- Belediyelerin yatırım kararlarının, ihalelerinin ve harcamalarının düzenli olarak İnternet'te ilan edilerek kamu denetimine açılmasını sağlayacağız.
- İmar planlarının yasal gereklilik olan askıya asılarak duyurulması ile yetinmeyecek, sürekli olarak İnternet üzerinden izlenebilmesine olanak tanıyacağız.
 - Belediye başkanlarının, yöneticilerinin servet beyanlarının her yıl yenilenerek İnternet'te yayınlanmasını yasal zorunluluk haline getireceğiz.
 - Başta belediye meclisi, kent konseyi, kent kurultayı, ekonomik ve sosyal konsey toplantıları olmak üzere kentle ilgili karar alma süreçlerini içeren önemli toplantıların yerel radyo ve televizyon kanallarında canlı olarak yayınlanmasını sağlayacağız.

YEREL YÖNETİMDE KATILIMCILIK

- Yurttaşla belediye arasındaki anlaşmazlıkları çözüme kavuşturmak için, kent uzlaşma kurulları oluşturacağız.
- Mahalle meclislerini ve forumlarını, kentteki katılımcı yönetimin etkin bileşenleri haline getireceğiz.
- Yerel sivil inisiyatifleri teşvik edecek, mahalle örgütlenmelerini destekleyeceğiz.
- Kentlerin planlanmasında yerel yönetimlerin meslek odalarıyla yakın iş birliği içinde çalışmasını sağlayacağız.
- Kentlerin planlanması ve tasarlanmasında, mahalle eylem planı anlayışını uygulayarak mahallede yaşayanların önceliklerini dikkate alacağız.

MUHTARLAR

- Muhtarların çağın gereklerine göre hizmet verebilmesi için gerekli altyapıyı oluşturacak, özlük hakları ve çalışma koşullarını iyileştireceğiz.
- Büyük kentlerde, mahalle muhtarlıklarının boyutlarını daraltacak, tüm yurttaşların bireysel hizmet alabilmesine olanak tanıyacağız.
- Mahalle muhtarlarının, belediye meclislerinde, köy muhtarlarının ise il genel meclislerinde sorumluluk bölgeleri ile ilgili konularda söz sahibi olmasını sağlayacağız.

BÖLGESEL GELİŞME

BÖLGESEL KALKINMA

- Bölgeleri, ekolojik tehditlere daha dirençli hale gelmeleri için yeniden yapılandıracağız.
- Kırsal alanlarda, eğitim ve sağlık başta olmak üzere temel kamu hizmetlerinin kalitesini kentlerle aynı seviyeye ulaştıracacağız.
- Bölgeler arası ekonomik ve sosyal gelişmişlik farkını hızla azaltmak amacıyla, başta GAP, DAP, DOKAP, ZBK, YHGP gibi uygulama aşamasında olan tüm bölgesel kalkınma projelerini hızla tamamlayacağız.
- Az gelişmiş bölgelerin finans kaynaklarına erişimini kolaylaştıracacağız.
- Türkiye'nin AB bölgesel politikalarına uyumunun artırılmasını ve bu süreçle bağlantılı fonların daha geniş çapta ve daha verimli kullanılmasını sağlayacağız.

BÖLGESEL KALKINMA İÇİN YEREL KAYNAKLARI GELİŞTİRECEĞİZ

- Bölgelerin yerel kaynaklarına ve sahip oldukları bilgi birikimine uygun olacak şekilde bölgesel uzmanlaşmayı teşvik edeceğiz.
- Yenilikçi bölgesel politika ve planlarla, kaynakların yerinde kullanılmasını sağlayacağız.
- Tüm bölgelerde, yerel kaynaklara dayanan ve rekabet gücü yüksek sanayi sektörlerini destekleyeceğiz.

- Yerel potansiyeli harekete geçirebilmek için üniversitelerle iş birliği içinde Ar-Ge faaliyetlerini teşvik edeceğiz.

BÖLGELER ARASI İŞ BİRLİĞİNİ GÜÇLENDİRECEĞİZ

- İl ve kent bazlı gelişim modeli yerine, bölgesel gelişme merkezlerini esas alan bir anlayışı benimseyeceğiz.
- Altyapı hizmetlerini ve yatırımlarını gelişim havzalarının merkezlerine yoğunlaştıracamız.
- Az gelişmiş bölgelerde sanayi envanterleri hazırlayacak, uygun sektörel özelliklerde bölgesel üretim ve gelişme kümeleri oluşturacağız.
- Farklı bölgeler arasında, kaynak ve bilgi aktarımına dayanan ilişkilerin ve ortaklıkların kurulmasını teşvik edeceğiz.
- Bölgelerin birbirleriyle ve dış dünya ile etkin iletişim kurabilmeleri, mal ve bilgi aktarımı sağlayabilmeleri için ulaştırma ve iletişim yatırımlarını artıracamız.

KENT AĞLARI

- Farklı bölge ve kentlerin sosyal, kültürel ve ekonomik çeşitliliğini, gelişim ve dönüşümün temel birleştirici gücü olarak değerlendireceğiz.
- Kentlerin birbirleriyle iş birliği yapmasını sağlayarak, geleceğe dönük yeni potansiyellerin ortaya çıkmasını sağlayacağız.
- Kentler için geleneksel uzmanlaşma alanlarından akılcı uzmanlaşma alanlarına doğru yapısal bir dönüşüm gerçekleştireceğiz.
- Birbiriyle ekonomik bağımlılık ilişkisi içerisinde bulunan kentler arasında yönetsel bütünlüğü ve eşgüdümü sağlamak amacıyla kentsel koalisyonlar oluşturacağız.

KALKINMA AJANSLARI

- Kalkınma Ajanslarının etkinliğini artıracak, yönetim ve karar alma süreçlerinde iktidara yakınlık gözetmeksizin ilgili tüm STK'lerin temsil edilmesini sağlayacağız.

- Kalkınma Ajanslarının sorumluluk alanlarını ve kapsadıkları coğrafi birimleri yeniden tanımlayarak daha işlevsel hale getireceğiz.
- Kalkınma Ajanslarının dağıttığı kaynakların, etkin ve adil kullanılmasını güvence altına alacağız.
- Kalkınma Ajansları bünyesinde kuracağımız Girişimci Destek Ofisi ile fizibilite aşamasından nihai ürünün pazara sunulmasına kadar tüm iş süreçlerine dair sektörel bazda uzman desteği sağlayacağız.

DOĞU VE GÜNEYDOĞU ANADOLU’NUN EKONOMİK KALKINMASI

ÖNCELİKLİ YATIRIM ALANLARI

- Yapılacak kamu yatırımları ile Bölge’de büyüme hızını Türkiye ortalamasının %2 üzerine çıkaracağız.
- Aile Sigortası Programı ile Bölge’de yoksullukla etkin şekilde mücadele edecek, bölgeler arası gelir adaletsizliğini azaltacağız.
- Aile Sigortası Programı ile yapılacak yardımlar aracılığı ile bölgede tüketimi artıracak, ekonomiyi canlandıracağız.
- 2025 yılına kadar Bölge’de kişi başına düşen ortalama geliri Türkiye ortalamasının %70’i düzeyine çıkaracağız.
- Güneş enerjisi kapasitesi çok yüksek olan bölgede, bu alandaki yatırımları teşvik edecek ve yeni nesil güneş pili endüstrisini kuracağız.
- Bölgede petrokimyaya dayalı sanayi kümelenmeleri oluşturacağız.
- Şeker fabrikalarını özelleştirme kapsamında çıkaracak ve şeker endüstrisini ayağa kaldıracağız.
- Bölgede, çalışanların güvenliğini esas alacak şekilde madencilik sektöründeki potansiyeli canlandıracağız.

DOĞRU VE YERİNDE TEŞVİK

- Doğu ve Güneydoğu’da seçilmiş yatırımlara sıfır faizli ve uzun vadeli kredi vereceğiz.
- Sektör temelinde, yeni, somut ve etkin bir yatırım teşviki uygulaması başlatacağiz.

- Yeni tesis ve fabrikaların kurulmasını sağlamak amacıyla yerli ve yabancı sermayeye, doğrudan yatırım yapması koşuluyla güçlü teşvik sağlayacağız.
- Bölgede KOBİ'ler ve aile işletmeciliğini destekleyecek, Küçük Girişim Kredisi'ni yaygınlaştıracacağız.
- Kalkınma için ekonomik teşvikleri ve sosyal yardımları doğrudan bölge halkına, işsiz ve yoksul kitlelere ulaştırabilecek kurumsal yapıyı hızla oluşturacağız.
- GAP'ı Hızla Tamamlayacağız
- GAP'ın öncelikli ve sürdürülebilir sektörleri olan yenilenebilir enerji, organik tarım, organik tekstil, organik gıda, teknoloji ve turizmin gelişimini sektörel kümelenmelerle destekleyeceğiz.
- Güneydoğu Anadolu Projesi'ni (GAP) tüm boyutları ile dengeli bir şekilde hızla tamamlayacağız.
- GAP'a ayrılmış kaynakların amaçları dışında kullanılmasını önleyeceğiz.

BÖLGELER ARASI BÜTÜNLEŞMEYİ SAĞLAYACAĞIZ

- 16 milyar TL'yi aşan demir yolu yatırımlarıyla Bölge'yi, Akdeniz ve Karadeniz limanlarına ve komşu ülkelere açacağız.
- Kars-Tiflis demiryolunu hızla tamamlayarak Doğu Anadolu ile Kafkasya ve Orta Asya arasında ekonomik ve ticari ilişkileri geliştireceğiz.
- Ankara-Diyarbakır hızlı tren hattını bitireceğiz.

YURTTAŞ VE DEĞER TEMELLİ DIŞ POLİTİKA

CHP'nin dış politikasına yön veren dört ana unsur vardır. Birincisi, yurttaşlarımızın güvenlik, huzur ve refahına öncelik veren, yurttaşı temel alan dış politika anlayışıdır. İkincisi, CHP'nin kuruluşundan ve sosyal demokrasiden gelen değerlerdir. Üçüncüsü, Türkiye'nin tarihi birikimini, coğrafi konumunu ve kültürel zenginliğini esas alan çoğulculuk düşüncesidir. Dördüncü unsur ise dünyaya açıklığımızı ve dünya ile bütünleşmemizi artıracak bölgesel iş birlikleri, ittifaklar ve ortaklıklar geliştirme anlayışıdır. CHP, yurttaş merkezli, değerleri temel alan, çoğulcu ve dünyaya açık, dünya ile barışık bir dış politikayı hayata geçirecektir.

TEHLİKELİ YALNIZLIK: NE YURTTA NE DÜNYADA BARIŞ

AKP, komşularla ilişkilerimizin düzeltildiği ve başta AB ve ABD olmak üzere güçlü aktörlerin Türkiye'ye destek verdiği olumlu bir dış politika ortamında iktidara gelmiştir. Yunanistan'la yakınlaşma diplomasisi kurulmuş, Suriye ile Adana, Rusya ile Avrasya Protokolleri imzalanmıştır. Önde gelen AB üyeleri ile ABD, Türkiye'nin AB'ye katılım sürecinin önündeki engelleri kaldırmaya çalışmıştır. Bugüne gelindiğinde ise Türkiye'nin tüm komşularıyla arası bozulmuş, AB ve ABD ile ilişkiler kopma noktasına gelmiştir. AKP, Türkiye'yi bölgesinde ve dünyada değersiz ve tehlikeli bir yalnızlığa sürüklemiştir.

AKP'nin mezhepçi ve maceraperest dış politikası, komşularına karşı takındığı buyurgan üslubu ve tutucu otoriterliğe dönüşen politikaları yüzünden Türkiye'nin bu olumlu imajı değişmiştir. Türkiye örnek alınan bir ülke olmaktan çıkmıştır. AKP'nin, Trans-Atlantik, Kafkasya ve Orta Asya dünyasına sırt çevirerek yürüttüğü, Orta Doğu'da bölgesel güç olma çabalarıysa tam bir başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Türkiye, komşu ülkelerdeki bölünmelerin ve çatışmaların bir parçası haline getirilmiş, komşularının toprak bütünlüğüne göz diken ülke durumuna düşürülmüştür.

AKP'nin maceracı dış politikasının bedelini tüm yurttaşlarımız ödemektedir. Sadece Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı oldukları için, Orta Doğu'daki bazı topraklarda can güvenlikleri dahi tehlike altındadır. Yurttaşlarımız birçok ülke ile ticaret yapamamakta, önemli ticaret yollarından dışlanmaktadır.

Türkiye artık bölgesinde ve dünyada ciddiye alınmayan, uluslararası süreçlerden dışlanan, hatta kimi komşularınca açıkça düşman olarak algılanan bir ülke konumuna getirilmiştir. AKP'nin dış politikası, "ne yurtta, ne dünyada barış" sağlamıştır. AKP'nin dış politika yönetimi, Cumhuriyet'in dünyada ve kendi bölgesinde yarattığı kimliğe ve birikime çok büyük zarar vermiştir.

YURTTAŞ MERKEZLİ DIŞ POLİTİKA

Dış politikada öncelik yurttaşlarımızın güvenliği, huzuru ve refahıdır. CHP, yurttaşlarımızın canını, hakkını ve refahını her zaman ve dünyanın her yerinde en etkin şekilde savunacak ve koruyacaktır. Coğrafyamız fırsatlar kadar tehlikelerle doludur. Devletler zayıflamakta, aşiret ve mezhep çatışmaları tırmanmakta, suç ve terör örgütleri ülkeleri kan gölüne çevirmektedir. Ülkemizin geleceğini düşünürken bu tehlikeleri yakından izlemek ve yurttaşlarımızın güvenliğini teminat altına almak gerekmektedir. CHP iktidarında devlet, politikaları ile yurttaşlarının canını tehlikeye atan değil, dünyanın neresinde olursa olsun yurttaşlarına güven veren bir aktör olacaktır. Girişimcilerimizin meşru haklarının korunması ve yatırım olanaklarının artırılması, öncelikli dış politika hedeflerimizden olacaktır.

CHP iktidarında özellikle sınır bölgelerimizde teröre karşı uluslararası iş birliği ile hareket edilecek ve akılcı bir güvenlik politikası izlenecektir. Radikal terör örgütlerine karşı, özellikle AB, ABD ve Rusya güvenlik yapıları arasındaki eşgüdümeye katkı sağlanacaktır.

Türkiye'nin hedefi, terör örgütlerinin ve mezhep savaşlarının bölge halkına ve yurttaşlarımıza zarar vermesinin engellenmesi amacıyla, bölge ülkelerinin güvenlik kurumlarının çağdaş ilkeler altında güçlendirilmesine

katkıda bulunmak olmalıdır. Bölgede güvenliğin sağlanması için, güçlü bir bölgesel iş birliğinin temelini atmak olmalıdır.

DEĞERLERİ TEMEL ALAN DIŞ POLİTİKA

Değerlerimizin kaynakları, Cumhuriyetimizin tarihinde ve sosyal demokraside bulunmaktadır. CHP barışçıl bir dış politika izleyecektir. Barışçılık, kurucu liderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün "yurtta sulh, cihanda sulh" sözü ile bizlere çizdiği en önemli hedeflerden biridir. Barışçılık bölgede ve dünyada istikrar, huzur ve refahın teminatıdır. CHP, tüm dış politika sorunlarının barışçı ve diplomatik yollardan çözülmesi için çalışacaktır.

CHP iktidarının dış politikası insan hak ve özgürlüklerine dayalı olacaktır. İnsan haklarının, bölgemizde ve dünyada uluslararası hukukun kurumlarının ve kurallarının temel belirleyeni olması, CHP'nin en önemli hedeflerindedir. CHP iktidarı, insan haklarının güçlendirilmesi için uluslararası örgütler ve sivil toplum örgütleri ile iş birliği içinde çalışacaktır. Türkiye insan haklarına saygılı, örnek bir ülke olacak; insan hakları örgütlerinin lider ülkesi ve yılmaz destekçisi konumuna gelecektir.

Uluslararası hukuk dış politikanın meşruiyetinin temelidir. CHP'nin dış politikası uluslararası hukuka saygıyı esas alacaktır. Türkiye uluslararası hukuka riayet eden, uluslararası hukukun gelişimine katkıda bulunan bir aktör haline gelecektir. CHP dış politikasını çok taraflı kurumlarla ve uluslararası toplumla ile uyum içinde yürütecektir. Türkiye, BM başta olmak üzere üyesi olduğumuz tüm uluslararası kuruluşlarda barış, istikrar ve kalkınmanın sağlanması için her türlü katkıyı yapacaktır. Anlaşmazlıklarda tüm taraflarla iletişim halinde olacaktır. CHP, ülkelerin bağımsızlığına, egemenlik haklarına ve toprak bütünlüklerine saygı duyacaktır.

CHP iktidarının dış politikası, eşitlikçi olacaktır. Türkiye, her ülkenin eşit haklara sahip olduğunun ve her ülkeye eşit oranda saygı gösterilmesi gerektiğinin bilincinde olarak hareket edecektir. Türkiye hiçbir ülkeye "ağabeylik" taslamayacak, tüm muhataplarına "eşit ortaklar" olarak yaklaşacaktır.

CHP iktidarının dış politikası dayanışmacı olacaktır. CHP, tüm dünyada sosyal adaletin yerleşmesi, ekonomik eşitsizlikler ile gelir dağılımındaki adaletsizliklerin giderilmesi için çalışacaktır. Yoksulluğun ve insan onurunu inciten koşulların yok edilmesi, CHP'nin öncelikli hedeflerinden olacaktır.

Türkiye'nin farklılıkları ve çok kültürlülüğü en önemli dış politika gücüdür. AKP öncesi hükümetler dış politikada Türkiye'nin çok boyutlu kimliğini ön plana çıkarmaya çalışmıştır. Türkiye, barındırdığı her kültürle başka bir coğrafyaya bağlanabilir. Türkiye, sahip olduğu demokrasi deneyimi, Batı'yla ilişkileri, inanç ve değerleri, laikliği ile özgün bir ülkedir. Türkiye farklı bölgelerin kültürel özelliklerini taşımaktadır. Bu nedenle çevremizde bulunan ve farklı kültürlerle sahip olan ülkeler Türkiye'yi kendilerine yakın hissetmektedir. Çok renkliliğini ve çok sesliliğini koruduğu müddetçe de bölgesinin en önemli cazibe merkezi olacaktır. Türkiye bütün dini ve mezhepsel kimliklere saygılı, seküler yapısıyla, Anadolu'nun kültürünün ve dini geleneklerinin bütün bölge ülkelerine de ışık tutacağı bir istikrar odağı haline gelecektir.

Dış politikamız tüm kültürlerle, dinlere, mezheplere eşit mesafede olmalı, bunların barış ve huzur içinde yaşadığı bir dünya için dünya siyasetine katılmalıdır. İşte bu yüzden CHP, dış politikada tüm inançlar arasında eşitliği sağlayan laiklik ilkesini savunmaktadır. İşte bu yüzden dış politikada, özgürlüğün, eşitliğin ve demokratik yaşam biçimlerinin teminatı ve toplumsal ahengin dayanağı olan sekülerizm başta olmak üzere, Cumhuriyetimizin tüm kazanımlarına sıkı sıkıya bağlı kalınacaktır.

DÜNYAYA AÇIK DIŞ POLİTİKA

CHP, bölgesel bütünleşme çabalarına hız verecektir. Bu kapsamda serbest ticaret antlaşmalarının, yatırımların karşılıklı teşvik edilmesi ve korunmasına dönük antlaşmaların; serbest dolaşım düzenlemelerinin; bilim, kültür ve eğitim alanlarındaki iş birliği antlaşmalarının akdedilmesine hız verilecek ve daha da önemlisi bu antlaşmaların etkin olarak uygulanması sağlanacaktır. CHP liderliğinde Türkiye, bölgesine ve dünyaya hiç olmadığı kadar açık hale gelecektir.

Türk dış politikasının tarihinde kökleşmiş olan Avrupa yönelimi CHP iktidarında devam ettirilecektir. AKP'nin, ideolojik saplantılarla, Türkiye'yi ve Türk dış politikasını Orta Doğululaşmaya sürüklemesine son verilecektir. CHP, Avrupa'yı temelinde demokrasi, insan hakları ve sosyal devlet bulunan bir değerler bütünü olarak tanımlamaktadır. Bu şekilde tanımlanmış bir Avrupa'nın parçası olmak Türkiye'ye güç katacaktır.

AB ülkeleri ve ABD, teknolojik yenilik, yeni kurumlar oluşturma ve yeni uluslararası ortaklık kurma kapasiteleri bakımından öncül konumlarını sürdürmektedir. Türkiye insan haklarına, demokrasiye, eğitime, teknolojiye, kadınlara, sanata önem veren bu ailenin parçası olmalıdır. AB, yakın bölgelere yönelik komşuluk, göç ve enerji politikalarına öncelik vermektedir. Türkiye'nin yeni bir genişleme sürecinde yer alması, bu alanlarda ortaya koyacağı politikalara katkıda bulunmasına bağlıdır. AB değerlerini içselleştirmesine ve yakın çevresinde temsil etmesine bağlıdır. Yalnızca CHP, Türkiye'nin durma noktasına gelen AB sürecini yeniden canlandırabilecek vizyona sahiptir. CHP, sol, sosyal demokrat müttefikleri ile beraber hem Avrupa'nın reformuna katkıda bulunacak, hem de Türkiye'ye kapanan kapıları açacaktır. Türkiye'nin AB'ye adaylığını CHP başlatmıştır, bu süreci başarıyla tamamlayacak olan da yine CHP'dir.

Dünya Savaşı sonrasında Orta Doğu'da bölge dışı dinamiklerin etkisiyle oluşturulan sistem, bölge halklarının özgürlük ve refah beklentilerini karşılamakta zorlanmaktadır. Ortaya çıkan otoriter rejimler bölgede yaşanan gelişmeler sonucu teker teker yıkılmaktadır. Ancak halkların demokratik siyasi talepleri ile başlayan hareketler, radikal örgütler tarafından kullanılarak tekrar dikta rejimlerine dönüştürülmek istenmiştir. Bu tehlikeli gidişatı daha da karmaşık hale getiren husus, bölgemizde bir mezhep savaşının körüklenmesidir. Bu savaşların altında ezilenler barış, özgürlük ve insanca yaşama beklentisi içindeki bölge halklarıdır. Bu halklar, Cumhuriyetimizin özgürlükler ve refah anlamında kendi halkına sağladığı büyük olanaklar nedeniyle Türkiye'ye hep gıpta ile bakmıştır.

CHP, Türkiye'yi Orta Doğu'da tekrar itibarlı, güvenilir ve sorun çözücü örnek bir ülke konumuna getirecektir. Orta Doğu'daki komşularımıza yönelik buyurgan üslup, saldırgan tavır ve mezhepçi politikalar terk edilecek, onun yerini yapıcı diyalog, iyi, kalıcı ve sürdürülebilir ilişkiler alacaktır.

Avrupa yönelimi canlanan Türkiye, Balkanlar'da daha etkin olacaktır. İdeolojik saplantılardan mezhepçilikten uzak bir politika gütmeye başlayan bir Türkiye, Kuzey Afrika'da ilişkilerini yeniden canlandıracaktır. Dostlarını eşitleri olarak kabul eden, Batı dünyası ile iyi ilişkileri ile tekrar cazibe merkezi haline gelen bir Türkiye, Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile ilişkilerini güçlendirebilecek, ekonomik entegrasyonu artırabilecek ve bu ülkelerle Batı dünyası arasında bir köprü işlevi görecektir.

CHP, Türk dış politikasını dünyanın yükselen coğrafyalarına da açacaktır. Bu coğrafyalarda Türkiye'nin mevcudiyeti göstermelik, şatafatlı ziyaretlerin ötesine ancak CHP'nin yürüteceği çok taraflı politikalarla taşınacaktır. Avrupa, Asya, Kuzey ve Güney Amerika'da kıta temelli bölgesel birliklerin oluşumunun yanı sıra ülkeler arasında kıta sınırlarını aşan ortaklıklar kurulmaktadır. Ülkemiz birden çok bölgenin ve çok sayıda yeni güç merkezinin yer aldığı bir coğrafyada bulunmanın verdiği önemli üstünlüklere sahiptir. Yurttaşlarımız için en üst düzeyde barış, güvenlik ve refahın sağlanması, yakınımızdaki tüm bölge ve ortaklıklarla iş birliği fırsatlarını iyi değerlendirmemize bağlıdır.

CHP Türkiye'nin bölgesel iş birliği alanlarını güçlendirme kararlılığındadır. Asya kıtasında hızlı bir ekonomik büyüme yaşanmaktadır. CHP, dünya ekonomisinde ağırlığı artan bu ülkelerle ortak paydaları bularak ekonomik ve kültürel ilişkilerimizi en üst düzeye taşıyacaktır. CHP, güçlü Sosyalist Enternasyonal bağları ile, dayanışmacı ve eşitlikçi politikaları ile Türkiye'yi Latin Amerika'da saygı duyulan ve sevilen bir aktör haline getirecektir. Afrika kıtasını kendi içindeki hesaplaşmaların oyun alanı olarak görmeyen bir Türkiye, tüm Afrika ülkeleri ile dayanışma ve kalkınma ortaklığı temelinde kalıcı ilişkiler geliştirecektir. CHP'nin değerler temelli, çok taraflı ve çoğulcu politikaları ile Türkiye, Kuzey-Güney ve Doğu-Batı eksenlerinde uluslararası hareketliliğin merkezi haline gelecektir.

CHP'NİN HEDEFİ: BARIŞ, DEMOKRASİ VE KALKINMA

CHP, dış politikada öncelikleri iyi belirlenmiş, enerjisini önceliklerine yoğunlaştıran, diplomatik hayatın gerektirdiği nezakete riayet eden yapıcı bir anlayışı öne çıkaracaktır. CHP'nin dış politikasında, maceraperestliğe, hamasete, iç politik kaygılarla sorumsuz davranışlara yer olmayacaktır.

CHP'nin hedefi AKP'nin dış politikamızda ve bölgemizde açtığı yaraları sarmaktır. CHP, temellerini attığı Cumhuriyet dış politikasını tekrar ayağa kaldıracaktır. Dış politika, yeniden, temelinde yurttaş olan, yurttaşın güvenliği ve huzuru bulunan, evrensel değerler üzerinde yükselen bir eksene oturtulacaktır.

CHP "yurtta barış, cihanda barış" hedefine ulaşmak için ülkemizin bütün kaynaklarını seferber edecektir. CHP'nin yurttaş merkezli, değer temelli, çoğulcu, barışçı ve dünyaya açık, tutarlı politikaları, Türkiye'yi bölgesel barış, kalkınma ve demokrasi merkezi haline getirecektir. CHP iktidarında Türkiye, yeniden, sorumluluklarını bilen, ortak hedeflere ulaşmak için iş birliği yapan, diplomatik nezaketi ile örnek olan, güvenilir ve itibarlı bir ülke olacaktır.

Dış politikamızdaki ana ilkelerimizden biri, yurttaşlarımızın akraba topluluklarının buldukları ülkelerde demokratik haklarını en ileri düzeyde kullanabilmelerine, özgür şekilde ve iyi koşullarda yaşayabilmelerine katkıda bulunmaktır. Bu yaklaşım Türkmen, Kürt, Kafkas, Balkan veya Orta Asya kökenli yurttaşlarımız arasında hiçbir ayırım gözetmeksizin uygulanacaktır. Bu hedefe dönük adımlar, CHP'nin temel dış politika ilkeleri arasında yer alan, "komşuların iç işlerine karışmama" yaklaşımı ile uyumlu olacaktır.

CHP, Türkiye'nin bölgesinde barışın ve güvenliğin tesis edilmesi ve yeniden örnek bir ülke haline gelmesi için ülkemizin pusulasını tekrar çağdaş medeniyet yoluna çevirmesi gerektiğine inanmaktadır. CHP iktidarında AB ile yarım kalmış üyelik sürecinin tamamlanması için gereken tüm adımlar ivedilikle atılacaktır. AB üyelik sürecinde ülkemizin ilerlemesi, yürütülen Trans Atlantik ticaret ve yatırım müzakerelerinde ülkemizin hak ettiği yeri almasına katkı sağlayacaktır. CHP, TTIP vasıtasıyla elde edeceğimiz saygın konumu ve yumuşak gücü evrensel demokratik ilkeler çerçevesinde bölgemizde istikrarın yeniden tesisi yolunda kullanacaktır. Bu sayede bölge halkları ile karşılıklı çıkar kanallarının yeniden açılması mümkün hale gelecektir.

AVRUPA BİRLİĞİ

AB ÜYESİ TÜRKİYE

- 1963 yılında başlattığımız AB sürecini, iktidara geldiğimizde tam üyelikle sonuçlandıracak ve Türkiye'yi AB'nin saygın bir üyesi yapacağız.
- Cumhuriyetimizin kuruluşundan bu yana çağdaş uygarlık ve demokrasi yolundaki kararlı yürüyüşümüzü, AB üyeliğiyle yükselterek devam ettireceğiz.
- AB'deki sosyal demokrat partilerle dayanışma halinde, medeniyet çatışmalarından ve önyargılardan uzak bir Avrupa yaratılmasına katkı sunacağız.

AB'YLE MÜZAKERELER

- AB'ye tam üyelik gerçekleşene kadar, vize, tarım destekleri ve bölgesel kalkınma alanlarında halkımızın refahı için etkin müzakereler yürüteceğiz.
- Türkiye'nin AB'yle, AB'nin de Türkiye'yle daha barışçı ve güçlü olacağını ilgili tüm kesimlere anlatacağız.
- AB'ye tam üyeliğimizin adil olmayan tek taraflı ödünlere bağlanmasına karşı çıkacağız.
- Kıbrıs Türk halkının meşru taleplerinin AB tarafından dikkate alınmasının, Avrupa ideallerine en uygun siyaset olduğunu her fırsatta tekrarlayacağız.
- AB ile ABD arasında müzakere edilmekte olan Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı Anlaşması'nda Türkiye'nin çıkarlarının korunmasını sağlayacağız.

YURT DIŞINDAKİ İNSANLARIMIZ

EĞİTİM

- İhtiyaç duyulan alanlar için öğretmen atamaları yapacak, atamalarda Avrupa'da yaşayan Türkiye kökenli eğitimcilerle öncelik vereceğiz.

- Eğitimlerine Türkiye'de devam etmek isteyen gençlerimizin, yıl kaybına uğramaları için gerekli düzenlemeleri yapılacağız.

KÜLTÜREL ETKİLEŞİM

- Kültürleri ayıran değil, birleştiren bir dış politika izleyeceğiz.
- Kültürel etkileşimi artırmak ve yurt dışında yaşayan gençlerimize danışmanlık hizmetleri sunmak amacıyla "Uluslararası Gençlik Merkezleri" kuracağız.
- Türkiye'nin AB üyeliği sürecinde yurt dışında yaşayan insanlarımızın katkı ve desteğini alacağız.

DİPLOMATİK GİRİŞİMLER

- Çifte vatandaşlık hakkının kazanılması için gereken tüm diplomatik girişimleri gerçekleştireceğiz.
- Diplomatik girişimlerle Türkiye kökenlilerin can ve mal güvenliğini artıracacağız.

TEMSİLİYET

- Yurt dışındaki yurttaşlarımızın sorunlarının TBMM'ye daha etkin şekilde taşınması için yurt dışı seçim bölgeleri oluşturacağız.
- Her 300 bin seçmene bir milletvekili düşecek şekilde, yurt dışındaki yurttaşlarımızın TBMM'de 10 milletvekili ile temsil edilmesini sağlayacağız.

ASKERLİK

- Yurt dışında verilen "askerlik yapamaz raporunun" Türkiye tarafından da kabul edilmesi sağlayacağız.
- Yurt dışında yaşayan yurttaşlarımızın askerlik hizmetini, tanıtım programlarında görev yaparak tamamlamalarına olanak tanıyacağız.

YURT DIŞINDAKİ HİZMETLER

- Yurt dışı temsilciliklerinde, öncelikle yurt dışında yetişmiş genç insanlarımızın görev almalarını sağlayacağız.
- Konsolosluk hizmetlerini geliştirecek, işlem harçlarını yarı yarıya düşüreceğiz.

TÜRKİYE'DEKİ HİZMETLER

- Mavi kart sahiplerinin Türkiye'deki işlemlerini kolaylaştıracağız.
- Emeklilerin yurt dışından getirdikleri araçları Türkiye'de daha uzun süre kullanabilmesine olanak tanıyacağız.
- Gümrük kapılarındaki sorunları kurumsal tedbirlerle gidereceğiz.

ULUSLARARASI KURULUŞLARLA İLİŞKİLER

- Türkiye'nin üye olduğu bütün uluslararası kuruluşlarda ulusal ve bölgesel sorunları etkili bir şekilde dile getirirken, ulusal önceliklerimizi kararlılıkla savunacağız.
- Uluslararası kuruluşlarda daha çok yurttaşımızın etkili görevler almasını sağlayacak, ülkemize ve insanlığa daha fazla hizmet edeceğiz.
- Üyesi olduğumuz NATO'nun bir savunma ittifakı olarak görevlerini etkili bir şekilde yerine getirmesini destekleyeceğiz.
- İttifak üyelerinin sorumluluklarının gereğini eksiksiz ve zamanında yapmalarını isteyecek ve ittifakın BM Güvenlik Konseyi'yle uyum içinde hareket etmesini sağlamaya çalışacağız.

BARIŞ İÇİN ULUSLARARASI İŞ BİRLİĞİ

- Tüm dış ilişkilerimizde BM yasasını temel kılavuzumuz, "Yurtta sulh dünyada sulh" sözünü ana ilkimiz olarak kabul edeceğiz.
- BM ve üyesi olduğumuz kuruluşların düzenlediği ve meşruiyetini BM Güvenlik Konseyi'nin bağlayıcı kararlarından alan uluslararası barışı ve güvenliği koruma operasyonlarına katkı sağlayacağız.
- Nükleer ve kimyasal silahların yayılmasını önlemek için verilen mücadeleye etkin bir şekilde katılacağız.
- Kitle imha silahlarından arınmış bir dünyaya ulaşmak için bütün uluslararası platformlarda katkı sunacağız.

DAHA ADİL BİR DÜNYA

- Uluslararası kuruluşlarda eşitlik ilkesinin yerleşmesi ve herkesin görüşünün dikkate alınması için gerekli girişimlerde bulunacağız.

- Dünyada yoksullukla mücadele eden, kadın haklarını savunan ve hukukun üstünlüğünü öne çıkaran bir düzen kurulmasına yönelik uluslararası girişimleri destekleyeceğiz.
- Sosyal demokrat bir parti olarak, ülkeler arasındaki ekonomik uçurumların ve küresel gelir dağılımındaki adaletsizliklerin giderilmesi için çalışacağız.

ORTA DOĞU

ORTA DOĞU'DA MODEL ÜLKE TÜRKİYE

- Türkiye için, Ortadoğu'da maceracılıktan, kibirden, fırsatçılıktan ve hamasetten uzak bir dış politika ile sözüne güvenilir ve saygın bir ülke modeli yaratacağız.
- Türkiye'nin, Orta Doğu'da istikrar üreten, tutarlı ve yapıcı bir ülke olarak, saygınlığını yeniden kazanması için kararlılıkla çalışacağız.
- Laikliğe, kadın-erkek eşitliğine ve insan haklarına vereceğimiz önemle Türkiye'yi bölgesinde ilham kaynağı olan bir ülke yapacağız.
- Barış çabalarına yapacağımız katkılarla samimiyetimizi ve inandırıcılığımızı yeniden tesis edecek, Türkiye'yi Orta Doğu'da güçlü, istikrarlı ve müreffeh bir lider ülke yapacağız.
- Komşularımız ve bölge ülkeleriyle buyurgan olmayan ve karşılıklı ilişkileri geliştirmeye dayanan kapsamlı ilişkiler inşa edeceğiz.
- Komşularımızın iç işlerine müdahale etmeyecek, bağımsızlık, egemenlik ve toprak bütünlüklerine saygı duyacağız.

ORTA DOĞU'DA BARIŞ VE İSTİKRAR

- Mezhepçi ve dogmatik siyasete son vereceğiz. İnancı ne olursa olsun, insana insan olduğu için her yerde sahip çıkacağız, saygı göstereceğiz.
- İsrail-Filistin sorununa, iki devlet esasına dayalı kalıcı bir çözüm bulmak için yapılan girişimlere destek olacağız.
- Orta Doğu barış sürecine olumlu katkı yapma gücümüzü artırmak amacıyla Türkiye-İsrail ilişkilerinin normalleşmesi için gerekli koşulları oluşturacağız.

- Orta Doğu'da demokratikleşme, basın özgürlüğü, kadın hakları ve sivil toplum alanlarındaki tüm ilerlemeleri destekleyeceğiz.
- Bölgede, dış müdahaleleri ve askeri çözümleri değil, barışçıl yöntemleri ve diplomasiyi öne çıkaracağız.

ORTA DOĞU'DA GÜVENLİK

- Bölgeye yayılan her türlü terör örgütüyle mücadele etmek için kararlılıkla tedbirlerimizi alacağız.
- Terörle mücadelede, BM Güvenlik Konseyi'nin ilgili kararlarına uyacağız.
- Yurттаşlarımızın, bölgede güven içinde seyahat edebilmeleri ve yatırım yapabilmeleri için gerekli koşulları sağlayacağız.

SURİYE

- Suriye'de Barış ve İstikrarı Sağlamaya Dönük Adımlar Kalıcı barışı sağlamaya dönük bütün uluslararası girişimleri ve BM Suriye Özel Temsilcisi'nin çalışmalarını destekleyeceğiz.
- Suriye halkının dostumuz olduğunu hiç unutmadan, iç savaşın taraflarıyla görüşebilen bir siyasi parti olarak, Suriye'ye barış ve güven getirmek için samimiyetle çalışmaya devam edeceğiz.
- Suriye'de sürmekte olan savaşta taraf tutmayacak, Suriye'nin geleceğine dış müdahaleler olmaksızın Suriye halkının karar verebileceği koşulların yaratılmasına yardımcı olacağız.
- Türkiye ile Suriye arasındaki ekonomik ilişkileri yeniden hukuki zemin içinde canlandıracağız.
- Suriye ile sağlıklı ekonomik ilişkiler kurarak, bölgemizi ve kentlerimizi yeniden inşa ederek kalkındıracağız.

TERÖRLE MÜCADELE

- Uluslararası anlaşmalar çerçevesindeki yükümlülüklerimizi yerine getirerek Türkiye'nin teröre destek veren bir ülke olarak anılmasını engelleyeceğiz.

- IŞİD başta olmak üzere, Irak ve Suriye'deki teröristlere yapılan her türlü yardımı önleyeceğiz ve teröre karşı kesin bir tavır alacağız.
- Irak ve Suriye'de etkin olan terör örgütlerinin ülkemiz için yarattığı güvenlik tehditlerini ortadan kaldıracacağız. Topraklarımızda yuvalanan terör unsurlarını temizleyeceğiz.
- Türkiye havalimanlarının ve sınırlarının Irak ve Suriye'ye giden teröristlerin bir sıçrama tahtasına dönüşmesini önleyeceğiz. Geçişlere aracılık eden iç unsurlarla yasal yollarla etkin biçimde mücadele edeceğiz.

SURİYELİ SİĞINMACILAR

- Suriye'deki savaş nedeniyle ülkemize sığınan kardeşlerimizi insanlığa yakışır koşullarda, düzenli bir şekilde misafir edeceğiz.
- Sığınmacılara yapılan yardımların şeffaf ve denetlenebilir olmasına özen göstereceğiz.
- Şaibeli yardımları ya da insani yardımların suistimalini kararlılıkla araştıracağız.
- Suriye'den gelen göç dalgasının getirdiği sorunlarla baş etmek için uluslararası kuruluşları bir an önce harekete geçireceğiz.
- Sığınmacı kardeşlerimizin, Suriye'ye dönebilmeleri için gerekli barış ortamının yeniden sağlanması için yürütülen girişimlere aktif destek olacağız.

IRAK

- Irak toplumunun tüm katmanlarının hakça temsil edileceği katılımcı bir demokrasiye kavuşabilmesi için Irak halkına her türlü desteği vereceğiz.
- Türkiye ile Irak'ın ortak çıkarlarının gerektirdiği her alanda merkezi Irak Hükümeti ve Kürt Bölgesel Yönetimi ile Irak Anayasası'nın çizdiği sınırlar içerisinde iş birliğimizi geliştireceğiz.
- Irak'ı oluşturan tüm unsurlarla eşit ve iyi ilişkiler kuracağız.
- Türkmenlerin sorunlarının adil biçimde çözümlenmesine katkıda bulunacağız.

IRAK'LA EKONOMİK İLİŞKİLER

- Irak Merkezi Yönetimi ve Kürt Bölgesel Yönetimi'nin anayasal hükümler çerçevesinde varacakları mutabakat uyarınca, Irak ile enerji iş birliğimizi, kaynaklarımızın çeşitlendirilmesini de içerecek şekilde en üst seviyeye çıkarmaya çalışacağız.
- Irak'la ekonomik ilişkileri olan yurttaşlarımız ve iş dünyası için, elverişli koşulların geliştirilmesine dönük adımlar atacağız.
- Irak'ın inşasında şirketlerimizin yeniden etkin şekilde rol almalarını sağlayacağız.
- Irak'ın bölgemizde önde gelen ticari ortağımız haline gelmesine çalışacağız.

IRAK'LA İLİŞKİLERDE GÜVENLİK

- Irak'ın, komşularının kamu düzenine ve toprak bütünlüğüne yönelik her türlü hareket ya da girişime engel olması için çalışacağız.
- Irak topraklarından Türkiye'ye herhangi bir tehdidin yöneltilmesine olanak verilmemesi için girişimlerde bulunacağız.

İRAN

- Komşumuz İran'la geleneksel iyi ilişkilerimizi sürdüreceğiz.
- Ekonomik ilişkilerin yanı sıra başta turizm olmak üzere ilişkilerimizi çok yönlü olarak güçlendireceğiz.
- İran'la yürütülen ticari ilişkileri kendi kişisel çıkarları için suistimal eden ve kamu görevlileriyle rüşvet ilişkisine giren şahısların tüm karanlık ilişkilerini aydınlatmak ve bu şahısları yargı önüne çıkarmak için gerekli adımları atacağız.

MISIR

- Mısır'la bozulan ekonomik, kültürel ve siyasi ilişkilerimizi güven, dostluk ve dayanışma temelinde yeniden inşa edeceğiz.
- Mısır'la iş birliği halinde bölge sorunlarının giderilmesi için çalışacağız.

- Mısır'ın iç siyasetini, Türkiye kamuoyunu yanıltmak üzere kullanan anlayışa son vereceğiz.
- Başta TRT ve AA tarafından olmak üzere, yapılan tek taraflı yayınların Türk ve Mısır halklarının dostluk ilişkilerini bozmasına izin vermeyeceğiz.

ABD

- ABD'yle ilişkilerimizi karşılıklı saygı, güven ve süreklilik çerçevesinde en üst düzeye çıkaracağız.
- Bunu yaparken eşitlik temelinde yeni bir anlayışla ve iki ülkenin de Batı dünyası içinde özgün bir konuma sahip oldukları düşüncesiyle hareket edeceğiz.
- Gelişen bölgesel ve uluslararası gündeme göre değil, kalıcı ortak değer ve çıkarlara göre iş birliği yapacağız.
- Türkiye ile ABD arasında yeni bir kültürel ve sanatsal diyalog ortamı yaratacağız.
- ABD'ye yükseköğrenim için giden genç yurttaşlarımızın güven köprüsü oluşturmalarını teşvik edeceğiz.

ABD İLE EKONOMİK İLİŞKİLER

- ABD'yle stratejik ve askeri ilişkilerle sınırlı olmayan başta ekonomik, bilimsel ve kültürel etkileşime açık yeni bir ortaklık tesis edeceğiz.
- İş dünyamızı ABD ile daha kapsamlı ve derin ekonomik ilişkiler kurmaları için teşvik edeceğiz.
- İş dünyası için lojistik ve iletişim desteğini sağlayacağız.
- Türkiye'deki üniversite ve tekno-kentlerin ABD üniversiteleriyle önemli alanlarda ortak projeler geliştirmeleri ve iş birliğine gitmeleri için gerekli zemini hazırlayacağız.

YUNANİSTAN

- Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkilerin iyi komşuluk ve dostluk temelinde geliştirilmesi için çalışacağız.

- Ege Denizi'ni halklarımızı ayıran değil, birleştiren bir denize dönüştüreceğiz.
- Bu amaçla öncelikle Ege'deki illerimiz ve Yunan adaları arasında ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda etkileşimi artıracacağız.
- Ege sorunlarını ikili görüşmeler yoluyla hakkaniyet ilkesine göre çözmeye çalışacağız.
- İkili planda çözülemeyen sorunları ise yine karşılıklı mutabakat sağlanması halinde uluslararası hukuk mercileri önünde sonuçlandırmayı hedefleyeceğiz.
- Özgürlükçü demokrasi ve hukuk devleti anlayışımız uyarınca azınlık mensupları ve kurumlarının tüm medeni, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel haklardan ve azınlık haklarından eksiksiz yararlanmalarını yasal düzenlemeler yoluyla teminat altına alacağız.

BATI TRAKYA'DAKİ TÜRKLER

- Batı Trakya Türk azınlığının sorunlarının çözümü için, geçmişteki girişimlerden de gerekli dersleri çıkararak, Yunanistan'la sonuç odaklı müzakereler yürüteceğiz.
- Batı Trakya'da yaşayan Türk nüfusun, Lozan Antlaşması'ndan ve diğer uluslararası antlaşma ve sözleşmelerden kaynaklanan hak ve çıkarlarının korunması için kararlılıkla çalışacağız.

KIBRIS

KIBRIS'TA KALICI ÇÖZÜM

- Kıbrıs sorununda adil ve kalıcı bir çözüme ulaşılması için çalışacağız.
- Kıbrıs sorununu, KKTC'nin ve Kuzey Kıbrıs Türk halkının kazanılmış haklarını koruyarak ve Kıbrıslı Türkler ile Kıbrıslı Rumların siyasi eşitliğini sağlayarak çözeceğiz.
- Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki gücünü artıracak ve Doğu Akdeniz'deki enerji kaynaklarının adil bölüşümünü sağlayacağız.
- Kıbrıs Türk halkını ekonomik yaptırım ve uluslararası ambargolara karşı desteklemeye devam edeceğiz.

- Kıbrıs Türk halkı uluslararası alanda eşit temsil olanağına kavuşana kadar, Kıbrıslı Türklerin siyasi temsili için gerekli tüm desteği vereceğiz.
- Kıbrıs'ta makul bir süre içinde bir çözüme ulaşılamaması halinde, KKTC'nin uluslararası alanda tanınması için aktif bir diplomasi stratejisi uygulayacağız.

KKTC İLE İLİŞKİLER

- KKTC'nin egemenlik haklarını ve demokratik iradesini savunacağız.
- KKTC'nin iç işlerine müdahale edilmesine izin vermeyeceğiz.
- Kıbrıs Türk halkının haysiyetini inciten söylem ve uygulamalara son vereceğiz.
- Bağımsız KKTC'nin anayasal kurumlarıyla karşılıklı saygı çerçevesinde iletişim kuracağız.

KAFKASYA

- Rusya'yla varılacak anlayış birliği çerçevesinde, Kuzey Kafkasya'daki akraba topluluklar ile ülkemizdeki Kafkas göçmenlerinin ekonomik ve kültürel ilişkilerinin geliştirilmesine çalışacağız.
- Başta Rusya olmak üzere, Kafkasya ve Hazar havzasının enerji kaynaklarının Batı'ya aktarılmasında Türkiye'nin vazgeçilmez bir transit koridor olması için çalışacağız.
- Komşumuz Azerbaycan'la kardeşlik bağlarımızı, karşılıklı güven esasına dayalı olarak daha fazla güçlendireceğiz.
- Dağlık Karabağ sorununun Azerbaycan'ın toprak bütünlüğü çerçevesinde müzakereler yoluyla çözüme kavuşturulması için girişimlerde bulunacağız.
- Ermenistan'la iyi komşuluk ilişkileri kurulmasını amaçlayacak ve Türkiye ile Ermenistan arasındaki sorunları çözüme çabası içinde olacağız.
- Güney Kafkasya'da barış ve istikrarın sağlanması ve bunu takiben bölgenin sürdürülebilir bir barış ve iş birliği ortamı içinde kalkındırılmasına yönelik olarak yapıcı ve etkin şekilde çalışacağız.

RUSYA

EKONOMİK İLİŞKİLER

- Rusya Federasyonu'yla ekonomik ve ticari ilişkilerin daha fazla geliştirilmesini sağlayacağız.
- Türk girişimcilerinin başta Rusya olmak üzere Avrasya Ekonomik Birliği'ndeki varlıklarını destekleyecek, ulusal mevzuatların ve pratiklerin yarattığı sorunların çözümü için yapıcı destek vereceğiz.
- Turizm sektörünün geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi için iki ülkenin girişimcileri, yerel yönetimleri ve sivil toplum kuruluşları arasında temas ve iş birliğini sağlayacak mekanizmalar kuracağız.
- Türkiye'nin enerji güvenliği konusunda, kişisel ilişkilerden uzak, iki devletin de sahip olduğu kurumsal birikimi dışlamadan ve olabildiğince şeffaf temaslar kuracağız.

EĞİTİM, BİLİM VE SANAT ALANLARINDA İŞ BİRLİĞİ

- Eğitim, teknoloji ve sanat alanlarında Türkiye'nin ve Rusya'nın önde gelen üniversitelerinin iş birliği yapmasını sağlayacak kurumsal düzenlemeleri gerçekleştireceğiz.
- İki ülke arasında eğitim ve bilim alanlarında kurulacak iş birliğini hem piyasaya dönük olarak hem de sosyal ve kültürel içeriği ile destekleyeceğiz.
- Ar-Ge ve yenilikçilik alanlarında Rusya'nın olanaklarının, Türkiye'deki girişimcilik kültürü ile birleştirilmesi için çalışacağız.

BARIŞ VE İSTİKRARA DÖNÜK ADIMLAR

- Ukrayna ile Rusya arasındaki gerilimlerin barışçı biçimde ve bölgede daha fazla istikrarsızlığa yol açmadan çözülmesini destekleyeceğiz.
- İlhakını tanımadığımız Kırım'da Tatarların haklarının korunması konusunda ısrarlı olacağız.

TÜRKİYE'DEKİ RUSLAR, RUSYA'DAKİ TÜRKLER

- Türkiye ve Rusya arasındaki sosyal ve kültürel ilişkileri derinleştirecek, her iki ülkede yaşamakta ve çalışmakta olan yurttaşların iki ülke arasında güçlü köprüler kurmasını sağlayacağız.

- Rus kökenli Türk yurttaşları ile Rusya'daki Türk yurttaşların topluma entegrasyonu ve iki ülke ilişkilerine katkılarının desteklenmesi için mütakabiliyet çerçevesinde çalışmalar yapacağız.
- Çifte vatandaşlığa engel olan, Rusya'daki mevzuatın değiştirilmesi için girişimde bulunacağız.

ORTA ASYA CUMHURİYETLERİ

- Tarihsel, kültürel ve akrabalık ilişkimiz olan Orta Asya Cumhuriyetleri ile ihmal edilen ilişkileri ileri noktaya taşıyacağız.
- Bu ilişkileri çok yönlü kılmak için cesur teşvik mekanizmaları sağlayacak, özellikle dil eğitimi, teknik iş birliği ve ortak araştırma projeleri geliştirme konusunda kurumsal mekanizmalar geliştireceğiz.
- Başta vize uygulamaları ve çalışma izinleri olmak üzere, bölge ülkeleri ile iletişim ve ulaşım maliyetlerini azaltacak çözüm önerileri geliştirmeye çalışacağız.
- Bölgenin doğalgaz gibi enerji kaynaklarının daha büyük kapasite ile Türkiye üzerinden Avrupa'ya ve başka pazarlara ulaştırılması ve ortak refaha katkıda bulunulması için çaba harcayacağız.
- Devletlerle sınırlı kalan ilişkileri toplumlar arasındaki ilişkilere dönüştürmek için samimi ve sürdürülebilir adımlar atacağız.

BALKANLAR

- Demokrasiyi, kültürel çoğulculuğu ve ekonomik refahı aynı anda hedefleyen bir yaklaşımla, Balkanlardaki tüm ülkelerle dostluk ve iyi komşuluk ilişkilerini ilerleteceğiz.
- Balkanlarda tarihsel önyargıları besleyecek ve yanlış beklentiler yaratarak bölge halkları arasındaki ilişkileri bozacak politikalardan uzak duracağız.
- Balkan tarihine bakışta dinsel ve etnik radikalizme hizmet eden hamasi söylem ve yaklaşımlara prim vermeyeceğiz.
- İlişkilerimizi tek bir tarihsel anlayışın, tek bir ideolojinin ya da siyasi anlayışın dar bakışıyla sınırlamayacağız.

- Bölgede ekonomik iş birliği ve siyasal istikrarı geliştirmeye yönelik çok yönlü ve ikili iş birliği olanaklarını oluşturacağız.

BALKANLARDA YAŞAYAN TÜRKLER

- Balkanlarda yaşayan akraba toplulukların, buldukları ülkelerde eşit yurttaşlar olarak yaşayabilmesi için çalışacağız.
- Balkan Türklerinin, yaşadıkları ülkenin demokrasisine ve kalkınmasına katkıda bulunmasını destekleyeceğiz.
- Onların haklarını ve güvenlik içinde yaşama iradelerini kararlılıkla savunacağız.

AFRİKA

- Kuzey Afrika başta olmak üzere Afrika'daki tüm ülkelerle, öğrenci değişimi, ticari yatırım, turizm ve kültürel değişim olanaklarını geliştireceğiz.
- Afrika'da demokrasi ve kalkınma girişimlerine, yolsuzluk ve yoksullukla mücadeleye katkıda bulunacağız.
- İç savaş noktasına gelen pek çok çatışmaya taraf olmayacak, barışçıl çözüm için tüm girişimleri destekleyeceğiz.
- İnsan haklarına saygı göstermeyen, soykırım suçu işleyen veya terörist faaliyetleri destekleyen grup ya da liderlerle ilişki kurmayacağız.

TUNUS

- Tunus'la ikili ilişkilerimizi geliştireceğiz.
- Dost Tunus halkının parlamenter demokrasi, laiklik ve barışçıl dönüşüm girişimlerini destekleyeceğiz.

LİBYA

- CHP iktidarında, Libya ile bozulan ilişkileri onaracak, diplomatik ve ticari ilişkilerimizi eski düzeyine getireceğiz.
- İş adamlarımızın, mühendislerimizin ve işçilerimizin Libya'da güvenle çalışabilmesi için gereken adımları atacağız.

- Libya hükümetine karşı silahlı mücadele veren grupların desteklenmesine ve Libya'nın iç işlerine müdahale girişimlerine son vereceğiz.
- Libya halkı ile tarihsel ve ekonomik bağlarımızı güçlendireceğiz.

GÜNEY AMERİKA

- Güney ve Orta Amerika ülkeleriyle ilişkilerimizi zenginleştirme ve geliştirme politikamızı sürdüreceğiz.
- Özellikle Latin Amerika'nın sosyal demokrat ve sosyalist yönetim ve partileriyle ilişkilerimizi güçlendirerek, hem ülkeler arası ilişkileri, hem de partiler arası dayanışmayı geliştirmeye özen göstereceğiz.
- Öğrenciler, iş adamları ve sanatçılardan oluşan farklı gruplar için Latin Amerika kıtasında iş birliği koşullarını geliştireceğiz.

UZAK DOĞU

- Çin, Japonya, Hindistan, Endonezya ve Avustralya başta olmak üzere, bölge ülkeleriyle ilişkilerimizin geliştirilmesine öncelik ve ağırlık vereceğiz.
- Türk firmaları ile Japon ve Kore firmalarının üçüncü pazarlarda birlikte hareket etmelerini teşvik edeceğiz.
- Güney Kore ile eğitim alanında iş birliğini geliştireceğiz.

ÇİN HALK CUMHURİYETİ

- Çin ile ekonomik ilişkileri ve ticareti geliştirecek, Türkiye'nin aleyhine olan dış ticaret dengesini düzelteceğiz.
- Girişimcilerimizin Çin'deki yatırımlarının çeşitlenmesi ve artmasını teşvik edeceğiz.
- Bilim, akademi ve teknoloji alanlarında Çin ile iş birliğini en üst düzeye çıkaracağız.
- Genç kuşakların Çin dillerini ve kültürünü öğrenme olanaklarını yaygınlaştıracacağız.

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER

- Gelişmekte olan ülkeler arasındaki ticaretin ve kültürel etkileşimin dünya barışına ve sürdürülebilir kalkınmaya olan katkısından hareketle, bu coğrafyalarla kurulacak ilişkilere özel önem atfedeceğiz.
- Bu ülkelerle ortak yatırımları, Ar-Ge programlarını ve öğrenci değişim programlarını geliştireceğiz.

BİLGİ TOPLUMUNA DOĞRU

Günümüzde sanayi toplumları hızla gelişmekte ve bilgi toplumları haline gelmektedir. Başta iktisadi faaliyetler olmak üzere kamusal ve özel yaşantımızın neredeyse her alanında bilgi teknolojilerinin yoğun olarak kullanıldığı bir çağ yaşanmaktadır. Bu büyük dönüşüm tüm toplumlara büyük fırsatlar sunarken, bu değişimin gerisinde kalanları da büyük tehlikeler beklemektedir. CHP, Türkiye’de bu değişimi iyi anlayan ve bu değişime yalnızca ayak uydurmakla kalmayıp, Türkiye’yi bu değişimin önemli aktörlerinden biri haline getirecek vizyona ve projelere sahip olan partidir.

EKONOMİ VE BİLGİ TOPLUMU

Bilgi toplumunun altyapısı, yüksek katma değerli, yeniliğe ve rekabetçi üretime dayalı bir ekonomik düzendir. Bilgi ekonomisinin temel itici gücü ise yeniliktir. Yenilik; üretimin, büyümenin ve zenginlik yaratmanın başlıca kaynağı haline gelmiştir. Teknoloji geliştirmek, katma değeri artırmak ve uluslararası rekabet gücünü yükseltmek her şeyden önce bir ülkenin yenilik yaratma kapasitesini geliştirmesine bağlıdır. Türkiye bu alanda elle tutulur bir ilerleme sağlayamamaktadır. Türkiye’de katma değeri düşük ürünlerin üretimindeki yoğunlaşma, pekişerek devam etmektedir. Teknoloji yoğun alanlarda net ithalatçı konumumuz sürmektedir. Kronik cari açıkların altında da, düşük katma değer gerçeği yatmaktadır. Türkiye’nin üretim deseninde köklü bir yapısal dönüşümü gerçekleştirmek, ancak bilgi temelli yenilikçi bir ekonomi yaratmakla mümkün olabilecektir. CHP’nin ekonomi programı bilgiye, bilginin altyapısına ve insana yatırım yapmayı öncelemektedir.

Yenileşim politikaları hem yeni hem geleneksel sektörleri hedeflemelidir. Geleneksel sanayi dallarında nitelikli tasarıma önem verilerek katma değeri yüksek üretime geçilmesi sağlanmalıdır. Türkiye’de de gerekli bilimsel yatırımlar yapıldığı takdirde düşük katma değerli üretim sektörlerini yüksek katma değer üreten sektörlerle dönüştürmek mümkündür. Ekonomistlerin sürekli olarak dikkat çektiği “orta gelir tuzağından” ancak bu sayede çıkılabilir.

EĞİTİM

Bilgi toplumuna geçiş etkin ve köklü bir eğitim reformunu gerektirmektedir. Yapılacak eğitim reformu iş gücünün verimliliğini, ücretleri ve büyümenin niteliğini artıracaktır. Eğitim reformu bir yandan mevcut teknolojilerin en üst düzeyde kullanılmasını diğer yandan yeni teknolojilerin üretilmesini mümkün kılacaktır. Böylece tarım, sanayi ve hizmetler sektörlerinde yüksek katma değerli üretim artacaktır. Küresel rekabet gücümüz artacak, yurttaşlarımızın refah düzeyi yükselecektir.

CHP'nin eğitim reformu, yaşam boyu öğrenme anlayışını merkeze alacaktır. Okul öncesi eğitim, herkes için ücretsiz ve zorunlu olacaktır. CHP'nin eğitim reformu en az sekiz yıl kesintisiz ve örgün temel eğitimi ve toplamda on üç yıl zorunlu eğitimi esas alacaktır. Bu sürede tüm çocuklarımız iletişim, yabancı dil, matematik, bilim ve teknoloji, dijital beceriler, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve yurttaşlık odaklı beceriler, girişim becerileri ve kültürel farkındalık başta olmak üzere bilgi toplumunun gerektirdiği tüm yetileri eksiksiz olarak kazanacaktır. CHP, temel eğitimin ardından verilecek yüksek nitelikli bir mesleki ve akademik eğitim ile çağın gerektirdiği niteliklere sahip vasıflı bir iş gücünün yetiştirilebileceğine inanmaktadır.

Bilgi toplumu için iş gücünün yeni koşullara uyum sağlayabilecek nitelikte yetiştirilmesi şarttır. Bilgi toplumunda iş gücü talebinin niteliği ve iş gücünün sahip olması gereken vasıflar hızla değişmektedir. Günümüzde eğitim çağında olan gençlerin erişkin yaşamları boyunca mesleklerini ortalama yedi sekiz defa değiştirmeleri beklenmektedir. Yeni sanayiler ve gelişen sektörler dar bir alanda uzmanlaşmış çalışanlara gereksinim duymamaktadır. Bu sektörlerde daha çok, eleştirel düşünebilen, sorun çözme yetisi gelişmiş, yaratıcı, iletişim becerilerine sahip ve özellikle dijital alanda etkin elemanlar talep edilmektedir. İş gücünde aranan temel özellik geniş bir alana yayılabilen dönüştürülebilir becerilerdir. İleri yaşlarda dahi, kısa bir eğitim sürecinin ardından yeni bir mesleğin gereklerini yerine getirebilen insanlara gereksinim duyulmaktadır.

Araştırma yapma, yeni bilgi üretme ve yeni teknoloji geliştirme konusunda öncü kurumların başında üniversiteler gelmektedir.

Bu nedenle üniversitelerin önemini çok iyi kavramak ve onların en üst düzeyde gelişmesini sağlamak öncelikli politika hedefi haline getirilmelidir. Üniversiteler onları besleyen en önemli kaynaktan yani özgür düşünce ortamından yoksun bırakılmamalıdır. Aksi takdirde kaybeden ülkemiz olacak ve Türkiye'nin bilgi toplumuna ulaşma hedefi asla gerçekleşmeyecektir. CHP iktidarı üniversitelerimizin ve tüm araştırma kurumlarımızın niteliklerinin geliştirilmesi ve dünyada saygın kurumlar arasında yer alması için çalışmakta kararlıdır.

BÜTÜNCÜL BİLGİ TOPLUMUNA GEÇİŞ STRATEJİSİ

Bilgi toplumuna geçiş ancak bütünsel ve çok yönlü bir yaklaşımla hareket edilerek hızlandırılabilir. Bilgi ekonomisine geçiş sürecinin insani ve toplumsal boyutları, teknolojik ve ekonomik boyutları kadar önemlidir.

KÜLTÜR VE BİLGİ TOPLUMU

Bir toplumda yaratıcılık ve yenilikçiliğin gelişmesi öncelikle kültürel altyapısının gelişmesine bağlıdır. AB, yenilikçiliğin ancak "kültür tabanlı yaratıcılık" sayesinde mümkün olabileceğini vurgulamaktadır. Bu yüzden AB ülkeleri sanata ve sanatçılara ayrılan kaynakları büyük oranda artırmaktadır.

Günümüzde kültür ve sanat faaliyetleri, bilgi ekonomisinin en hızlı büyüyen sektörleri arasında yer almaktadır. İkincisi, ülkeler büyüme için gerekli olan yatırımcıları, turistleri ve vasıflı iş gücünü kendilerine çekmeyi ancak kültür etkinliklerini geliştirebildikleri ölçüde başarabilmektedir. Üçüncüsü, yenilik ile sanatta yaratıcılık her geçen gün biraz daha fazla iç içe geçmekte, birbirinden ayrı düşünülmeyen alanlar haline gelmektedir. Ekonomide en çok yenilik yaratabilen ülkeler canlı kent kültürüne sahip ülkelerdir.

Bilgi ekonomisinde ekonomik büyüme öncelikle zengin bir insan kaynağı yaratma sorunudur. Ülkeler, yetenekli ve yüksek vasıflı bireylere çok yönlü destek sağlayan, onları fıkren ve manen besleyen bir toplumsal ve kültürel ortamı sağlayabildiği ölçüde yeniliğin yolunu açabilmektedir. Yenilik ve ekonomik büyüme bakımından en başarılı ülkeler, dışa açık ve bireylere özgürlük ortamları sağlayabilen ülkelerdir.

Özellikle yaratıcı bireyler, örneğin üstün yeteneklere sahip sanatçılar ve bilim insanları, kendi görüş ve kimlikleri ile var olabilecekleri, onları hoşgörü ile karşılayabilen mekân ve ortamlarda yaşamayı tercih etmektedir. Bu tür bir çevre onların yaratıcı motivasyonlarını ve enerjilerini, üretkenliklerini artırmaktadır.

Kısacası günümüzde sanat, bilimsel yaratıcılığın ve teknolojik gelişmenin başlıca ateşleyicisi haline gelmiştir. Özgürlük ortamının, kültürün ve sanatın önemini ne kadar iyi anlarsak ülkemizde yenilik, yaratıcılık ve büyümeyi o ölçüde hızlandırmamız mümkün olacaktır. Bilgi toplumuna giden en kısa yol kültür ve sanatın desteklenmesinden geçmektedir.

SOSYAL ADALET

Bilgi toplumuna geçiş ekonomik zenginliği artırırken insani gelişmeyi ve tüm yurttaşların sosyal refah düzeyini artırmayı zorunlu kılmaktadır. Eşitsizliğin yoğun olduğu toplumlar bilgi ekonomisinin altyapısını geliştirmekte başarılı olamamaktadır. Türkiye yoksulluk, çatışma ve toplumsal çözülme sorunları ile sürekli olarak boğuşan bir toplum olmaktan bir an önce çıkmalıdır. Bunun yolu değişimin tüm ekonomik, insani ve kültürel boyutlarını birlikte ele alıp bu sorunların üstesinden gelme kararlılığını göstermekten geçmektedir.

Bilgi toplumu demek eşitlik ve sosyal adalet demektir. Bilgi toplumunda insana daha çok yatırım yapıldığı gibi emeğe de daha çok değer verilmektedir. Bilgiye erişimin artması ile başta eğitim, sağlık gibi kamu hizmetleri olmak üzere kültüre ve sanata, finansal hizmetlere erişim de kolaylaşmakta ve hızlanmaktadır. Bireyler daha yüksek bir yaşam kalitesine sahip olmaktadır. CHP, başta eğitim olmak üzere bilgi toplumuna geçişin araçlarına erişimde, fırsat eşitliğini en kısa zamanda sağlayacaktır.

YEŞİL EKONOMİ

Yeni ekonomik gelişme anlayışı büyümeyi, çevreye karşı sorumluluklarımızın göz önünde bulundurularak sağlamamız gerektiğini öngörmektedir. Yaşadığımız çevreyi koruyarak büyümemiz gelecek kuşaklara karşı sorumluluğumuzu yerine getirmemiz anlamına

gelmektedir. İnsanı içinde yaşadığı doğa ve çevre ile birlikte düşünebilen bir bakış açısı özellikle genç kuşaklara benimsetilmelidir.

Bilgi toplumuna geçişi hızlandırma yeşil teknolojilerin geliştirilmesi ve kullanılması ile yakından ilgilidir. İklim değişikliği ve çevre konuları ciddi bir ekonomik içerik kazanmıştır. İklim değişikliği ile baş edebilmek için yeşil teknolojilerin ve yeşil ekonominin tercih edilmesi kaçınılmazdır. Yeşil ekonomi verimliliği ve uzun dönem karlılığı en yüksek düzeye taşıyan yatırım alanı haline gelmektedir. Türkiye çağı yakalamak, sürdürülebilir büyüme sağlamak ve bu küresel sorunun çözümünde sorumluluk almakta olduğunu göstermek için yeşil teknolojileri daha yaygın olarak kullanmalıdır. Bunun da ötesinde ülkemiz kendi yeşil ekonomi modelini geliştirmeli ve yeşil teknolojileri üretmek için bu alana büyük yatırımlar yapmalıdır.

CHP iktidarında, sürdürülebilir enerji alanına yapılması gereken yatırımlar hızla gerçekleştirilecektir. CHP, Türkiye'yi özellikle güneş enerjisi araştırmaları konusunda dünyanın önde gelen ülkelerinden birisi haline getirecektir. Günümüzde yeşil ekonomi yeniliğin, yüksek katma değer ve ekonomik büyümenin en önemli araçlarından biridir. Yeşil teknolojilerin geliştirilmesi bilgi toplumuna geçiş sürecine yeni bir ivme kazandıracaktır. CHP iktidarında ülkemizde yeşil teknolojilerin benimsenmesi, geliştirilmesi ve daha yaygın olarak kullanılması için gerekli tüm adımlar atılacaktır.

KADINLARIN ÇALIŞMA YAŞAMINA KATILMASI VE BİLGİ TOPLUMU

Bir ülkenin dünyada saygın bir yerinin olması için kadın erkek eşitliğinin toplumun en temel değeri haline gelmesi gerekir. Bir ülkenin gelişmiş bir ekonomiye kavuşması, kadınların iş gücü piyasasına yaygın olarak katılmasına bağlıdır. Oysa Türkiye'de iş gücü piyasasının en belirgin özelliklerinden biri, kadınların iş gücüne katılım oranının çok düşük olmasıdır. Ülkemizde kadınların iş gücüne katılımını artırmak ve çalışan kadınların refah düzeyini yükseltmek için, yasal düzenlemeler yapılmalı, kayıt dışı çalışmanın önüne geçilmeli ve sosyal politikalar AB ölçütleri ile uyumlu hale getirilmelidir.

Kadınların eğitim seviyesi yükseldikçe iş ve çalışma yaşamına katılımları da artmaktadır. Eğitim seviyesi yükselen kadınlar kariyer basamaklarında

daha fazla ve daha hızlı yükselerek kendilerini ekonomik ve toplumsal yaşamda da güçlendirebilmektedir. Kadınların Cumhuriyet reformlarına dayanan bu kazanımlarını korumak için çaba sarf etmek CHP'nin önde gelen sorumlulukları arasındadır.

Kadınlar bilgi toplumunda ve ekonomisinde çok daha başarılı olmakta ve çok yüksek konumlara gelebilmektedir. Bilgi toplumunda kadınlar yenilik süreçlerinin merkezinde yer almaktadır. Yenilik geliştirme konusunda önde olan ülkeler, bilim ve araştırma alanlarında çalışan kadınların oranlarının erkeklerin düzeyine ulaştığı ülkelerdir.

CHP kadınların, iş gücüne çok daha yüksek oranlarda katılmalarını ve yükselen bilgi ekonomisinde daha etkin bir biçimde yer almalarını sağlamak için çalışacaktır. CHP ileri teknoloji üreten ve kullanan bir bilgi ekonomisi hedefine ulaşabilmek için kadınların yaşamın bütün alanlarında erkeklerle aynı haklara sahip olması ve aynı konuma gelmesi için çalışacaktır.

BİLGİ TOPLUMU İÇİN UZLAŞMA VE MUTABAKAT

Bilgi toplumuna ulaşmak için devletin düzenleyici ve uzlaştırıcı rol oynaması gerekmektedir. İş dünyası toplumsal sorumlulukları konusunda bilinçli ve duyarlı olmalıdır. Emek dünyası ve işçi örgütleri diyalog ve müzakere yollarını her zaman açık tutmalıdır. Devlet, işçi ve iş dünyası, sadece çalışma hayatını ilgilendiren konularda değil, tüm önemli konularda düzenli olarak bir araya gelerek toplumsal mutabakat sağlamaya çalışmalıdır. Böyle bir mutabakat arayışı güçlü bir sorun çözme kültürü yaratacak ve demokratik bir iklim içerisinde bilgi toplumuna geçişin temelini oluşturacaktır. Uzun soluklu yatırımların gerçekleştirilebilmesi için böyle bir siyasi istikrar ve uzlaşma ortamının yaratılması gerekmektedir. Sosyal demokrat bir parti olarak CHP, ülkemizde ihtiyaç duyulan bu büyük uzlaşmayı sağlayacaktır.

SONUÇ

Özgürlükleri ve demokrasiyi en yüksek düzeye çıkarmayı başaramayan ülkeler, bilgi ekonomisinin dinamik sektörlerini geliştirmekte yetersiz

kalmaktadır. Kısa bir süre için yüksek ekonomik büyüme hızı yakalayan otoriter rejimlerin başarıları kalıcı ve sürdürülebilir olmamaktadır. Bu nedenle öncelikle yapılması gereken ülkemizde temel hak ve özgürlükler, hoşgörü ortamı ve genel olarak demokrasi konularında karşılaştığımız sorunların üstesinden gelmektir. Düzenli sanayi ilişkileri, kurallara göre işleyen piyasalar, etkin bir hukuk devleti ve yüksek nitelikli bir eğitim sistemi bilgi ekonomisine geçişin zorunlu koşulları arasında yer almaktadır. CHP, ülkemizde adil rekabet ortamını, sağlam bir hukuk düzenini ve tüm ekonomik aktörlerin geleceğe güvenle bakmasını sağlayacak bir demokratik rejimi yerleştirme konusunda kararlıdır.

SÖZÜMÜZÜ TUTARIZ, ÇÜNKÜ...

Biz, yüreğinde Cumhuriyet değerlerini taşıyanların, Mustafa Kemal Atatürk'ün açtığı çağdaşlaşma yolundan ilerleyenlerin partisiyiz. Biz geçmişinden güç alan, ama yüzü her zaman geleceğe dönük olanların partisiyiz. Biz, kalkınma için, kalkınmış Türkiye için, "özgür insan" için mücadele edenlerin partisiyiz. Biz "ne ezen, ne ezilen; insanca, hakça bir düzen" diyenlerin partisiyiz. Biz "hiç umut yok mu?" diye soranlara, "umut insanda" diye yanıt verenlerin partisiyiz. Biz korkunun yerine umudun ülkesini kurmak için çalışanların partisiyiz. Biz, Cumhuriyet Halk Partisiyiz.

